

ANALÝZA MAPUJÚCA VYUŽÍVANIE ADR NA SLOVENSKU (CIVILNÁ OBLASŤ)

Autorský kolektív:

JUDr. Beata Swanová

prof. PaedDr. Vladimír Labáth, PhD.

PhDr. Jana Pružinská, PhD.

JUDr. Dana Galbavá

Ing. Bronislava Švehláková

JUDr. Dagmar Tragalová

Národný projekt: Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike.

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

1	Úvod	4
1.1	Podaktivity projektu	4
1.2	Zmapovanie a zhodnotenie súčasného stavu mediácie	5
2	Zmapovanie a zhodnotenie právnej úpravy mediácie v civilnom práve	6
2.1	Terminológia a použité skratky	6
2.2	Právne predpisy súvisiace s ADR a mediáciou	7
2.2.1	Zmapovanie právnych predpisov súvisiacich s ADR a mediáciou	7
2.2.2	Zhodnotenie súčasného stavu právnej úpravy v predpisoch súvisiacich s ADR a mediáciou	14
2.3	Právna úprava mediácie v slovenskom právnom poriadku	14
2.3.1	Zákon o mediácii – história, vývoj a príprava	14
2.3.2	Zákon o mediácii - mapovanie legislatívnych zmien	19
2.3.3	Zákon o mediácii v praxi - aplikačné nedostatky	28
2.4	Sumár záväzných právnych predpisov v súvislosti s ADR a mediáciou	58
2.5	Zhodnotenie stavu právnej úpravy mediácie v členských štátoch EÚ	59
3	Analýza štatistických dát súvisiacich s výkonom mediácie	72
3.1	Analýza dát o mediátoroch, mediačných centrách a vzdelávacích inštitúciách - registre	72
3.1.1	Register mediátorov	73
3.1.2	Register mediačných centier	78
3.1.3	Register vzdelávacích inštitúcií	81
3.2	Analýza dát o využívaní mediácie zo strany súdov	85
3.2.1	Súdne konania, kde boli účastníci vyzvaní na mediáciu	86
3.2.2	Právoplatne skončené súdne konania, v rámci ktorých bol aspoň jeden druh nároku vybavený zmierom - mediáciou (§ 99 ods. 3)	88
3.2.3	Právoplatne skončené súdne konania, v rámci ktorých bol aspoň jeden druh nároku vybavený zmierom	90
3.2.4	Mediačná dohoda schválená súdom v celom rozsahu	92
3.2.5	Predbežné prejednanie sporu	93
3.2.6	Najčastejšie druhy nárokov	94
4	Prieskum o súčasnom stave využitia mediácie	96
4.1	Prieskum o súčasnom stave využitia mediácie – respondenti mediátori	96
4.1.1	Vzorka respondentov	96
4.1.2	Metóda zberu údajov	96

4.1.3	Výsledky prieskumu – respondenti mediátori.....	96
4.2	Prieskum o súčasnom stave využitia mediácie – respondenti sudcovia	105
4.2.1	Vzorka respondentov	106
4.2.2	Metóda zberu údajov	106
4.2.3	Výsledky prieskumu – respondenti sudcovia	106
4.3	Zmapovanie a zhodnotenie využívania mediácie od ostatných subjektov	113
4.3.1	Subjekty a štátne orgány využívajúce mediáciu na základe právneho predpisu	114
4.3.2	Iné subjekty, ktoré prichádzajú do priameho kontaktu s mediáciou	117
4.4	Východiská pre ďalší prieskum	117
5	Záver.....	119
5.1	Zvýšenie kvality mediačných služieb	119
5.2	Vyhľadanie mediátora a mediačného centra ako predpoklad ľahkej dostupnosti mediácie	120
5.3	Motivácia využitia mediácie v civilných sporoch.....	121
5.4	Využívanie mediácie – závery z prieskumu	122
5.5	Závery z mapovania právnej úpravy mediácie	123
	Zoznam použitej literatúry	127

Cieľom národného projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“ je zvýšenie povedomia o mediácii zo strany sudcov, prokurátorov, súdnych úradníkov a širšej verejnosti. V oblasti civilného práva je využitie mediácie overované formou poskytovania mediácie vysúťaženými mediátormi, ktorí budú poskytovať mediačné služby, odporúčané súdom v rámci projektu pre účastníkov konania zdarma, pričom odmena mediátorov bude hrazená z rozpočtu projektu.

1.1 PODAKTIVITY PROJEKTU

Projekt sa realizuje v jednej aktivite (Aktivita 1 - Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie), ktorá pozostáva zo 4 podaktivít. Prvá a druhá podaktivita je spoločná tak pre mediáciu v civilnom práve, ako aj pre mediáciu v kontexte restoratívnej justície v trestnom práve, tretia podaktivita je špecifická iba pre oblasť civilnej mediácie a štvrtá podaktivita pre oblasť trestného práva.

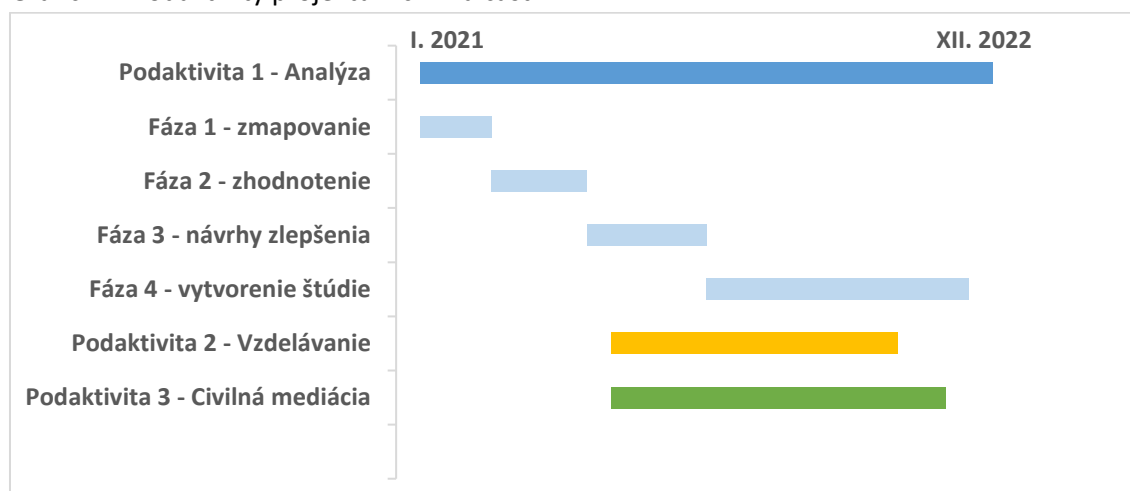
Podaktivita 1 – Analýza aktuálneho využívania ADR v SR a návrhy riešenia

Podaktivita 2 – Vzdelávanie v oblasti využívania alternatívneho riešenia sporov prostredníctvom mediácie

Podaktivita 3 – Pilotné zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti

Podrobnejšie informácie podaktivite 4 a o zmapovaní a zhodnotení využitia mediácie v kontexte restoratívnej justície v trestnej oblasti obsahuje osobitná Analýza využívania ADR na Slovensku - zmapovanie a zhodnotenie súčasného stavu ADR v trestnej oblasti.

Graf č. 1 - Podaktivity projektu – civilná časť

zdroj: opis projektu (aktualizované k 31.8.2021)

Podaktivita 1- Analýza aktuálneho využívania ADR v SR a návrhy riešenia predstavuje jadro projektu a jej realizácia prebieha počas celého trvania projektu.

Podaktivita 1 v sebe zahŕňa 4 fázy. Tento dokument je výsledkom prvých dvoch zrealizovaných fáz.

Fáza 1 tejto podaktivity – mapovanie súčasného stavu využívania mediácie - pozostávala zo zberu údajov zo slovenského prostredia a zo zahraničia prostredníctvom verejne dostupných informácií, právnych dokumentov Slovenskej republiky (ďalej aj „SR“) a Európskej Únie (ďalej aj „EÚ“), odporúčaní Rady Európy, štatistických dát Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „MS SR“) a jeho organizácií; zberu údajov empirickou metódou. V oblasti mediácie v civilnom práve sa získavali informácie o využívaní mediácie štátnymi orgánmi a subjektmi, ktorým táto povinnosť vyplýva priamo zo zákona, alebo je upravená právnym predpisom, ktorým sa pri výkone svojej činnosti riadia (súdy, úrady práce sociálnych vecí a rodiny, Centrum právnej pomoci, notári a pod.) a mapovali sa údaje o registrácii mediátorov, mediačných centier a organizácií, ktoré poskytujú vzdelávanie mediátorov. Odborný tím zanalyzoval vnútroštátne právo a jeho súlad s transponovanou smernicou o mediácii Smernica 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie o občianskych a obchodných veciach (ďalej aj „Smernica o mediácii“).

Fáza 2 predstavuje analyticko-syntetické posúdenie získaných údajov z Fázy 1 vrátane zhodnotenia a analýzy súčasnej platnej legislatívy. V rámci Fázy 2 civilnej časti projektu sa dňa 16.4.2021 uskutočnila online formou odborná rozprava „Aplikácia alternatívnych prístupov v justícii na Slovensku I.“ na virtuálnej akademickej pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

1.2 ZMAPOVANIE A ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU MEDIÁCIE

Analýza využívania mediácie pozostáva zo:

- zmapovania a zhodnotenia právnej úpravy mediácie na Slovensku a vybraných okruhov právnej úpravy mediácie v časti civilných sporov v zahraničí,
- zmapovania a zhodnotenia dátových údajov v súvislosti s registrami mediátorov, mediačných centier a vzdelávacích inštitúcií, vedených MS SR
- zmapovania a zhodnotenia využívania mediácie súdmi
- zmapovania a zhodnotenia využívania mediácie z pohľadu samotných mediátorov
- zmapovania a zhodnotenia využívania mediácie inými subjektami verejnej moci resp. inými profesiami

Právna analýza vnútroštátnych právnych predpisov si dala za cieľ zmapovať právne zdroje upravujúce zmierovacie postupy vrátane mediácie v právnom poriadku SR. Okrem vnútroštátnej úpravy sa zrealizovalo zmapovanie vývoja mediácie v kontexte právnych dokumentov EÚ upravujúcich alternatívne riešenie sporov, a zmapovanie zahraničnej právnej úpravy a využívania niektorých inštitútov mediácie v členských štátoch EÚ.

2.1 TERMINOLÓGIA A POUŽITÉ SKRATKY

„**ADR**“ – skratka anglického termínu *alternative /amicable dispute resolution*) - alternatívny spôsob riešenia a urovnania sporov, „**ARS**“ – alternatívne riešenie sporov – synonymum skratky ADR v slovenskom jazyku, zaužívané najmä v kontexte spotrebiteľských sporov

„**CPP**“ – Centrum právnej pomoci

„**ÚPSVaR**“ – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

„**CSP**“ – Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok

„**CMP**“ – Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok

„**EÚ**“ – Európska únia

„**EK**“ – Európska komisia

„**MS SR**“ – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

„**MPSVR**“ – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

„**Register listín**“ – Notársky centrálny register listín

„**Notársky poriadok**“ - Zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)

„**Občiansky zákonník**“ - Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

„**OSP**“ - Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

„**Správny poriadok**“ - Zákon č. 71/1967 Zb. Zákon o správnom konaní

„**SSP**“ - Zákon č. 162/2015 Zb. Správny súdny poriadok

„**SR**“ - Slovenská republika

„**Smernica o mediácii**“ - smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach

„**Smernica o ADR**“ - smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES

„**Zákon o mediácii**“ - Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov

„**Živnostenský zákon**“ - Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní

2.2 PRÁVNE PREDPISY SÚVISIACE S ADR A MEDIÁCIOU

2.2.1 ZMAPOVANIE PRÁVNYCH PREDPISOV SÚVISIACICH S ADR A MEDIÁCIOU

Súčasná právna úprava v civilných sporoch podporuje a upravuje ADR metódy, niekedy označované ako mimosúdne riešenie sporov. Konsenzuálne riešenie sporov nájdeme v platnom právnom poriadku vo forme zmierovacieho konania, mediácie, ale aj vyjednávania s cieľom zabezpečiť dohodu pre účastníkov v občianskoprávných vzťahoch.

Riešenie sporov dohodou preferuje **§ 3 ods. 2 Občiansky zákonník**, ktorý vo svojom ustanovení hovorí, že „Fyzické a právnické osoby, štátne orgány a orgány miestnej samosprávy dbajú o to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv z občianskoprávných vzťahov a aby sa prípadné rozpory medzi účastníkmi odstránili predovšetkým ich dohodou.“ Cieľom takejto právnej úpravy je snaha o nasmerovanie civilného súdnictva k zmierlivému riešeniu sporov podporená procesným postupom súdov.

Správne orgány sú ďalšími subjektami oprávnenými nabádať k riešeniu sporu zmierom. **Správny poriadok v § 48 ods. 1** uvádza: „Ak to pripúšťa povaha vecí, môžu účastníci konania medzi sebou so schválením správneho orgánu uzavrieť zmier. Správny orgán zmier neschváli, ak odporuje právnym predpisom alebo všeobecnému záujmu.“ Ods. 2 uvádza: „Protiv schválenému zmieru sa nemožno odvolať. Schválený zmier je vykonateľný.“

Povinnosť rokovať o uzavretí kolektívnej zmluvy a **zavedenie pojmu sprostredkovateľ** možno badať už v **zákone č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní** (ďalej aj „ZoKV“). Zákon plní jednak sociálnu ochrannú funkciu pracovnoprávných vzťahov ale aj ochranu kolektívnej zmluvy, čím má za cieľ predchádzať kolektívnym sporom. Riešenie kolektívnych sporov je zverené do rúk zamestnávateľovi a odborovým organizáciám. **Na riešenie kolektívneho sporu podľa § 10 ZoKV sa môžu zmluvné strany dohodnúť na osobe sprostredkovateľa.** Ak je konanie pred sprostredkovateľom neúspešné, môžu si strany na základe dohody zvoliť rozhodcu, aby rozhodol o ich spore. Zákon určuje kto je sprostredkovateľom a rozhodcom oprávneným riešiť kolektívne spory. Zoznam sprostredkovateľov a rozhodcov vedie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „MPSVR“). Do zoznamu okrem splnených podmienok podľa zákona môže byť zapísaná osoba, ktorá prešla overením odbornej spôsobilosti, ktorú overuje výberová komisia menovaná ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny. Overenie odbornej spôsobilosti spravidla pozostáva z písomnej časti a ústnej časti, resp. z ústnej časti (pravidlá si nastavuje MPSVR), kde sa overuje dostatočná znalosť pracovného práva, keďže vybrané

osoby majú sprostredkovať alebo rozhodnúť kolektívne spory v oblasti pracovného práva, zisťuje sa ich motivácia pre zapojenie do tohto mechanizmu, komunikačné a mediačné zručnosti. V nadväznosti na úspešné overenie odbornej spôsobilosti MPSVR zapíše sprostredkovateľa do zoznamu sprostredkovateľov a rozhodcu do zoznamu rozhodcov na dobu troch rokov, pričom ZoKV umožňuje v § 10a ods. 11 vyčiarknutie zo zoznamu. MPSVR o vykonaní zápisu vydá sprostredkovateľovi a rozhodcovi písomné potvrdenie, ktoré ich oprávňuje riešiť kolektívne spory. Zoznam sprostredkovateľov a rozhodcov na rok 2019 – 2021 je zverejnený na webovom sídle MPSVR. V prípade kolektívneho vyjednávania môžeme hovoriť o **negociácii** – sprostredkovanie dohody sprostredkovateľom a **arbitráži**, kde rozhodca, ktorého si strany dobrovoľne zvolia, ak nedôjde k dohode pred sprostredkovateľom, rozhodne spor autoritatívne.

Jednou z najstarších foriem mimosúdneho riešenia sporov prostredníctvom tretej osoby je bezpochyby arbitrážne konanie. Zákonom č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní vznikla možnosť vybrať si alternatívu k súdnemu konaniu pre riešenie majetkových sporov z tuzemských aj medzinárodných občianskoprávných a obchodných vzťahov. V rozhodcovskom konaní možno rozhodovať len spory, ktoré účastníci konania pred súdom môžu skončiť súdnym zmierom. V rozhodcovskom konaní nemožno riešiť spory o vzniku, zmene alebo o zániku vlastníckeho práva a iných vecných práv k nehnuteľnostiam, o osobnom stave, súvisiace s núteným výkonom rozhodnutí, ktoré vzniknú v priebehu konkurzného a reštrukturalizačného konania, ale ani spotrebiteľské spory. Ak je spor podľa § 1 ods. 1 už predmetom konania na súde, môžu sa účastníci konania dohodnúť pred súdom alebo mimosúdne, že sa skončí v rozhodcovskom konaní. Táto dohoda musí obsahovať rozhodcovskú zmluvu podľa § 3. Dohoda doručená súdu má účinky späťvzatia návrhu, ako aj súhlasu odporcu s takým späťvzatím podľa osobitného predpisu. Spôsobilosť byť rozhodcom upravuje § 6 predmetného zákona a môže ním byť každá fyzická osoba na ktorej sa zmluvné strany dohodnú, ak je plnoletá, spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu a je bezúhonná a ak osobitný predpis alebo tento zákon neustanovuje inak. Ide o osobný výkon činnosti. V rozhodcovskom konaní rozhodujú traja rozhodcovia, ale môžu aj viacerí avšak ich počet musí byť nepárny. Rozhodcovským súdom sa na účely tohto zákona rozumie jediný rozhodca alebo viacerí rozhodcovia. Rozhodcovské alebo tzv. arbitrážne konanie radíme medzi ADR metódy. Mlčanlivosť rozhodcu je upravená nasledovne v § 8 ods. 4 tohto zákona „Rozhodca je povinný, a to aj po skončení svojej funkcie, zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie alebo v súvislosti s ňou, ak tento zákon alebo osobitné predpisy neustanovujú inak. Tejto povinnosti mlčanlivosti môžu rozhodcu zbaviť len účastníci príslušného rozhodcovského konania. Povinnosť mlčanlivosti rozhodcu podľa tohto zákona sa nevzťahuje na sprístupňovanie informácií orgánom činným v trestnom konaní a súdom na účely ich konania, ktoré sa týka predmetu rozhodcovského konania, postupu v rozhodcovskom konaní alebo iných skutočností súvisiacich s výkonom funkcie rozhodcu alebo s činnosťou stáleho rozhodcovského súdu, ani na sprístupnenie informácií orgánom dohľadu, orgánom dozoru alebo orgánom kontroly na účely výkonu ich pôsobnosti podľa osobitných predpisov.“

Pojem mediácia sa do právneho poriadku Slovenskej republiky dostal prvýkrát prijatím zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 28. októbra 2003. Zákon definuje mediáciu ako mimosúdne sprostredkovanie riešenia sporu medzi poškodeným a obvineným. Uvedený zákon a celkovo inštitút mediácie v trestnom práve je rozobratý v Analýze – zmapovanie a zhodnotenie súčasného stavu inštitútu trestnej mediácie, týkajúcej sa mediácie v trestných veciach, oblasti probácie a restoratívnej justície.

V dôsledku prijatia Zákona o mediácii zadefinoval výkon činnosti mediátora zákon o živnostenskom podnikaní č. 455/1991 Zb. (ďalej aj „Živnostenský zákon“) v § 3 tak, že **činnosť pri výkone mediátorov nie je živnosťou**. Dá sa tomu rozumieť aj tak, že nie len samostatný výkon činnosti mediátora, ale aj administratívne úkony spojené s činnosťou mediátora nepodliehajú Živnostenskému zákonu ale spadajú pod výkon činnosti mediátora podľa zákona o mediácii.

Zákon o mediácii priamo v roku 2004 novelizoval aj Notársky poriadok. Notársky poriadok umožňoval notárom vykonávať iba činnosť upravenú v tomto zákone, alebo im iná činnosť musí byť umožnená osobitným zákonom. Iné profesie napr. advokáti, psychológovia, stavební inžinieri majú svoju činnosť „otvorenú“, obmedzenie výkonu inej činnosti (napríklad aj činnosti mediátora) je v týchto profesiách obmedzené iba vtedy, ak by z nejakého dôvodu neboli zlučiteľné. Z tohto dôvodu došlo priamou novelizáciou Notárskeho poriadku k možnosti vykonávať notárovi aj osobitnú činnosť, ktorou je výkon činnosti mediátora. **§ 3 ods. 3 uvádza:** „Ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak, **notár môže ako svoju osobitnú činnosť vykonávať funkciu mediátora a funkciu rozhodcu.**“ V dôsledku novely Zákona o mediácii, ktorá bola vykonaná zákonom č. 141/2010 Z. z. sa novelizoval aj **§ 73 k ods. 4**, kde sa uvádza: „Každý notár môže vydať z registra listín osvedčený odpis notárskej zápisnice za podmienok ustanovených v § 74 a osvedčený odpis listiny uloženej do registra listín na žiadosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby s jej súhlasom alebo za podmienok ňou určených. Ak o to súd požiadá, notár vydá osvedčený odpis dohody o začatí mediácie a potvrdenia o skončení mediácie súdu na účely súdneho konania. Notár nemôže vykonať výmaz dohody o začatí mediácie a potvrdenia o skončení mediácie z registra listín.“ Táto povinnosť notárom vznikla z dôvodu zavedenia nového spôsobu začatia a ukončenia mediácie a súvisela s prerušením premlčacích a prekluzívnych lehôt počas trvania mediácie.

Procesný kódex, **Občiansky súdny poriadok**, ktorý upravoval postup súdu v rámci súdneho konania do 31.6.2016, bol zákonom o mediácii doplnený o ustanovenie, ktoré umožňovalo sudcom, aby vo vhodných prípadoch odporučili stranám pokúsiť sa o vyriešenie sporu dohodou pred mediátorom, ktorý bude vyškolený a svojimi osobnostnými predpokladmi a zručnosťami sa mu podarí pomôcť stranám riešiť ich konfliktný stav, ktorý nemusí mať pôvod v právnom stave veci, ale môže byť jeho dôsledkom. **§ 99 ods. 1** uvádza: „Ak to povaha veci pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmiernom. O zmiernom sa má súd vždy pokúsiť. Súd **môže odporučiť účastníkom, aby sa pokúsili o zmiernom mediáciou.**“ V roku 1.1. 2012 bol **§ 99 ods. 1 rozšírený** o možnosť súdu **vyzvať účastníkov, aby sa zúčastnili na informatívnom stretnutí u mediátora** za účelom uzavretia zmiernom pred prvým pojednávaním súdu alebo počas neho. „Ak to povaha veci pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmiernom. O zmiernom sa má súd vždy pokúsiť. Ak to umožňujú okolnosti prejednávanej veci, môže súd pred prvým pojednávaním a počas konania účastníkov **vyzvať**, aby sa o zmiernom pokúsili mediáciou a **zúčastnili sa na informatívnom stretnutí u mediátora** zapísaného v registri mediátorov.“ Zároveň bol doplnený aj **§ 99 ods. 3** o možnosť prednostne schváliť mediačnú dohodu ako súdny zmiernom: „**Ak ide o dohodu o mediácii, rozhodne súd prednostne o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmiernom schvaľuje.** Ak tento zákon ustanovuje lehotu, v ktorej má súd rozhodnúť o návrhu účastníka vo veci samej, rozhodne súd o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmiernom v tejto veci schvaľuje **najneskôr v tejto lehote.**“ Tento krok zákonodarcu nastal v dôsledku novely zákona č. 388/2011 Z. z. z 19. októbra 2011, ktorou sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a niektoré ďalšie zákony spočívajúci v posilnení nástrojov na zjednodušenie začatia konania, nástrojov na urýchlenie konania, ako aj nástrojov na zamedzenie obštrukcií účastníkov konania.

Významným inštitútom bol **zmier mediáciou** upravený v ustanovení **§ 75a Vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy** (ďalej aj „vyhláška“ alebo „Spravovací a kancelársky poriadok“). Ustanovenie § 75a vyhlášky v znení „**Účastníkom konania treba umožniť, aby sa po predchádzajúcej dohode a so súhlasom sudcu pred prvým pojednávaním a počas konania zúčastnili na informatívnom stretnutí s mediátorom a pokúsili sa o zmier mediáciou. Predseda súdu vytvára vhodné podmienky na to, aby sa mohlo informatívne stretnutie s mediátorom uskutočniť v priestoroch súdu.**“, bolo s účinnosťou od 1.4.2012 vložené vyhláškou č. 94/2012 Z. z., ktorá novelizovala Spravovací a kancelársky poriadok. Prijatím nových procesných kódexov účinných od 1.7.2016 **Civilný mimosporový poriadok** (ďalej aj „CMP“), **Civilný sporový poriadok** (ďalej aj „CSP“) a **Správny súdny poriadok** (ďalej aj „SSP“) došlo na základe vyhlášky č. 206/2016 Z.z. k odstráneniu inštitútu „zmieru mediáciou“ zo Spravovacieho a kancelárskeho poriadku bez bližšej špecifikácie. Je potrebné si klásť otázku, či nové procesné kódexy dostatočne nahradili zmier mediáciou v ustanoveniach o predbežnom prejednaní sporu a ustanoveniach, ktoré umožnili odporúčať mediáciu. Uvedeným kódexom sa venujeme v ďalšej časti textu.

V súvislosti s povinnosťou súdov pri zverejňovaní súdnych rozhodnutí anonymizovať určitú kategóriu údajov **Vyhláška č. 482/2011 Z. z. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o zverejňovaní súdnych rozhodnutí vo svojom ustanovení § 5 ods.2 písm. c)** uvádza, že údaje o mediátoroch sa neanonymizujú, a teda sú v súdnych rozhodnutiach viditeľné.

Ustanovenie **§ 9** Spravovacieho a kancelárskeho poriadku znie: „Informačné centrum súdu zabezpečuje každý pracovný deň styk s verejnosťou, a to najmä poskytovaním informácií pre účastníkov konania o stave súdneho konania, **o mediácii podľa osobitného predpisu a jej výhodách vrátane sprístupnenia registra mediátorov**, sprostredkovaním nazerania do súdnych spisov, vyznačovaním doložky právoplatnosti a vykonateľnosti na rovnopisoch rozhodnutí súdu a vydávaním úradných potvrdení zo súdneho spisu.“ Vyhláškou č. 94/2012 Z. z. sa v ustanovení **§ 21** Spravovacieho a kancelárskeho poriadku pre sudy doplnila aj povinnosť súdu na úradnej tabuli umiestnenej v budove súdu v blízkosti vchodu do budovy súdu **zverejniť údaje o spôsobe oboznámenia sa s registrom mediátorov**. Ustanovenie § 21 tejto vyhlášky znie „Na úradnej tabuli súdu umiestnenej v budove súdu v blízkosti vchodu do budovy súdu sa zverejňujú určené rozhodnutia súdu, úradné oznámenia, verejné vyhlášky alebo iné písomnosti, o ktorých tak ustanoví zákon, predseda súdu alebo riaditeľ správy súdu. Na úradnej tabuli súdu sa ďalej zverejní údaj o tom, kde a v akom čase možno nazrieť do rozvrhu práce vrátane jeho dodatkov a stanoviska sudcovskej rady k rozvrhu práce, ako aj spôsob oboznámenia sa so zoznamom správcov, zoznamom znalcov, tlmočníkov a prekladateľov a **registrom mediátorov**.“

Zákon č. 71/1992 Zb. Zákon o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov upravuje výhody pre účastníkov súdneho konania v prípade, ak dôjde medzi nimi počas súdneho konania k dohode o predmete sporu. **Ustanovenie § 11 ods. 7** uvedeného zákona znie nasledovne: „Ak konanie skončia strany alebo účastníci schválením zmieru do začiatku prvého pojednávania, vráti sa im 90 % zo všetkých zaplatených poplatkov. Ak konanie skončia strany alebo účastníci schválením zmieru po začatí prvého pojednávania, vráti sa im 50 % zo všetkých zaplatených poplatkov.“

Právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred antidiskrimináciou má každý podľa **zákona č. 365/2004 Z. z. Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej aj „**Antidiskriminačný zákon**“). Tento

zákon svojou novelou (zákon č. 85/2008 Z. z.) umožnil domáhať sa práva na ochranu svojich práv aj mimosúdnou cestou prostredníctvom mediácie. Oprávnenou osobou vykonávať mediáciu podľa tohto zákona je mediátor vykonávajúci činnosť podľa zákona o mediácii. Ustanovenie § 9 ods. 5 Antidiskriminačného zákona hovorí, že „Každý má právo na ochranu svojich práv aj mimosúdnou cestou prostredníctvom mediácie“. Zavedenie mimosúdneho riešenia sporov prostredníctvom mediácie v oblasti priamej aj nepriamej diskriminácie výrazne posunulo chápanie mediácie z oblasti právnych sporov aj do roviny riešenia vzťahových konfliktov.

Osem rokov po prijatí zákona o mediácii bol zákonom č. 322/2011 Z. z. účinným od 1.1.2012 novelizovaný **Zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z.**, ktorého účelom bolo vytvoriť legislatívne podmienky pre realizáciu programového vyhlásenia vlády SR v časti Efektívna justícia so zameraním najmä na **zvýšenie dostupnosti, odbornosti a rozsahu služieb poskytovaných nemajetným prostredníctvom Centra právnej pomoci** (ďalej aj „CPP“) a **posilnenie preventívnej úlohy CPP pri predchádzaní eskalácie právnych sporov**. Posilnenie preventívnej úlohy CPP je v navrhovanej právne úprave zabezpečené najmä **legislatívnym zakotvením možnosti sprostredkovať riešenie sporu formou mediácie** a poskytnúť usmernenia i v oblasti súvisiaceho sociálneho a psychologického problému. Osoby v hmotnej núdzi tak dostali možnosť riešiť svoj právny spor aj v mimosúdnom konaní prostredníctvom mediácie podľa zákona o mediácii. Odmena mediátora, ktorý je ustanovený CPP je určená podľa vyhlášky MS SR č. 337/2011 Z. z. **o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi**. Mediáciu vykonáva ustanovený mediátor podľa zákona o mediácii a podľa podmienok zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

Dňa 1.1.2009 **Zákon č. 305/2005 Z. z. Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov novelizoval ustanovenie § 11 ods. 3 písm. a)** tak, že zaviedol možnosť **vykonávať mediáciu ako odbornú metódu mediátorom**, ktorý je sociálnym pracovníkom. „Ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri vykonávaní opatrení podľa tohto zákona zistí, že dieťa, rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, potrebujú pomoc z dôvodu, že nie sú schopní riešiť problémy v rodine, konflikty v rodine, prispôbiť sa novej situácii v rodine, alebo ak ide o rodinu so špecifickým problémom a nemožno vykonať opatrenia podľa odseku 1 alebo podľa § 10, navrhne ako súčasť vykonávaných opatrení vykonanie alebo zabezpečenie vykonania:

- a) **mediácie ako odbornej metódy na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodine,**
- b) odborných metód práce na prispôsobenie sa novej situácii v prostredí podľa § 4 ods. 2 a 3,
- c) odborných metód na pomoc deťom alebo plnoletým fyzickým osobám, ktoré boli obeťami obchodovania, alebo
- d) poradensko-psychologickej pomoci rodinám so špecifickým problémom a pri krízových situáciách.

Ustanovenie **§ 11 ods. 4** tohto zákona potom upresňuje, že mediátor vykonávajúci mediáciu ako súčasť opatrení nie je mediátorom podľa Zákona o mediácii, ale v štátnozamestnaneckom pomere ako sociálny pracovník. „Na vykonávanie alebo zabezpečenie vykonávania mediácie podľa odseku 3 písm. a) sa § 77 až 86 nevzťahujú. **Mediácia podľa tohto zákona nie je mimosúdna činnosť na riešenie sporu podľa osobitného predpisu;** vykonávaním alebo zabezpečením vykonávania mediácie na účely

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie sú dotknuté práva a povinnosti iných subjektov podľa osobitného zákona.“ Paragraf 93 ods. 7 (v súčasnosti **§ 93 ods. 8**) upresnil, kto môže vykonávať mediáciu ako odbornú metódu podľa tohto zákona nasledovne: „Mediáciu na riešenie sporov vo veciach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môžu vykonávať **len fyzické osoby, ktoré skončili odbornú akreditovanú prípravu mediátora.**“

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny zabezpečuje mediáciu ako odbornú metódu na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodine prostredníctvom tzv. priorít, t. j. ak úrad má takúto Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny schválenú, mediáciu možno zabezpečiť prostredníctvom osoby, ktorá skončila odbornú akreditovanú prípravu mediátora vybranú verejným obstarávaním. Mediácia vykonaná a zabezpečená úradom sa poskytuje bezplatne. Podrobnosti upravovala **Interná norma Úradu IN 057/2016, Metodicky pokyn č. 4 – 9/2016 Vykonávanie funkcie kolízneho opatrovníka a súvisiacich opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny bod 5.3.** Ak je mediácia v rodine vykonávaná počas súdneho konania prostredníctvom zamestnanca ÚPSVaR alebo priorít ÚPSVaR, úrad vo funkcii kolízneho opatrovníka informuje o uvedenom súd. ÚPSVaR mohol rodičom v prípade ich záujmu odporučiť aj mediáciu podľa zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii. IN 039/2018, ktorá nahradila IN 057/2016, však vypustila možnosť informovať rodičov o mediácii.

Dňa 1.1.2016 nadobudol účinnosť **zákon č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej aj „zákon o ARS“), ktorým sa v dôsledku prijatia Smernice ADR a nariadenia o OD¹ zmenil zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Cieľom prijatia zákona o ARS je umožniť, aby všetky spory medzi spotrebiteľom a predávajúcim vyplývajúce zo spotrebiteľských zmlúv alebo súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou bolo možné urovnať mimo súdneho konania subjektami oprávnenými na alternatívne riešenie sporu a orgánmi alternatívneho riešenia sporu (ďalej aj „subjekty ARS“ a „orgány ARS“). Zoznam subjektov ARS vedie Ministerstvo hospodárstva SR. Tento zákon sa vzťahuje aj na riešenie sporov online podľa nariadenia o ODR. V zmysle zákona o mediácii mediačné centrum sa môže stať subjektom ARS, ak spĺňa podmienky podľa uvedeného zákona. V prípade alternatívneho riešenia sporu podľa uvedeného zákona ide o priame vyjednávanie - negociáciu.

Prijatím troch civilných kódexov CMP, CSP a SSP bol s účinnosťou od 1.7.2016 nahradený OSP, ktorého zánikom zanikol aj inštitút zmieru mediáciou alebo tzv. prétorský zmier a možnosť súdu vyzvať účastníkov súdneho konania, aby sa zúčastnili informatívneho stretnutia u mediátora.² Mediácia sa v nových procesných kódexoch vyskytuje ako dobrovoľná možnosť účastníkov súdneho pojednávania pokúsiť sa na výzvu súdu o riešenie sporu mediáciou. Nariadiť mediáciu môže súd iba v jedinom prípade uvedenom v zákone, a to pri výkone rozhodnutia vo veciach maloletých podľa § 381 CMP. **CSP** upravuje mediáciu v rámci predbežného prejednávania sporu v **§ 170 ods. 2** „Ak je to možné a účelné,

---

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov. (Ú. v. EÚ L 165, 18. 6. 2013). Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o riešení spotrebiteľských sporov online, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online) (Ú. v. EÚ L 165, 18. 6. 2013).

² Pozri tiež SWANOVÁ, Beata. BALIOVÁ, Dana. DOLANSKÁ, Renáta. Mediácia. Praktický právny sprievodca. 1.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer 2016 str. 32-33

súd sa pokúsi o vyriešenie sporu zmiernom, prípadne stranám **odporučí, aby sa o zmier pokúsili mediáciou.**“ Konanie sa vzťahuje na všetky civilné spory, ktoré súd prejednáva v rámci CSP.

CMP odporúča alebo nariaďuje mediáciu hneď v niekoľkých ustanoveniach:

- V konaní o rozvod manželstva je to § 96 ods. 2 „ Ak je to účelné a umožňujú to okolnosti prejednávanej veci, môže súd účastníkov vyzvať, aby sa o zmierné riešenie pokúsili mediáciou.“
- V konaniach vo veciach starostlivosti súdu o maloletých v § 118 ods. 2 „Ak je to účelné a umožňujú to okolnosti prejednávanej veci, môže súd účastníkov vyzvať, aby sa o zmierné riešenie pokúsili mediáciou.“
- Pri výkone rozhodnutia vo veciach maloletých § 381 umožňuje súdu autoritatívne uložiť účastníkom účasť u mediátora „Ak je to účelné, môže súd pred uskutočnením výkonu rozhodnutia uložiť účastníkom účasť u mediátora zapísaného v registri mediátorov.“
- Špecificky je mediácia odporúčaná **pri riešení sporov v školskom prostredí**. Jednak ide o odporúčanie využiť pre riešenie sporov vzniknutých v školskom prostredí mediátora podľa Zákona o mediácii a tak riešiť spory predovšetkým mimosúdnou cestou a jednak ide o zavedenie vzdelávania pedagogických zamestnancov školy v oblasti riešenia konfliktov a mediácie. **Spravidca školským rokom 2020/2021** ako záväzný dokument **Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu**, ktoré vydáva záväzné pokyny pre školy vždy na príslušný školský rok (v minulosti Pedagogicko-organizačné pokyny) obsahuje odporúčanie využitia mediácie. V **bode 1.3** je uvedené: „**Odporúčame zriaďovateľom a riaditeľom, aby pri riešení sporov pred súdnym konaním sa pokúsili vyriešiť spor mimosúadne a využili mediáciu podľa zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.**“ Zároveň odporúčame, aby sa v oblasti riešenia konfliktov využívalo vzdelávanie v školskej mediácii ako účinnej metódy riešenia konfliktov cestou dohody. V **Bode 2.4.10 Neformálne vzdelávanie** – medzi odporúčané priority (bod. 3, str. 34) patrí „**vzdelávať žiakov v oblasti riešenia konfliktov formou rovesníckej mediácie**, ktorá pomôže pracovať v triedach s dynamikou rôznorodej skupiny.“

V **Správe o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach za školský rok 2017/2018**³ Štátna školská inšpekcia odporúča napr. vo výchove a vzdelávaní **zavádzať program rovesníckej mediácie**. Prvýkrát od roku 2018 sa v školskom roku 2021/2022 v Spravidcovi školským rokom neobjaví informácia o možnosti využiť pri riešení sporov mimosúdnou metódu mediáciu. Naďalej však zostalo zachované ustanovenie **§ 79 ods. 3 Zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov**⁴, ktoré umožňuje vzdelávanie v oblasti riešenia konfliktov. **Vyhláška č. 361/2019 Z. z. Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o vzdelávaní v profesijnom rozvoji** účinná od

³**Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach za školský rok 2017/2018 bod 9.** Podnety, odporúčania, upozornenia, **9.2 Základné školy** (str. 170) „uplatňovať vo VaV (pozn. autora: výchova a vzdelávanie) pozitívnu motiváciu, využívať rôzne formy povzbudzovania žiakov k zlepšovaniu výkonu, **zavádzať program rovesníckej mediácie**“

⁴**§ 79 ods. 3 Zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov** „Zamestnávateľ najmenej jedenkrát ročne zabezpečí pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom v pracovnom čase preventívne psychologické poradenstvo a umožní im absolvovať poradenstvo zamerané na predchádzanie a zvládanie agresivity, sebaopoznanie a riešenie konfliktov.“

15.11.2019 upravuje požiadavky na obsah, rozsah a ciele funkčného vzdelávania. Jednou z požiadaviek je aj **vzdelávanie v oblasti mediácie** ako jednej z foriem riešenia konfliktov⁵.

2.2.2 ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU PRÁVNEJ ÚPRAVY V PREDPISOCH SÚVISIACICH S ADR A MEDIÁCIOU

Možnosť alternatívneho riešenia sporov je v legislatíve zakotvená v dvadsiatich troch právnych predpisoch, zákonoch, vyhláškach, interných normách. Z toho v šiestich právnych predpisoch je upravená možnosť dohody, zmiery, negociácie a arbitráže. Pojem mediácia alebo mediátor sa vyskytuje v platnej legislatíve v sedemnástich zákonoch, vyhláškach, interných predpisoch. V troch prípadoch, kde sa mediácia objavila vo forme odporúčania, došlo k zániku právneho predpisu. Ide o významné ustanovenia v OSP, vyhláške o správcom a kancelárskom poriadku a v IN-57/2016, Metodický pokyn č. 4 - 9/2016, ktoré podporovali informovanosť o mediácii pre širokú verejnosť.

2.3 PRÁVNA ÚPRAVA MEDIÁCIE V SLOVENSKOM PRÁVNOM PORIADKU

2.3.1 ZÁKON O MEDIÁCII – HISTÓRIA, VÝVOJ A PRÍPRAVA

V posledných niekoľkých rokoch stále dochádza k postupnému rozvoju a vývoju ADR, čo viedlo členské štáty EÚ k myšlienke zvýšiť povedomie o mimosúdnych metódach a ich výhodách. V materiáli Európskej komisie nazvaný **Zelená kniha k alternatívnemu riešeniu sporov v civilnom a obchodnom práve** (52002DC0196) (ďalej aj „Zelená kniha“) z apríla 2002 sa konštatuje, že formy mimosúdneho riešenia sporov sa považujú najmä za prostriedok na zlepšenie všeobecného prístupu k spravodlivosti v každodennom živote.

Prístup k spravodlivosti pre všetkých je základným právom, ktoré **zakotvuje článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd**. Prístup k spravodlivosti je povinnosťou, ktorú členské štáty plnia prostredníctvom rýchleho a finančne prijateľného súdneho konania.

V Zelenej knihe sa uvádza, že ADR sú neoddeliteľnou súčasťou politik zameraných na zlepšenie prístupu k spravodlivosti. V skutočnosti dopĺňajú súdne konania, pokiaľ sú metódy použité v rámci ADR často lepšie prispôsobené povahe príslušných sporov. ADR môže pomôcť stranám vstúpiť do dialógu tam, kde to predtým nebolo možné, a dospieť k vlastnému hodnoteniu hodnoty sporu. Je potrebné zdôrazniť aj úlohu ADR ako prostriedku na dosiahnutie sociálnej harmónie, sociálneho zmiery, dohôd

---

⁵Vyhláška č. 361/2019 Z. z. Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o vzdelávaní v profesijnom rozvoji: Príloha č. 2 - požiadavky na obsah, rozsah a ciele funkčného vzdelávania v ČASTI F – Rozširujúci modul – Vedenie ľudí v škole alebo v školskom zariadení ustanovuje požiadavky na vzdelávanie v oblasti mediácie nasledovne: bod 2.10 „poznať zásady postupu vhodného riešenia konfliktov“, bod 2.11 „poznať typy mediácie, jej princípy, proces a možnosti alternatívneho riešenia konfliktov“, bod 2.12 „vedieť aplikovať jednotlivé fázy mediácie procesu pri riešení školských konfliktov“.

a spolupráce. Vo formách ADR sa strany neangažujú v konfrontácii, ale skôr v procese zblížovania, samy si zvolia prostriedky riešenia sporu a v tomto procese budú hrať aktívnejšiu úlohu. Samy sa usilujú nájsť riešenie, ktoré im najlepšie vyhovuje. Tento konsenzuálny prístup zvyšuje pravdepodobnosť, že po vyriešení sporu budú strany schopné udržiavať svoje obchodné alebo iné vzťahy. ADR sú flexibilné, to znamená, že v zásade môžu strany slobodne využiť ADR, rozhodnúť sa, ktorá organizácia alebo osoba bude zodpovedná za konanie, určiť postup, ktorý sa bude dodržiavať, rozhodnúť, či sa zúčastníť konania osobne, alebo byť zastúpený a nakoniec samy rozhodnúť o výsledku konania.

Náklady na ADR sú jedným zo zásadných faktorov, ktorý je potrebné zohľadniť. Náklady spravidla hradia zmluvné strany. Strany však nemusia platiť náklady spojené s ADR v každom prípade. Prevádzkové náklady orgánov zodpovedných za ADR môžu hradiť verejné orgány, alebo profesijné organizácie, alebo jedna a/alebo druhá strana môžu mať nárok na právnu pomoc. Odporúčanie pre využitie ADR spočíva v tom, aby strany najskôr využili svoju kontraktačnú slobodu, kde by rozhodovali o svojich sporoch samy, namiesto toho, aby žiadali vyriešenie sporu od súdnych orgánov alebo rozhodcovských súdov.

Zelená kniha špecificky nedefinuje mediáciu, ale poskytuje všeobecnú definíciu ADR tak, že alternatívne metódy riešenia sporov sú procesy mimosúdneho riešenia sporov vedené neutrálnou treťou stranou s vylúčením riadneho rozhodcovského konania. Pre všetky spôsoby alternatívneho riešenia sporov je zaužívaná skratka ADR.

Potreba zavedenia mediácie do právneho poriadku Slovenskej republiky bola v dôvodovej správe k zákonu o mediácii zdôvodnené rastúcim objemom súdnych žalôb, predlžovaním súdneho konania a prístup k spravodlivosti sťažuje aj kvantita a zložitosť legislatívy. Cezhraničné spory sa obyčajne spájajú s ešte dlhším konaním a vyššími nákladmi ako domáce spory.

Mediácia ako jedna z mimosúdnych metód riešenia sporov bola tak legislatívne zakotvená v slovenskom právnom poriadku prijatím zákona o mediácii. Jeho prijatím sa legálne upevnila pozícia inštitútu mediácie ako legitímneho nástroja pre mimosúdne riešenie sporu a mediácia sa tak stala organickou súčasťou politiky zameranej na zlepšenie prístupu k spravodlivosti.

Do prijatia zákona o mediácii právny poriadok legálne upravoval iba arbitráž ako alternatívny spôsob riešenia sporov podľa zákona č. **244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní**, ktorý však na rozdiel od mediácie nahrádza súdny proces. Úlohou mediácie nie je nahradiť fungujúci systém súdnictva, ale vytvoriť podporu k tomuto systému iným prístupom k riešeniu sporov. Ďalšou z možností bolo konanie pred súdom za účelom schválenia vykonania zmierovacieho konania tzv. **prétorské zmierovacie konanie**, ktoré mohlo začať len na návrh. Ak došlo k uzavretiu zmiery v takomto zmierovacom konaní súd mal možnosť takýto zmier schváliť, alebo neschváliť ak odporoval zákonu. V prípade schválenia zmiery malo rozhodnutie konečný výsledok, stalo sa priamo vykonateľným a nebolo možné sa proti nemu odvolať.

Prijatiu zákona o mediácii predchádzal **bilaterálny projekt** MS SR a vládou Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska s názvom „**Posilnenie prístupu k spravodlivosti**“, ktorý prebiehal od februára 2002 do marca 2003 a bol zameraný na zlepšenie prístupu k spravodlivosti na Slovensku. Cieľom projektu bolo zabezpečiť pomoc expertov z Veľkej Británie pri zavedení alternatívneho riešenia sporov formou mediácie do slovenského právneho poriadku. Súčasťou projektu bolo aj zaškolenie prvých mediátorov v základnom školení na získanie mediačných zručností a kompetencií pre výkon

činnosti mediácie. Jeho výsledkom bola príprava návrhu zákona o mediácii v civilných a obchodných veciach. Návrh zákona vychádzal z modelov vypracovaných UNICITRAL, Radou Európy a ďalších modelov právnych úprav v iných štátoch, v ktorých mediácia už úspešne fungovala.

Po tomto projekte spolupráca s britskými expertmi pokračovala a nasledoval **projekt PHARE SR 01/IB /JHA/01 nazvaný "Posilnenie nezávislosti súdnictva"**, ktorý sa uskutočnil od februára 2003 do októbra 2004 a zaoberal sa základnými otázkami mimosúdneho riešenia sporov v civilných veciach. Ten bol **zameraný predovšetkým na propagáciu mediácie a informovanie odbornej a laickej verejnosti o možnostiach jej využitia**. Experti pôsobiaci v tomto projekte podstatným spôsobom napomohli pri finalizácii návrhu zákona o mediácii. Počas študijných ciest do Veľkej Británie slovenskí odborníci nadviazali prvé priame kontakty s mediátormi a mediačnou službou pri súdoch v Anglicku a získali tiež poznatky z mediácie v praxi.

V septembri 2002 vznikla **Asociácia mediátorov Slovenska**, ktorej jednou z úloh bolo aj poskytovať ďalšie školenia a vzdelávanie mediátorov v závislosti od potrieb spoločnosti a trhu. Vo fáze prípravy návrhu zákona boli použité i všetky najlepšie skúsenosti z aktivít niektorých slovenských mimovládnych organizácií v zahraničí, ktoré začali s prvými pokusmi používať mediáciu na Slovensku od deväťdesiatych rokov a poznatky z projektov MS SR.

Po prijatí Zákona o mediácii v roku 2004 MS SR pokračovalo ďalej v spolupráci s Ministerstvom pre ústavné záležitosti Veľkej Británie (Department of Constitutional Affairs of Great Britain) tentokrát v **bilaterálnom projekte**, ktorý začal v júni 2004 a bol ukončený v decembri 2005. Jeho hlavným cieľom bola **príprava zavedenia mediácie v pripravovanom pilotnom projekte s názvom „Podpora mediácie v civilných veciach pre odbornú i laickú verejnosť“** schváleného Ministerstvom spravodlivosti SR **na piatich okresných súdoch** (ďalej aj „OS“) **Slovenska** (OS Bratislava II, OS Bratislava III, OS Banská Bystrica, OS Prešov, OS Košice I), ktorý prebiehal v roku 2006.

Úlohou sudcov na pilotných súdoch bolo vo vytypovaných druhoch sporov odporučiť mediáciu priamo na súde účastníkom súdneho konania. Tento spôsob informovania verejnosti bol zvolený z dôvodu využitia autority súdu a dodania väčšej váhy a dôležitosti mediácii ako podpore a alternatíve k súdnemu konaniu. Ďalšie informácie o mediácii sa poskytovali aj prostredníctvom informačných tabúl a informačných centier zriadených na súdoch.

Vyhodnotenie projektu Podpora mediácie v civilných veciach pre odbornú a laickú verejnosť

Do pilotného projektu bolo celkovo aktívne zapojených 20 sudcov OS Košice I (ďalej len „OS KE I“), 20 sudcov OS Prešov (ďalej len „OS PO“), 21 sudcov OS Banská Bystrica (ďalej len „OS BB“), 4 sudcovia OS Bratislava III (ďalej len „BA III“) a 13 sudcov OS Bratislava II (ďalej len „OS BA II“), 34 vyšších súdnych úradníkov (ďalej aj „VSÚ“) (13 VSÚ z OS KE I, 9 VSÚ z OS PO a 12 VSÚ z OS BB; podľa informácií zástupcov OS BA II vyšší súdni úradníci na tomto súde boli informovaní o pilotnom projekte, ale nevyvíjali na jeho realizáciu žiadnu aktivitu), a 39 ďalších zamestnancov pilotných súdov (8 zamestnancov OS KE I, 2 zamestnanci OS PO a 29 asistentiek senátov OS BB).

Pilotné sudy najčastejšie odporúčali na mediáciu spory o zaplatenie pohľadávok, výživného, spory o vydanie bezdôvodného obohatenia, vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (OS KE I), občianskoprávne, obchodnoprávne, rodinnoprávne a pracovnoprávne spory (OS BB, OS BA III), spory civilnej, obchodnej a poručenskej

agendy (OS PO), vyporiadanie BSM, výživné na plnoleté deti, spory o náhradu škody, spory týkajúce sa nájmu bytu a nebytových priestorov, spory zo zmlúv o dielo (OS BA II).

Podľa informácií zástupcov pilotných súdov bolo celkovo na mediáciu odporúčaných viac ako 3600 sporov (z toho približne 80 vecí na OS KE I, 3371 vecí na OS BB, v senáte, ktorí rieši obchodnoprávne spory na OS BA III približne 150 vecí, približne 45 prípadov na OS BA II, podľa údajov OS PO na mediáciu bol odporúčaný takmer každý spor).

Podľa informácií pilotných súdov najčastejšie sa mediácia využívala v poručenskej agende, pri majetkových sporoch a sporoch o vyporiadanie BSM, ako aj pri sporoch týkajúcich sa nájomných vzťahov.

Pilotné sudy sa zhodli v názore, že budú pokračovať v začatých aktivitách aj po skončení pilotného projektu. Uviedli však, že v budúcnosti pre úspech mediácie je potrebné lepšie informovanie verejnosti o mediácii, lepšia inštrukcia súdov, ako propagovať mediáciu. Za vhodnú považovali aj jednotnú inštrukciu zo strany MS SR, ako majú sudy postupovať v tejto veci. Zástupcovia pilotných súdov tiež vyslovili názor, že je potrebná úprava súčasnej legislatívy, najmä odstránenie praktických problémov v súvislosti s vrátením súdneho poplatku v prípade ukončenia sporu mediáciou a vytvorenie profesijnej organizácie mediátorov. Za potrebné považovali zverejniť na stránke MS SR odporúčaný cenník služieb mediátorov, dať na súdoch priestor mediátorom pre poskytovanie informácií o mediácii.

Podľa zástupcov jednotlivých pilotných súdov sa očakávala aj vyššia aktivita mediátorov. Ako možnosť videli, aby sa mediátori zúčastňovali pojednávaní ako verejnosť, a ak budú spor považovať za vhodný na mediáciu, aby kontaktovali priamo účastníkov konania.

Zástupcovia pilotných súdov sa tiež zhodli na tom, že informačné letáky by bolo potrebné umiestniť aj pred pojednávacie miestnosti, kde by boli priamo k dispozícii účastníkom konania.

Osobitne významnou cieľovou skupinou projektu Podpora mediácie v civilných veciach pre odbornú a laickú verejnosť boli označení vyšší súdni úradníci a najmä sudcovia.

Prvý implementačný projekt zaviedol mediáciu ako mimosúdnu metódu riešenia sporov do systému súdnictva na uvedených súdoch a zároveň priniesol prvé poznatky o využití a efekte mediácie v justičnom systéme. Jeho úlohou bolo aj na základe skúsenosti s mediáciou zabezpečiť rozšírenie pilotného implementačného projektu na ďalšie okresné sudy Slovenska a tiež zvýšiť informovanosť verejnosti o mediácii prostredníctvom série propagačných a vzdelávacích aktivít zameraných na cieľovú skupiny, najmä stredné a vysoké školy, profesijné združenia a súdnictvo⁶

TÝŽDEŇ MEDIÁCIE

Priamy kontakt súdov a verejnosti s mediáciou bol realizovaný v kampani osvety a propagácie v rámci tohto pilotného projektu, ktorá prebehla prostredníctvom **propagačnej akcie** v dňoch 4. – 8. septembra 2006 s názvom **TÝŽDEŇ MEDIÁCIE** na OS Bratislava II, OS Bratislava III, OS Banská Bystrica, OS Prešov a OS Košice I.

---

⁶Bližšie pozri Záverečnú správu o realizácii pilotného projektu na <http://wwwold.justice.sk/wfn.aspx?pg=l35&htm=l5/l57tms.htm>

Počas TÝŽDŇA MEDIÁCIE **sudcovia na prebiehajúcich pojednávaniach odporúčali účastníkom konania využiť možnosť alternatívneho riešenia sporu formou mediácie.** V budove súdu bol k dispozícii mediátor, ktorý zodpovedal relevantné otázky a v prípade záujmu riešil pripravený spor účastníkov mimosúdnu cestou. Samotný priebeh TÝŽDŇA MEDIÁCIE spočíval v aktívnej spolupráci súdu, resp. vybraných sudcov, ktorí v tomto termíne mali vytýčené pojednávania v civilných konaniach. Prítomných účastníkov konaní priamo na pojednávaniach poučili o možnosti mediácie, podali stručné informácie a vo vhodných sporoch mediáciu odporučili. Z dôvodu hospodárnosti a účelnosti bola na súde v týchto dňoch vo vyhradenej miestnosti zabezpečená účasť mediátorov, ktorí boli so stranami takéhoto sporu okamžite pripravení začať mediáciu. Mediátori zároveň mali v priestoroch súdu príležitosť oboznamovať s mediáciou a jej výhodami i iné fyzické osoby.

Na propagovanie tohto projektu boli v časovom predstihu vypracované plagáty a letáky, ktoré oznamovali širokej verejnosti organizovanie takejto akcie. Propagačný materiál bol umiestnený v budove súdu a jeho okolí, ako aj expedovaný účastníkom konania spolu s oznámením o vytýčenom pojednávaní v ich veci. Tesne pred spustením projektu bola v médiách uverejnená správa o jeho realizácii a v prvý deň projektu bola na MS SR zvolaná tlačová konferencia.

V rámci prípravy projektu obdržal každý zo zaangažovaných súdov na vyplnenie tri druhy dotazníkov: pre sudcov, ktorí budú mediáciu odporúčať, pre prítomných mediátorov a pre účastníkov súdnych konaní. Pred realizáciou projektu boli predsedovia súdov požiadaní o zabezpečenie distribúcie týchto dotazníkov na súde. Po ukončení projektu boli vyplnené dotazníky zozbierané a odoslané späť MS SR na vyhodnotenie úspešnosti celého projektu a pre získanie informácií na jeho zlepšenie a zefektívnenie do budúcnosti.

Celkovo bolo počas TÝŽDŇA MEDIÁCIE na mediáciu sudcami na vytýčených pojednávaniach odporúčených 83 prípadov a mediátori mimo účastníkov konania oboznámili s mediáciou minimálne ďalších 53 fyzických osôb. Počas piatich pracovných dní sa tak o mediácii priamym kontaktom dozvedelo minimálne 136 osôb.

Závažným nedostatkom celého projektu bolo malé zapojenie sudcov a taktiež neboli spätne (tak zo strany sudcov, ako aj zo strany mediátorov) zaslané vyplnené dotazníky, resp. niektoré dotazníky boli vyplnené nejednoznačne, nedala sa presne verifikovať úspešnosť mediácie. Ďalším nedostatkom bolo, že až na výnimky, sa mediátori a sudcovia navzájom nepoznali. Aj napriek zapojeniu sudcov do projektu mnohí v konečnom hodnotení verbalizovali nedôveru v prácu mediátorov, najmä z dôvodu, že mediátori nemusia mať právnické vzdelanie. Mediátori verbalizovali názor, že napriek aktivite TÝŽDEŇ MEDIÁCIE sa domnievajú, že sudcovia mediáciu neodporúčajú dostatočne adresne resp. presvedčivo, čo potvrdzuje aj väčšie množstvo odovzdaných dotazníkov zo strany sporových strán, kde mediácia bola odmietnutá bez udania dôvodu⁷.

---

⁷Pozri: <http://wwwold.justice.sk/wfn.aspx?pg=l35&htm=l5/l57tms.htm>

2.3.2 ZÁKON O MEDIÁCII - MAPOVANIE LEGISLATÍVNYCH ZMIEN

Zákon o mediácii je výsledkom rozsiahleho procesu, v ktorom inštitúcie, profesijné a stavovské organizácie, majúce záujem na zefektívnení súdnictva, pomohli identifikovať požiadavky, priority a problémové oblasti vnímané v justičnom procese. Výsledky tohto procesu sa formou legislatívnych zmien premietli do návrhu Zákona o mediácii. Zákonom o mediácii sa doplnili spôsoby mimosúdneho riešenia sporov o mediáciu.

Na Slovensku tak už od roku 2004 existoval rámcový právny predpis o mediácii, ktorý sa vzťahoval predovšetkým na domáce spory. Zákon o mediácii v tom čase nepatril svojou problematikou medzi prioritné oblasti aproximácie práva vo vzťahu k Európskym spoločenstvám a Európskej únii. V dôsledku jeho prijatia sa novelizovalo predovšetkým vnútroštátne právo.

Tento zákon zmenil a doplnil, alebo zaviedol tieto ustanovenia:

- § 99 ods. 1 OSP, ktorý umožnil sudcom odporučiť účastníkom súdneho konania zmier mediáciou;
- § 11 ods. 7 Zákona č. 71/1992 Z. z. o súdnych poplatkoch a poplatkoch a za výpis z registra trestov, podľa ktorého súdy majú možnosť vrátiť súdny poplatok, ak sa účastníci súdneho konania rozhodli svoj spor riešiť prostredníctvom zmierovacieho konania;
- § 3 ods. 3 Notárskeho poriadku, ktorý umožnil notárom vykonávať funkciu mediátora;
- § 3 ods. 1 písm. d bod.7) zákona č. 455/1991 Zb. Živnostenský zákon, ktorý definoval, že živnosťou nie je činnosť pri výkone povolání mediátorov.

Zákon o mediácii obsahoval 16 ustanovení a zaviedol do právneho poriadku SR aj nové pojmy a inštitúty. Definoval a upravoval pojem mediátor, mediácia, osoba zúčastnená na mediácii, inštitút mlčanlivosti, dohodu o riešení sporu mediáciou, mediačnú doložku, začiatok a ukončenie mediácie, registračné konanie, odbornú prípravu mediátora a odbornú skúšku mediátora, postavenie vzdelávacích inštitúcií, zriadenie mediačného centra a účinky dohody o mediácii. Neskôr bol 5 krát novelizovaný.

2.3.2.1 NOVELA Č. 136/2010 Z. Z.

Prvá zmena v zákone o mediácii nastala **v júni 2010 novelou zákona č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorou sa upravil **vzťah zákona o mediácii k všeobecnému predpisu o službách na vnútornom trhu**. V praxi to znamená, že na výkon činnosti mediátora, postup podávania žiadostí o zápis do registra mediátorov, žiadostí o zápis do registra mediačných centier a žiadostí o zápis do registra vzdelávacích inštitúcií a výkon dozoru podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia všeobecného predpisu o službách na vnútornom trhu, ak tento zákon neustanovuje inak.

Novelizovaný bol tak predovšetkým **§ 8 Zákona o mediácii upravujúci registračné konanie**. Zjednotil a uľahčil sa postup podávania žiadosti a v praxi je tak mediátorom umožnené podať žiadosť o zápis do registra mediátorov aj na obvodnom úrade, ktorý plní úlohy jednotného kontaktného miesta.

2.3.2.2 NOVELA Č. 141/2010 Z. Z.

Zákon o mediácii v kontexte transpozície smernice o mediácii⁸

Druhá, avšak **významná zmena nastala v dôsledku povinnosti transponovať smernicu o mediácii** do vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov. Zákon o mediácii z roku 2004 v čase prijatia smernice o mediácii už mal prostredníctvom tohto zákona upravený postup pre riešenie sporov mediáciou a transponovaných väčšinu požiadaviek smernice. Smernica predstavovala príležitosť na spresnenie tohto zavedeného systému a zároveň na zdôraznenie väčšieho rešpektu mediácie ako alternatívy k súdnemu konaniu metódou mimosúdneho riešenia sporu. Strany sporu, ktoré využijú možnosť mediácie, sa tak môžu spoľahnúť na predvídateľný právny rámec. Transpozícia smernice bola vykonaná **zákonom č. 141/2010 Z. z.** (ďalej aj „transpozičný zákon“). Transpozičný zákon bol prijatý 8. apríla 2010 a nadobudol účinnosť 1. júla 2010. Hlavným cieľom transpozičného zákona z roku 2010 bolo transponovať smernicu do slovenského právneho systému, najmä **rozšíriť mediáciu na cezhraničné spory a zosúladiť legislatívu s požiadavkami smernice**.

Cieľ a rozsah pôsobnosti a cezhraničné spory

Podľa čl. 1 sa Smernica o mediácii uplatňuje v cezhraničných sporoch v obchodných a občianskych veciach, pričom **čl. 2** definuje čo sa rozumie cezhraničným sporom. Cieľom tejto smernice je uľahčiť prístup k alternatívnemu riešeniu sporov a podporovať riešenie sporov v priateľskom duchu prostredníctvom nabádania na používanie mediácie a zabezpečením vyváženého vzťahu medzi mediáciou a súdnym konaním. Naplnenie Smernice o mediácii sa odráža v ustanovení § 1 ods. 2, 3 a 4 zákona o mediácii, ktorý rozšíril predmet úpravy zákona o mediácii a taxatívny výpočet druhov sporov, ktoré je možné riešiť mediáciou podľa tohto zákona sa rozšíril o cezhraničné spory. Definícia "cezhraničného sporu" v **článku 2 ods. 1 smernice** sa doslova transponovala, ale **ods. 2 článku 2** nebol transponovaný. **Absentuje** informácia o tom, že cezhraničným sporom je aj **spor, v ktorom sa začalo súdne konanie alebo arbitráž nasledujúce po mediácii** medzi stranami v inom členskom štáte, než je členský štát, v ktorom majú strany bydlisko alebo obvyklý pobyt ku dňu uvedenému v odseku 1 písm. a), b) alebo c).

Vymedzenie základných pojmov

Zákon o mediácii z roku 2004 pojem mediácia a mediátor mal zadefinovaný v súlade so smernicou ešte pred jej transpozíciou. Upravil sa len pojem mediátor v súlade s úpravou začatia a ukončenia mediácie tak, že mediátorom podľa tohto zákona môže byť každá fyzická osoba zapísaná v registri mediátorov,

---

⁸Porovnaj s Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the ‘Mediation Directive’ Final report dostupné online na: <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/6c84b6a6-913e-4231-a677-55f8fa9ccbb6>

na ktorej sa osoby zúčastnené na mediácii dohodnú a ktorá s osobami zúčastnenými na mediácii uzavrie dohodu o začatí mediácie podľa § 14 ods. 1.

Zabezpečenie kvality mediácie

Čl. 4 Smernice o mediácii sú členské štáty nabádané, aby zabezpečili kvalitu mediácie predovšetkým tým, že vypracujú a zabezpečia dodržiavanie dobrovoľných etických kódexov správania zo strany mediátorov a mediačných organizácií, ktoré poskytujú mediačné služby ako aj prijmú iné účinné kontrolné mechanizmy kontroly kvality poskytovaných mediačných služieb. V júli 2004 vydala Európska komisia Európsky etický kódex pre mediátorov. Cieľom kódexu je vytvoriť systém záruky kvality mediácie bez toho, aby bola dotknutá flexibilita mediačného procesu. Kódex bol vytvorený v spolupráci so zástupcami mediačných organizácií, profesijných združení a združení spotrebiteľov. Slovenská republika nemá vytvorený jednotný etický kódex ku ktorému by mediátori zapísaní v registri mediátorov v súčasnosti dobrovoľne alebo povinne pristupovali. Etický kódex si však vytvárajú mediačné organizácie a mediačné centrá samy ako sebaregulačný nástroj, ku ktorému mediátori pristupujú dobrovoľne⁹. V súčasnosti sa zásady správania mediátorov povinne vyučujú počas odbornej prípravy mediátora. Neexistujú však žiadne pravidlá, ktoré by umožňovali orgánu dohľadu, ktorým je MS SR, v prípade neetického správania mediátora sankcionovať ho za takéto správanie pri výkone činnosti mediátora podľa Európskeho kódexu správania pre mediátorov. V zmysle ustanovenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon, a tak nie sú oprávnené riešiť etické pochybenia mediátorov.

Ďalej **čl. 4 ods. 2 Smernice o mediácii** očakáva, že členské štáty na zabezpečenie kvality mediácie zabezpečia počiatočné a ďalšie odborné vzdelávanie mediátorov s cieľom zabezpečiť vo vzťahu k osobám zúčastneným na mediácii účinné, nestranné a kvalifikované vedenie mediácie. Zákon o mediácii mal už pred transpozíciou nastavený systém vzdelávania mediátorov a upravenú odbornú prípravu mediátora v rozsahu 100 hodín a odbornú skúšku, ktorá sa vykonávala ako súčasť odbornej prípravy. Cieľom odbornej prípravy mediátora je získanie osobitných kvalifikačných predpokladov potrebných na výkon činnosti mediátora. Transpozičný zákon doplnil však ďalšie vzdelávanie mediátorov ustanovením § 10a) tak, že MS SR v zmysle novely malo povinnosť organizovať prostredníctvom vzdelávacej inštitúcie každé dva roky najmenej jeden odborný seminár ako súčasť ďalšieho vzdelávania mediátorov a mediátor bol povinný zúčastniť sa aspoň dvoch odborných seminárov počas piatich rokov. Ak túto podmienku mediátor nespĺnil, MS SR mohlo nariadiť jeho preskúšanie. Cieľom ustanovenia bola naplnená požiadavka smernice zabezpečiť kvalitu mediácie prostredníctvom ďalšieho odborného vzdelávania mediátorov a kontroly MS SR.

Uplatnenie mediácie

Zákon o mediácii z roku 2004 priamo umožnil doplniť do OSP ustanovenie, ktoré umožňovalo sudcom, aby vo vhodných prípadoch mohli odporučiť účastníkom pokúsiť sa o zmiernu mediáciu. Preto v dôsledku transpozície v roku 2012 bol už len v OSP rozšírený pôvodný § 99 o ods. 1, t.j. o možnosť súdu vyzvať účastníkov, aby sa zúčastnili na informatívnom stretnutí u mediátora za účelom uzavretia zmiernu pred prvým pojednávaním súdu alebo počas neho. Znenie zákona v čase jeho platnosti a účinnosti znelo: „Ak to povaha veci pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmiernom. O

---

⁹Etický kódex mediátorov vytvorené Mediačným centrom Poprad dostupný online tu: <http://www.mcpoprad.sk/file/15/Etick%C3%BD%20k%C3%B3dex%20medi%C3%A1tora.pdf>

zmier sa má súd vždy pokúsiť. Ak to umožňujú okolnosti prejednávanej veci, môže súd pred prvým pojednávaním a počas konania účastníkov vyzvať, aby sa o zmier pokúsili mediáciou a zúčastnili sa na informatívnom stretnutí u mediátora zapísaného v registri mediátorov.“ Tým sa naplnil **čl. 5 Smernice o mediácii**. Prijatím nových civilných procesných kódexov CSP a CMP možnosť súdu vyzvať účastníkov, aby sa zúčastnili informatívneho stretnutia u mediátora bola zo zákona vypustená a ostala už len možnosť súdu pre konkrétny prípad odporúčať mediáciu ak je to vhodné a účelné. Ako už bolo uvedené vyššie, súd môže nariadiť mediáciu iba v súdnych sporoch o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých, kde mediácia je nariaďovaná v súlade s § 381 CMP.

Vykonateľnosť dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie

Čl. 6 Smernice o mediácii s názvom "vykonateľnosť dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie" upravuje, že mediácia by sa nemala považovať za slabšiu alternatívu súdneho konania v tom zmysle, že dodržiavanie dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie, závisí od dobrej vôle strán. Členské štáty by preto mali zabezpečiť, aby strany písomnej dohody, ktorá je výsledkom mediácie, mohli jej obsah dať urobiť vykonateľným. Táto požiadavka sa odzrkadlila v § 99 ods. 3 OSP, ktorý prednostne umožňoval schváliť mediačnú dohodu ako súdny zmier. Po prijatí procesných kódexov účinných od 1. júla 2016 (CSP a CMP) povinnosť súdu schváliť dohodu, ktorá je výsledkom mediácie zanikla a § 99 OSP tak nebol prevzatý do nových procesných kódexov upravujúcich postup súdu.

Ustanovenie § 15 Zákona o mediácii ustanovuje, že dohoda, ktorá je výsledkom mediácie má písomnú formu a je pre osoby zúčastnené na mediácii záväzná. Aby strany dohody vykonali obsah dohody, nepotrebujú rozhodnutie súdu. Avšak, ak by strany dohody chceli, aby bola dohoda vykonateľná proti vôli druhej zmluvnej strany, musí byť spísaná formou notárskej zápisnice alebo musí byť schválená ako zmier pred súdom alebo rozhodcovským orgánom. Oba posledné spôsoby znamenajú dodatočné poplatky pre osoby zúčastnené na mediácii. V rozpore s článkom 6 ods. 1 Smernice o mediácii zákon o mediácii nepredpokladá požiadavku výslovného súhlasu druhej strany v prípade podania návrhu na schválenie dohody (pre účel zabezpečenia vykonateľnosti dohody, ktorá je výsledkom mediácie) ani možnosť spoločného návrhu na schválenie dohody pred súdom. V zásade za súčasnej právnej úpravy nie sú vytvorené podmienky pre schvaľovanie dohôd, uzatvorených v mediácii inak ako počas súdneho či rozhodcovského konania. Osoby zúčastnené na mediácii sú teda v porovnaní s účastníkmi občianskeho súdneho konania alebo rozhodcovského konania, v ktorom účastníci dôjdu k zmiernu priamo v konaní, vo vzťahu k priamej vykonateľnosti znevýhodnené. Ak sa dohoda o mediácii, uzavretá mimo súdneho konania nevykoná dobrovoľne, nemá vyššiu mieru vykonateľnosti ako akákoľvek iná zmluva či dohoda.

Dôverný charakter mediácie

Čl. 7 Smernice o mediácii upravuje **dôverný charakter mediácie** tak, že členské štáty zabezpečia aby mediátori ani osoby zúčastnené na mediácii neboli nútené, pokiaľ sa strany nedohodnú inak, podať dôkaz v občianskom a obchodnom súdnom konaní ani v arbitrážnom konaní, pokiaľ ide o informácie, ktoré vzišli z procesu mediácie alebo v súvislosti s ňou, okrem prípadov, keď:

- a) je to potrebné vzhľadom na naliehavé dôvody verejného poriadku dotknutého členského štátu, najmä ak sa vyžaduje zabezpečenie ochrany najlepších záujmov detí alebo na zabránenie ujmy na telesnej alebo duševnej integrite osoby alebo

- b) je sprístupnenie obsahu dohody, ktorá je výsledkom mediácie, potrebné na uskutočnenie alebo vykonanie tejto dohody.

Mlčanlivosť, tak ako je upravená v § 5 Zákona o mediácii neobsahuje definíciu okolností, za ktorých sa musí udeliť výnimka z mlčanlivosti. Stanovuje iba to, že ustanovenia osobitných predpisov týmto nie sú dotknuté s poznámkou pod čiarou č. 6, ktorá obsahuje neúplný zoznam takýchto osobitných zákonov. Výnimka z mlčanlivosti je upravená iba vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej mediátorom v § 6 „Ak sa vedie súdne konanie, rozhodcovské konanie alebo obdobné konanie o náhradu škody podľa § 4 ods. 3, nie je mediátor viazaný povinnosťou mlčanlivosti v rozsahu, ktorý je potrebný na posúdenie porušenia povinnosti mediátora.“ Na rozdiel od smernice Zákon o mediácii výslovne neuvádza ani skutočnosť, že mediátori, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii nemusia byť v občianskom a obchodnom súdnom konaní alebo arbitrážnom konaní povinní poskytnúť dôkazy týkajúce sa informácií, ktoré sa dozvedeli v mediácii alebo v súvislosti s procesom mediácie. Zachovávanie mlčanlivosti pri výpovedi svedka upravuje § 203 ods. 1 CSP tak, že „Svedok je pri svojej výpovedi povinný zachovávať mlčanlivosť o údajoch chránených **podľa osobitného predpisu** a inú zákonom ustanovenú alebo štátom uznanú povinnosť mlčanlivosti. Svedok je povinný oznámiť zákaz výpovede bezodkladne po tom, ako sa o povinnosti svedčiť dozvedel. Dôvody zákazu výpovede musí preukázať; o dôvodnosti zákazu výpovede rozhoduje súd.“ V zmysle ods. 2 „Výsluch svedka, ktorý je pri svojej výpovedi povinný zachovávať mlčanlivosť, možno vykonať len vtedy, ak svedka na podnet súdu oslobodil od povinnosti mlčanlivosti príslušný orgán alebo ten, v koho záujme má túto povinnosť. To platí primerane i tam, kde sa vykonáva dôkaz inak ako výsluchom.“ Transpozícia tak bola urobená len čiastočne.

Účinky mediácie na premlčanie a preklúziu

Podľa čl. 8 Smernice o mediácii členské štáty mali zabezpečiť, aby stranám, ktoré si v snahe o urovanie sporu zvolili mediáciu, následne nebránilo v začatí súdneho konania alebo rozhodcovského konania týkajúci sa tohto sporu **uplynutie premlčacích a prekluzívnych dôb počas procesu mediácie**. Premlčanie a preklúzia spôsobuje pre zúčastnené strany významné právne účinky, preto je potrebné v záujme zachovania právnej istoty zabezpečiť, aby moment, kedy prestala plynúť premlčacia lehota, prípadne kedy bolo právo uplatnené, bolo možné stanoviť bez pochybností a preukázať aj pre potreby súdneho konania. Tieto účinky sa navrhli viazať na **začatie mediácie registráciou dohody o začatí mediácie v Notárskom centrálnom registri listín** (ďalej aj „Register listín“). V tejto súvislosti bolo tiež nevyhnutné riešiť vzťah zodpovednosti za spôsobenú škodu.¹⁰

Informácie pre širokú verejnosť

Čl. 9 Smernice o mediácii nabáda členské štáty, aby podporovali, aby sa širokej verejnosti poskytovali informácie o tom, ako kontaktovať mediátorov a organizácie, ktoré poskytujú mediačné služby, najmä prostredníctvom internetu. Tiež by mali nabádať právnikov, aby informovali svojich klientov o možnosti mediácie. Táto požiadavka sa odzrkadlila v novelizovanom ustanovení § 8 ods. 10 Zákona o mediácii, ktorý upravuje, že register mediátorov a register mediačných centier zverejňuje ministerstvo na svojom webovom sídle. MS SR zverejňuje na svojej internetovej stránke register mediátorov a mediačných centier s cieľom poskytnúť informácie verejnosti o tom, ako kontaktovať mediátorov. Cieľ

¹⁰Dôvodová správa k zákonu č. 141/2010 Z. z. dostupné online na:
<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=342124>

povzbudiť právnikov a advokátov, aby informovali svojich klientov o možnosti mediácie sa osobitným ustanovením neodráža v žiadnom osobitnom právnom predpise.

Povinnosťou členských štátov bolo uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 21. mája 2011, s výnimkou článku 10, ktorý mal byť transponovaný do 21. november 2010.

Zákonom č. 141/2010 Z. z. sa priamo novelizoval aj Notársky poriadok.

V § 73 k ods. 4 sa vymedzil okruh osôb, ktorým môže notár vydať osvedčený odpis listiny uloženej v registri listín. Oprávnený na vydanie osvedčeného odpisu listiny bude aj súd pre potreby súdneho konania. Táto povinnosť notárom vznikla z dôvodu zavedenia nového spôsobu začatia a ukončenia mediácie súvisiaca s prerušením premlčacích a prekluzívnych lehôt.

Transpozičný zákon však **neriešil** ďalšie problémy, aj keď smernica stanovila niektoré relevantné možnosti, napríklad tvrdením, **že mediácia môže byť pre určité druhy sporov povinná.**

Zákon č. 141/2010 Z. z. transpozíciou smernice upravil existujúce a doplnil nové ustanovenia zákona o mediácii:

- § 1 doplnil o cezhraničné spory
- v § 3 upravil pojem mediátor z dôvodu definície okamihu začatia a ukončenia mediácie
- § 7 bol upravený z dôvodu odlišného spôsobu začatia mediácie, ktoré upravuje § 14
- § 8 Registračné konanie doplnil o ods. 10, a to o povinnosť zverejňovať informácie o prístupnosti mediátorov a mediačných organizácii v znení „Register mediátorov a register mediačných centier zverejňuje ministerstvo na svojom webovom sídle.“
- § 10a) zaviedol ďalšie vzdelávanie mediátorov, a to povinnosťou zúčastniť sa aspoň 2 odborných seminárov vyhlásených MS SR počas 5 rokov.
- § 14 upravil nový spôsob začatia a ukončenia mediácie, s čím súvisí spočívanie premlčacích a prekluzívnych lehôt na účely súdneho konania, a to povinnosťou uloženia dohody o začatí mediácie a potvrdenia o skončení mediácie do Registra listín.

Prínos tejto novely zákona o mediácii spočíval predovšetkým v tom, že **dohoda o začatí mediácie sa stala prvou a jedinou dohodou v právnom poriadku, ktorá má moc pretrhnúť premlčacie a prekluzívne lehoty na účely súdneho konania**, čím sa umožnilo osobám zúčastneným na mediácii bezpečne riešiť svoj spor bez strachu zo zmeškania lehoty podať návrh na súd na vymoženie svojho práva v prípade, že k dohode v mediácii nedôjde.

V dôsledku prijatia týchto zmien sa však mediácia viac sformalizovala a stala nákladnejšou, zdĺhavejšou a menej dôvernou, pretože strany boli povinné mať dohodu o začatí mediácie zaregistrovanú v Registri listín. Register listín je verejným registrom a teda povinnosť vloženia dohody o začatí mediácie do takého registra narúša princíp dôvernosti mediácie. Poplatky za vloženie listín notárovi zvýšili náklady na mediáciu a predĺžilo aj samotný proces mediácie, nakoľko osoby zúčastnené na mediácii sa museli k notárovi dostaviť osobne, ak nemal mediátor splnomocnenie na uloženie listín. Okrem toho nebolo zo zákona jasné, na akú dlhú dobu mala byť dohoda o začatí mediácie v Registri listín uložená.

Zákon o mediácii z roku 2004 presahuje však rámec smernice v nasledujúcich oblastiach:

- Definuje proces mediácie vrátane začiatku a konca mediácie, ktoré ovplyvňujú lehoty na uplatnenie si práva na súde. Tiež odkazuje na spôsob, ako stanoviť lehoty pri cezhraničných prípadoch (článok 4 ods. 3).
- Špecifikuje druhy sporov pre ktoré je možné mediáciu použiť.
- Ustanovuje povinnú odbornú prípravu pozostávajúcu zo 100 hodín ako nevyhnutný predpoklad na to, aby fyzická osoba mohla vykonávať činnosť mediátora.
- Požaduje ďalšie vzdelávanie mediátorov ako nevyhnutný predpoklad na udržanie registrácie v registri mediátorov.

2.3.2.3 NOVELA Č. 332/2011 Z. Z

Tretia významná novela zákona o mediácii urobená zákonom č. 332/2011 Z. z. súvisela so zmenou a doplnením zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 58/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorým sa posilnila preventívna úloha CPP pri predchádzaní eskalácie právnych sporov. Posilnenie preventívnej úlohy CPP je v právnej úprave zabezpečené najmä legislatívnym zakotvením možnosti sprostredkovať riešenie sporu formou mediácie a poskytnúť usmernenia i v oblasti súvisiaceho sociálneho a psychologického problému.

Ustanovenie § 4 ods.1 písm. a) tohto zákona **rozšíril definíciu právnej pomoci** poskytovanej oprávnenej osobe **o možnosť sprostredkovania riešenia sporov formou mediácie**.

Novo zavedené ustanovenie v § 5b ods. 4 uvedeného zákona umožnilo centru zvoliť na riešenie právneho sporu oprávnenej osoby inštitút mediácie, pričom centrum môže v takomto prípade určiť na riešenie sporu mediátora, a to za konsenzuálneho súhlasu oprávnenej osoby alebo zahraničnej oprávnenej osoby a mediátora.

Špecificky sa upravila odmena mediátora určeného CPP a to tak, že v prípade, že centrum rozhodne o poskytovaní právnej pomoci formou sprostredkovania mediácie, sa stanovuje výška spoluúčasti v rozsahu 20 % odmeny mediátora, ktorá by mu patrila podľa § 2 ods. 1 písm. c) vyhlášky MS SR o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, ak by došlo k uzavretiu dohody, ktorá je výsledkom mediácie. Spoluúčasť oprávnenej osoby, ktorej bola poskytnutá právna pomoc formou určenia mediátora, však prichádza do úvahy iba vtedy, ak by podľa vyhlášky mediátorovi vznikol nárok na odmenu, to znamená ak by došlo prinajmenšom k uzavretiu dohody o začatí mediácie.

Špeciálne sa odmena mediátora líši v prípade, ak centrum určí za mediátora zamestnanca centra, pokiaľ je zapísaný v zozname mediátorov vedenom MS SR. Tomuto zamestnancovi odmena za vykonanie mediácie nepatrí. Uvedené však nemá vplyv na povinnosť oprávnenej osoby podľa § 6a uhradiť centru spoluúčasť. O výške odmeny rozhoduje centrum.

Zavádzajú sa aj nové informačné povinnosti pre mediátora vo vzťahu k centru v prípade ak je mediátor určený centrom a to povinnosť informovať centrum o skončení mediácie a v prípade vyzvania centrom aj o aktuálnom stave mediácie a priebehu mediácie.¹¹

Výsledok prijatia novely č. 332/2011 Z. z.:

- § 4 ods. 4 Zákona o mediácii upravil výkon činnosti mediátora ustanoveného CPP tak, že „Podmienky výkonu mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi ustanovuje osobitný predpis“.
- Doplnilo sa nové ustanovenie § 15 a) Zákona o mediácii, ktoré doplnilo informáciu o odmene mediátora, ktorý vykonáva mediačnú činnosť na základe ustanovenia CPP, tak že „Výšku odmeny mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi podľa osobitného predpisu a spôsob jej určenia ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.“ Tým je Vyhláška č. 337/2011 Z. z. Vyhláška MS SR o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

Napriek zakotveniu možnosti sprostredkovať riešenie sporu formou mediácie pre osoby v materiálnej núdzi CPP mediáciu v praxi využíva v minimálnej miere a uprednostňuje pri poskytovaní právnych služieb osobám predovšetkým služby advokáta.

2.3.2.4 NOVELA Č. 390/2015 Z. Z.

Ďalšiu významnú novelu Zákona o mediácii priniesla parciálna transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (ďalej aj „Smernica o ADR“), ktorá **vymedzuje predpoklady nestranného a nezaujatého výkonu mediácie a novým spôsobom definuje štandard alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov** v členských štátoch EÚ.

Úplnú transpozíciu Smernice o ADR realizovalo Ministerstvo hospodárstva SR v spolupráci s MS SR v podobe osobitného zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2016 spolu s novelou zákona č. 390/2015 Z. z. ktorým sa zmenil a doplnil zákon o mediácii.

Lehota na transpozíciu Smernice o ADR a smernice 2009/22/ES o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov (Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013) a implementáciu Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o riešení spotrebiteľských sporov online, ktorým sa mení nariadenie (ES) č.2006/2004 a smernica 2009/22/ES (nariadenie o riešení spotrebiteľských sporov online) (Ú. v. EÚ L 165, 18.6.2013) bola do 9. júla 2015.¹²

---

¹¹Pozri Dôvodová správa k zákonu č. 332/ 2011 Z. z. z 13. septembra 2011 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

¹²Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z. , ktorým sa novelizoval zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov dostupná online na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=418005>

Transpozícia Smernice o ADR bola vykonaná **zákonom č. 390/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2016.**

V súvislosti s nevyhnutnosťou transpozície Smernice o ADR nastali nasledujúce zmeny v Zákone o mediácii:

- Definoval sa spotrebiteľský spor na účely mediácie v § 2 ods. 2 písm. c). Definične pojem vychádza z normatívneho ustálenia spotrebiteľského sporu v zákone č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Definične sa spotrebiteľská zmluva ustanovuje formou odkazu na § 52 Občianskeho zákonníka.
- Precizovali sa povinnosti mediátora a mediačného centra § 4, § 8 a § 11, § 12, § 13. Explicitné vymedzenie okruhu povinností a zákonných príkazov, ktoré musí mediátor pri výkone činnosti dodržiavať má za cieľ vyriešiť aj niektoré výkladovo sporné otázky zodpovednosti mediátora, povinnosti mediátora podpísať mediačnú dohodu, povinnosť mediátora a mediačného centra, ktorí riešia spotrebiteľské spory, spracovávať a zverejňovať informácie a osobné údaje o fyzických osobách na účely zákona o mediácii a podobne. Upresnili sa podmienky zápisu mediátora do registra mediátorov, pričom zároveň sa upresňuje aj povinnosť v registračnom konaní predložiť osvedčenie o odbornej príprave mediátora a odbornej skúške mediátora, nie však staršie ako 6 mesiacov od vykonania skúšky.
- Upravili sa odklony dojednávania, trvania a zániku dohody o začatí mediácie pre prípad spotrebiteľských sporov § 14 ods. 8 písm. h). V tejto súvislosti ustanovenie § 14 vymedzuje aj okamih skončenia mediácie spojený s okamihom odmietnutia podpisu tzv. mediačnej dohody mediátorom. Mediácia v zmysle ustanovenia § 14 ods. 8 písm. h) končí uplynutím 90 dní v prípade mediácie spotrebiteľského sporu a v ostatných prípadoch uplynutím šiestich mesiacov od začatia mediácie, ak si osoby zúčastnené na mediácii v ostatných prípadoch nedohodli dlhšiu dobu, po ktorej uplynutí sa mediácia skončí.
- Upravil sa systém odmeňovania mediátora v súvislosti s riešením spotrebiteľských sporov § 4 ods. 3. V záujme ochrany spotrebiteľa sa zaviedol režim, že spotrebiteľ nemusí hradiť žiadnu časť odmeny, ak však podľa dohody o riešení sporu mediáciou úhradu odmeny znášať má, môže spotrebiteľ znášať odmenu mediátora vo výške neprevyšujúcej 10% odmeny, najviac však vo výške 20 EUR.
- Zaviedla sa transparentnosť zverejňovania a poskytovania informácii mediátorom a mediačným centrom § 4 ods. 5 a ods. 7. Transpozícia smernice vyžaduje ustálenie miesta výkonu činnosti mediátora ako orgánu alternatívneho riešenia sporov (v súlade so zavedenou skratkou sa pre tento prípad bude používať skratka „ARS“). Z uvedeného dôvodu sa ustanovilo miesto výkonu mediácie, ktoré sa bude zapisovať aj do registra mediátorov. Ekvivalentná úprava je zaradená aj v súvislosti s úpravou sídla mediačného centra.
- Zmenili sa požiadavky vo vzťahu k odbornej príprave a odbornej skúške mediátora a jeho ďalšieho vzdelávania v § 9 a § 10a). Rozšíril sa rozsah odbornej prípravy, ktorý po novele trvá 200 hodín a odborná skúška nie je súčasťou odbornej prípravy mediátora, ale vykonáva sa až po jej ukončení. Povinnosť mediátora sústavne sa vzdelávať sa zmenila na minimálne jeden odborný seminár počas roka. Cieľom tejto úpravy bolo dosiahnuť vyššiu kvalitatívnu úroveň vedenia mediácie, okrem iného aj v spotrebiteľských sporoch.
- Precizovali sa aj požiadavky na činnosť mediačného centra upravené v § 11, § 12 a § 13. Z dôvodu potreby jednoznačného ustálenia režimu orgánov ADR sa novým spôsobom usporadúva štatút mediačného centra, povinností, ktoré toto musí plniť a zákonných

podmienok pre výkon jeho činnosti. Z hľadiska koncepcie a potreby systematického výkladu právnych predpisov bolo mimoriadne dôležité ustáliť, že mediačné centrum, ktoré bude riešiť spotrebiteľské spory, bude oprávneným orgánom ADR iba vtedy, ak bude spĺňať podmienky Zákona o mediácii a súčasne zákona o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov na rozdiel od mediátora, ktorý sa stáva subjektom ADR okamihom zápisu do registra mediátorov.

- Spresnil sa výkon mediácie a osobitne okamih začatia a skončenia mediácie v § 4 ods. 2 písm. a) bod. 10 a § 14. Zaviedol sa menej formalizovaný spôsob začatia a skončenia mediácie v prípade, ak je daný súhlas všetkých osôb zúčastnených na mediácii a aj mediátora vykonaním záznamu a uložením dohody o začatí mediácie do knihy mediácií, ktorý sa zavádza ako osobitný inštitút spojený s evidenciou vedených mediácií. V súvislosti s uvedenou koncepciou zmenou sa zaviedlo nové znenie dikcie, ktoré precizuje povinnosti mediátora súvisiace s vedením knihy mediácií a zároveň so začiatkom a skončením mediácie. Rovnako sa novým spôsobom definoval aj okruh dôvodov a prípadov kedy mediácia končí.
- S cieľom precizovať režim registrácie vzdelávacích inštitúcií sa zaviedlo nové znenie ustanovenia § 8 ods. 8 a vypúšťa sa obsolentný režim zápisu mediačného centra ako vzdelávacej inštitúcie. Po novom tak vzdelávacou inštitúciou môže byť výhradne inštitúcia, t.j. právnická osoba, ktorá získala akreditáciu na vzdelávanie v oblasti mediácie.
- Zaviedol sa nový inštitút dočasného pozastavenia výkonu činnosti mediátora, a to jednak v prípade, že o to mediátor písomne požiada a preukáže existenciu vážnych rodinných alebo osobných dôvodov a jednak v prípade, ktorý je ex offio vyhradený MS SR a umožňuje mu aj bez návrhu z dôležitých dôvodov výkon činnosti mediátora rozhodnutím dočasne pozastaviť (§ 8a).

2.3.2.5 NOVELA Č. 177/2018 Z. Z.

Zatiaľ posledná novela Zákona o mediácii nastala v dôsledku prijatia zmien v zákone č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii). Zmena nastala v registračnom konaní v § 8 zákona o mediácii a súvisela s odbremením fyzických osôb, ktoré žiadajú o zápis do registra pri zisťovaní bezúhonnosti osoby. Splnenie podmienky bezúhonnosti zisťuje MS SR.

2.3.3 ZÁKON O MEDIÁCII V PRAXI - APLIKAČNÉ NEDOSTATKY

Zákon o mediácii od svojho prijatia v roku 2004 prešiel piatimi zmenami. Dve významné novelizácie súviseli predovšetkým s harmonizačným procesom právnej úpravy mediácie v rámci členských štátov EÚ prostredníctvom dvoch smerníc transponovaných do slovenského právneho poriadku. Jednotlivé ustanovenia Zákona o mediácii sa počas sedemnástich rokov, čo je zákon v platnosti, vyvíjali a menili svoj obsah, čím nastávali v praxi rôzne aplikačné problémy a zároveň došlo k odchýlkam od pôvodného zámeru zákonodarcu. Zákon o mediácii je hmotnoprávnym predpisom¹³, ktorý upravuje práva a povinnosti subjektov tohto práva, predovšetkým mediátorov, mediačných centier a mediačných inštitúcií, osôb zúčastnených na mediácii ale aj MS SR ako orgánu dohľadu nad výkonom činnosti mediátora.

---

¹³ Porovnaj HORÁČEK, T., SVATOŠ, M., OLÍK, M. Zákon o mediácii. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 9

§ 1 Predmet úpravy

Zákon o mediácii upravuje výkon mediácie, základné princípy, organizáciu a účinky mediácie. Vzťahuje sa na domáce spory a cezhraničné spory. Zákon taxatívne vypočítava druhy sporov, na ktoré je možné uplatniť mediáciu. Uplatnenie mediácie v zákone o mediácii sa zameriava na spory vzniknuté z občianskoprávných vzťahov, rodinnoprávných vzťahov, obchodných záväzkových vzťahov a pracovnoprávných vzťahov. Pre cezhraničné spory je možné použitie mediácie v sporoch, ktoré vznikajú z obdobných právnych vzťahov okrem tých práv a povinností, s ktorými strany nemôžu podľa právneho poriadku, ktorým sa tento právny vzťah podľa osobitných predpisov spravuje, nakladať.

Takýto výpočet druhov sporov sa zdá byť dostatočne vyčerpávajúci. Aplikačný rámec mediácie je využiteľný aj pre konflikty, ktoré nie sú jednoznačne v zákone o mediácii uvedené, avšak vyplýva to zo samotnej podstaty mediácie. Zákon o mediácii z roku 2004 vo svojej dôvodovej správe jasnejšie objasňoval uplatnenie mediácie čím odstraňoval pochybnosti o tom, či je možné mediáciu uplatniť aj pre konflikty, ktoré nie sú jednoznačne vymenované v § 1 Zákona o mediácii. Použitie mediácie podľa pôvodnej dôvodovej správy malo byť aplikovateľné na občianskoprávne a obchodné veci vrátane práva v oblasti zamestnanosti a ochrany spotrebiteľa, ale aj na oblasť správneho práva. Mediáciou je možné riešiť široký okruh konfliktov vznikajúcich v podnikateľskom prostredí medzi podnikateľmi, v školskom prostredí medzi aktérmi školského prostredia ako je vzťah učiteľ - rodič, učiteľ - žiak, konflikty medzi žiakmi navzájom, konflikty v oblasti práva životného prostredia, politické spory na domácej aj medzinárodnej politickej scéne, spory vznikajúce v zdravotníctve, spory a konflikty medzi štátom a občanom a pod. Zákon o mediácii sa nevzťahuje výlučne len na právne spory. Podporu k tomuto tvrdeniu nájdeme aj v antidiskriminačnom zákone¹⁴.

V aplikačnej praxi však väčšie problémy spôsobuje skôr nedostatočná informovanosť o tom, ktoré spory nie je možné mediáciou riešiť, resp. pre ktoré oblasti práva je mediácia vylúčená. V zákone chýba negatívne vymedzenie oblastí, pre ktoré mediácia nie je vhodná alebo z iného dôvodu sa nemôže v konkrétnom spore uplatniť Zákon o mediácii. Nevzťahuje sa na spory, ktoré nemožno riešiť uzavretím zmluvy, najmä spory spojené s osobným stavom osoby, t. j. neprenosnými právami, ktoré sú v záujme verejnej politiky, ako sú niektoré ustanovenia zákonov o osobách a rodine, súťažného práva a spotrebiteľského práva. **Rozdielne, ale aj zúžené chápanie pojmu mediácia samotnými mediátormi v praxi spôsobuje pochybnosti o tom, či mediáciou možno riešiť len právne spory alebo akýkoľvek konflikt.**

§ 2 Základné pojmy

Zákon o mediácii definuje **mediáciu ako mimosúdnu činnosť, pri ktorej osoby zúčastnené na mediácii pomocou mediátora riešia spor, ktorý vznikol z ich zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu.** Ďalej ustanovenie paragrafu 2 zákona o mediácii definuje už iba pojem osoba zúčastnená na mediácii, pojem bezúhonnosť a definuje čo je spotrebiteľským sporom.

---

¹⁴Zákon č. 365/2004 Z. z. zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

Dôvodová správa k rámcovému zákonu o mediácii z roku 2004 uvádza viaceré definície mediácie, ktoré sa vyskytujú v medzinárodných dokumentoch:

- *Mediáciou sa rozumie mimosúdne konanie, v ktorom mediátor pomáha stranám, aby vyriešili svoju konfliktnú situáciu a dospeli k dohode (Odporúčanie Rady Európy).*
- *Mediáciou sa rozumie mimosúdne sprostredkovanie za účelom riešenia sporu stranami a činnosť smerujúca k urovnaniu konfliktného stavu.*
- *Mediáciou sa rozumie proces, v ktorom strany požiadajú tretiu osobu o asistenciu pri ich pokuse o priateľské urovanie sporu, ktorý vznikol, alebo sa týka ich zmluvného alebo právneho vzťahu (UNCITRAL - vzorový zákon).*
- *Mediáciou sa rozumie proces riešenia sporu, ktorý sa pokúša presvedčiť strany a priviesť ich k riešeniu sporu vzájomnou dohodou (Odporúčanie Európskej komisie).*
- *Mediácia je intervencia neutrálnej tretej osoby, ktorá sa pokúša pomôcť stranám v spore, aby dosiahli dohodnuté urovanie (ADR Practice Guide, by Mackie Marsh, Miles and Allen).¹⁵*

Pojem mediácia vychádza z latinského **mediare** a predstavuje spôsob zmierlivého riešenia sporu za účasti tretej, nestrannej osoby mediátora, ktorého cieľom je tiež uzavrieť dohodu, teda hmotnoprávnu úpravu práv a povinností strán v spore. Mediácia je vnímaná ako prostriedok riešenia, zmierňovania a predchádzania konfliktov, pričom má štatisticky preukázateľný vplyv na zníženie zaťaženia súdneho systému.¹⁶

Mediáciu z vyššie uvedených definícií preto nemožno zúžene chápať ako výlučnú podporu k súdnemu konaniu. Samotný inštitút mediácie a mediačné konanie nie je v globálnom ponímaní novou metódou, ide o metódu alternatívneho riešenia sporu, ktorá v podmienkach slovenského právneho poriadku dostala legitímny rámec, čím sa stala legálnou mimosúdnou metódou a organickou súčasťou politiky štátu predovšetkým za účelom uľahčenia prístupu k spravodlivosti. Od zavedenia mediácie a ďalších ADR metód sa očakáva nielen zlepšenie prístupu k spravodlivosti, odbremenenie súdov, zrýchlenie a zefektívnenie riešenia sporov, ale v neposlednom rade najmä zmena kultúry riešenia sporov na Slovensku. Jedným z hlavných cieľov zákonodarcu pri formalizovaní mediácie ako mimosúdného spôsobu riešenia sporov je okrem zefektívnenia postupov pri riešení sporov aj snaha vrátiť zodpovednosť za vyriešenie sporu do rúk tým, ktorých sa spor bezprostredne týka.

§ 3 Mediátor

Mediátorom podľa Zákona o mediácii môže byť každá fyzická osoba zapísaná v registri mediátorov, na ktorej sa osoby zúčastnené na mediácii dohodnú a ktorá s osobami zúčastnenými na mediácii uzavrie dohodu o začatí mediácie podľa § 14 ods. 1 tohto zákona. K 30.6.2021 bolo v registri mediátorov zapísaných 839 aktívnych mediátorov, 45 mediátorov malo dočasne pozastavený výkon činnosti a vyčiarknutých z registra ministerstva bolo spolu 1045 mediátorov.

---

¹⁵ Dôvodová správa k zákonu o mediácii, dostupná na https://www.justice.gov.sk/_layouts/download.aspx?SourceUrl=/Dokumenty/D%C3%B4vodova%20spr%C3%A1va_z%C3%A1kon%20o%20medi%C3%A1cii.rtf

¹⁶ Pozri HOLÁ, L. , URBANOVÁ, M. a kol. Právni a sociálni aspekty mediace v Českej republike. Praha: WoltersKluwer ČR, 2020, str. 70

Podmienky pre zápis fyzickej osoby do registra mediátorov sú upravené v § 8 tohto zákona. Podmienky výkonu mediácie upravuje § 4 Zákona o mediácii. Špecificky sú osobitným predpisom¹⁷ upravené podmienky výkonu mediácie registrovaným mediátorom v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. Osobitne je upravený aj výkon mediácie registrovaného mediátora, ktorý je zapísaný okrem registra mediátorov aj v zozname mediátorov mediačného centra. Takýto mediátor musí spĺňať navyše ešte osobitné predpoklady uvedené v štatúte konkrétneho mediačného centra.

V praxi je pojem mediátor už dostatočne známy a nespôsobuje pochybnosti o tom, kto je mediátor a čo je jeho úlohou. Úlohou, ale aj povinnosťou mediátora pri výkone mediácie je vytvárať podmienky na vzájomnú komunikáciu osôb zúčastnených na mediácii a na hľadanie vzájomne uspokojujúceho riešenia ich sporu. Problematickým sa javí v civilnej oblasti iba pojem mediátor v súvislosti so školským prostredím, kde je nesprávne vnímané, že mediátor, ktorý realizuje školskú a rovesnícku mediáciu môže byť akákoľvek osoba, ktorá sa označí za mediátora. Definícia pojmu školského mediátora je bližšie špecifikovaná v článku „Mediácia podľa zákona, mediácia ako odborná metóda a mediácia ako forma prevencie“¹⁸.

Odlišnú úlohu a postup pri výkone mediácie ako registrovaný mediátor má aj mediátor, ktorý vykonáva mediáciu v pozícii sociálneho pracovníka podľa osobitného predpisu¹⁹ a mediátor pri výkone mediácie ako mediačný úradník podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o probačných a mediačných úradníkoch²⁰. Diskutabilným medzi odbornou verejnosťou je aj mediátor, ktorý je súčasne notárom, a ako notár môže ako svoju osobitnú činnosť vykonávať funkciu mediátora²¹. Ak chce notár vykonávať zároveň funkciu mediátora, musí ako mediátor spĺňať všetky podmienky pre výkon mediácie a zápis do registra mediátorov podľa zákona o mediácii.

Podľa pôvodného Zákona o mediácii z roku 2004 po dohode strán o osobe mediátora, mediátor prijímal funkciu mediátora. Súčasná právna úprava upustila od pojmu funkcia a v súvislosti so začatím mediácie ustanovila, že mediácia sa začína uzavretím dohody o začatí mediácie podľa § 14 Zákona o mediácii, čím mediátor automaticky prijíma funkciu mediátora.

Smernica o mediácii však definuje, že „Mediátor“ je akákoľvek tretia osoba, ktorá je požiadaná viesť mediáciu účinným, nestranným a kvalifikovaným spôsobom, bez ohľadu na jej označenie alebo povolanie v dotknutom členskom štáte a bez ohľadu na spôsob, akým bola táto tretia osoba vymenovaná alebo požiadaná o vedenie mediácie. Z uvedeného vyplýva, že mediátorom nemusí byť len registrovaný mediátor, avšak mediáciu ako mimosúdnu činnosť podľa zákona o mediácii môže vykonávať len registrovaný mediátor, ktorý spĺňa podmienky podľa Zákona o mediácii. Ďalej Zákon o mediácii neporušuje ani princíp dobrovoľnosti súvisiaci s výberom mediátora. Strany sa na mediátorovi môžu dohodnúť, alebo im je určený Centrom právnej pomoci, alebo jej im pridelený

---

¹⁷Zákon č. [327/2005 Z. z.](#) o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

¹⁸Dostupný online: <https://www.direktor.sk/sk/skolska-mediacia/mediacia-podla-zakona-mediacia-ako-odborna-metoda-a-mediacia-ako-forma-prevencie.d-1739.html>

¹⁹Zákon č. 305/2005 Z. z. Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²⁰Zákon č. 550/2003 Z. z. Zákon o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²¹§ 3 ods. 3 Zákon č. 323/1992 Zb. Zákon Slovenskej národnej rady o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)

náhodným, nezávislým a nestranným výberom mediačným centrom v prípadoch, ak sa na osobe mediátora osoby zúčastnené na mediácii nedohodnú.

§ 4 Výkon činnosti mediácie

V aplikačnej praxi sa kontroverzným javí ustanovenie **§ 4 ods. 1 Zákona o mediácii**, ktoré znie „**Výkon činnosti mediátora je podnikaním.**“ Z poznatkov z praxe, aj diskusií mediátorov a odborníkov na rôznych odborných platformách, je status mediátora jedným z problémov využívania a odporúčania mediácie súdmi.

Mediátor je podnikateľ, ktorý vykonáva mediačnú činnosť na základe osvedčenia vydaného MS SR. Mediátorom je teda fyzická osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov v zmysle § 2 ods. 2 písm. c) Obchodného zákonníka²². To, že mediátor nie je podnikateľom podľa Živnostenského zákona vymedzuje aj osobitný predpis o živnostenskom podnikaní²³ v § 3 ods. 1 písm. d) bod 7 ktorý uvádza, že živnosťou nie je činnosť pri výkone povolání mediátorov.

Mediátor ako podnikateľ musí mať pridelené identifikačné číslo osoby za účelom identifikácie, a na výkon svojej činnosti pridelené daňové identifikačné číslo, ktoré získa registráciou na miestne príslušnom daňovom úrade.

V Štatistickom úrade je právna forma organizácie jeden z číselníkov k registru organizácií²⁴, kde je uvedené pod kódom 105: Slobodné povolanie - fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona²⁵.

Štatistický úrad SR v Štatistickej klasifikácii zamestnaní²⁶ pod kódom 3411002 uvádza profesiu Mediátor. Výkon mediácie mediátora podľa vyššie uvedeného je definovaný ako podnikanie vykonávané na základe osobitného predpisu, resp. ako slobodné povolanie.

Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku, alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu²⁷.

V praxi práve skutočnosť, že mediácia je činnosť vykonávaná za účelom dosiahnutia zisku, predstavuje prekážku pre využitie mediácie zo strany súdov a orgánov verejnej moci, nakoľko podľa názoru niektorých sudcov v prípade odporúčania mediácie ide o podporu a zvýhodňovanie určitého

---

²²Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

²³Zákon č. 455/1991 Zb. Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

²⁴https://sk.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vna_forma

²⁵Dňom 1. 11. 2015 nadobudol účinnosť zákon č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa významne mení postup pridelenia a oznamovania identifikačného čísla pre právnické osoby a podnikateľov. Identifikačné číslo oznamuje právnickej osobe alebo podnikateľovi povinná osoba, ktorá o jeho pridelenie predtým požiadala štatistický úrad. Na rozdiel od doterajšieho postupu, kedy s výnimkou subjektov zapísaných do obchodného a živnostenského registra oznamoval identifikačné číslo štatistický úrad prostredníctvom svojich pracovísk, od 1. 11. 2015 prechádza táto oznamovacia povinnosť na povinné osoby. Povinnými osobami sú orgány verejnej moci, ktoré podľa platných právnych predpisov vedú evidenciu subjektov povinne zapisovaných do registra právnických osôb, resp. vedú konanie vo veci ich registrácie alebo vydania oprávnenia na podnikanie.

²⁶Príloha vyhlášky ŠÚ SR č. 384/2105 Z.z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia zamestnaní

²⁷§2 ods. 1 Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

podnikateľského subjektu subjektom verejnej moci (súdom) napriek tomu, že súdy odporúčajú alebo priamo nariaďujú v súdnom konaní účasť u iných profesií vykonávajúcich svoju činnosť na podobnom základe, podľa osobitného predpisu (tlmočníci, znalci, psychológovia a pod.).

Ustanovenie § 4 ods. 2 Zákona o mediácii pozitívne aj negatívne vymedzuje dlhý rad povinností mediátora. Niektoré z nich v aplikačnej praxi spôsobujú prekážky alebo nejasnosti, a iné zas veľmi jasne definujú správanie a postup mediátora pri výkone činnosti, čo dáva jasnejší obraz o práci mediátora a mediácii samotnej.

Mediátor je pri výkone mediácie povinný dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy a rešpektovať rozhodnutia orgánov verejnej moci, ktoré sa týkajú sporu, ktorý je predmetom mediácie, a o ktorých má alebo musí mať v priebehu mediácie vedomosť.

Advokáti častokrát poukazujú na to, či napríklad rozsudok súdu alebo osvedčenie o dedičstve netvorí prekážku *res iudicata*²⁸ pre zmenu obsahu dokumentu v mediačnej dohode v rovnakom predmete sporu. Výklad tohto ustanovenia preto vyžaduje ďalšie zhodnotenie, nakoľko popri názore, že súdnym rozhodnutím je odstránená spornosť nároku a teda neexistuje spor, ktorý by mohla mediácia riešiť, existuje opačný názor, a to že dohoda má prednosť pred akýmkoľvek rozhodnutím súdu, a preto, aj keď je vec právoplatne rozsúdená, zmluvná voľnosť subjektov práva umožňuje meniť obsah rozhodnutia súdov, ak sa strany sporu takto dohodnú.

Mediátor je povinný vykonávať svoju činnosť osobne, čestne, svedomito, nezávisle, nestranne, dôsledne, s náležitou odbornou starostlivosťou, a pritom dbať na účelnosť a hospodárnosť výkonu mediácie. Ďalej je povinný správať sa spôsobom, ktorý neznižuje dôstojnosť a vážnosť mediácie, osoby mediátora, osôb zúčastnených na mediácii a osôb prizvaných mediátorom. Je povinný rešpektovať názory osôb zúčastnených na mediácii a vytvárať podmienky na ich vzájomnú komunikáciu a na zmierlivé riešenie, ktoré bude zohľadňovať ich záujmy. Pojem prizvaná osoba nie je v zákone o mediácii bližšie vymedzený.

Povinnosť mediátora správať sa určitým spôsobom je dostatočne v Zákone o mediácii vymedzená. Zákon o mediácii umožňuje MS SR mediátora vyčiarknuť z registra mediátorov pri opakovanom porušení zákona, alebo povinností ustanovených týmto zákonom závažným spôsobom v období jedného roka. Mediátori v súčasnosti nemajú jednotný Etický kódex mediátorov, ku ktorému by pristupovali s cieľom zabezpečiť kvalitu mediácie, tak ako to predpokladá Smernica o mediácii.

Mediátor má ďalej **informačnú povinnosť** voči osobám zúčastneným na mediácii pred začatím mediácie, kde je povinný informovať o svojom postavení v mediácii, o priebehu mediácie, zásadách, účele a spôsobe vedenia mediácie, o spôsoboch jej ukončenia, výške odmeny za vykonanie mediácie a na požiadanie informovať osoby zúčastnené na mediácii aj o získanom vzdelaní a skúsenostiach. Jednou z povinností mediátora je aj bez zbytočného odkladu informovať osoby zúčastnené na mediácii o všetkých skutočnostiach, pre ktoré by mohol byť z výkonu mediácie vylúčený, ak so zreteľom na jeho pomer k veci alebo k osobám zúčastneným na mediácii alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

---

²⁸Výraz *res iudicata* (lebo tiež *res judicata*) znamená jednak vec, o ktorej už rozhodol súd a jednak pravidlo, že raz rozsúdená vec je rozsúdená definitívne a predstavuje absolútnu prekážku následnej žaloby v rovnakej veci alebo z rovnakého dôvodu.

Informačnou povinnosťou mediátora sú zároveň napĺňané základné princípy mediácie a zabezpečený kvalifikovaný spôsob výkonu mediácie mediátorom tým, že mediátor pozná postup riešenia konfliktu formou mediácie o čom je povinný informovať osoby zúčastnené na mediácii. Dodržaná je tým aj dobrovoľnosť mediácie ako jeden zo základných pilierov mediácie, nakoľko osoba, zúčastnená na mediácii sa aj v závislosti na správnom informovaní o postupe a priebehu mediácie slobodne rozhoduje o využití alebo nevyužití služby mediátora.

Ďalej má mediátor **poučovaciu povinnosť** spočívajúcu v povinnosti poučiť osoby zúčastnené na mediácii pred začatím mediácie o ich právach, ktoré môžu byť mediáciou dotknuté, a o dôsledkoch mediácie. Mediátor je ešte pred začatím mediácie povinný vždy a aj písomne poučiť strany, že ak čo i len jedna zo strán alebo mediátor so začatím mediácie zápisom do knihy mediácie nesúhlasí, začína sa mediácia uložením dohody o začatí mediácie uzavretej osobami zúčastnenými na mediácii alebo zástupcami konajúcimi v rozsahu oprávnenia konať za zastúpeného a mediátorom v Notárskom centrálnom registri listín zriadenom podľa osobitného zákona²⁹ a mediácia sa končí uložením potvrdenia o skončení mediácie v tomto registri. Na tento účel mediátor overuje totožnosť osôb, ich oprávnenie a rozsah oprávnenia v mediácii konať.

Nedodržanie poučovanej povinnosti zakladá zodpovednosť mediátora za spôsobenú škodu pri výkone mediácie.

Evidenčná povinnosť mediátora a **povinnosť vydávať potvrdenia** súvisiace s mediáciou sa spájajú so samotným procesom mediácie. Mediátor vedie knihu mediácií a v rámci nej vedie prehľadnú evidenciu mediácií, ktoré vykonáva. Podrobnosti k evidencii vedených v knihe mediácií sú uvedené v § 14 ods. 3 Zákona o mediácii a budú rozobraté neskôr v texte. Mediátor v rámci svojich povinností vyhotovuje osobám zúčastneným na mediácii potvrdenie o skončení mediácie a osobám prizvaným k mediácii vyhotovuje potvrdenie o účasti na mediácii v prípade, ak o to mediátora požiadajú. Významná povinnosť pribudla mediátorom novelou zákona č. 390/2015 Z. z., s účinnosťou od 1.1.2016 a to podpísať dohodu, ktorá je výsledkom mediácie, alebo odmietnuť podpísať dohodu, ktorá je výsledkom mediácie, ak je zrejmé, že odporuje zákonu, obchádza zákon alebo sa prieči dobrým mravom. Odmietnutie podpisu mediátor vyznačí v zápisnici a na požiadanie vydá osobe zúčastnenej na mediácii písomné potvrdenie o dôvodoch odmietnutia podpisu dohody, ktorá je výsledkom mediácie.

Osobitne, pokiaľ ide o podpis mediátora na dohode, ktorá je výsledkom mediácie, dôvodová správa k uvedenej novele zákona uvádza, že tento plní funkciu jednak evidenčnú z dôvodu jednoznačného ustálenia skutočnosti, že k uzavretiu dohody došlo pred mediátorom a jednak zákon tým, že zavádza odmietnutie podpísania dohody je sústredený aj na ochranu mediátora pred vyodením prípadnej zodpovednosti za protiprávny stav. V tejto súvislosti ustanovenie § 14 ods. 8 písm. d) vymedzuje aj okamih skončenia mediácie spojený s okamihom odmietnutia podpisu dohody o mediácii, t.j. dohody, ktorá je výsledkom mediácie mediátorom tak, že mediácia sa končí dňom, keď mediátor odmietol k dohode, ktorá je výsledkom mediácie, pripojiť svoj podpis; túto skutočnosť mediátor zaznamená s uvedením dôvodu v zápisnici. Mediátor v zásade nemôže osobám zúčastneným na mediácii zabrániť, aby uzavreli dohodu, ktorá bude vykazovať zásadné právne vady, je však záujem zákona, aby sa na tomto stave mediátor nespoluodielal.

---

²⁹§ 73k zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Evidenčná povinnosť mediátora napíňa aj požiadavky Smernice o mediácii a jednoznačného **preukázania pretrhnutia plynutia premlčacích lehôt a zánik práva**, ktoré zákon spája so zápisom dohody o začatí mediácie a zápis o skončení mediácie podľa tohto zákona v knihe mediácií. Uvedené zápisy majú pre plynutie premlčacej lehoty a zánik práva rovnaké právne účinky ako uplatnenie práva na súde. Potvrdený odpis dohody o začatí mediácie a zápisov v knihe mediácií opatrený pečiatkou mediátora a dátumom uloženia dohody, alebo vykonania zápisov v knihe mediácií je mediátor povinný vydať, okrem osôb oprávnených podľa osobitných predpisov, aj súdu na účely súdneho konania.

Rozšírený okruh povinností, ktoré sa vzťahujú na mediátora, sa zaviedol v súlade s transpozíciou Smernice o ADR. Vyžaduje sa preto ustálenie miesta výkonu činnosti mediátora ako orgánu ADR, ktoré sa zapisuje aj do registra mediátorov. Ekvivalentná úprava je zaradená aj v súvislosti s úpravou sídla mediálneho centra. Za kanceláriu mediátora sa považuje jeho miesto podnikania, prípadne iný priestor, ktorý je spôsobilý zabezpečiť plnenie funkcií pre výkon činnosti mediátora. Kanceláriou mediátora je aj kancelária v mediálnom centre, v ktorého zozname je mediátor zapísaný. Zákon ustanovuje ešte ďalší okruh povinností, súvisiacich so zverejňovaním informácií o spotrebiteľských sporoch na webovom sídle mediátora. Každý mediátor je povinný mať zriadené webové sídlo, zabezpečovať prevádzku a aktualizáciu webového sídla, na ktorom sú v jasnej, ľahko zrozumiteľnej a používateľsky jednoduchšej forme zverejnené informácie o mediátorovi a mediácii v primeranom rozsahu, ako ich zverejňuje mediálne centrum podľa § 11. Ak od mediátora s ohľadom na výkon jeho činnosti nemožno spravodlivo požadovať zriadenie a udržiavanie webového sídla, zverejňuje mediátor informácie podľa tohto zákona v priestoroch kancelárie.

Zákazy, ktoré sa vzťahujú na mediátora pri výkone mediácie súvisia predovšetkým so základnými zásadami mediácie, a to dobrovoľnosťou mediácie, nestrannosťou a neutralitou mediátora. Mediátor nesmie sám rozhodovať o spore, ktorý je predmetom mediácie, alebo nútiť osoby zúčastnené na mediácii, aby prijali ním navrhované riešenie sporu. V súvislosti s týmto ustanovením zákona treba vyzdvihnúť, že sa do právneho poriadku zároveň premietli aj štýly vedenia mediácie a to jednak facilitatívny štýl, ktorý tvorí základ mediácie a jednak evaluatívny štýl vedenia mediálneho procesu, ktorý uprednostňujú mediátori najmä v právne zložitejších sporoch.

Mediátor nesmie vykonať mediáciu v spore, ak v tom istom spore alebo v spore s ním súvisiacom poskytol právne služby, notárske služby alebo poradenstvo a odbornú pomoc inej osobe, ktorej záujmy sú v rozpore so záujmami toho, kto o vykonanie mediácie žiada. Mediátor nesmie vykonať mediáciu ani v spore, ak sú jeho záujmy alebo záujmy osôb jemu blízkych v rozpore so záujmami osôb, ktoré o vykonanie mediácie žiadajú.

V praxi dochádza k nejasnostiam ohľadne toho, či mediátor, ktorý je zároveň advokátom alebo notárom môže vykonať právne služby alebo notárske služby v sporoch, kde vystupoval ako mediátor. Advokát v zmysle ustanovenia § 21 a) Zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii *nesmie poskytnúť právne služby v prípade, ak „informácia, ktorú má o inom klientovi alebo o bývalom klientovi, by mohla toho, kto o poskytnutie právnych služieb žiada, neoprávnene zvýhodniť“*³⁰. Zákon o advokácii ani notársky

---

³⁰SWANOVÁ, B. Postavenie advokáta v mediácii. In: Súkromné právo. Ročník 2021, vydanie 1/2021, str. 17 dostupné online: <https://www.legalis.sk/sk/casopis/sukromne-pravo/postavenie-advokata-v-mediácii.m-2354.html>.

poriadok však výslovne neupravujú poskytnutie právnych služieb ani notárskych služieb v súvislosti s výkonom činnosti mediátora.

Mediátor zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil účastníkom mediácie pri výkone svojej činnosti, podľa všeobecných ustanovení a zodpovednosti za škodu³¹. Osoba zúčastnená na mediácii je vo vzťahu k mediátorovi spotrebiteľom. Explicitné vymedzenie okruhu povinností v zákone o mediácii malo za cieľ vyriešiť niektoré výkladovo sporné otázky zodpovednosti mediátora. Povinné poistenie profesijnej zodpovednosti za škodu mediátora nie je upravené zákonom. Existuje však dobrovoľné komerčné poistenie profesijnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone činnosti mediátora, ktoré si môže mediátor alebo mediačné centrum zriadiť za týmto účelom prostredníctvom poisťovne. V Zákone o mediácii nie sú definované priestupky mediátora a iných fyzických a právnických osôb v súvislosti s výkonom činnosti mediácie a nie sú ukladané sankcie za porušenie Zákona o mediácii, okrem tých, ktoré spôsobujú vyčiarknutie z registra mediátorov.

Odmena mediátora

Ustanovenie § 4 ods. 3 Zákona o mediácii upravuje právo mediátora na odmenu. Mediátor má nárok na odmenu za výkon mediácie, ktorá sa určuje na základe dohody medzi mediátorom a osobami zúčastnenými na mediácii, ak Zákon o mediácii neustanovuje inak. Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z. upresňuje dôvody, kedy mediátorovi nebude patriť odmena. Je to predovšetkým z dôvodu, ak mediácia skončí v dôsledku prekážky na strane mediátora, ktorou môže byť napríklad jeho zaujatosť, a teda mediácia vykonaná nebude.

Zákon o mediácii upravuje niekoľko výnimiek pre pravidlá odmeňovania mediátora. Ustanovenie § 15a) Zákona o mediácii upravuje, že ak bol mediátor určený Centrom právnej pomoci podľa osobitného predpisu,³² patrí mu odmena podľa tohto zákona. V takomto prípade výšku odmeny mediátora určuje Vyhláška MS SR č. 337/2011 Z. z. o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej aj „vyhláška o odmene mediátora“) tak, že odmena mediátora predstavuje paušálnu sumu 20 EUR, ak osoby uzavrujú dohodu o začatí mediácie, 50 EUR, ak sa osoby zúčastnia aspoň na troch stretnutiach s mediátorom s cieľom vyriešiť spor medzi nimi, alebo 100 EUR, ak osoby uzavrujú dohodu, ktorá je výsledkom mediácie. Vyhláška o odmene mediátora upravuje aj možnosť percentuálne zvýšiť odmenu mediátora o 20%, 50% alebo najviac 100% v prípadoch viacerých oprávnených osôb, pri zvýšenej náročnosti riešeného právneho sporu alebo v prípade, ak je mediátor platcom DPH o sumu DPH. Vyhláška o odmene mediátora na rozdiel od Zákona o mediácii jasne vymedzuje, že v odmene sú zahrnuté aj odmeny za administratívne práce a iné práce vykonané v súvislosti s výkonom mediácie.

Ak ide o mediáciu spotrebiteľského sporu, odmena mediátora je špecificky upravená. Výška odmeny nesmie závisieť od výsledku mediácie. V súlade s požiadavkami Smernice o ADR, vyžadujúcej minimálne náklady spotrebiteľa, sa ustanovuje, že ak pôjde o mediáciu spotrebiteľského sporu, môže spotrebiteľ znášať odmenu mediátora vo výške neprevyšujúcej 10% odmeny, najviac však vo výške 20 EUR. Zvyšnú

---

³¹[§ 415 až 450 Občianskeho zákonníka.](#)

³²Zákon č. [327/2005 Z. z.](#) o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

odmenu bude vždy hradíť osoba zúčastnená na mediácii, ktorá je dodávateľom alebo jeho právnym nástupcom.

V Zákone o mediácii ide v poradí o prvé pravidlo de facto náhrady odmeny mediátora z pohľadu vyporiadania nárokov osôb zúčastnených na mediácii. V záujme ochrany spotrebiteľa je preto v dôvodovej správe k novele zákona č. 390/2015 Z. z. uvedené, že tento režim je potrebné vykladať tak, že spotrebiteľ nemusí hradíť žiadnu časť odmeny, ak však podľa dohody o riešení sporu mediáciou úhradu odmeny znášať má, môže byť táto najviac v limitoch ustanovených v § 4 ods. 3 zákona o mediácii.

Špecificky je upravená aj odmena mediátora zapísaného v zozname mediátorov mediačného centra. Ten nesmie za výkon mediácie prijímať odmenu alebo akékoľvek výhody od inej osoby ako od mediačného centra, v ktorého zozname je zapísaný. Je to z dôvodu, že mediačné centrum rieši spory prostredníctvom svojich zapísaných mediátorov a na účely výkonu mediácie mediačné centrum zabezpečuje náhodný, nezávislý a nestranný výber mediátora. Ak mediátor v prípade smrti alebo vyhlásenia za mŕtveho z objektívnych dôvodov nemôže v mediácii pokračovať, určí mediačné centrum iného mediátora, ktorému patrí odmena primerane podľa podmienok mediačného centra. Odmenu si mediátor vyúčtuje od mediačného centra a nie od osôb zúčastnených na mediácii, ktoré sú podľa dohody o začatí mediácie povinné zaplatiť odmenu za mediačné služby priamo mediačnému centru.

Mediátor môže vykonávať mediáciu aj *pro bono*, t.j. bezodplatne, ak sa tak v dohode o začatí mediácie s osobami zúčastnenými na mediácii dohodne. Rovnako môže byť odmena mediátora určená na základe verejného obstarávania a v takomto prípade odmenu mediátora za klienta vypláca subjekt, ktorý si služby mediácie verejne obstaral.

Odmena mediátora je predovšetkým predmetom dohody medzi mediátorom a osobami zúčastnenými na mediácii. Výška odmeny mediátora, spôsob jej určenia, alebo dohoda o bezplatnom výkone mediácie je povinnou súčasťou dohody o začatí mediácie. Výška odmeny mediátora môže závisieť od právnej subjektivity osôb, ale aj od druhu sporu. Z analýz cenníkov zverejňovaných na webových stránkach mediátorov a mediačných centier vyplýva, že náklady na mediáciu sú zvyčajne fixné za hodinu alebo dohodnuté v percentuálnej výške podľa hodnoty sporu. Percento zvyčajne klesá s rastúcou hodnotou sporu. Náklady na mediáciu sú obvykle nižšie ako náklady na súdne konanie. Existuje určitá kategória sporov, v ktorých môže byť súdne konanie lacnejšie ako mediácia, najmä v prípadoch oslobodených od súdneho poplatku, napr. spory o určenie výživného na maloleté deti alebo spotrebiteľské spory, ktoré je možné riešiť bezplatne prostredníctvom subjektov ARS zapísaných v zozname subjektov ARS vedenom na Ministerstve hospodárstva SR.

Povinnosť mediátora dohodnúť cenu za mediáciu priamo v dohode o začatí mediácie predstavuje predvídateľnosť celkovej ceny za mediáciu a umožňuje osobám zúčastneným na mediácii kontrolu nad cenou za poskytnutie služby.

V súvislosti s odmenou mediátora vznikajú nejasnosti, ktoré súvisia s činnosťou mediátora a úkonmi mediátora smerujúcimi k uzavretiu dohody o začatí mediácie. Zákon o mediácii definuje že mediátorovi patrí odmena za výkon mediácie. Mediácia sa v zmysle § 14 ods. 2 Zákona o mediácii začína uzavretím dohody o začatí mediácie osobami zúčastnenými na mediácii, alebo zástupcami konajúcimi v rozsahu oprávnenia konať za zastúpeného a mediátorom a jej zápisom do knihy mediácií vedenej mediátorom alebo alternatívne uložením listín do Registra listín a končí sa dohodou alebo

iným spôsobom uvedeným v § 14 ods. 8 Zákona o mediácii. Mediátor má v tzv. predmediačnej fáze, t.j. v období pred uzavretím dohody o začatí mediácie výdavky, ktoré súvisia s budúcou mediáciou. Predovšetkým ide o spísanie žiadosti o riešenie sporu mediáciou od žiadateľov, ak mediátor takúto žiadosť spisuje, poštovné a telefonické poplatky spojené s informovaním druhej sporovej strany o možnosti uzavrieť dohodu o riešení sporu mediáciou so žiadateľom, informatívnym stretnutím žiadateľov s mediátorom v kancelárii mediátora za účelom objasnenia čo je mediácia, aké sú jej zásady, ako prebieha a za účelom poučenia žiadateľov o ostatných veciach súvisiacich s mediáciou, aby sa žiadatelia mohli slobodne, dobrovoľne a s dostatkom informácií rozhodnúť, či pre riešenia svojho sporu zvolia mediáciu. Vyhláška o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi presne definuje, že administratívne práce a iné práce súvisiace s výkonom mediácie sú zahrnuté v paušálnej odmene mediátora, nakoľko spôsob určenia odmeny je podľa tejto vyhlášky špecificky určený. V prípade dohody o odmene mediátora môžu vzniknúť pochybnosti o možnosti účtovať si iné administratívne úkony, hotové výdavky a konzultácie súvisiace s výkonom činnosti mediátora do času uzavretia dohody o začatí mediácie.

§ 5 a § 6 Mlčanlivosť

Dôverný charakter mediácie je upravený v zákone o mediácii dostatočne na to, aby si mohli osoby zúčastnené na mediácii modifikovať, ktoré z informácií, ktoré vzišli z procesu mediácie budú podliehať počas mediácie mlčanlivosti, na koho sa mlčanlivosť bude vzťahovať a naopak, ktoré nie a kto bude spod mlčanlivosti a za akých podmienok oslobodený. Ustanovenie **§ 5 Zákona o mediácii** ustanovuje mlčanlivosť nasledovne: Mediátor, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii k mediácii sú povinné, ak sa strany nedohodnú inak, zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré sa dozvedeli v súvislosti s mediáciou; ustanovenia osobitných predpisov³³ týmto nie sú dotknuté.

Výnimku z mlčanlivosti upravuje ustanovenie **§ 6 Zákona o mediácii**, ktoré sa vzťahuje na mediátora a na informácie, ktoré vzišli z procesu mediácie v prípadoch, ak sa vedie súdne konanie, rozhodcovské konanie alebo obdobné konanie o náhradu škody za ktorú zodpovedá mediátor. Mediátor nie je v takomto prípade viazaný povinnosťou mlčanlivosti v rozsahu, ktorý je potrebný na posúdenie porušenia povinnosti mediátora.

Mlčanlivosť, tak ako je upravená v § 5 Zákona o mediácii neobsahuje definíciu okolností, za ktorých sa musí udeliť výnimka z mlčanlivosti v súlade s **čl. 7 Smernice o mediácii**³⁴. Stanovuje iba to, že

---

³³Zákon o mediácii uvádza iba príkladom, na ktoré prípady sa mlčanlivosť nevzťahuje. Napríklad [§ 167 a 168 Trestného zákona](#), [§ 17 Obchodného zákonníka](#), zákon č. [241/2001 Z. z.](#) o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, [§ 23](#) zákona č. [586/2003 Z. z.](#) o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. [455/1991 Zb.](#) o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

³⁴Čl. 7 smernice o mediácii upravuje dôverný charakter mediácie tak, že členské štáty zabezpečia, aby mediátori ani osoby zúčastnené na mediácii neboli nútené, pokiaľ sa strany nedohodnú inak, podať dôkaz v občianskom a obchodnom súdnom konaní ani v arbitrážnom konaní, pokiaľ ide o informácie, ktoré vzišli z procesu mediácie alebo v súvislosti s ňou, okrem prípadov, keď:

- a) je to potrebné vzhľadom na naliehavé dôvody verejného poriadku dotknutého členského štátu, najmä ak sa vyžaduje zabezpečenie ochrany najlepších záujmov detí alebo na zabránenie ujmy na telesnej alebo duševnej integrite osoby alebo
- b) je sprístupnenie obsahu dohody, ktorá je výsledkom mediácie, potrebné na uskutočnenie alebo vykonanie tejto dohody.

ustanovenia osobitných predpisov týmto nie sú dotknuté s poznámkou pod čiarou, ktorá obsahuje neúplný zoznam takýchto osobitných zákonov. Výnimka z mlčanlivosti je upravená iba vo vzťahu k náhrade škody spôsobenej mediátorom v § 6 Zákona o mediácii tak ako je uvedené v texte vyššie. Na rozdiel od Smernice o mediácii, Zákon o mediácii výslovne neuvádza ani skutočnosť, že mediátori, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii nemusia byť v občianskom³⁵ a obchodnom súdnom konaní alebo arbitrážnom konaní povinní poskytnúť dôkazy týkajúce sa informácií, ktoré sa dozvedeli v mediácii alebo v súvislosti s procesom mediácie. Z dôvodovej správy k rámcovému Zákona o mediácii z roku 2004 vyplýva, že zákon nechráni povinnosťou mlčanlivosti skutočnosti, ktoré by ohrozovali životy a zdravie iných ľudí a verejný poriadok a preto aj na tento druh konania sa vzťahujú ustanovenia Trestného zákona o neprekazení alebo neoznámení trestného činu.

§ 7 Dohoda o riešení sporu mediáciou

Zákon o mediácii má vo svojom ustanovení § 7 dohodu o riešení sporu mediáciou upravenú nad rámec požiadaviek Smernice o mediácii. Dohoda o riešení sporu mediáciou je písomná dohoda medzi osobami zúčastnenými na mediácii o tom, že všetky alebo niektoré spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo vzniknú v určenom zmluvnom vzťahu alebo inom právnom vzťahu, sa pokúsia vyriešiť mediáciou. Dohoda o riešení sporu mediáciou buď ako samostatný dokument alebo ako mediačná doložka (teda súčasť inej zmluvy alebo dohody) predpokladá využitie mediácie pre spory, ktoré vznikli alebo v budúcnosti vzniknú medzi osobami zúčastnenými na mediácii, je teda všeobecnou normou. Táto špecifická dohoda o riešení sporu mediáciou prešla svojim vývojom od prijatia Zákona o mediácii v roku 2004 až do súčasnej podoby a v praxi spôsobuje nejasnosti o tom, či ide iba o mediačnú doložku alebo nahrádza aj dohodu o začatí mediácie.

Pôvodný § 7 Zákona o mediácii umožňoval písomnú formu dohody o riešení sporu mediáciou nahradiť vyhlásením osôb zúčastnených na mediácii do zápisnice spísanej mediátorom. Vyhlásenie osôb zúčastnených na mediácii bolo potrebné uskutočniť najneskôr do začatia mediácie a zápisnica musela byť podpísaná osobami zúčastnenými na mediácii. Ak sa osoby zúčastnené na mediácii nedohodli inak, mediácia sa začínala dňom, keď sa osoby zúčastnené na mediácii písomne dohodli na účasti na mediácii konkrétneho sporu a osobe mediátora. V praxi to znamenalo, že aj vyhlásenie osôb zúčastnených na mediácii do zápisnice mediátora o tom, že svoj spor budú riešiť prostredníctvom mediácie zakladalo okamih začatia mediácie. Mediácia sa tak mohla začať aj okamihom podpísania zápisnice. Novela zákona č. 141/2010 Z. z. priniesla zmenu ustanovenia § 7 z dôvodu odlišného spôsobu začatia mediácie, ktoré v súčasnej platnej legislatíve upravuje § 14. Okamih začatia mediácie je presne vymedzený jednak minimálnymi požiadavkami na obsah dohody o začatí mediácie a jednak spojeným určením okamihu uzavretia dohody o začatí mediácie a okamihu zápisu tejto dohody do knihy mediácii vedenej mediátorom. V dohode o začatí mediácie sa už osoby zúčastnené na mediácii dohodnú na riešení konkrétneho sporu.

---

³⁵Výpoveď svedka upravuje § 203 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku ods. 1 tak, že „Svedok je pri svojej výpovedi povinný zachovávať mlčanlivosť o údajoch chránených podľa osobitného predpisu a inú zákonom ustanovenú alebo štátom uznanú povinnosť mlčanlivosti. Svedok je povinný oznámiť zákaz výpovede bezodkladne po tom, ako sa o povinnosti svedčiť dozvedel. Dôvody zákazu výpovede musí preukázať; o dôvodnosti zákazu výpovede rozhoduje súd. Ods. 2 „Výsluch svedka, ktorý je pri svojej výpovedi povinný zachovávať mlčanlivosť, možno vykonať len vtedy, ak svedka na podnet súdu oslobodil od povinnosti mlčanlivosti príslušný orgán alebo ten, v koho záujme má túto povinnosť. To platí primerane i tam, kde sa vykonáva dôkaz inak ako výsluchom.“

Za dohodu o riešení sporu mediáciou sa považuje aj dohoda podľa § 14 ods. 1 Zákona o mediácii. Naopak za dohodu o začatí mediácie podľa § 14 Zákona o mediácii sa môže považovať dohoda o riešení sporu mediáciou podľa § 7 Zákona o mediácii iba v prípade, ak by obsahovala všetky náležitosti dohody o začatí mediácie podľa § 14 Zákona o mediácii, čím by sa stala spôsobilým podkladom pre začatie mediácie v konkrétnom spore a musela by byť súčasne zapísaná do knihy mediácií mediátora. V opačnom prípade by nedošlo k vyvolaniu zákonom predpokladaných účinkov mediácie. Rozdiel medzi týmito dvoma dohodami je, že zmluvnými stranami dohody o riešení sporu mediáciou podľa § 7 Zákona o mediácii sú osoby, ktoré majú medzi sebou spor alebo ktoré uzatvárajú mediačnú doložku ako predpokladaný spôsob riešenia budúceho konfliktu zo zmluvy, ktorej je súčasťou, zatiaľ čo zmluvnými stranami dohody o začatí mediácie podľa § 14 sú osoby zúčastnené na mediácii a mediátor. Z tohto dôvodu samotná dohoda o riešení sporu mediáciou nie je spôsobilá byť dohodou o začatí mediácie a na jej základe nemôže mediácia začať.

Ďalej Zákon o mediácii umožňuje, aby si osoby zúčastnené na mediácii v dohode o riešení sporu mediáciou mohli ustanoviť, že dohoda o riešení sporu mediáciou zaväzuje aj ich právnych nástupcov. Ak je zmluva, ktorá je predmetom sporu v mediácii, neplatná, dohoda o riešení sporu mediáciou, ktorá je jej súčasťou, je neplatná len, ak sa dôvod neplatnosti vzťahuje aj na túto dohodu; to neplatí, ak ide o spotrebiteľskú zmluvu. Ak osoba zúčastnená na mediácii odstúpi od zmluvy, ktorá je predmetom sporu v mediácii, odstúpenie sa netýka dohody o riešení sporu mediáciou, ktorá je jej súčasťou, ak sa osoby zúčastnené na mediácii nedohodnú inak alebo nejde o spotrebiteľskú zmluvu. Mediačná doložka tak ako je uvedená v zákone o mediácii znamená, že ak medzi zmluvnými stranami vznikne spor, ktorákoľvek zo strán je oprávnená požiadať o riešenie sporu prednostne mediáciou v mimosúdnom konaní pred podaním žaloby na súd. Ide však o možnosť, nie povinnosť. Mediačnou doložkou nie je vylúčená možnosť domáhať sa svojho práva na súde.

Inštitút mediačnej doložky vo výraznej miere prispieva k lepšiemu prístupu k spravodlivosti a využívaniu mediácie ako mimosúdneho konaniu. V praxi je však využívaný advokátmi, notármi ale aj mediátormi v minimálnej miere.

§ 8 Registračné konanie (a registre)

Ustanovenie § 8 ods. 1 Zákona o mediácii znie: „Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) vedie register mediátorov, register mediačných centier a register vzdelávacích inštitúcií. Do registrov ministerstvo zapisuje údaje v rozsahu podľa tohto zákona.“

Procesný postup MS SR pri zapisovaní údajov do registrov uvedených v § 8 Zákona o mediácii upravuje Zákon o mediácii a subsidiárne sa na toto konanie vzťahuje Správny poriadok³⁶. Registračné konanie podľa Zákona o mediácii možno definovať ako súhrn všetkých úkonov MS SR a oprávnených fyzických osôb a právnických osôb, smerujúcich k vzniku, zmene alebo zániku určitých právnych skutočností, ktorý má konštitutívny charakter. Zapisované údaje do registrov zakladajú vznik nového právneho subjektu ktorým je mediátor, mediačné centrum a mediačná vzdelávacia inštitúcia.

Údaje do registrov MS SR zapisuje na základe žiadosti. Fyzická osoba, ktorá žiada o zápis do registra mediátorov, pripojí k žiadosti vyhlásenie o spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, doklad o vysokoškolskom vzdelaní druhého stupňa na vysokej škole v SR, alebo uznaný doklad o vysokoškolskom

---

³⁶Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní(správny poriadok).

vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou a osvedčenie. Zákon o mediácii v § 8 ods. 2 písm. d) upresňuje povinnosť v registračnom konaní predložiť osvedčenie o úspešnom absolvovaní odbornej prípravy mediátora a vykonaní odbornej skúšky mediátora, nie staršie ako 6 mesiacov od vykonania skúšky. Podľa platnej právnej úpravy odborná skúška nie je súčasťou odbornej prípravy mediátora a preto zákonodarca požadoval pre zápis do registra mediátorov predložiť osvedčenia o obidvoch skutočnostiach. Cieľom takejto právnej úpravy podľa dôvodovej správy³⁷ je limitovať časovú použiteľnosť vydaného osvedčenia, a tým zabezpečiť zachovanie kvalitatívnej úrovne vedomostí a zručností mediátora v čase po absolvovaní odbornej prípravy a odbornej skúšky. V legislatívnej skratke však zákonodarca uviedol už iba slovo osvedčenie v jednotnom čísle, čo do tejto problematiky vnáša určitú nejednoznačnosť. V aplikačnej praxi dochádza z dôvodu dočasnosti platnosti získaného osvedčenia o vykonaní odbornej skúšky mediátora k otázkam, či takéto ustanovenie je v súlade so základnými ľudskými právami a slobodami, predovšetkým s právom na podnikanie.

Podmienkou pre zápis do registra je aj skutočnosť, že fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa mediátorom nebola skôr inak ako na vlastnú žiadosť vyčiarknutá z registra mediátorov. Uvedená podmienka má svoj dôvod v záujme na vysokej úrovne výkonu mediácie, ktorá musí byť garantovaná v súvislosti so všetkými registrovanými mediátormi.

Žiadosť o zápis do registra mediátorov, do registra mediačných centier, do registra mediačných vzdelávacích inštitúcií, ale aj žiadosť o vyčiarknutie fyzickej osoby z registra mediátorov možno podať **na formulári**, ktorý pripravilo MS SR na svojom webovom sídle. Žiadosť fyzickej osoby o zápis do registra mediátorov možno podať aj na obvodnom úrade, ktorý plní úlohy jednotného kontaktného miest³⁸. Splnenie podmienky bezúhonnosti zisťuje MS SR. V žiadosti na tento účel mu je fyzická osoba povinná poskytnúť údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov³⁹. Údaje MS SR bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúry SR na vydanie výpisu z registra trestov. Popri štandardnej písomnej žiadosti môže žiadateľ podať žiadosti o zápis do registrov taktiež v elektronickej podobe do elektronickej schránky MS SR prostredníctvom služby *Všeobecnej agendy* na portáli *slovensko.sk*. Ak sa žiadosť o zápis podáva v elektronickej podobe, jej vyhotovenie musí byť podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom a opatrené kvalifikovanou elektronickou časovou pečiatkou⁴⁰. MS SR po prijatí písomnej žiadosti bezodkladne vydá žiadateľovi potvrdenie o prijatí písomnej žiadosti. Ak sú splnené podmienky na zápis do registra mediátorov, do registra mediačných centier a do registra mediačných vzdelávacích inštitúcií, MS SR vykoná zápis v lehote 30 dní. Najneskôr po tejto lehote MS SR vydá mediátorovi písomné osvedčenie o zápise fyzickej osoby do registra mediátorov s pridelením evidenčného čísla mediátora, alebo písomne osvedčenie o vyčiarknutí z registra mediátorov.

MS SR zapíše do registra mediačných centier mediačné centrum, ktoré bolo zverejnené v Obchodnom vestníku podľa § 11 zákona o mediácii a spĺňa podmienky podľa tohto zákona. MS SR vyčiarkne z registra mediačných centier mediačné centrum, ktoré prestalo spĺňať podmienky na zápis do registra mediačných centier alebo opakovane v období jedného roka poruší Zákon o mediácii alebo povinnosti

---

³⁷Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z., ktorý novelizoval zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov je dostupná online tu: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=418005>

³⁸§ 11 zákon č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁹§ 10 ods. 4 písm. a) zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 91/2016 Z. z.

⁴⁰Pozri <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Civilne-pravo/Mediatori/Uvod.aspx>.

ustanovené týmto zákonom. Do registra vzdelávacích inštitúcií MS SR zapíše vzdelávaciú inštitúciu, ktorá získala akreditáciu na vzdelávanie v oblasti mediácie podľa osobitného predpisu. V minulosti bolo vzdelávacou inštitúciou obligatórne aj mediačné centrum, ktoré spĺňalo podmienky pre zápis do registra mediačných centier a tak bolo oprávnené poskytovať ďalšie vzdelávanie mediátorov podľa § 10a) Zákona o mediácii. S cieľom precizovať režim registrácie vzdelávacích inštitúcií sa vypustil obsolentný režim zápisu mediačného centra ako vzdelávacej inštitúcie. Zápis do registra mediačných centier a do registra vzdelávacích inštitúcií MS SR iba oznamuje mediačnému centru a vzdelávacej inštitúcii s informáciou o pridelení evidenčného čísla v príslušnom registri. Režim konkludentného zápisu do registrov sa použije výhradne v prípade ak sú splnené podmienky pre zápis. Potvrdenie o prijatí žiadosti o zápis do registra mediátorov sa v tomto prípade považuje za písomné osvedčenie podľa § 8 ods. 6 Zákona o mediácii až do vydania tohto osvedčenia. Zápis do registrov nepodlieha zo strany MS SR žiadnej poplatkovej povinnosti. Poplatok za podanie žiadosti o zápis do registrov na jednotnom kontaktnom mieste je stanovený jednotným kontaktným miestom.

MS SR pri splnení niektorej z podmienok uvedenej v § 8 ods. 5 Zákona o mediácii vyčiarkne mediátora z registra mediátorov o čom vydá rozhodnutie. Vyčiarknutie z registra je možné jednak na vlastnú žiadosť, jednak z dôvodu, keď nastane objektívna udalosť ako smrť mediátora alebo jeho vyhlásenie za mŕtveho, v prípade ak nastane určitá právna skutočnosť súvisiaca so spôsobilosťou mediátora na právne úkony, právoplatným odsúdením za úmyselný trestný čin, ale aj ako sankcia za porušenie povinnosti mediátora ustanovenej mu zákonom o mediácii.

Z uvedenej dikcie zákona vyplýva, že ide o zákonom regulovaný postup MS SR pri zápise údajov do uvedených registrov a výmaze údajov z týchto registrov. Kogentný charakter právnych noriem ustanovuje nový právny stav a zakladá právny nárok na zápis údajov do registrov po splnení podmienok uvedených v § 8 zákona o mediácii. Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z. ustanovuje, že prípadné vyčiarknutie mediátora a mediačného centra z registrov vedených MS SR je prirodzene realizované v režime správneho konania v rámci ktorého sú mediátorovi a mediačnému centru garantované všetky procesné práva a možnosti obrany. Mediátor a mediačné centrum môže využiť aj právo na podanie rozkladu a súdny prieskum právoplatného rozhodnutia MS SR.

Od registračného konania je potrebné odlišovať samotný pojem register. Register je verejnou databázou informácií o zapísaných subjektoch a inštitúciách, ktorý plní evidenčnú, kontrolnú a informačnú funkciu. Register mediátorov je verejný zoznam do ktorého sa zapisujú zákonom ustanovené údaje fyzickej osoby - mediátora, ktoré sú dôležité pre tretie osoby vstupujúce do právneho vzťahu s mediátorom. Okamihom zápisu do registra mediátorov je mediátor oprávnený na výkon činnosti mediácie a stáva sa podnikateľom, čím sa naňho zo zákona vzťahujú všetky povinnosti súvisiace s podnikaním. Právny nárok na zápis do registra má každý, kto splnil podmienky podľa § 8 Zákona o mediácii.

Do registra mediačných centier sa zapisujú Zákonom o mediácii ustanovené informácie o mediačnom centre ako právnickej osobe za účelom poskytnutia informácií širokej verejnosti o tom, ako kontaktovať mediačné centrum a mediátorov v ňom pôsobiacich, ktoré poskytujú mediačné služby, najmä prostredníctvom internetu. Z tohto dôvodu je MS SR povinné zverejňovať register mediátorov a register mediačných centier na svojom webovom sídle. MS SR vedie taktiež register vzdelávacích inštitúcií avšak povinnosť zverejniť zoznam vzdelávacích inštitúcií zapísaných v tomto registri MS SR nemá. Vzdelávaciú inštitúciu, ktorej bolo odobraté potvrdenie o akreditácii, MS SR vyčiarkne z registra

vzdelávacích inštitúcií. Tento register slúži mediátorom aj na overenie platnosti akreditácie v súvislosti s ďalším vzdelávaním mediátorov podľa § 10a) Zákona o mediácii, ktoré organizuje prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií zapísaných v tomto registri.

V registroch musia byť zaznamenané aktuálne údaje o registrovaných mediátoroch, mediačných centrách a mediačných vzdelávacích inštitúciách, pretože len aktuálne údaje zodpovedajúce skutočnému stavu zabezpečujú potrebnú mieru právnej istoty. Registre musia byť verejné a dostupné, aby registrované údaje mohli získať široký okruh osôb bez splnenia ďalších podmienok. Bez registrácie by mediátori, ani mediačné centrá, nemohli vykonávať mediačnú činnosť a vzdelávacie inštitúcie nemohli zabezpečovať ďalšie vzdelávanie mediátorov. Ku dňu 30.06.2021 bolo aktuálne v registri mediačných centier zapísaných 16 mediačných centier a v registri mediačných vzdelávacích inštitúcií 29 vzdelávacích inštitúcií, z toho 10 s platnou akreditáciou.

Registračné konanie je v zákone precízne upravené a na jeho základe je postup pre zápis mediátora, mediačného centra a vzdelávacej inštitúcie jednoznačne a jasne vymedzený. V aplikačnej praxi spôsobuje neprehľadnosť v registroch množstvo nadbytočných zapísaných údajov, ktoré sú neaktuálne a nie sú vymazané z registrov, resp. sú duplicitne uvádzané. V registroch sú ďalej neúplne zapísané údaje, čo spôsobuje nedostupnosť služieb mediácie. K nesprávnym zápisom údajov dochádza aj na základe nepresných informácií uvedených vo formulároch určených na zápis do registrov, ktoré MS SR pripravilo pre žiadateľov a ktoré sú zverejnené priamo na webovom sídle MS SR. Bližšie informácie k štatistickým dátam registrov sú uvedené v kapitole 3. 1. Analýza dát o mediátoroch, mediačných centrách a vzdelávacích inštitúciách – registre.

§ 8 Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora

Inštitút dočasného pozastavenia výkonu činnosti mediátora bol do zákona o mediácii zavedený až 1.1.2016. MS SR môže rozhodnutím dočasne pozastaviť výkon činnosti mediátora, ak mediátor o pozastavenie výkonu písomne požiada a preukáže existenciu vážnych rodinných alebo osobných dôvodov najdlhšie však na tri roky. Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora zaniká uplynutím doby stanovenej v rozhodnutí MS SR, uplynutím troch rokov od pozastavenia výkonu činnosti alebo prvým dňom mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom mediátor MS SR písomne oznámil zánik dôvodov pozastavenia výkonu činnosti mediátora. MS SR je vyhradená možnosť aj bez návrhu rozhodnúť o dočasnom pozastavení výkonu činnosti mediátora aj z iného dôležitého dôvodu. MS SR svoje rozhodnutie zruší, ak pominú dôvody jeho vydania a dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora nezanikne inak, t.j. podľa podmienok vzťahujúcich sa na dočasné prerušenie výkonu činnosti na základe žiadosti mediátora. Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora sa zapisuje do registra mediátorov spolu s uvedením jeho trvania. Dôsledky dočasného pozastavenia výkonu činnosti mediátora sú vymedzené v zákone ako zákaz vykonávať činnosť mediácie počas celej doby pozastavenia podľa zákona o mediácii.

Inštitút dočasného pozastavenia výkonu činnosti mediátora má slúžiť predovšetkým na dočasné prerušenie podnikania, s ktorým sa spájajú povinnosti podnikateľa v súvislosti s daňovými a odvodovými povinnosťami podnikateľa. Nakoľko Zákon o mediácii jasne uvádza, že mediátor nesmie vykonávať činnosť podľa Zákona o mediácii, nemali by sa na mediátora vzťahovať ani povinnosti mediátora počas celej doby prerušenia jeho činnosti. Čo sa rozumie pod vážnymi rodinnými a osobnými dôvodmi alebo inými dôležitými dôvodmi nie je v Zákone o mediácii, ani v dôvodovej správe, precizované. Za rodinné dôvody sa považuje prevažne materská alebo rodičovská dovolenka,

za osobné dôvody predovšetkým vážne zdravotné dôvody, ktorých vážnosť posudzuje ministerstvo. Čo sa považuje za iný dôležitý dôvod je nejasné. Celkovo bolo ministerstvom vydané rozhodnutie o dočasnom pozastavení výkonu činnosti mediátora od 1.1.2016 v 165 prípadoch. Aktuálne k 30.6.2021 malo dočasne pozastavenú činnosť 45 mediátorov.

Najčastejšie dôvody dočasného prerušenia výkonu činnosti a dôvody zamietnutia dočasného prerušenia výkonu činnosti mediátora sa nepodarilo z verejne dostupných dát zistiť. Z vlastných poznatkov vieme, že najčastejším dôvodom je materská, alebo rodičovská dovolenka a zdravotné problémy ako dôvod dočasného pozastavenia výkonu činnosti. Jedným z najspornejších dôvodov zamietnutia žiadosti, ktorý následne núti mediátorov požiadať o vyčiarknutie na vlastnú žiadosť, je vznik stáleho, teda nie iba dočasného, štátnozamestnaneckého pomeru. Na porovnanie možno uviesť, že podľa živnostenského zákona⁴¹ si podnikateľ – živnostník môže prerušiť svoju podnikateľskú činnosť bez uvedenia dôvodu a napríklad Slovenská advokátska komora⁴² preruší činnosť každému, kto podal písomnú žiadosť na pozastavenie výkonu advokácie a preukáže, že si ustanovil za seba zástupcu.

Jednou z povinností, ktorá sa mediátora týka, je aj povinnosť zúčastniť sa aspoň jedného odborného seminára počas roka. Nejasnosti ohľadne tejto povinnosti mediátora súvisia aj s dočasným pozastavením výkonu činnosti. Existujú rôzne názory v súvislosti s tým, či mediátor je povinný plniť si uvedenú povinnosť v čase ak mu bola pozastavená činnosť, alebo sa lehota pretrháva, teda spočíva a túto povinnosť si plniť nemusí.

§ 9 Odborná príprava mediátora a odborná skúška mediátora a § 10 Vzdelávacia inštitúcia

Zákon o mediácii vymedzuje osobitné kvalifikačné požiadavky na osobu mediátora a predpoklady na kvalifikovaný výkon činnosti mediátora. Mediátor je osoba, ktorá pomáha osobám zúčastneným na mediácii riešiť vzájomný konflikt, vytvára podmienky na ich vzájomnú komunikáciu a na zmierlivé riešenie, ktoré bude zohľadňovať ich záujmy. Kladiet sa dôraz predovšetkým na zručnosti a znalosti mediátora z rôznych oblasti potrebných pri riešení sporov. Z tohto dôvodu na výkon činnosti mediácie sa vyžaduje absolvovanie odbornej prípravy mediátora. Odbornú prípravu, skúšku mediátora a preskúšanie mediátora môže vykonávať len vzdelávacia inštitúcia akreditovaná podľa osobitného zákona⁴³, ktorá disponuje platnou akreditáciou.

S poukázaním na Smernicu o ADR sa precizovali a sprísnilo podmienky odbornej prípravy mediátora, odbornej skúšky mediátora ale aj ďalšieho vzdelávania s cieľom zvýšiť kvalitu mediačných služieb. Preto sa novelou zákona č. 390/2015 Z. z. zmenil **rozsah odbornej prípravy mediátora** z pôvodných 100 hodín výučby na **200 hodín výučby** odbornej prípravy mediátora a rovnako sa zmenila kombinovaná forma výučby na výlučne prezenčnú formu. Odborná príprava mediátora je zameraná na výučbu o základoch práva, o odvetviach občianskeho práva, pracovného práva, obchodného práva, rodinného práva a právnych predpisov určených na ochranu spotrebiteľa, oblasť interpersonálnej komunikácie, teórie konfliktov a psychologických aspektov ich riešenia, oblasť pravidiel správania sa mediátora a tréning sociálnych zručností a vedenie procesu mediácie, prípravu dohody o začatí mediácie a dohody,

---

⁴¹§ 57 ods. 4,5,6 Zákon č. 455/1991 Zb. Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

⁴²§ 8 ods. 1 písm. d) Zákon č. 586/2003 Z. z. Zákon o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

⁴³Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ktorá je výsledkom mediácie. Minimálne štandardy akreditácie určuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré vydáva akreditácie.

Po ukončení odbornej prípravy mediátora absolvent získa **osvedčenie o absolvovaní odbornej prípravy mediátora**. Až po úspešnom absolvovaní odbornej prípravy mediátora absolvent vykoná odbornú skúšku, ktorou sa posudzujú odborné vedomosti, schopnosti a zručnosti uchádzača. Odborná skúška mediátora už nie je súčasťou odbornej prípravy mediátora a odbornú skúšku mediátora musí uchádzač vykonať do troch mesiacov od skončenia odbornej prípravy mediátora. Odborná skúška pozostáva z teoretickej časti a praktickej časti. Praktická časť obsahuje riešenie prípadovej štúdie, ktoré zahŕňa všetky fázy mediácie vrátane spísania dohody, ktorá je výsledkom mediácie. Ak uchádzač na odbornej skúške neuspeje, má bez opakovania odbornej prípravy právo najneskôr do jedného mesiaca, odkedy na odbornej skúške neuspel, vykonať opakovanú skúšku. Ak uchádzač ani na opakovanej skúške neuspeje, má právo na preskúšanie komisiou určenou MS SR. Uchádzač, ktorý neuspeje na opakovanej skúške ani pri preskúšaní MS SR, sa o vykonanie ďalšej odbornej skúšky môže uchádzať až po opätovnom vykonaní odbornej prípravy, a to najskôr po uplynutí jedného roka od vykonania neúspešnej opakovanej skúšky. Vzdelávacia inštitúcia vydáva absolventovi odbornej prípravy mediátora po úspešnom vykonaní odbornej skúšky **osvedčenie o vykonaní odbornej skúšky mediátora**. Ak absolvent odbornej prípravy mediátora úspešne vykoná odbornú skúšku po preskúšaní MS SR, osvedčenie mu vydá MS SR.

Veľkým prínosom k tvorbe profesionalizácie mediácie je vytvorenie jednotného štandardu pre odbornú prípravu mediátora, ktoré vytvorilo MS SR v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Zjednotením podmienok vzdelávania v akreditovanom programe Mediátor, ako kvalifikačnej odbornej prípravy pre mediátorov sa zabezpečila lepšia kontrola nad kvalitou vzdelávania mediátorov. Rozsah 200 hodín výučby pre odbornú prípravu mediátora je dostatočný a obsah vzdelávania je dostatočne a jasne zákonom vymedzený. Dostatočne Zákon o mediácii určuje aj podmienky odbornej skúšky mediátora čím sa sleduje dosiahnutie vyššej kvalitatívnej úrovne vedenia mediačného procesu. Absolvent odbornej prípravy mediátora po absolvovaní odbornej skúšky mediátora v akreditovanej vzdelávacej inštitúcii by mal byť spôsobilý na výkon činnosti mediácie v rozsahu minimálnych kvalifikačných predpokladov a zručností. Mediátor sa môže dať na základe získaných osvedčení zapísať do registra mediátorov a vykonávať činnosť mediácie ako podnikateľ. Praktické zručnosti získava už priamo v praxi a zákon o mediácii mediátorovi ďalej prikazuje sústavne sa vzdelávať, čím nadobúda nové a aktualizuje svoje doterajšie vedomosti a zručnosti.

Ako vyplynulo z prieskumu, v rámci odbornej prípravy mediátora chýba mediátorom kontakt s mediačným procesom a ako nedostatočnú vnímajú praktickú časť odbornej prípravy mediátora. Po ukončení odbornej prípravy tak väčšina mediátorov nemá dostatočné sebavedomie a odvahu pracovať samostatne ako mediátor a poskytovať kvalitné mediačné služby. Zameranie odbornej prípravy nie je jasne určené pre špecifické oblasti mediácie ako riešenie konfliktov v školskom prostredí či špecifiká rodinnoprávnych sporov, nakoľko ide o všeobecnú odbornú prípravu. Jednotlivé špecializácie pre určitú oblasť mediácie môže mediátor absolvovať až v rámci ďalšieho vzdelávania, čo však nie je podmienkou pre výkon mediácie v týchto jednotlivých špecifických segmentoch. Na trhu tak vzniká malo erudovaných odborníkov na jednotlivé oblasti mediácie, predovšetkým rodinnú mediáciu, obchodnú mediáciu, školskú mediáciu a mediáciu v spotrebiteľských sporoch. Mediátori sa dovolávajú

aj možnosti absolventskej praxe a supervízie v mediácii za účelom sústavného zvyšovania vlastných odborných kompetencií ako odborníkov v pomáhajúcej profesii, ktorou mediácia je.

§ 10a Ďalšie vzdelávanie mediátora

Mediátor je povinný sa podľa Zákona o mediácii sústavne vzdelávať. V praxi to znamená, že mediátor okrem samoštúdia je povinný sa zúčastňovať odborných seminárov vyhlásených MS SR. Táto povinnosť mediátora bola zavedená novelou zákona č. 141/2010 Z. z.⁴⁴ a neskôr precizovaná novelou zákona č. 390/2015 Z. z. Podrobnosti o ďalšom vzdelávaní a preskúšaní mediátorov upravuje Vyhláška MS SR č. 424/2015 Z. z. o ďalšom vzdelávaní a preskúšaní mediátorov účinná od 1.1.2016. Mediátorovi pribudla ďalšia zákonná povinnosť v podobe absolvovania povinného odborného seminára a MS SR pribudla ďalšia zákonná povinnosť v podobe povinnosti organizovať ďalšie vzdelávanie mediátorov.

MS SR organizuje každý rok **najmenej jeden odborný seminár**. Odborný seminár organizuje MS SR spravidla aj pri zásadnej zmene právnych predpisov týkajúcich sa výkonu mediácie. Od roku 2013 MS SR pravidelne vyhlasuje minimálne dva odborné semináre. MS SR uskutočňuje odborný seminár prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií zapísaných v registri vzdelávacích inštitúcií. Tému odborného seminára a jeho rozsah určuje MS SR. Samotný obsah témy vzdelávania si zostavuje vzdelávacia inštitúcia sama. Tá ho následne predkladá ministerstvu spolu s personálnym, t.j. lektorským a organizačným zabezpečením vzdelávania na schválenie. Obsah vzdelávania by mal byť viac-menej rovnaký. Na to, aby sa mohli vzdelávacie inštitúcie zapísané v registri vzdelávacích inštitúcií zúčastniť realizácie odborného seminára mediátorov MS SR najmenej 60 dní pred uskutočnením ďalšieho vzdelávania na svojom webovom sídle zverejňuje oznámenie o organizovaní odborného seminára mediátorov. Podmienky organizácie odborného seminára vrátane podmienok spolupráce ministerstva a vzdelávacích inštitúcií upravuje zmluva, ktorú uzavrie MS SR so vzdelávacími inštitúciami, ktoré splnili podmienky vždy na každý odborný seminár samostatne. Ak nastane situácia, že žiadna zo vzdelávacích inštitúcií neoznámí ministerstvu záujem o organizáciu odborného seminára, určí MS SR niektorú zo vzdelávacích inštitúcií zapísaných v registri vzdelávacích inštitúcií na uskutočnenie odborného seminára mediátorov. MS SR je povinné najmenej 30 dní pred uskutočnením odborného seminára na svojom webovom sídle zverejniť informáciu o organizácii a uskutočnení odborného seminára prostredníctvom vzdelávacej inštitúcie. Cieľom je zabezpečiť transparentný výber vzdelávacej inštitúcie mediátorom, ktorý sa odborného vzdelávania zúčastňuje a zároveň plní informatívnu povinnosť o vyhlásenom odbornom seminári. MS SR zabezpečí informovanie mediátorov o uskutočnení odborného seminára zverejnením oznamu na webovom sídle ministerstva alebo elektronickou poštou na elektronickú adresu mediátora, ktorú oznámil ministerstvu. Od roku 2012 do dňa 14.7.2021 bolo ministerstvom vyhlásených 21 odborných seminárov zameraných na rôzne témy súvisiace s mediáciou. Vyhodnotenie odborných seminárov od roku 2012 je uvedené v tabuľke č. 3 v kapitole 3.1.3.1.

Súčasná právna úprava ustanovuje, že mediátor je povinný sa zúčastniť **aspoň jedného odborného seminára počas roka** vyhláseného MS SR. Ak sa mediátor nezúčastní aspoň jedného seminára počas roka, MSSR obligatórne nariadi jeho preskúšanie. MS SR určuje termín preskúšania mediátorov na základe počtu mediátorov, ktorým možno preskúšanie nariadiť. Mediátorovi sa oznámenie o nariadení

---

⁴⁴Novela zákona č. 141/2010 Z. z. zaviedla povinnosť ďalšieho vzdelávania mediátora v rozsahu aspoň dvoch odborných seminárov počas piatich rokov. Ministerstvo bolo povinné organizovať prostredníctvom vzdelávacej inštitúcie každé dva roky najmenej jeden odborný seminár ako súčasť ďalšieho vzdelávania mediátorov. Zmena na súčasnú úpravu nastala novelou zákona o mediácii č. 390/2015 Z.z.

preskúšania doručuje do vlastných rúk najneskôr tri týždne pred termínom preskúšania. Oznámenie obsahuje informácie o čase a mieste preskúšania a jeho súčasťou je zoznam základných okruhov otázok preskúšania. Samotné preskúšanie pozostáva z písomného testu, prípadovej štúdie a z ústnej časti. Náklady preskúšania znáša mediátor. Preskúšanie vykoná účastník preskúšania pred skúšobnou komisiou zloženou z piatich členov, ktorých vymenúva a odvoláva minister spravodlivosti SR. Členmi skúšobnej komisie sú traja zástupcovia MS SR a dvaja zástupcovia z radov mediátorov, zástupcov mediálnych centier alebo zástupcov vzdelávacích inštitúcií, ktorí s vymenovaním súhlasia a ktorí svojím vzdelaním a praxou garantujú kvalifikované vykonanie preskúšania. Členovia skúšobnej komisie zvolia spomedzi seba predsedu skúšobnej komisie. Ďalšie podrobnosti postupu skúšobnej komisie a hodnotenie upravuje predmetná vyhláška. Ak MS SR nariadi preskúšanie, mediátor je povinný zúčastniť sa na preskúšaní v termíne určenom MS SR. Ak pri preskúšaní mediátor nevyhovie, môže preskúšanie v termíne určenom MS SR zopakovať. V prípade, **ak mediátor nevyhovie ani pri opakovanom preskúšaní alebo preskúšanie v určenom termíne nevykoná, MS SR podľa § 8 ods. 5 písm. f) Zákona o mediácii mediátora vyčiarkne z registra mediátorov.**

Ďalšie vzdelávanie mediátorov, ako ďalší zo spôsobov zabezpečovania kvality výkonu mediácie, sa v praxi nestretlo s veľkým pochopením mediátorov. MS SR opomínalo v minulosti niektoré svoje povinnosti určené vyhláškou o preskúšaní mediátorov, a to najmä dodržať lehotu najmenej 30 dní pred uskutočnením odborného seminára, kedy je MS SR povinné zverejniť na svojom webovom sídle informáciu o organizácii a uskutočnení odborného seminára prostredníctvom vzdelávacej inštitúcie.

Na druhej strane, najčastejšie dochádza nevedomky k porušeniu povinnosti mediátora zúčastniť sa odborného seminára počas roka z dôvodu nejasnosti termínu „*počas roka*“. V praxi existujú tri výklady termínu „*počas roka*“. Tento termín sa dá z gramatického výkladu chápať ako kalendárny rok, t.j. od 1.1 do 31.12. Takto určené vzdelávanie sa dá aplikovať na všetkých mediátorov, ktorí boli zapísaní do registra mediátorov do 31. decembra 2015⁴⁵. Pre mediátorov zapísaných do registra mediátorov do 31. decembra 2015 sa teda posudzuje splnenie podmienky ďalšieho vzdelávania v kalendárnom roku, t.j. v čase od 1.1 do 31.12. Pre mediátorov zapísaných do registra mediátorov od 1. januára 2016 by malo platiť, že podmienku ďalšieho vzdelávania mediátorov má mediátor zapísaný do registra mediátorov splnenú v prípade, ak sa zúčastnil odborného seminára počas roka odo dňa jeho zápisu, takže rok sa ráta odo dňa registrácie mediátora, napr. keď bol mediátor zapísaný do registra mediátorov dňa 15. apríla 2018, má povinnosť absolvovať ďalšie vzdelávanie najneskôr do 15. apríla 2019, následne od 15. apríla 2019 do 15. apríla 2020 atď. V praxi sa stretávame však s tretím výkladom, ktorý doteraz uplatňovalo aj MS SR, a to že mediátor je povinný absolvovať ďalšie vzdelávanie mediátorov najneskôr 365 dní od posledného vzdelávania.

Špeciálne toto ustanovenie si vyžaduje zjednotenie a presný výklad, aby v aplikačnej praxi nedochádzalo k vyčiarknutiu mediátorov z registra mediátorov MS SR pre nesplnenie si povinnosti

---

⁴⁵Prechodné ustanovenia v zákone č. 420/2004 z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov ustanovujú v §16 a) ods. 1 že „Ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2016; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2016 sa však posudzujú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2015.“ § 16a) ods. 4 „Osvedčenia o účasti na odbornom seminári organizovanom ako súčasť ďalšieho vzdelávania mediátorov vydané podľa predpisov účinných do 31. decembra 2015 sa považujú za osvedčenia o účasti na odbornom seminári podľa predpisov účinných od 1. januára 2016.“

absolvovať ďalšie vzdelávanie mediátorov. Sankcia za porušenie tejto povinnosti je neprimeraná a prísna, nakoľko zákon o mediácii v prípade, ak je mediátor z registra vyčiarknutý inak ako na vlastnú žiadosť neumožňuje jeho opätovný zápis do registra mediátorov. To spôsobuje, že za menej závažné porušenie zákonnej povinnosti je mediátorovi znemožnené podnikáť a vykonávať činnosť mediácie. Pri iných porušeníach zákonných povinnosti mediátora MS SR vyčiarkne z registra mediátorov mediátora až v prípade, ak opakovane v období jedného roka poruší zákon alebo povinnosti ustanovené týmto zákonom závažným spôsobom⁴⁶. Ďalšou otázkou zostáva pri takomto rozdielnom vnímaní povinnosti účasti na ďalšom vzdelávaní, či dokážu mediátori splniť zákonnú povinnosť ďalšieho vzdelávania, ak MS SR vyhlási iba jeden odborný seminár, zákon umožňuje, pričom lehota na vyhlásenie seminára je určená iba všeobecne v spojitosti s „kalendárnym“ rokom.

§ 11 Mediačné centrum, § 12 Štatút mediačného centra, § 13 Zoznam mediátorov mediačného centra a výkon mediácie

Pôvodný návrh Zákona o mediácii z roku 2004 predpokladal, že MS SR zriadi Výbor pre mediáciu, ktorý by bol poradným orgánom pre otázky mediácie a vydá jeho štatút. Táto iniciatíva sa uskutočnila nakoniec ale inak, zriadením Rady pre probáciu a mediáciu zo strany MS SR, ktoré ju zriadilo ako svoj stály poradný, odborný a iniciatívny orgán. Úlohou Rady je najmä prerokúvať stratégiu rozvoja probácie a mediácie v trestných veciach, ako aj stratégiu podpory rozvoja mediácie v netrestných veciach a vyslovovať sa k návrhom konkrétnych opatrení na ich realizáciu. Rada pre probáciu a mediáciu je zložená z dvoch osobitných výborov, výboru pre mediáciu v trestných veciach a výboru pre mediáciu v civilných veciach. Sekcia legislatívy MS SR vyhlásila úplné znenie **štatútu Rady pre probáciu a mediáciu z 9. mája 2012** ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných inštrukciou 26/2013. Tento štatút nadobudol účinnosť 15. marca 2012⁴⁷. Inštrukcia 26/2013 nadobudla účinnosť 1. novembra 2013. Výbor pre mediáciu v civilných veciach doposiaľ nezasadal.

Už pôvodný Zákon o mediácii v roku 2004 umožnil fyzickým osobám a právnickým osobám zriaďovať mediačné centrá. Zámer zákonodarcu zriaďovať mediačné centrá nie je v zákone ani v dôvodovej správe vysvetlený a nie je úplne jasný ani autorom komentára k Zákonu o mediácii⁴⁸. V dôvodovej správe k zákonu o mediácii je uvedené, že pre potreby MS SR sa ustanovuje povinnosť mediačným centrom poskytovať údaje všeobecného charakteru pre účely štatistického zisťovania. Takto nejasne formulovaná dôvodová správa zakladá len úvahy o účele a celi mediačných centier. Mediačné centrá sú súčasťou Zákona o mediácii od jeho prijatia v roku 2004 a prešli svojim vývojom. Mediátor môže vykonávať mediáciu ako jednotlivec alebo v mediačnom centre za podmienok ustanovených v zákone o mediácii, podmienok uvedených v štatúte mediačného centra a interných predpisoch tejto organizácie. Orgány mediačného centra a jeho pracovníci nesmú v priebehu mediácie do výkonu mediácie nijako zasahovať, najmä nesmú ovplyvňovať mediátora.

Ustanovenie § 11 ods. 2 písm e) zákona, ktorý ako jednu z činností mediačného centra upravuje aj organizovanie osvetovej činnosti, zameranej na podporu mediácie a ďalšie aktivity zamerané na podporu rozvoja mediácie, vytvára priestor pre úvahu, že mediačné centrá majú plniť popri základnej úlohe zabezpečovania administratívnej, organizačnej a materiálnej podpory mediátorom v nich

⁴⁶§8 ods. 5 písm. g) zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov.

⁴⁷K zverejnenému štatútu Rady pre probáciu a mediáciu pozri bližšie <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Trestne-pravo/PaM/Rada-pre-probaci-u-a-mediaci-u.aspx>

⁴⁸BUDJÁČ, M, ŠIMONOVÁ, K., LAŽÍKOVÁ, J. Zákon o mediácii. Komentár. Bratislava : WoltersKluwer, 2014 str. 137.

zapísaných, úlohu menších profesijných združení za účelom združovania mediátorov, rozvoja a zlepšovania mediačných služieb, vzájomnej spolupráce mediátorov a propagovania myšlienky alternatívneho spôsobu riešenia sporov prostredníctvom mediácie.

Spôsob kreovania mediačného centra, jeho postavenie a úlohy sú legislatívne upravené v § 11, 12 a 13 Zákona o mediácii. Registračné konanie pre mediačné centrá upravuje § 8 ods. 7 Zákona o mediácii a je spomenuté vyššie v texte.

Po prijatí novely č. 390/2015 Z. z. zákona sa výrazne zmenil spôsob zriadenia a registrácie mediačného centra. Zákon o mediácii účinný do 31.12.2015 umožňoval zriadiť a viesť mediačné centrum fyzickým osobám a právnickým osobám, ako subjekt s právnou subjektivitou alebo bez právnej subjektivity v závislosti od zriaďovateľa, t. j. ako organizačnú jednotku, ak zriaďovateľom bola právnická osoba alebo ako účtovnú jednotku zriaďovateľa, ak mediačné centrum zriadila fyzická osoba. Aj keď zákon výslovne nehovoril o mediačnom centre ako o právnickej osobe, možno sa domnievať, že takto zriadenej organizačnej forme mohla byť priznaná právna subjektivita. „Právnickou osobou je aj taký subjekt, o ktorom to zákon neustanovuje, ale mu priznáva vlastnosti, ktorými sa právnické osoby charakterizujú.“ (R 86/2002). Občiansky zákonník každú právnickú osobu charakterizuje všeobecnými znakmi, medzi ktoré patrí názov, sídlo a spôsob konania právnickej osoby v právnych vzťahoch. Zriaďovateľ zriadil mediačné centrum tak, že v Obchodnom vestníku zverejnil zriadenie mediačného centra, zriadenie pobočiek mediačného centra, ak ich zriadil, prijatý štatút zriadeného mediačného centra a zoznam mediátorov, ktorí pôsobia v zriadenom mediačnom centre a jeho zmeny. Zriaďovateľovi, ktorý zverejnil oznámenie o zriadení mediačného centra v Obchodnom vestníku a podal žiadosť o zápis mediačného centra do registra mediačných centier, vznikol právny nárok na jeho zápis do registra mediačných centier. Konštitutívne účinky nastali okamihom zápisu mediačného centra do registra mediačných centier vedenom MS SR, čím formálne vzniklo mediačné centrum. Takto vzniknutému mediačnému centru MS SR pridelo evidenčné číslo, pod ktorým bolo evidované v registri mediačných centier. V registri mediačných centier do 31.3.2016, dokedy si registrované mediačné centrá mali povinnosť v znení prechodných ustanovení § 16a) ods. 5 Zákona o mediácii zosúladiť svoju činnosť s novelou Zákona o mediácii účinnou od 1.1.2016, bolo takto registrovaných 52 mediačných centier. Otázkou však zostáva, či možno tento počet považovať za skutočný počet mediačných centier pôsobiacich na Slovensku, nakoľko evidenčné číslo v registri mediačných centier MS SR pridelovalo aj pobočke mediačného centra, ktoré svojou povahou je len organizačnou jednotkou mediačného centra. Takto vznikali aj jednoosobové mediačné centrá, ktoré pravdepodobne nenapĺňali účel zákona o mediácii ani cieľ mediačného centra, a to vytvárať priestor pre vzájomnú a organizovanú spoluprácu mediátorov, ako uvádza komentár k Zákonom o mediácii⁴⁹.

V aktuálnej právnej úprave v § 11 ods. 1 Zákona o mediácii zákonodarca ustanovuje, že „Za podmienok podľa tohto zákona môže fyzická osoba alebo právnická osoba zriadiť mediačné centrum (ďalej len „zriaďovateľ“). **Mediačné centrum je právnická osoba vykonávajúca činnosť podľa odseku 2 v sídle zapísanom v registri mediačných centier.**“ Kým do prijatia novely Zákona o mediácii mediačné centrum nemuselo mať právnú subjektivitu, účinnosťou Zákona o mediácii od 1.1.2016 prechádzajú všetky mediačné centrá na rozmanité organizačné a právne formy právnických osôb. Postup pri zriaďovaní mediačného centra sa zmenil. Zriaďovateľ je v súčasnosti povinný najprv mediačné centrum

---

⁴⁹TRAGALOVÁ, D. Postavenie a úloha mediačného centra v mediácii. In. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Profesionalizácia a inštitucionalizácia mediácie. Bratislava: Asociácia mediátorov Slovenska, 2016. str. 187,188. ISBN 978-80-971616-4-4.

zriadiť a zaregistrovať ho v registri mediačných centier. Bezodkladne po zriadení a zaregistrovaní mediačného centra v registri mediačných centier a aj v prípade zmien v ministerstvom registrovaných údajoch je zriaďovateľ povinný v Obchodnom vestníku zverejniť údaje o jeho zriadení, o zriadení jeho pobočiek, ak ich zriadil, zverejniť prijatý štatút zriadeného mediačného centra a po novom aj vnútorné predpisy upravujúce výkon mediácie, ak boli prijaté a zoznam mediátorov, ktorí pôsobia v zriadenom mediačnom centre, a jeho zmeny. Mediačné centrum tak vzniká už nie okamihom zápisu do registra mediačných centier, ale konštitutívne účinky nastávajú až oznámením a zverejnením údajov v Obchodnom vestníku.

Nová právna úprava mediačných centier však priniesla precíznejšiu úpravu úlohy mediačného centra. Cieľom mediačného centra je podľa ustanovenia § 11 ods. 2 Zákona o mediácii okrem iného zabezpečovať materiálne podmienky na výkon mediácie mediátormi, zapísanými v zozname a vytvoriť priestor pre podporu mediácie a ďalšie aktivity zamerané na rozvoj mediácie. Precíznejšie špecifikuje povinnosti mediačného centra aj vo vzťahu k mediátorom a interným právnym aktom. Mediačné centrum je povinné zriadiť, zabezpečovať prevádzku a aktualizáciu webového sídla, na ktorom sú v jasnej, ľahko zrozumiteľnej a používateľsky jednoduchej forme zverejnené informácie o mediačnom centre v rozsahu uvedenom v § 11 ods. 5 Zákona o mediácii. V súlade so Smernicou o ADR sú tak zákonom upravené povinnosti, ktoré mediačné centrum a mediátori vykonávajúci mediačnú činnosť v takomto mediačnom centre musia spĺňať.

Zákon o mediácii kladie dôraz najmä na zvýšenie kvality úrovne vedenia procesu mediácie mediátormi, okrem iného aj v spotrebiteľských sporoch. Ustanovenie § 11 ods. 6 Zákona o mediácii umožňuje spotrebiteľské spory riešiť iba mediačnému centru, ktoré spĺňa podmienky podľa tohto zákona. Z dôvodovej správy vyplýva, že mediačné centrum bude oprávneným orgánom ARS iba vtedy, ak bude spĺňať podmienky Zákona o mediácii a súčasne zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁵⁰, ktorý bol prijatý súčasne s novelou zákona č. 390/2015 Z. z. Mediačné centrum je tak zapísané v registri mediačných centier vedenom MS SR aj ako subjekt alternatívneho riešenia sporov (ďalej aj „subjekt ARS“) zapísaný v zozname subjektov ARS vedenom Ministerstvom hospodárstva SR.

U mediátora, ktorý vykonáva mediáciu ako jednotlivец, takáto výkladová logika neplatí. Mediátor sa stáva oprávneným orgánom riešenia ADR v spotrebiteľských sporoch už okamihom zápisu do registra mediátorov vedeného MS SR. Primerane sa však na mediátora, ktorý rieši spotrebiteľské spory, vzťahujú podmienky pre mediačné centrum, ktoré rieši spotrebiteľské spory. Ide o povinnosť vypracovávať a zverejňovať správy o činnosti mediačného centra v súvislosti s riešením spotrebiteľských sporov za kalendárny rok najneskôr do 31. marca nasledujúceho roka, spracovávať a zverejňovať osobné údaje fyzických osôb v rozsahu nevyhnutnom na účely tohto zákona v súlade s osobitným predpisom⁵¹, ale aj o povinnosť zverejňovať úpravu osobitných podmienok, ktoré musí mediátor spĺňať v prípade, že sa bude podieľať na riešení spotrebiteľských sporov.

Obsah správy o činnosti mediačného centra, ktoré rieši spotrebiteľské spory špecifikuje ustanovenie § 11 ods. 6 Zákona o mediácii. Ide prevažne o kvantitatívny zber štatistických údajov v súvislosti so spotrebiteľským sporom. Podmienky, ktoré musí mediátor spĺňať ako poverená osoba oprávneného

---

⁵⁰Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z. dostupná online : <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=418005>

⁵¹Zákon 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

subjektu ARS sú upravené v Odporúčaní Ministerstva hospodárstva SR z 12. januára 2016 k podávaniu žiadosti o zápis do zoznamu subjektov alternatívneho riešenia sporov a k postupu pri alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov.

Zákon vyžaduje po zriadení mediačného centra prijať štatút mediačného centra, ktorého minimálne obsahové náležitosti upravuje § 12 Zákona o mediácii. Už v štatúte musí zriaďovateľ mediačného centra klásť dôraz na osobitné pravidlá riešenia spotrebiteľských sporov, ak mediačné centrum takýto druh sporov rieši. S tým súvisí aj úprava pravidiel o odmene mediátora, nakoľko bolo potrebné zosúladiť doterajšiu právnu úpravu a zaviesť nový režim transparentnosti smernice o ADR. Mediátor zapísaný v zozname mediátorov mediačného centra nesmie za výkon mediácie prijímať odmenu alebo akékoľvek výhody od inej osoby ako od mediačného centra, v ktorého zozname je zapísaný. Zameraním mediačného centra na riešenie spotrebiteľských sporov zaviedol zákonodarca špecializáciu pre mediačné centrá. Výrazne sa tým mení chápanie organizácie, ktorá poskytuje mimosúdne riešenie sporov alternatívnym spôsobom, t. j. mediáciou. Mediačné centrum, ktoré sa profiluje svojou špecializáciou na určitý druh sporu, zabezpečuje výkon mediačnej činnosti mediátormi zapísanými v zozname mediačného centra, ktorí spĺňajú osobitné predpoklady pre výkon mediácie v konkrétnom druhu sporu.

Mediačné centrum vedie zoznam mediátorov a samostatne aj zoznam mediátorov vykonávajúcich mediáciu spotrebiteľských sporov pôsobiacich v mediačnom centre. Zoznamy mediátorov sú verejne prístupné. Mediačné centrum obligatórne na základe žiadosti zapíše do zoznamu mediátorov mediátora, ktorý spĺňa predpoklady podľa zákona a osobitné predpoklady podľa jeho štatútu. Mediačné centrum na účely výkonu mediácie zabezpečí náhodný, nezávislý a nestranný výber mediátora z dôvodu, že výkon mediácie zabezpečuje mediačné centrum prostredníctvom mediátorov zapísaných v zozname konkrétneho mediačného centra. Tým nie je dotknutý dobrovoľný princíp mediácie, pretože osoba zúčastnená na mediácii si môže vybrať či svoj spor bude riešiť prostredníctvom mediátora zapísaného v registri mediátorov alebo prostredníctvom mediačného centra. Mediačné centrum je povinné za mediátora, ktorý zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho ale aj v iných prípadoch, ak s tým osoby zúčastnené na mediácii súhlasia určiť iného mediátora, ktorý bude v mediácii pokračovať. Mediačné centrum je právnickou osobou a tak zodpovednosťou mediačného centra za škodu nie je dotknutá zodpovednosť mediátora za škodu spôsobenú podľa zákona o mediácii.

Potreba zosúladenia ustanovenia výkladového pravidla a ustanovení § 8 ods. 7 s § 11 ods. 4 zákona o mediácii

Zriaďovateľ teda môže zriadiť mediačné centrum v zmysle Občianskeho zákonníka ako právnickú osobu, ktorá je podľa ustanovenia § 18 ods. 2 a) združenie fyzických alebo právnických osôb⁵², b)

---

⁵²obchodné spoločnosti a družstvá, ktorých právne formy upravuje Obchodný zákonník alebo (občianske združenia a iné združenia), ktorých právna úprava vyplýva zo zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. Inými združeniami sú najmä stavovské samosprávne organizácie (tzv. komory) združujúce určitú profesiu a pod. Organizačné a právne formy týchto právnických osôb vyplývajú priamo z toho zákona, ktorý zakladá ich existenciu. Ďalej pôjde o záujmové združenia právnických osôb, ktoré upravuje Občiansky zákonník v ustanovení § 20f

účelové združenie majetku, c) jednotka územnej samosprávy⁵³, d) iný subjekt, o ktorom to ustanovuje zákon⁵⁴. V prípade písm. b) by išlo iba o formu nadácie, nakoľko štátne a neštátne fondy sú právnické osoby zriaďované zákonmi ako inštitúcie zamerané na akumuláciu a následné prerozdelenie peňažných, ako aj iných prostriedkov v najrozmanitejších oblastiach ekonomickej činnosti. Účelom nadácie môže byť každý verejnoprospešný účel. A tak aj takto zriadené mediačné centrum bude spĺňať podmienky zákona o mediácii, ak bude založené napr. na podporu svojich aktivít na báze dobrovoľníctva a pod.

To, že je právnická osoba registrovaná v obchodnom registri alebo inom obdobnom registri a bude zároveň registrovaná, alebo jej organizačná jednotka aj v registri mediačných centier vedenom MS SR, nie je v rozpore so zákonom. Nová právna úprava už upravuje aj výmaz mediačného centra z registra mediačných centier. V ustanovení § 8 ods. 7 Zákona o mediácii je uvedené, že **ministerstvo vyčiarkne z registra mediačných centier mediačné centrum**, ktoré prestalo spĺňať podmienky na zápis do registra mediačných centier alebo opakovane v období jedného roka poruší zákon alebo povinnosti ustanovené týmto zákonom. Z uvedeného vyplýva, že mediačné centrum bude síce vyčiarknuté z registra mediačných centier, ale k jeho zániku nedochádza, nakoľko zánik právnickej osoby, obdobne ako jej vznik, je rovnako viazaný na dve právne skutočnosti. Prvou právnou skutočnosťou je zrušenie právnickej osoby a druhou jej výmaz z príslušného registra, ktorý založil jej vznik. Občiansky zákonník v § 20 a ods. 2 ustanovuje, že „Právnická osoba zapísaná v obchodnom registri alebo inom zákonom určenom registri zaniká dňom výmazu z tohto registra, pokiaľ osobitné zákony neustanovujú inak.“ Právna úprava ďalej vyžaduje, aby bola právnická osoba zrušená pred samotným zánikom, pokiaľ celé jej imanie nenadobúda jej právny nástupca alebo osobitný zákon neustanovuje inak. Možno sa teda domnievať, že ak bude mediačné centrum, ktoré je právnickou osobou registrovanou v obchodnom registri alebo inom registri, a teda vzniklo zápisom do týchto registrov vyčiarknuté z registra mediačných centier vedenom MS SR, nedôjde automaticky k jeho zániku. Takto vyčiarknuté mediačné centrum avšak nebude mediačným centrom vykonávajúcim činnosť podľa § 11 ods. 2 Zákona o mediácii. Takáto právnická osoba by tak mohla aj naďalej vykonávať činnosť v záujme rozvoja spolupráce mediátorov a propagovania myšlienky alternatívneho spôsobu riešenia sporov a ďalšiu svoju činnosť, ktorá je uvedená v jej zakladateľskej listine alebo stanovách. K zániku mediačného centra vyčiarknutím z registra mediačných centier dôjde vtedy, ak bolo zriadené ako organizačná zložka právnickej osoby na základe zákona o mediácii. Iná situácia nastane v prípade mediačného centra, ktoré by chcelo byť oprávneným subjektom ARS. Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z., ktorý novelizuje Zákon o mediácii uvádza, že mediačné centrum bude oprávneným orgánom ARS iba vtedy,

---

⁵³(obce, vyšší územný celok) sú špecifické právne subjekty, ktoré nemôžu byť mediačnými centrami, ale ako právnické osoby, ktorých činnosť upravuje osobitný predpis zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení môžu zriaďovať mediačné centrum ako svoj podnik.

⁵⁴Do tejto skupiny patria rozmanité organizačné a právne formy právnických osôb (rozpočtové a príspevkové organizácie zriaďované ústrednými orgánmi štátnej správy, obcami a vyššími územnými celkami, družstevné podniky a hospodárske zariadenia občianskych združení a pod. Okrem nich tu patrí aj celý rad právnických osôb, ktoré sú zriaďované osobitnými zákonmi, napríklad verejnoprávny rozhlas a verejnoprávna televízia a iné.

ak bude spĺňať podmienky Zákona o mediácii a súčasne zákona o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁵⁵.

Podľa súčasnej právnej úpravy rovnako nie je jasné, ako môže fyzická osoba zriadiť mediačné centrum podľa podmienok § 11 Zákona o mediácii. Kým podľa predpisov účinných do 31.12.2015 sme mohli hovoriť o mediačnom centre ako o právnej forme vytvorenej na základe osobitného predpisu, účinnosťou Zákona o mediácii od 1.1.2016 ide o subjekt, ktorého názov označuje činnosti upravené osobitným predpisom, ktorým je Zákon o mediácii. Ustanovenie § 11 si vyžaduje hlbšiu právnu analýzu a právny výklad tohto ustanovenia či mediačné centrum je právny subjekt *sui generis*⁵⁶ a ide o právnu formu, alebo ide o hybridnú formu právnickej osoby.

§ 14 Začiatok mediácie, koniec mediácie a kniha mediácií

Ustanovenie § 14 jasne vymedzuje moment začatia a ukončenia mediácie. Novelou zákona č. 141/2010 Z. z. sa príliš sformalizoval proces začatia a ukončenia mediácie tým, že novela zaviedla obligatórnu povinnosť registrovať dohodu o začatí mediácie v Registri listín. Vklad listín do Registra listín má pre plynutie premlčacej lehoty a zánik práva rovnaké účinky ako uplatnenie práva na súde. Štát v súlade s transpozíciou Smernice o mediácii zabezpečil, aby stranám, ktoré si v snahe o urovnanie sporu zvolili mediáciu, následne nebránilo v začatí súdneho konania alebo rozhodcovského konania týkajúcich sa tohto sporu uplynutie premlčacích a prekluzívnych lehôt počas procesu mediácie. Takýmto spôsobom nevznikajú pochybnosti, kedy prestala plynúť premlčacia lehota, prípadne kedy došlo k uplatneniu práva a tento moment bude možné preukázať aj pre potreby prípadného súdneho konania. Zároveň prílišná formalizácia začatia a ukončenia mediácie narušila princíp neformálneho konania mediácie, jeho dôverný charakter a predražila aj samotné mediačné konanie o poplatky spojené s uložením dohody o začatí mediácie a potvrdením o skončení mediácie do registra listín. V dôsledku poznatkov aplikačnej praxe sa novelou zákona č. 390/2015 Z. z. zaviedol alternatívny spôsob začatia mediácie zápisom do knihy mediácií čím sa opäť proces mediácie zjednodušil. V tomto prípade mediácia začína a končí vykonaním záznamu a uložením dohody o začatí mediácie do knihy mediácií, ktorý sa zavádza ako osobitný inštitút spojený s evidenciou vedených mediácií. Zápis do knihy mediácii ma tiež pre plynutie premlčacích lehôt a zánik práva rovnaké právne účinky ako uplatnenie práva na súde.

Začiatok mediácie zápisom do knihy mediácií je preferovaný spôsob začatia mediácie u mediátora aj u osôb zúčastnených na mediácii. Zápis do knihy mediácii nie je spoplatnený tak ako uloženie dohody o začatí mediácie do Registra listín a mediátor po zápise do knihy mediácii môže začať mediáciu bezprostredne po vykonaní zápisu. Mediátor je však vždy povinný, a aj písomne, poučiť strany, že ak čo i len jedna zo strán alebo mediátor so začatím mediácie zápisom do knihy mediácií nesúhlasí, o subsidiárnom režime začatia mediácie uložením dohody do registra listín. Mediácia sa potom začína fakultatívne režimom uloženia dohody o začatí mediácie uzavretej osobami zúčastnenými na mediácii alebo zástupcami konajúcimi v rozsahu oprávnenia konať za zastúpeného a mediátorom v Registri listín a mediácia sa končí uložením potvrdenia o skončení mediácie v Registri listín. Na tento účel mediátor overuje totožnosť osôb, ich oprávnenie a rozsah oprávnenia v mediácii konať. Mediátor je povinný ihneď a z dôležitých dôvodov, najneskôr pracovný deň nasledujúci po uzavretí dohody o začatí

---

⁵⁵Pozri TRAGALOVÁ, D. Postavenie a úloha mediačného centra v mediácii. In. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Profesionalizácia a inštitucionalizácia mediácie. Bratislava: Asociácia mediátorov Slovenska, 2016. str. 188 a násl. . ISBN 978-80-971616-4-4.

⁵⁶*Sui generis* – svojho (vlastného) druhu

mediácie alebo po skončení mediácie vykonať zápis v knihe mediácií alebo požiadať o uloženie dohody alebo potvrdenia o skončení mediácie v registri listín. Mediátor zodpovedá za škodu spôsobenú porušením tejto povinnosti, ibaže preukáže, že konal s náležitou odbornou starostlivosťou a vyvinul všetko potrebné úsilie, ktoré od neho možno spravodlivo požadovať.

Dohoda o začatí mediácie a potvrdenie o skončení mediácie

Začiatok mediácie sa spája s dvoma úkonmi, a to s uzavretím dohody o začatí mediácie a jej zápisom do knihy mediácií alebo uložením dohody o začatí mediácie v Registri listín zriadenom podľa osobitného zákona⁵⁷. Okamihom zápisu dohody do knihy mediácií alebo uložením dohody do Registra listín sa mediácia formálne začína.

Účastníkmi dohody o začatí mediácie sú osoby zúčastnené na mediácii alebo zástupcovia konajúci v rozsahu oprávnenia konať za zastúpeného a mediátor. V dohode o začatí mediácie sa osoby zúčastnené na mediácii s mediátorom dohodnú na mediácii konkrétneho sporu. Dohoda o začatí mediácie musí mať písomnú formu a označuje sa poradovým číslom podľa evidencie vedenej mediátorom v knihe mediácií. Ustanovenie § 14 ods. 1 Zákona o mediácii presne vymedzuje minimálne náležitosti dohody o začatí mediácie, ktoré takáto dohoda musí mať. Dohoda o začatí mediácie obsahuje najmä presné označenie osôb zúčastnených na mediácii, presné označenie mediátora a jeho kancelárie, vymedzenie konkrétneho sporu, ktorý je predmetom mediácie, výšku odmeny mediátora, spôsob jej určenia alebo dohodu o bezplatnom výkone mediácie a dobu, na ktorú je uzavretá, alebo dobu, počas ktorej má mediácia prebiehať.

Predmet mediácie musí byť presne vymedzený z dôvodu možného plynutia premlčacích a prekluzívnych lehôt. Zodpovednosť mediátora je dotknutá v prípade nepresného a nejasného definovania predmetu sporu, ktorý by spôsobil nemožnosť určiť k akému právu sa pretrhla lehota.

Doba mediácie ohraničuje dĺžku trvania mediácie. V súlade s transpozíciou Smernice o ADR sa zaviedli aj nové dôvody a doby skončenia mediácie. Ustanovenie § 14 ods. 8 písm. h) určuje dobu skončenia mediácie pre spotrebiteľské spory tak, že uplynutím 90 dní v prípade mediácie spotrebiteľského sporu mediácia končí. V ostatných prípadoch mediácia končí uplynutím šiestich mesiacov od začatia mediácie, ak si osoby zúčastnené na mediácii v ostatných prípadoch nedohodli dlhšiu dobu, po ktorej uplynutí sa mediácia skončí. Z dikcie zákona jednoznačne nevyplýva, či si osoby zúčastnené na mediácii môžu dohodnúť aj kratšiu dobu mediácie v dohode o začatí mediácie.

Podľa § 14 ods. 6 Zákona o mediácii ak sa vedie súdne konanie alebo rozhodcovské konanie, ktorému predchádzala mediácia v členskom štáte, plynutie premlčacích a prekluzívnych lehôt počas mediácie sa posudzuje podľa práva štátu, v ktorom sa mediácia vykonávala. V mediácii cezhraničného spotrebiteľského sporu sa rozhodujúce právo určí podľa všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území SR, najmä prednostne aplikovateľných predpisov práva EÚ. Premlčanie a preklúzia spôsobuje pre zúčastnené strany významné právne účinky, preto je potrebné v záujme zachovania právnej istoty zabezpečiť, aby moment, kedy prestala plynúť premlčacia lehota, prípadne kedy bolo právo uplatnené, bolo možné stanoviť bez pochybností a preukázať aj pre potreby súdneho konania.

---

⁵⁷ § 73k zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Kniha mediácií a archivácia

Mediátor je povinný viesť knihu mediácií a v rámci nej viesť prehľadnú evidenciu mediácií, ktoré vykonáva. Kniha mediácií je neprenosná, mediátorom vedená evidencia časovo usporiadaných zápisov o uzavretí dohôd o začatí mediácie a s tým súvisiacich zápisov o skončení mediácie. Prílohou každého zápisu je mediátorom potvrdený odpis dohody o začatí mediácie. Knihu mediácií mediátor vedie v elektronickej podobe a listinnej podobe vo forme pevne zviazaného registra a obsahuje údaje taxatívne uvedené v § 14 ods. 4 Zákona o mediácii. Kniha mediácií sa ukladá a vedie pre každý kalendárny rok samostatne a mediátor je povinný archivovať knihu mediácií v elektronickej podobe a listinnej podobe počas trvania zápisu mediátora v registri mediátorov a päť rokov po vyčiarknutí z registra mediátorov. Vzor knihy mediácií ustanovuje príloha č. 2 Zákona o mediácii. Presnosť uvádzania údajov uvedených v knihe mediácií súvisí nielen s evidenčnou povinnosťou mediátora, ale aj s povinnosťou mediátora vydať potvrdený odpis dohody o začatí mediácie a zápisov v knihe, okrem osôb oprávnených podľa osobitných predpisov, aj súdu na účely súdneho konania a preukázania pretrhnutia premlčacích a prekluzívnych lehôt. Zákon o mediácii nešpecifikuje ako má dôjsť k podpísaniu elektronickej knihy mediácií mediátorom a osobami zúčastnenými na mediácii a neustanovuje ani povinnosť mať elektronický podpis.

Povinnosť archivovať knihu mediácií a s ňou aj prípadné odpisy dohôd o začatí mediácie je stanovená na celú dobu výkonu činnosti mediátora, a dobu päť rokov po skončení jeho činnosti. Aj keď to jasne zo Zákona o mediácii nevyplýva, dá sa z jednotlivých ustanovení vyvodiť, že za účelom archivácie mediátor vedie zbierku listín a v nej odpisy dohôd o začatí mediácie, a pravdepodobne na preukázanie skončenia mediácie aj odpisy potvrdenia o skončení mediácie, ak boli vystavené. Vyvodiť to možno aj z povinnosti, ktorú ukladá zákon⁵⁸ notárovi vydať na účely súdneho konania osvedčený odpis dohody o začatí mediácie a potvrdenia o skončení mediácie uložených v registri listín, ak boli uložené, okrem osôb oprávnených podľa osobitného predpisu aj súdu na účely súdneho konania.

Ukončenie mediácie

Ustanovenie § 14 ods. 8 Zákona o mediácii ustanovuje dôvody a podmienky skončenia mediácie. Od pôvodného rámcového Zákona o mediácii z roku 2004 sa dôvody skončenia mediácie výrazne rozšírili. Ich rozšírenie vyplynulo z aplikačnej praxe a z potreby zosúladiť právne akty EÚ so Zákomom o mediácii. Mediácia sa v zmysle Zákona o mediácii končí:

- a) **dňom uzavretia dohody, ktorá je výsledkom mediácie.** Ide o najčastejší dôvod ukončenia mediácie a jedným z hlavných dôvodov prečo osoby zúčastnené na mediácii do mediácie vstupujú.
- b) **Dňom písomného vyhlásenia mediátora po konzultácii s osobami zúčastnenými na mediácii, že mediácia nebude pokračovať.** Toto právo mediátora ukončiť mediáciu po konzultácii s osobami zúčastnenými na mediácii chráni aj princípy mediácie ako mimosúdneho konania. Mediátor môže, ak má za to, že mediácia nevedie k želanému výsledku, t. j. k dohode strán ukončiť mediáciu a nenavyšovať tak náklady na mediáciu. V zmysle povinnosti uloženej mu § 4 Zákona o mediácii pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť výkonu mediácie.
- c) **Dňom právoplatnosti rozhodnutia o dočasnom pozastavení činnosti mediátora alebo dňom právoplatnosti rozhodnutia o vyčiarknutí mediátora z registra mediátorov.** V takomto

---

⁵⁸[§ 73k ods. 4 zákona č. 323/1992 Zb.](#) o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

prípade mediátor nie je oprávnený vykonávať mediáciu podľa zákona o mediácii a prestáva byť mediátorom v zmysle zákona o mediácii.

- d) **Dňom, keď mediátor odmietol k dohode, ktorá je výsledkom mediácie, pripojiť svoj podpis; túto skutočnosť mediátor zaznamená s uvedením dôvodu v zápisnici.** Dôvody odmietnutia mediátora podpísať dohodu, ktorá je výsledkom mediácie súvisia s jeho prípadnou zodpovednosťou za protiprávny stav uvedený v dohode. Mediátor je povinný podpísať takú dohodu, ktorá je v súlade so zákonom, neodporuje zákonu a nie je v rozpore s dobrými mravmi. V tejto súvislosti toto ustanovenie § 14 vymedzuje okamih skončenia mediácie spojený s okamihom odmietnutia podpisu dohody, ktorá je výsledkom mediácie mediátorom.
- e) **Dňom doručenia písomného vyhlásenia osoby zúčastnenej na mediácii adresovaného mediátorovi, že mediácia je skončená.** Vždy keď sa jedna z osôb zúčastnených na mediácii alebo aj všetky spoločne rozhodnú ukončiť mediáciu začínajú plynúť pozastavené lehoty. Mediátor je povinný v súlade so svojou povinnosťou uvedenou v § 4 Zákona o mediácii vykonávať svoju činnosť s náležitou odbornou starostlivosťou čím je povinný aj informovať osoby zúčastnené na mediácii o ukončení mediácie a jej účinkoch. Zákon pri porušení tejto povinnosti výslovne nehovorí o zodpovednosti mediátora za neskoré informovanie, avšak túto zodpovednosť možno priamo vyvodiť z jeho povinnosti pristupovať k výkonu činnosti s najvyššou odbornou starostlivosťou a zároveň z možnosti zbaviť sa zodpovednosti ak preukáže svoju odbornú starostlivosť a to, že vyvinul všetko potrebné úsilie, ktoré od neho možno spravodlivo požadovať.
- f) **Dňom doručenia písomného vyhlásenia jednej z osôb zúčastnených na mediácii adresovaného druhej osobe zúčastnenej na mediácii a mediátorovi, že mediácia je skončená.** V takomto prípade ukončenia mediácie nastávajú nejasnosti, akým dňom je mediácia skončená. Rovnako z ustanovenia nie je jasné, či doručenie písomného vyhlásenia tak dôležitej písomnosti, ktorá preukazuje koniec plynutia lehôt má byť doručené adresátovi do vlastných rúk.
- g) **Dňom, keď účastník mediácie spor, ktorý je predmetom mediácie, predložil na rozhodnutie súdu alebo rozhodcovskému orgánu.** Podanie žaloby na súd alebo na rozhodnutie rozhodcovského orgánu počas procesu mediácie spôsobuje skončenie mediácie. Mediácia je dobrovoľný proces a osoby zúčastnené na mediácii riešia svoj spor pomocou mediátora s cieľom uzavrieť vzájomne výhodnú dohodu, ktorá bude napĺňať ich záujmy a potreby v maximálnej možnej miere. Nechať o predmete mediácie rozhodnúť súd však vylučuje dobrovoľný princíp. Mediácia tak končí na základe Zákona o mediácii bez ohľadu na to, či sa osoby zúčastnené na mediácii a mediátor o podaní žaloby dozvedeli.
- h) **Uplynutím 90 dní v prípade mediácie spotrebiteľského sporu a v ostatných prípadoch uplynutím šiestich mesiacov od začatia mediácie, ak si osoby zúčastnené na mediácii v ostatných prípadoch nedohodli dlhšiu dobu, po ktorej uplynutí sa mediácia skončí.** Už spomínané ustanovenie vyzdvihuje rýchlosť, účelnosť a hospodárnosť mediačného konania.
- i) **Dňom smrti alebo vyhlásenia za mŕtveho mediátora alebo niektorého účastníka mediácie; to neplatí, ak mediáciu vykonával mediátor v mediačnom centre. Jednoznačný okamih ukončenia mediácie je stanovený z dôvodu osobného výkonu činnosti mediácie mediátorom.** Mediácia sa nekončí ak mediátor vykonáva mediačnú činnosť v mediačnom centre, nakoľko bezprostredne po udalosti so súhlasom strán môže byť osobám zúčastneným na mediácii pridelený nový mediátor, ktorý bude pokračovať v mediácii. Mediátora si osoby

zúčastnene na mediácii môžu zvoliť zo zoznamu mediátorov mediačného centra alebo im bude pridelený náhodným výberom podľa rozvrhu práce v mediačnom centre.

Aplikačná prax ustanovenia § 14 Zákona o mediácii priniesla v priebehu posledných rokov niekoľko výrazných spomínaných zmien, ktoré ujasnili a stabilizovali priebeh mediačného konania. V praxi ešte stále nastávajú aplikačné problémy súvisiace so začatím a ukončením mediácie. **V Zákone o mediácii absentujú akékoľvek pravidlá pre začiatok a koniec mediácie v on-line priestore.** Mediátori v praxi pociťujú v súvislosti s výkonom činnosti mediácie zvýšenú administratívnu záťaž, najmä v oblasti riešenia sporov, pri ktorých nie sú premlčacie lehoty relevantné a pri spotrebiteľských sporoch, s ktorými sa spájajú ďalšie povinnosti mediátora a mediačného centra s touto agendou. Nejasné sú vymedzené okamihy ukončenia mediácie pri doručovaní písomného vyhlásenia osoby zúčastnenej na mediácii súčasne druhej osobe zúčastnenej na mediácii a mediátorovi podľa § 14 ods. 8 písm. f tohto zákona. Náklady na mediáciu zvyšuje aj poplatok za uloženie dohody o začatí mediácie a potvrdenia o skončení do Registra listín, ak o uloženie požiadava osoba zúčastnená na mediácii alebo ak má záujem na uložení do Registra listín mediátor.

§ 15 Účinky dohody o mediácii

Zákon o mediácii vo svojom ustanovení § 15 neustanovuje určitú formu pre mediáciu (písomná, ústna, on-line) v domácich ani cezhraničných sporoch. Zákon o mediácii určuje pre dohodu o začatí mediácie, dohodu o riešení sporu mediáciou a dohodu o mediácii, ktorá je výsledkom mediácie povinne písomnú formu. Ak je dohoda spravená v písomnej forme je pre osoby zúčastnené na mediácii záväzná. Platnosť a záväznosť dohody nastáva jej podpísaním. Dohodu, ktorá je výsledkom mediácie je povinný podpísať aj mediátor, avšak záväznosť obsahu dohody sa mediátora netýka. Podpis mediátora na dohode iba osvedčuje skutočnosť, že takáto dohoda bola uzatvorená v mediácii a je v súlade so zákonom, neobchádza zákon a neprieči sa dobrým mravom. Ak mediátor odmietne podpísať dohodu, ktorá je výsledkom mediácie, túto skutočnosť spolu s dôvodmi odmietnutia vyznačí v zápisnici, ktorú na tento účel je povinný vyhotoviť.

Od účinnosti treba odlišovať samotné účinky dohody. Účinkami dohody sú tie právne následky, ktoré sa dohodou sledovali. Samotná záväznosť dohody preto nespôsobuje jej vykonateľnosť. Aby účastníci dohody vykonali obsah dohody nepotrebujú rozhodnutie súdu. Avšak, ak by strany dohody chceli, aby bola dohoda vykonateľná proti vôli druhej zmluvnej strany, musí byť spísaná formou notárskej zápisnice alebo musí byť schválená ako zmier pred súdom alebo rozhodcovským orgánom. Oba spôsoby znamenajú dodatočné poplatky pre osoby zúčastnené na mediácii na súdne konanie alebo spísanie notárskej zápisnice. Zákon o mediácii nepredpokladá požiadavku výslovného súhlasu druhej strany na podanie návrhu o vykonateľnosť dohody ani možnosť spoločného návrhu na schválenie dohody pred súdom. Osoby zúčastnené na mediácii sú teda v porovnaní s účastníkmi občianskeho súdneho konania alebo rozhodcovského konania znevýhodnené, ak sa dohoda nevykoná dobrovoľne. Dohoda o mediácii, ktorá je výsledkom mediácie musí byť spísaná ako notárska zápisnica alebo schválená ako súdny zmier a nie je priamo exekučným titulom.

Zhodnotenie súčasného stavu – Súčasná platná právna úprava mediácie v Zákone o mediácii je dostatočná nato, aby súdy a iný subjekty oprávnené na základe osobitných predpisov mohli využívať mediáciu ako jednu z metód mimosúdneho riešenie sporov. Ešte pred transpozíciou Smernice o mediácii bola úprava mediácie legislatívne upravená v Zákone o mediácii. Transpozíciou smernice sa

už len doplnili chýbajúce požadované inštitúty, niektoré oblasti sú v zákone upravené nad rámec smernice. Právna úprava mediácie v SR do značnej miery naplnila harmonizačné predpoklady a hlavný účel tohto európskeho právneho podpisu. Stále však je nedostatočne naplnených niekoľko ustanovení smernice o mediácii, týkajúcich sa predovšetkým informovanosti verejnosti o mediácii štátom a jeho orgánmi, vykonateľnosti dohody, ktorá je výsledkom mediácie, ktorá sa výrazne sťažila vypustením ustanovenia o prednostnom schválení tejto dohody súdom po prijatí nových procesných kódexov súdu CSP, CMP a SSP a rovnako absentuje požiadavka uvedená v čl. 3 Smernice o mediácii o mediácii vedenej sudcom. Zákon o mediácii vykazuje však niekoľko nedostatkov v aplikačnej praxi. Predovšetkým MS SR vedie neprehľadný register mediátorov, mediačných centier a mediačných vzdelávacích inštitúcií, v ktorom sa nachádzajú neaktuálne a neúplne údaje a informácie o mediátoroch, mediačných centrách a vzdelávacích inštitúciách. K tomuto podrobnejšie pozri aj kapitolu 3.1. To v aplikačnej praxi zhoršuje prístup k mediačnej službe a k jej lepšiemu využitiu jednak súdmi, ale aj verejnosťou. Absentuje jednoznačný právny výklad pri ustanovení § 8 Zákona o mediácii (registračné konanie) a § 11 Zákona o mediácii, ktoré upravuje mediačné centrá, kvôli čomu dochádza k nesprávnym zápisom mediátorov a mediačných centier do uvedených registrov. Samostatnou oblasťou, ktorá vyžaduje pozornosť, je oblasť ďalšieho vzdelávania mediátorov, ktoré mediátori v praxi považujú za málo efektívne pre aktualizáciu ich mediačných zručností a vedomostí z oblasti mediácie. V ďalšej fáze projektu z vyššie uvedených dôvodov budú súčasťou podaktivity 1 odporúčania legislatívnych zmien.

2.4 SUMÁR ZÁVÄZNÝCH PRÁVNÝCH PREDPISOV V SÚVISLOSTI S ADR A MEDIÁCIOU

Zákon č. 40/1964 Sb. Občiansky zákonník (§ 3 ods. 2)

Zákon č. 71/1967 Zb. Zákon o správnom konaní (správny poriadok) (§ 48)

Zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní (§ 10)

Zákonom č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní

Zákon č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 71/1992 Zb. Zákon Slovenskej národnej rady o súdnych poplatkoch a poplatku v kontexte výpis z registra trestov (§ 11 ods. 7)

Zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov

Vyhláška č. 424/2015 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o ďalšom vzdelávaní a preskúšaní mediátorov

Zákon o živnostenskom podnikaní č. 455/1991 Zb. (Živnostenský zákon) (§ 3)

Notársky poriadok zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (§ 3 ods. 3, § 73 ods. 4)

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (platnosť do 30.6.2016) (§ 99 ods. 1 a 3)

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy (§ 9, § 21 a medzičasom zrušeného § 75a)

Vyhláška č. 482/2011 Z. z. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o zverejňovaní súdnych rozhodnutí (§ 5 ods.2 písm. c)

Zákon č. 365/2004 Z. z. zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) (§ 9 ods. 5)

Zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z.
Vyhláška č. 337/2011 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmene mediátora za výkon mediácie v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi
Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 10 písm. a), § 11 ods. 4, § 93 ods. 8.)
IN 057/2016 Metodicky pokyn č. 4 – 9/2016 Vykonávanie funkcie kolízneho opatrovníka a súvisiacich opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny b 5.3
Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (§ 170 ods. 2.)
Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (§ 96 ods. 2, § 118 ods. 2, § 381)
Sprivodca školským rokom 2020/2021 (bod 1.3 a bod 2.4.10)
Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za školský rok 2017/2018 (bod 9, bod 9.2)
Zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 79 ods. 3)
Vyhláška č. 361/2019 Z. z. Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o vzdelávaní v profesijnom rozvoji (Príloha č. 2, Časť F, bod 2.10, 2.11 a 2.12)
Oznámenie č. 209/1992 Zb. Federálneho ministerstva zahraničných vecí o dojednaní Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Protokolov na tento Dohovor nadväzujúcich.
Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (článok 46 až 50)

2.5 ZHODNOTENIE STAVU PRÁVNEJ ÚPRAVY MEDIÁCIE V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH EÚ

Súčasťou prvej fázy mapovania právnej úpravy mediácie bolo tiež zhodnotenie stavu využívania mediácie v členských štátoch EÚ po završení harmonizačného procesu právnej úpravy mediácie Smernicou o mediácii. V tejto fáze projektu boli zmapované predovšetkým inštitúty súvisiace so súdnym konaním s cieľom zistiť ich význam pre lepšie využitie mediácie v podmienkach právneho systému SR. Pozornosť sme zamerali predovšetkým na povinnosť súdu nariadiť mediáciu alebo informovať o mediácii pred a počas súdneho konania, na systém financovania mediácie, vykonateľnosť dohody, ktorá je výsledkom mediácie a jej dopad na premlčacie lehoty a uplatnenie práva na súde, status mediátora a garanciu kvality vzdelávania mediátorov.

Pri analýze zahraničnej právnej úpravy boli využité dostupné zdroje poskytujúce informácie o právnej úprave mediácie v členských štátoch EÚ. Táto analýza vychádza predovšetkým z hĺbkovej analýzy The Mediation Directive European Implementation Assessment⁵⁹ (ďalej aj „vyhodnotenie transpozície“ alebo „vyhodnotenie implementácie smernice“) a Study for an evaluation and implementation of

⁵⁹TheMediation DirectiveEuropeanImplementationAssessment. Brussels, EuropeanUnion, 2016 Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

Directive 2008/52/EC – the ‘Mediation Directive’ Final Report⁶⁰ (ďalej aj „štúdia o mediácii“) a z informácii uvedených na oficiálnom webovom sídle Európskej únie www.e-justice.europa.eu .

Vydanie Smernice o mediácii bolo pre väčšinu členských štátov dôležitým míľnikom pri zavádzaní a využívaní mediácie v rámci Európy. Využívanie a samotné uplatnenie mediácie sa výrazne líši medzi členskými štátmi v závislosti od existencie alebo neexistencie vnútroštátnych systémov mediácie. Príkladom je Taliansko, ktoré využíva mediáciu šesťkrát viac ako ostatné členské štáty EÚ. Hlavným cieľom Smernice o mediácii, ako sa uvádza v jej článku 1 smernice, je „uľahčenie prístupu k alternatívnemu riešeniu sporov a podpora priateľského urovnávania sporov podporou využívania mediácie a zabezpečením vyváženého vzťahu medzi mediáciou a súdnymi konaniami“. Napriek preukázaniu nesporných výhod mediácie je mediácia využívaná v členských štátoch v priemere menej ako v 1% súdnych prípadov⁶¹.

Článok 3 Smernice o mediácii obsahuje **dve definície** na účely tohto aktu - jednu „**o mediácii**“ a jednu „**o mediátorovi**“. Obidve sú pomerne široké a odrážajú realitu rôznych spôsobov, ktorými už mnohé členské štáty regulovali túto záležitosť.

V prípade samotnej „**mediácie**“ je dôležité, že **proces**, ktorý môže viesť k dohodnutému urovnaniu sporu, **musí byť „štruktúrovaný“** a **musí sa viesť mediácia „na dobrovoľnom základe“**, hoci ten istý odsek potom hovorí, že mediáciu môžu iniciovať buď strany sporu alebo môže byť „navrhnutá alebo nariadená“ príslušným súdom alebo zákonom. Odôvodnenie 13 Smernice o mediácii objasňuje, že proces mediácie je dobrovoľný v tom zmysle, že za proces zodpovedajú strany samy a môžu si ho zorganizovať podľa svojej vôle a rovnako kedykoľvek mediáciu ukončiť.

Pokiaľ ide o „**mediátora**“, Smernica o mediácii sa menej zaoberá statusom, ktorý má tretia osoba alebo povoláním, alebo spôsobom, akým je zamestnaná, ale opisuje ju ako **osobu „od ktorej sa žiada, aby viedla mediáciu účinným, nestranným a kompetentným spôsobom“**. To by potenciálne mohlo naznačovať kritériá pre toho, kto vykonáva mediáciu. V záveroch vyhodnotenia implementácie smernice bola vyslovená požiadavka výslovne upraviť, ako sa majú tieto podmienky uplatňovať. Samotná Smernica o mediácii teda zobrazuje iba rozumné očakávanie na osobu mediátora, a nie podmienky na to, aby boli osoby považované za mediátora.

Implementácia pojmov „Mediátor“ a „Mediácia“ členskými štátmi nebola a nie je problematická. Štúdia 2013/2016 uskutočnená pre Európsku komisiu priniesla podrobnosti o ich doslovnej transpozícii, pričom zdôraznila také problémy, ako je nedostatok slova „efektívne“ v národných definíciách v niektorých krajinách (**Taliansko, Španielsko alebo Švédsko**), alebo skutočnosť, že **poľská** právna úprava vôbec nedefinuje „mediátora“ a „mediáciu“⁶².

---

⁶⁰Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the ‘Mediation Directive’ Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016 Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁶¹Porovnaj. Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. septembra 2017 o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (smernica o mediácii) (2016/2066(INI)). Dostupné online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html

⁶²The Mediation Directive European Implementation Assessment. Brussels, European Union, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

Registre mediátorov

Správa Európskej komisie (ďalej aj „EK“) potvrdila, že väčšina členských štátov zaviedla verejne prístupne registre mediátorov s cieľom zabezpečiť informovanosť verejnosti o mediátoroch a organizáciách poskytujúcich mediačné služby. Jednotný register mediátorov však stále vôbec neexistuje v niekoľkých štátoch. Registre vedú ministerstvá, súdy, profesijné organizácie alebo záujmové združenia. V **Rumunsku** tzv. Panel mediátorov - register oprávnených mediátorov, ktorý spravuje Rada pre mediáciu, sa Radou pre mediáciu zo zákona povinne pravidelne aktualizuje minimálne raz ročne a túto aktualizáciu je Rada pre mediáciu povinná oznámiť súdom, orgánom miestnej samosprávy a Ministerstvu spravodlivosti⁶³. V **Taliansku** v súčasnosti neexistuje verejná databáza mediátorov. Ministerstvo spravodlivosti však pravidelne uverejňuje zoznam akreditovaných mediačných subjektov, pri ktorých sú registrovaní jednotliví mediátori. Konkrétne informácie o mediátoroch, registrovaných pri jednotlivých mediačných subjektoch, je možné na požiadanie získať v kancelárii ministerstva spravodlivosti⁶⁴. Celoštátny register mediátorov v **Holandsku** vedie Holandský inštitút pre mediáciu (Nederlands Mediation Instituut (ďalej aj “NMI”). Registrácia je dobrovoľná, tak ako dodržiavanie etického kódexu, ale ak si mediátor želá pracovať v rámci holandského systému dotovanej právnej pomoci alebo na odporúčanie súdu, je povinný zaregistrovať sa v inštitúte NMI, vlastniť akreditáciu/certifikát a absolvovať hodnotenie spôsobilosti. NMI poskytuje nestranné informácie o mediácii a mediátoroch v celej krajine a zabezpečuje ich kvalitu. Mediátori registrovaní v inštitúte NMI sú školení a kvalifikovaní na to, aby mohli vykonávať mediáciu, a to v súlade s predpismi o mediácii inštitútu NMI, pričom podliehajú systému zabezpečenia kvality inštitútu NMI. Elektronický register mediátorov na **Malte** zatiaľ neexistuje. Zoznam certifikovaných mediátorov na Malte vedú Mediačné centrá. Mediačné centrum poskytuje sporiacim sa stranám zoznam centrom riadne certifikovaných mediátorov a vyžaduje, aby si tieto strany zo zoznamu zvolili vzájomne prijateľného mediátora jednak v prípade dobrovoľnej mediácie, ako aj v prípade, že vec bola centru postúpená súdom alebo zo zákona. Pri mediácii vo veciach rodinného práva si strany buď môžu zvoliť vzájomnou dohodou ľubovoľného mediátora zo zoznamu osôb vymenovaných na tento účel ministrom spravodlivosti, pričom v tomto prípade znášajú trovy mediácie samy, alebo im mediátora určí súd, podľa poradia zo zoznamu osôb, ktoré minister spravodlivosti vymenoval, aby konali ako súdne vymenovaní mediátori. V takom prípade znášajú trovy mediácie občianskoprávne súdy⁶⁵.

Status mediátora

Mediáciu vykonávajú vo väčšine štátov nezávislé tretie strany, ktoré sú viazané mlčanlivosťou. Predovšetkým sú to akreditovaní mediátori, ktorí absolvovali odbornú prípravu mediátora, sudcovia, ktorí vykonávajú činnosť mediátora ako súdni mediátori, mediačné centrá, miestne orgány ale aj samotné oblasti (napr. **Katalánska oblasť v Španielsku** ponúka služby rodinnej mediácie samostatnou formou), obchodné komory, advokátske komory, súkromné združenia a pod. Mediátorom **vo Švédsku** môže byť akákoľvek osoba, ktorá vyjadrila ochotu vykonávať súdnu mediáciu a táto osoba je následne zapísaná do zoznamu osôb, ktorý vedie Národná správa súdov. V obchodných veciach vykonávajú

⁶³https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?ROMANIA&member=1 Posledná aktualizácia 10.06.2013

⁶⁴<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?ITALY&member=1> Posledná aktualizácia ku dňu 24.02.2020.

⁶⁵<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?MALTA&member=1> Posledná aktualizácia ku dňu 04.05.2021.

činnosť v oblasti mediácie Štokholmská obchodná komora (Stockholms Handelskammare) a Obchodná komora západného Švédska (Västsvenska Industri Och Handelskammaren)⁶⁶. V **Grécku** musí byť mediátorom osobitne akreditovaný právnik, a to aj z dôvodu, že na mediácii sa každá strana alebo jej právny zástupca zúčastňuje s právnikom. Osoba, ktorá je navrhovaná ako mediátor, nemusí s vymenovaním súhlasiť.⁶⁷ Mimosúdnu mediáciu už veľa rokov veľmi úspešne vykonávajú v **Chorvátsku** mediálne centrá v rámci Chorvátskej hospodárskej komory, Chorvátskej obchodnej a remeselnej komory a Chorvátskeho združenia zamestnávateľov, ako aj Chorvátske združenie pre mediáciu, Chorvátska advokátska komora, Chorvátsky úrad pre poisťovníctvo a Úrad pre sociálne partnerstvo vlády Chorvátskej republiky. Mediácia s vybranými mediátormi sa však môže uskutočňovať aj mimo týchto centier.⁶⁸

Pri mediátoroch ako fyzických osobách niektoré členské štáty EÚ určujú aj podmienky pre akreditovaného mediátora. Vyžaduje sa určitý stupeň vzdelania, spôsobilosť na právne úkony, čistý výpis z registra trestov alebo dobrý zdravotný stav. **Rakúsko** napríklad vyžaduje, aby mediátor mal najmenej 28 rokov. Niektoré štáty (**Bulharsko, Cyprus, Poľsko**) zakazujú svojim verejným činiteľom vykonávať funkciu mediátora. Naopak, iné vnútroštátne právne poriadky umožňujú výkon súdnej aj mimosúdnej mediácie iba určitým profesiám (**Fínsko, Dánsko, Grécko**).⁶⁹

Súdna mediácia

Súdna mediácia je postup riešenia sporov za účasti jedného alebo viacerých mediátorov (sprostredkovateľov), ktorí stranám občianskoprávných sporov pomáhajú vyriešiť spory zmierlivo. Súdnu mediáciu vykonávajú mediátori. Ide o špeciálne preškolených sudcov, súdnych asistentov alebo iné vhodne kvalifikované osoby, ktorých mená sú uvedené v zozname súdnych mediátorov. Súdna mediácia je služba poskytovaná zdarma. Článok 3 Smernice o mediácii hovorí aj o mediácii vedenej sudcom, ktorý nie je zodpovedný za žiadne súdne konanie týkajúce sa predmetu sporu. Tento článok smernice netransponovalo doslovne šesť členských štátov (**Chorvátsko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Malta a Portugalsko**). V sedemnástich členských štátoch sa neumožňuje sudcom vykonávať činnosť mediátorov. Na druhej strane, Chorvátsko iba nedávno zrušilo obmedzenie, ktoré umožňuje súdnu mediáciu iba sudcom.⁷⁰ V **Chorvátsku** súdnu mediáciu vykonáva výlučne sudca príslušného súdu, ktorý je vyškoľený v oblasti mediácie a ktorý je uvedený v zozname súdnych mediátorov stanovenom predsedom súdu prostredníctvom každoročného priradenia úloh. Súdny mediátor nikdy nevykonáva mediáciu v spore, v ktorom bol určený ako sudca.⁷¹ Pokiaľ ide o súdnu mediáciu vo **Fínsku**, ako mediátor vystupuje sudca okresného súdu.⁷² V **Litve** je možná súdna aj mimosúdna mediácia.

⁶⁶https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?SWEDEN&member=1 Posledná aktualizácia 09.11.2020

⁶⁷https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?GREECE&member=1 Posledná aktualizácia 25.06.2018

⁶⁸https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?CROATIA&member=1 Posledná aktualizácia 20.07.2016

⁶⁹Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the ‘Mediation Directive’ Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016 Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁷⁰The Mediation Directive European Implementation Assessment. Brussels, European Union, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

⁷¹https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?CROATIA&member=1 Posledná aktualizácia 20.07.2016

⁷²https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FINLAND&member=1 Posledná aktualizácia 09.02.2020

Mimosúdnu mediáciu zvyčajne zabezpečujú právnici a súdnu mediáciu preškolení sudcovia, súdni asistenti, ale aj iné vhodné kvalifikované osoby, ktorých mená sú uvedené v zozname súdnych mediátorov. Na súdnej mediácii sa môžu zúčastniť iba účastníci konania, tretie strany a ich zástupcovia. K žiadosti alebo súhlasu strán možno takisto doplniť mená ďalších osôb, ktorých účasť môže pomôcť riešeniu sporu. Priebeh súdnej mediácie sa neprotokoluje.⁷³

Dobrovoľný proces mediácie vs. povinná mediácia

Smernica o mediácii odporúča, aby samotná **mediácia bola dobrovoľným procesom** a aby sudy boli schopné upriamiť pozornosť strán na možnosť využiť mediáciu, kedykoľvek je to vhodné. Všetky členské štáty EÚ prijali ustanovenia článku 5 Smernice o mediácii o možnosti justičných orgánov vyzvať strany, aby využili mediáciu alebo sa aspoň zúčastnili informatívneho stretnutia o mediácii u mediátora. V niektorých členských štátoch EÚ je účasť na takýchto informatívnych stretnutiach povinná na podnet sudcu, alebo v súvislosti s konkrétnymi spormi stanovenými zákonom, ako napríklad v rodinných veciach či v pracovnoprávných sporoch. Niektoré členské štáty EÚ vyžadujú od právnikov, aby informovali svojich klientov o možnosti použitia mediácie, alebo aby na súde potvrdili, či došlo k pokusu o mediáciu, alebo či existujú dôvody, ktoré by mohli brániť takémuto pokusu. Článok 8 Smernice o mediácii však zabezpečuje, aby sa stranám, ktoré si v snahe o urovanie sporu zvolili mediáciu, následne nebránilo v súdnom konaní v dôsledku času stráveného mediáciou a mediácia nepoškodila strany v dôsledku plynutia premlčacích lehôt a plynutia práva. Toto ustanovenie bez problémov implementovali všetky členské štáty.⁷⁴ Povinné využívanie mediácie bolo zavedené iba v niekoľkých členských štátoch ako sa uvádza v dokumente vyhodnotenie transpozície, najmä pre veľmi konkrétne prípady: **rodinné záležitosti v Chorvátsku** (od roku 2015), **opatrovníctvo detí v Maďarsku** a **očakávané ukončenie učňovskej zmluvy (v poľnohospodárstve) v Rakúsku**.

Rakúsko uplatňuje vo všeobecnosti dobrovoľnú mediáciu. V **niektorých susedských sporoch** sa vyžaduje urobiť pokus o mimosúdne urovanie sporu **pred podaním žaloby na súd**. Možno to urobiť tak, že sa vec postúpi zmierovaciemu výboru, ktorý sa obráti na okresný súd (postup známy ako „*prätorischer Vergleich*“ tzv. prétorský zmier) alebo prostredníctvom mediácie.⁷⁵ Na **Malte** je mediácia povinná **v rodinnoprávnych prípadoch**, najmä pokiaľ ide o prípady týkajúce sa odluky manželov, úpravu styku s deťmi, zverenie detí do starostlivosti a opatery a výživné na deti a/alebo manžela/-ku. V obmedzenej **oblasti týkajúcej sa určenia výkonu rodičovských práv a povinností** alebo predbežných opatrení vo veci rozvodu **sudca vo Francúzsku môže prikázať stranám, aby sa zúčastnili na informatívnom stretnutí o mediácii**, ktoré je bezplatné a na ktoré sa nemôže vzťahovať nijaký osobitný postih. Obdobne má možnosť súdu nariadiť informatívne stretnutie u mediátora upravená **Česká republika**. Pokiaľ je to účelné a vhodné, môže predseda senátu podľa Občianskeho súdneho poriadku (Občianský soudní řád) nariadiť účastníkovi konania prvé informatívne stretnutie s mediátorom a to v rozsahu 3 hodín vo všetkých vhodných civilných prípadoch. V takomto prípade môže sudca konanie prerušiť až na 3 mesiace. Informatívne stretnutie u mediátora je s poplatným. Špeciálnu úpravu má

⁷³<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?LITHUANIA&member=1> Posledná aktualizácia ku dňu 21.10.2019.

⁷⁴TheMediation DirectiveEuropeanImplementationAssessment. Brussels, EuropeanUnion, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

⁷⁵[https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation in eu countries?AUSTRIA&member=1](https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation%20in%20eu%20countries?AUSTRIA&member=1) Posledná aktualizácia 28.01.2020

Španielsko, ktoré zaviedlo v **pracovnoprávnej oblasti** všeobecné pravidlo, že **ku všetkým návrhom na súd musí byť priložené osvedčenie o predchádzajúcom pokuse o zmierovací postup alebo mediáciu** s využitím príslušnej správnej služby, teda služby pre mediáciu, rozhodcovské konania a zmierovacie postupy, alebo orgánov vykonávajúcich tieto funkcie na základe kolektívnej dohody.⁷⁶

Téma povinnej mediácie rezonuje takmer vo všetkých členských štátoch EÚ. Väčšina priaznivcov povinnej mediácie je presvedčených, že povinnou účasťou na mediácii sa zníži dopad podaní na súd a zrýchli sa súdne konanie. Príkladom môže byť výnimočný prípad **Talianska**, kde zavedenie povinnej mediácie (vládnym nariadením) pomohlo zmierniť preťažený súdny systém, predtým, ako ho z procesných dôvodov v decembri 2012 zrušil ústavný súd. Dôvody boli jednoznačné. Kým na jednej strane bol ocenený pozitívny účinok povinnej mediácie na druhej strane je zdôraznené, že mediácia „by nemala byť povinnou súčasťou štandardného súdneho konania“. Správa EK dospela k záveru, že „otázka, či by mala byť mediácia povinná alebo nie, je kontroverzná“⁷⁷. Smernica o mediácii jasne ponecháva členským štátom slobodu stanoviť či do svojich vnútroštátnych poriadkov zavedú povinnú mediáciu alebo využijú určité stimuly na motivovanie strán sporu pokúsiť sa o urovnanie sporu priateľským spôsobom.

Financovanie mediácie

Väčšina členských štátov EÚ zaviedla rôzne stimuly ale aj sankcie, aby urobili mediáciu ekonomicky atraktívnejšou ako súdne konanie. Aby sa strany aspoň pokúsili o mediáciu EK predstavila návrh stimulov a sankcií na podporu využívania mediácie. Potrebné je však rozlišovať medzi situáciou tých strán, ktoré sa pokúsili o mediáciu a tých, ktoré tak neurobili. Rôznorodosť stimulov a sankcií zavedených v jednotlivých členských štátoch EÚ závisí od toho, či je mediácia vnímaná ako povinná mediácia, či ide o nariadenú účasť na informatívnom stretnutí u mediátora, teda kvázi povinná mediácia, alebo ide o dobrovoľné využitie mediácie počas súdneho konania. Mnohé členské štáty poskytujú pre strany sporov finančné stimuly na využívanie mediácie **vo forme zníženia alebo vrátenia poplatkov na súdne konanie, právnej pomoci alebo sankcií za neodôvodnené odmietnutie mediácie**.⁷⁸ **Poplatky sa vracajú od 30% refundácie v Portugalsku až po 90% nákladov na súdne konanie na Slovensku**. Výsledky dosiahnuté v členských štátoch EÚ ukazujú, že mediácia môže byť nákladovo efektívnym a rýchlym spôsobom mimosúdneho riešenia sporov prostredníctvom konania prispôbeného potrebám strán.⁷⁹

---

⁷⁶TheMediation DirectiveEuropeanImplementationAssessment. Brussels, EuropeanUnion, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

⁷⁷TheMediation DirectiveEuropeanImplementationAssessment. Brussels, EuropeanUnion, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

⁷⁸Záver Európskeho parlamentu uvedený v Uznesení Európskeho parlamentu z 12. septembra 2017 o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (smernica o mediácii) (2016/2066(INI)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html#def_1_11

⁷⁹Záver Európskeho parlamentu uvedený v Uznesení Európskeho parlamentu z 12. septembra 2017 o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (smernica o mediácii) (2016/2066(INI)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html#def_1_11

Finančné stimuly môžu mať tiež **formu právnej pomoci**. Väčšina členských štátov však uplatňuje rôzne pravidlá pre rôzne druhy sporov alebo mediačné procesy. Napríklad v **Nemecku** sa právna pomoc vzťahuje vždy na súdnu mediáciu, je však obmedzená v prípade mimosúdnej mediácie. V **Slovinsku** sa vzťahuje iba na súdnu mediáciu. **Luxemburgu** je právna pomoc k dispozícii na súdnu mediáciu a rodinnú mediáciu certifikovaným mediátorom. V **Taliansku** je k dispozícii právna pomoc pri povinnej mediácii⁸⁰.

Niektoré krajiny sa tiež rozhodli zaviesť **sankcie** ako prostriedok na zabezpečenie využívania mediácie. V **Maďarsku** sa predpokladajú sankcie pre tých, ktorí sa po uzavretí dohody o mediácii obrátia na súd alebo ak si strana neplní povinnosti vyplývajúce z dohody o mediácii. V **Taliansku**, úspešný účastník súdneho konania nemôže získať náhradu trov konania, ak odmietol návrh na mediáciu, ktorý mal rovnaké podmienky ako rozsudok súdu. V Taliansku existujú sankcie aj pre prípady, keď je mediácia povinná a strany ju nevyužijú. Ak v **Poľsku** strana, ktorá predtým súhlasila s mediáciou, mediáciu odmietne, môže ju súd okrem iného zaviazat' na náhradu trov konania bez ohľadu na výsledok prípadu⁸¹.

Mediácia je vo väčšine prípadov **spoplatnená služba** na základe dohody o odmene mediátora medzi mediátorom a stranami sporu. V **Belgicku** je možnosť strany získať pomoc na úhradu odmeny mediátora, ak má osoba nízky príjem a pod podmienkou, že mediátor je akreditovaný.⁸² Mediácia spojená so súdom je v **Španielsku** vo všeobecnosti bezplatná. Služby autonómnych oblastí a orgánu SIMA v pracovnoprávnej oblasti sú tiež bezplatné. Bezplatné sú spravidla aj služby orgánov, ktoré spolupracujú so súdmi v rodinnoprávnej oblasti. V Katalánsku sú náklady na mediačný proces regulované pre osoby, ktoré nedostávajú právnu pomoc.⁸³ Ani v **Holandsku** mediácia pri riešení občianskych sporov nie je poskytovaná bezplatne. Ak majú strany sporu dostatok finančných prostriedkov, sú povinné uhradiť náklady na mediáciu samy. Hranica príjmu pre oprávnenie na využitie štátom financovaného právnik alebo mediátora je v prípade manželských párov, registrovaných partnerov alebo druhov vo výške 35 200 EUR ročne a v prípade slobodných osôb vo výške do 24 900 EUR ročne. Ak finančné prostriedky strán nedosahujú uplatniteľnú prahovú hodnotu, spolufinancuje náklady na právnik alebo mediátora štát. Štát však neuhrádza plnú sumu. Každá strana musí prispieť určitou finančnou čiastkou. Výška tejto sumy je 51 EUR za 0 – 4 hodiny a 102 EUR za 5 alebo viac hodín (za mediáciu, nie za stranu). Suma za služby právnik je vyššia. Uvedené sumy sú len orientačné a nie sú právne záväzné. Presné sumy sú uvedené na stránkach Strediska právnej pomoci.⁸⁴ Presne špecifikovanú úpravu odmeny mediátora majú v **Poľsku**. V občianskoprávných veciach hradia náklady na mediáciu jednotlivé strany. Strany, v prípade, že sa nedohodnú inak, hradia náklady v rovnakej

---

⁸⁰Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the 'Mediation Directive' Final Report <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁸¹Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the 'Mediation Directive' Final Report <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁸²https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?BELGIUM&member=1 Posledná aktualizácia 06.08.2019

⁸³https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1 Posledná aktualizácia 11.06.2020

⁸⁴https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?NETHERLANDS&member=1 Posledná aktualizácia 11.04.2013

miere. Pokiaľ ide o mediačné konanie na základe rozhodnutia súdu, výška odmeny mediátora je v nemajetkových sporoch 60 PLN (cca. 15 EUR) za prvé mediačné stretnutie a 25 PLN (cca. 6 EUR) za každé ďalšie stretnutie. Ak sa konanie týka majetku, odmena mediátora je 1% z hodnoty predmetu sporu (nie menej než 30 PLN (cca. 7,5 EUR) a nie viac než 1 000 PLN (cca. 250 EUR)). Mediátor je takisto oprávnený na náhradu výdavkov (napr. za poštovné, telefón a prenájom priestorov). Daň z pridanej hodnoty (DPH) sa takisto počíta k nákladom. Ak je výsledkom mediácie dosiahnutie dohody 75% súdnych poplatkov sa uhradí strane, ktorá vec predložila súdu. Vo veciach rozvodu a rozluky sa hradí 100% poplatkov. V prípade mimosúdnej mediácie stanovuje odmenu mediátora a náhradu výdavkov centrum pre mediáciu alebo sa na nich dohodnú strany a mediátor pred začatím mediácie. Strany nemožno zbaviť povinnosti úhrady nákladov na mediáciu, ani v prípade, že nemusia hradiť súdne poplatky. Mediátor sa v oboch typoch mediácie (na základe rozhodnutia súdu, mimosúdna) môže vzdať nároku na odmenu⁸⁵.

Na **rodinnú mediáciu** sa môžu vzťahovať osobitné pravidlá financovania. V **Írsku** tieto služby poskytuje bezplatná štátna služba pre rodinnú mediáciu. V **Luxemburgu** sú služby rodinnej mediácie často poskytované bezplatne alebo sa od strán žiada, aby poskytli symbolický príspevok. Vo **Francúzku** je prvé informatívne stretnutie u mediátora bezplatné a potom sa finančná účasť strán na každom zasadnutí odhaduje podľa ich príjmu. Ak sudca nerozhodne inak, finančná účasť na ťarchu strán za každé mediačné stretnutie a na osobu môže predstavovať 5 EUR až 131,21 EUR.⁸⁶ V **Estónsku** ponúka Krízové stredisko v Talline s podporou vlády mesta rodinnú mediáciu zadarmo.⁸⁷

Vykonateľnosť dohôd

Mediácia nenahrádza súdne konanie, z tohto dôvodu by dohoda, ktorá je výsledkom mediácie a ktorá je pre účastníkov záväzná mala byť zároveň vykonateľná. Napriek formulácii odôvodnenia 19 Smernice o mediácii, ktoré tvrdí, že mediácia by sa nemala považovať za slabšiu alternatívu súdneho konania v tom zmysle, že dodržiavanie dohôd, ktoré sú výsledkom mediácie, závisí od dobrej vôle strán, článok 6 Smernice o mediácii vyžaduje súhlas všetkých strán dohody na predloženie dohody za účelom jej vykonateľnosti. Poväčšine sa vykonateľnosť dosiahne predložením dohody na schválenie súdu, alebo je spísaná formou notárskej zápisnice alebo schválená v rozhodcovskom konaní.

Všetky členské štáty EÚ zabezpečili spôsob vykonateľnosti mediačnej dohody. Niektoré štáty umožňujú iba jednej strane dohody požiadať o jej vykonateľnosť (**Belgicko, Česká republika, Grécko, Taliansko, Maďarsko a Slovensko**).⁸⁸

Priamu vykonateľnosť dohody, ktorá je výsledkom mediácie zabezpečilo napr. **Chorvátsko**. Urovnanie dosiahnuté mediáciou je záväzné pre všetky strany, ktoré ho podpísali. Ak strany v rámci dohody

---

⁸⁵ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?POLAND&member=1 Posledná aktualizácia 26.09.2014

⁸⁶ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 Posledná aktualizácia 13.02.2017

⁸⁷ Study for an Evaluation and Implementation of Directive 2008/52/EC – the 'Mediation Directive' Final Report <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

⁸⁸ The Mediation Directive European Implementation Assessment. Brussels, European Union, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

o urovnaní prijali určité záväzky, musia ich včas vykonať. Dohoda o urovnaní, uzatvorená v mediácii je vymáhateľný dokument, ak obsahuje záväzok, ktorý sa musí vykonať a v súvislosti s ktorým strany môžu dosiahnuť kompromis a ak obsahuje vyhlásenie o priamom povolení vykonania tzv. doložku o vykonateľnosti.⁸⁹ V **Maďarsku** je možné, aby účastníci vyhlásili obsah dohody dosiahnutý prostredníctvom mediácie za vykonateľný. Môžu požiadať súd o schválenie tejto dohody ako súdneho zmiernu, alebo notára požiadať o vyhotovenie notárskej zápisnice, čím sa dohoda stane vykonateľnou.⁹⁰ **Poľsko** sa vyporiadalo s vykonateľnosťou dohody, ktorá je výsledkom mediácie tak, že výslednú dohodu na schválení súdu predkladá priamo mediátor. V občianskoprávných veciach v prípade, že strany dosiahli dohodu v mediácii, je táto dohoda pripojená k zápisnici. Mediátor informuje strany, že podpísaním dohody súhlasia s jej predložením na schválenie súdu. Mediátor následne postúpi zápisnicu s dohodou súdu a kópiu zápisnice zašle stranám dohody. Súd bezodkladne začne konanie s cieľom schváliť mediačnú dohodu alebo vydať vyhlásenie o jej vykonateľnosti. Súd odmietne schválenie dohody alebo vyhlásenie jej vykonateľnosti v celku alebo sčasti, ak je dohoda v rozpore so zákonom alebo s dobrými mravmi alebo obchádza zákon, je nezrozumiteľná alebo proti záujmom zamestnanca. Mediačná dohoda, ktorú schválil súd a vyhlásil ju za vykonateľnú, je právoplatná, rovnocenná s dohodou uzatvorenou pred súdom a možno ju vymáhať.⁹¹ **Grécka** úprava vykonateľnosti dohody vychádza pravdepodobne z toho, že mediačnú dohodu, resp. záznam z mediácie vypracovávajú kvalifikovaný právnik. Po skončení mediácie sa vypracuje záznam z mediácie, ktorý podpíšu mediátor, strany a ich právnik. Na žiadosť aspoň jednej zo strán mediátor zabezpečí, aby sa originál záznamu uložil na sekretariáte súdu prvého stupňa v regióne, kde sa mediácia konala. Táto žiadosť podlieha poplatku, ktorého základ a upravenú sumu stanovuje spoločné rozhodnutie ministra financií a ministra pre spravodlivosť, transparentnosť a ľudské práva. Ak je mediácia neúspešná, záznam mediácie môže podpísať len mediátor. Po uložení záznamu na sekretariáte súdu prvého stupňa sa záznam z mediácie stáva exekučným titulom, ako sa stanovuje v článku 904 ods. 2 písm. c) občianskeho súdneho poriadku, ak zahŕňa dohodou medzi stranami o nároku, na základe ktorého je možné vymáhať plnenie.⁹² Priamu vykonateľnosť mediačnej dohody zabezpečilo aj **Luxembursko**. Dohody, ktoré sú výsledkom občianskoprávnej a obchodnoprávnej mediácie majú rovnaký účinok ako súdne rozhodnutie. Tieto dohody, bez ohľadu na to, či sú uzatvorené v inom členskom štáte Európskej únie alebo na vnútroštátnej úrovni, sú vykonateľné v rámci EÚ podľa Smernice o mediácii. Keď príslušný sudca potvrdí dohodu alebo jej časť, dohoda sa stáva vykonateľnou. Smernica o mediácii je do vnútroštátnych právnych predpisov transponovaná zákonom z 24. februára 2012, ktorý mediáciu stavia na rovnakú úroveň ako existujúce súdne postupy.⁹³

Mechanizmy kontroly kvality mediácie

Úspešná mediácia závisí tak od ochoty strán hľadať vzájomne výhodne riešenie sporu ako aj od samotného procesu mediácie, ktorý vedie mediátor a jeho vedomostí a zručností. Z tohto dôvodu Smernica o mediácii v článku 4 kladie dôraz na zabezpečenie kvality mediácie najmä vypracovaním a dodržiavaním **dobrovoľných kódexov správania sa zo strany mediátorov a organizácií**, ktoré poskytujú mediačné služby, ako aj iné účinné mechanizmy kontroly kvality týkajúce sa poskytovania

⁸⁹https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?CROATIA&member=1 Posledná aktualizácia 20.07.2016.

⁹⁰https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?HUNGARY&member=1 Posledná aktualizácia 06.04.2017

⁹¹https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?POLAND&member=1 Posledná aktualizácia 26.09.2014

⁹²https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?GREECE&member=1 Posledná aktualizácia 25.06.2018

⁹³https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?LUXEMBOURG&member=1 Posledná aktualizácia 20.12.2018

mediačných služieb predovšetkým na **počiatočné a ďalšie odborné vzdelávanie mediátorov** s cieľom zabezpečiť vo vzťahu k stranám sporu účinné, nestranné a kvalifikované vedenie mediácie.

Garancia kvality vzdelávania mediátorov

Najdôležitejším nástrojom zabezpečenia kvality poskytovaných služieb je formálny postup udeľovania oprávnenia na poskytovanie služieb mediácie. Pri zavádzaní odbornej prípravy mediátor členské štáty zašli nad rámec Smernice o mediácii. Až sedemnást členských štátov EÚ má vo svojich vnútroštátnych poriadok ukotvenú odbornú prípravu mediátorov, ktorá sa však líši podľa jednotlivých štátov. Väčšina krajín sa zaoberá aj ďalším vzdelávaním mediátorov s cieľom zvýšiť kvalitu mediačných služieb. Niektoré krajiny dokonca sankcionujú neúčast' na ďalšom vzdelávaním vyčiarknutím z registra mediátorov a znemožnením im vykonávať mediáciu zatiaľ čo v iných krajinách je odborná príprava mediátora aj ďalšie vzdelávanie mediátorov ponechané na princípe dobrovoľnosti. Obsah a rozsah vzdelávania mediátorov nie je doteraz v rámci EÚ jednotný a neexistujú žiadne štandardy ani požiadavky na akreditáciu v oblasti mediácie.

Špeciálne sa vyžadujú podmienky pre oblasť vzdelávania v rodinnej mediácii čo súvisí s riešením cezhraničných rodinných sporoch najmä pri únosoch detí. Vzhľadom k tomu, že cieľom Rady Európy⁹⁴ je dosiahnuť väčšiu jednotu medzi jej členskými štátmi a zabezpečiť podporou prijímania spoločných pravidiel v problematike detí a rodiny vyžaduje sa aj v niektorých členských štátoch EÚ špecializované vzdelávanie v rodinnej mediácii. V roku 2012 bola vydaná príručka, ktorá podporuje osvedčené postupy v oblasti mediácie a v oblasti iných procesov s cieľom dospieť k dohodnutým riešeniam medzinárodných rodinných sporov týkajúcich sa detí, ktoré patria do rozsahu Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej aj „Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980“). V súlade s ostatnými modernými haagskymi dohovormi o rodine podporuje Haagsky dohovor o únosoch detí z roku 1980 mimosúdne riešenie rodinných sporov. Táto príručka sa spomedzi rôznych prostriedkov mimosúdneho riešenia sporov zameriava predovšetkým na mediáciu ako na jednu z najpoužívanejších metód alternatívneho riešenia sporov v rodinnom práve. Táto príručka sa však odvoláva aj na osvedčené postupy s ohľadom na iné procesy, ako napríklad zmierovacie konanie, s cieľom dosiahnuť dohodnuté riešenia.⁹⁵

V **Belgicku** Federálna komisia pre mediáciu predpismi upravila odbornú prípravu mediátorov, ale samotnú odbornú prípravu zabezpečuje súkromný sektor. Obsah odbornej prípravy mediátora zahŕňa spoločný základ **v rozsahu 60 hodín**, ktoré sa rozdeľujú na minimálne 25 hodín teórie a minimálne 25 hodín praktickej prípravy. Tento spoločný základ dopĺňajú špeciálne témy pre každý typ mediácie (rodinnej, občianskej a obchodnej, ako aj sociálnej mediácie), minimálne 30 hodín, ktoré sa voľne rozdelia medzi teoretickú a praktickú časť prípravy. Rovnako je v krajine upravené ďalšie vzdelávanie

---

⁹⁴V súvislosti s riešením rodinných sporov Rada Európy vydala 21.januára 1998 odporúčanie k rodinnej mediácii a jej využívaniu v cezhraničných sporoch dostupné v pdf.: Rada Európy. Výbor ministrov. Odporúčanie č. R (98) 1 výboru ministrov členským štátom o rodinnej mediácii. COE. <http://euromed-justiceii.eu/en/documents/show/&tid=111>.

⁹⁵Príručka osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí – Mediácia je dostupná v pdf formáte aj v slovenčine tu: <https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/c6f09fc2-50d4-46eb-b1e7-3c44546112e2/language-sk/format-PDF>

mediátorov.⁹⁶ **V Českej republike** nie je povinná odborná príprava mediátora zakotvená v právnom poriadku, ale ak chce mediátor byť zapísaný v registri mediátorov musí vykonať odbornú skúšku pred Komisiou vymenovanou Ministerstvom spravodlivosti ČR, alebo ak je mediátor advokátom tak pred Českou advokátskou komorou.⁹⁷ Odbornú skúšku môže mediátor špeciálne vykonať aj pre oblasť rodinnej mediácie a byť zapísaný v registri mediátorov ako rodinný mediátor. Formálny prístup k odbornej príprave mediátora nie je v **Nemecku** nateraz zavedený. Pre mediátorov nie je určený žiadny osobitný profesijný profil. Ani prístup k profesii mediátora nie je žiadnym spôsobom obmedzený. Mediátor musí na vlastnú zodpovednosť zabezpečiť, aby prostredníctvom primeranej odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania nadobudol požadované vedomosti a skúsenosti, na základe ktorých bude môcť poskytovať stranám sporu počas mediácie odborné vedenie. V zákone sú vymedzené konkrétne vedomosti, zručnosti a metódy, na ktoré by sa mala individuálna odborná príprava mediátora spravidla zamerať. Každý, kto spĺňa tieto kvalifikačné predpoklady, môže vykonávať činnosť mediátora. V tejto súvislosti nie je stanovená ani minimálna veková hranica mediátora, či minimálna úroveň dosiahnutého vysokoškolského vzdelania. Odbornú prípravu mediátorov zabezpečujú profesijné združenia, asociácie, univerzity, podniky či jednotlivci.⁹⁸ Mediátor v **Španielsku** vo všeobecnosti musí mať vysokoškolské vzdelanie aspoň na úrovni diplomu a musí absolvovať **100 – 300 hodín** odbornej prípravy konkrétne zameranej najmä na praktické vykonávanie mediácie absolvovanej v rámci jedného alebo viacerých osobitných kurzov vedených riadne akreditovanými inštitúciami.⁹⁹ **Rumunsko** ako jeden z málo členských štátov má vypracované aj štandardy vzdelávania mediátorov. Odborné vzdelávanie v oblasti mediácie zabezpečuje síce len súkromný sektor, Rada pre mediáciu ako riadiaci orgán je však zodpovedná za poskytovanie oprávnenia poskytovateľom odborných kurzov s cieľom zabezpečiť, aby všetky kurzy ponúkali odborné vzdelávanie s rovnakými štandardmi. Vzdelávacie kurzy prebiehajú v pravidelných intervaloch. V súčasnosti existuje jeden odborný program vzdelávania, ktorý predstavuje úvodný odborný kurz pre mediátorov (**80 hodín**). Tento program má vytýčené učebné ciele, zručnosti, ktorými má účastník disponovať po skončení programu - odbornej prípravy a metódy hodnotenia. Osem poskytovateľov schválených Radou pre mediáciu je zodpovedných za vypracovanie podporného materiálu a cvičení podľa rámca stanoveného v národnom vzdelávacom programe.¹⁰⁰ **Francúzsko** je krajinou, ktorá sa zamerala na povinnú odbornú prípravu pre rodinných mediátorov. Francúzska právna úprava nestanovuje žiadne osobitné vzdelávanie potrebné na výkon mediácie okrem rodinnej oblasti. V tejto oblasti sa totiž dekrétom z 2. decembra 2003 a výnosom z 12. februára 2004 zaviedol diplom rodinného mediátora. V právnych predpisoch sa stanovuje v oblasti rodinnej mediácie odborná príprava zabezpečovaná akreditovanými inštitúciami a diplom, ktorý vystavuje prefekt regiónu po absolvovaní odbornej prípravy alebo zložení certifikačných skúšok na potvrdenie nadobudnutých vedomostí. Odborná príprava **v rozsahu 560 hodín rozvrhnutých na tri roky s praxou v rozsahu aspoň 70 hodín**. Po skončení cyklu uchádzač skladá skúšky na potvrdenie získaného vzdelania. Odbornú prípravu zabezpečujú strediská akreditované Regionálnym riaditeľstvom pre zdravotné a sociálne veci (Direction régionale des affaires sanitaires et sociales – DRASS).¹⁰¹ Zaujímavú odbornú prípravu má **Taliansko**. Mediátor musí spĺňať určité

⁹⁶ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?BELGIUM&member=1 Posledná aktualizácia 06.08.2019

⁹⁷ Porovnaj BRZOBOHATÝ, R., POLÁKOVÁ, L., HORÁČEK, T. Rukověť mediátora aneb co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer 2016, 160 s. ISBN 9788075522214

⁹⁸ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?GERMANY&member=1 Posledná aktualizácia 14.05.2021

⁹⁹ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1 Posledná aktualizácia 11.06.2020

¹⁰⁰ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?ROMANIA&member=1 Posledná aktualizácia 10.06.2013

¹⁰¹ https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 Posledná aktualizácia 13.02.2017

požiadavky ustanovené právnym predpisom, ale predovšetkým musí predložiť minimálne bakalársky vysokoškolský diplom (diploma di laurea universitaria triennale), prípadne musí byť členom profesijného združenia alebo organizácie. Povinne musí absolvovať špecifické odborné vzdelávanie a **minimálne dvojročné aktualizčné odborné vzdelávanie** v inštitúcii schválenej Ministerstvom spravodlivosti. Následne **počas dvoch rokov aktualizčného vzdelávania sa musí ako asistovaný štážista zúčastniť aspoň na dvadsiatich mediáciách**. Odbornú prípravu mediátora zabezpečujú verejné alebo súkromné subjekty, akreditované Ministerstvom spravodlivosti po splnení príslušných požiadaviek.¹⁰² Niektoré štáty nemajú regulované vzdelávanie a povinnosť ďalšieho vzdelávania mediátorov zavedenú vo svojich právnych poriadkoch.

Etický kódex mediátorov

Problematika etiky v ADR konania je z pohľadu EÚ jedným z kľúčových nástrojov na zabezpečenie kvality mediácie. V súlade s článkom 4 ods. 1 Smernice o mediácii majú členské štáty EÚ povinnosť podporovať tvorbu a dodržiavanie dobrovoľných etických kódexov mediátorov akoukoľvek formou. Jedná sa o dobrovoľný inštrument ku ktorému sa môžu mediátori alebo organizácie združujúce mediátorov pripojiť. Jeho dobrovoľnosť sa prejavila aj tak, že Kódex doteraz nebol záväzne vydaný žiadnou európskou inštitúciou a jedná sa tak výhradne o *soft law*. Jeho dodržiavanie závisí výslovne len na vôli subjektov, ktoré sa ho rozhodnú dodržiavať.¹⁰³ Podľa vyhodnotenia implementácie smernice devätnásť štátov splnilo povinnosť a zabezpečili dobrovoľný etický kódex mediátorov. Navyše v ôsmich členských štátoch (**Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Grécko, Taliansko, Holandsko, Španielsko a Portugalsko**) je dodržiavanie kódexov správania prinajmenšom v niektorých prípadoch povinné. Ostatné štáty si nespĺnili túto povinnosť a neimplementovali článok 4 ods. 1 do svojho vnútroštátneho práva.

Činnosť mediátorov v **Maďarsku** neupravuje žiadny národný kódex správania. Väčšina mediačných asociácií sa však riadi Európskym kódexom správania pre mediátorov. V prípade pracovnoprávných sporov existuje špeciálny kódex správania, ktorý vypracovala Služba pre arbitráž a mediáciu v pracovnoprávných sporoch (Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálat).¹⁰⁴ V **Rumunsku** 17. februára 2007 Rada pre mediáciu schválila Etický a deontologický kódex pre mediátorov. Tento kódex je záväzný pre všetkých mediátorov vrátane panela mediátorov, v ktorom sú registrovaní oprávnení mediátori vykonávať mediáciu.¹⁰⁵ Vo **Francúzku** nie je prijatý etický kódex správania na celoštátnej úrovni. V rodinnej oblasti sa však rodinní mediátori opierajú prostredníctvom svojho priameho členstva alebo prostredníctvom členstva organizácie, ktorá ich zamestnáva, na etické kódexy alebo charty dvoch združení zoskupujúcich organizácie rodinnej mediácie, Association Pour la Médiation Familiale – Združenie pre rodinnú mediáciu (APMF) a Fédération Nationale des Associations de Médiation Familiale – Národná federácia združení rodinnej mediácie (FENAMEF). Tieto kódexy alebo charty prevzali „etické pravidlá rodinnej mediácie“, ktoré prijala Conseil National Consultatif de la Médiation

¹⁰²https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?ITALY&member=1 Posledná aktualizácia 13.10.2020

¹⁰³SVATOŠ, M. Evropske aspekty mediácie a ďalších ADR, 2013. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html>

¹⁰⁴https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?HUNGARY&member=1 Posledná aktualizácia 06.04.2017

¹⁰⁵https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?ROMANIA&member=1 Posledná aktualizácia 10.06.2013

Familiale – Národná poradná rada rodinnej mediácie(CNCMF)22. apríla 2003. Podľa svojej webovej lokality „APMF vydá etický kódex profesie, ktorý obsahuje etické pravidlá profesijnej praxe a podmienky výkonu rodinnej mediácie vo Francúzsku. Uznávajú ho všetci odborníci z praxe v tejto oblasti.“¹⁰⁶ V **Portugalsku** neexistuje vnútroštátny etický kódex správania pre mediátorov. Mediátori vykonávajú svoju činnosť v súlade s Európskym kódexom správania pre mediátorov, pričom určité právne a administratívne organizácie vymedzujú činnosti a podmienky na výkon povolania mediátora.¹⁰⁷ Vo **Fínsku** existuje vnútroštátny etický kódex pre mediátorov spolu s odvetvovými etickými kódexmi pre mediátorov (napr. podľa oblasti špecializácie, ako napríklad mediátori pre rodinné právo, zdravotníctvo, stavebníctvo).¹⁰⁸

Informovanosť verejnosti o mediácii

Z pohľadu povinnosti členských štátov EÚ poskytovať informácie o mediátoroch a šíriť povedomie o efektívnom a rýchlom alternatívnom riešení sporov formou mediácie došlo k naplneniu článku 9 smernice iba čiastočne. Väčšie informačné kampane ohľadne šírenia povedomia o mediácii vo väčšine štátov neprebehli. Povinnosť šíriť informácie v súvislosti s mediáciou bola zahrnutá vo vnútroštátnych predpisoch iba **v trinástich členských štátoch EÚ**, čo je menej ako polovica.¹⁰⁹ Z uvedeného dôvodu Európsky parlament vyzval členské štáty, aby zintenzívnili svoje úsilie na podporu využívania mediácie v občianskych a obchodných sporoch, a to aj prostredníctvom vhodných informačných kampaní poskytujúcich občanom a právnickým osobám primerané a komplexné informácie týkajúce sa postupu a jeho výhod z hľadiska úspor času a peňazí a zabezpečili lepšiu spoluprácu medzi odborníkmi v oblasti práva na tento účel. V tejto súvislosti tiež zdôraznil potrebu výmeny osvedčených postupov v rôznych národných jurisdikciách podporovaných vhodnými opatreniami na úrovni Únie s cieľom zvýšiť informovanosť o užitočnosti mediácie.¹¹⁰

---

¹⁰⁶https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1 Posledná aktualizácia 13.02.2017

¹⁰⁷https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?PORTUGAL&member=1 Posledná aktualizácia 29.12.2017

¹⁰⁸https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FINLAND&member=1 Posledná aktualizácia 09.02.2020

¹⁰⁹TheMediation DirectiveEuropeanImplementationAssessment. Brussels, EuropeanUnion, 2016. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

¹¹⁰Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. septembra 2017 o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (smernica o mediácii) (2016/2066(INI)). Dostupné online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html#def_1_11

3.1 ANALÝZA DÁT O MEDIÁTOROCH, MEDIAČNÝCH CENTRÁCH A VZDELÁVACÍCH INŠTITÚCIÁCH - REGISTRE

Dôsledné zameranie sa **na kvalitu registrov** vedených MS SR je prvým predpokladom naplňania preambuly a jednotlivých článkov **Smernice o mediácii**. Ak je v nej uvedený prístup k spravodlivosti základnou zásadou, s cieľom uľahčiť lepší prístup k spravodlivosti, tak efektívnym, funkčným a jednoduchým možným opatrením na podporu využívania mediácie je **dostupnosť mediačných služieb**, riadne fungovanie vnútorného trhu. V súlade so smernicou majú mať súdy možnosť v prípade potreby upozorniť strany na možnosť mediácie, a zároveň má byť umožnený dobrovoľný postup za ktorý zodpovedajú samotné strany a môžu si ho organizovať, ako si želajú, a kedykoľvek ho ukončiť, so zachovaním pružnosti procesu mediácie a autonómie strán. Predovšetkým upriamuje pozornosť na podporu štátu tak, aby sa širokej verejnosti poskytovali informácie o tom, ako jednoducho kontaktovať mediátorov a organizácie, ktoré poskytujú mediačné služby, najmä prostredníctvom internetu.

Osobitné postavenie témy „Registrov“ vychádza z úvah presahujúcich medze tohto projektu. Istá zvláštna dôležitosť súvisí jednak s naplnením jeho cieľov, a jednak so samotnou podstatou príčin rozvoja, využívania či nevyužívania mediácie plošne - naprieč celou spoločnosťou. Čím hlbšie tému registrov skúmame, tým viac je zjavné, že pre všetky zainteresované subjekty, je kľúčová.

Vychádzame z predpokladu, že základná právna norma, v tomto kontexte Zákon o mediácii, nastavuje podmienky a stanovuje okolnosti pre výkon činnosti trojakých subjektov: **mediátora, mediačného centra, vzdelávacej inštitúcie**. Zdôraznenie je potrebné kvôli dôslednej analýze súčasného stavu vnímanej jednotnou základnou optikou. A to tak, že popri definíciách pojmov v zákone, nazeráme na mediátora ako na osobu, ktorej hlavnou pracovnou náplňou je výkon činnosti mediácie (§ 4), na mediačné centrum (§ 11-13) ako na právnickú osobu združujúcu mediátorov a vykonávajúcu ďalšie aktivity, súvisiace s mediáciou a na vzdelávaciu inštitúciu (§ 10-10a) ako na inštitúciu zaoberajúcu sa primárne vzdelávaním mediátorov.

Každý register by mal obsahovať údaje v rovnakej forme, aby bola zabezpečená jednotná evidencia a aby boli prehľadné. Štruktúra údajov, ktorá je využívaná na vyhľadávanie mediátorov, mediačných centier alebo vzdelávacích inštitúcií by však mala byť aj dostatočne flexibilná, aby mohli subjekty uvádzať, okrem povinných údajov v rozsahu podľa § 8 Zákona o mediácii, aj informácie, ktoré považujú za dôležité pre výkon svojej činnosti.

Čo sa týka samotného vedenia jednotlivých registrov MS SR – spoľahlivosť zoznamov, kvalita a vážnosť údajov má ambíciu byť porovnateľná s úrovňou záznamov v živnostenskom registri, obchodnom registri a iných obdobných registroch. Najmä preto, že okamihom zápisu vzniká mediátorom oprávnenie na podnikateľskú činnosť a daňové, obchodné, poisťné a iné povinnosti, z toho plynúce. Podobne momentom zápisu mediačného centra či vzdelávacej inštitúcie vznikajú, menia sa či rušia ďalšie práva a povinnosti. Tento moment zápisu je podstatný nielen kvôli už spomenutej zmene statusu mediátora na podnikateľský subjekt, ale je zásadný z niekoľkých ďalších uhlov pohľadu:

- a) MS SR ním ukončuje správne konanie (akt zápisu - vydáva o tom osvedčenie),

- b) verejne prístupné informácie (občan hľadá mediátora, zisťuje jeho oprávnenie konať, miesto výkonu a kontakt),
- c) dohľadateľnosť informácií (pre súdy, CPP, ostatná verejná správa, spolupracujúce profesie – advokáti, notári, psychológovia, sociálni pracovníci, tretí sektor, a pod.).

Mapovaním registrov sa zistilo, že na webovom sídle MS SR pri vyhľadávaní mediátorov cez položku Naše služby je chybné namiesto pojmov "register mediátor", "register mediačných centier" a "register vzdelávacích inštitúcií" uvedené, že MS SR vedie "zoznam mediátorov", "zoznam mediačných centier" a "zoznam mediačných vzdelávacích inštitúcií", čo nemá oporu v zákone. Pojem „zoznam mediátorov“ sa v zákone nachádza iba ako označenie zoznamu konkrétnych mediátorov, zapísaných v tom ktorom mediačnom centre. Správny pojem má byť „register“.

3.1.1 REGISTER MEDIÁTOROV

Mediátorom podľa Zákona o mediácii môže byť každá fyzická osoba **zapísaná v registri mediátorov**, na ktorej sa osoby zúčastnené na mediácii dohodnú a ktorá s osobami zúčastnenými na mediácii uzavrie dohodu o začatí mediácie podľa § 14 ods. 1. Mediátor vykonáva mediáciu prevažne v kancelárii, ktorá **sa zapisuje do registra mediátorov**; kanceláriou mediátora je aj kancelária v mediačnom centre, **v ktorého zozname je zapísaný**. Na tento účel je mediátor povinný zriadiť a udržiavať kanceláriu.

Voľne citované ustanovenia vymedzujú všeobecné predpoklady kladené zákonodarcom na osobu mediátora, ktorú možno definovať ako osobu zapísanú v registri, na ktorej sa dohodnú strany mediácie s jej súhlasom. Zákonodarca ho nezačlenil medzi základné pojmy zákona uvádzané v ustanovení § 2, ale ho vyčlenil do samostatného ustanovenia, z ktorého vyplývajú tri všeobecné predpoklady na výkon mediácie.

Prvým je, že mediáciu môže vykonávať iba fyzická osoba vzhľadom na charakter mediačnej činnosti. Do registra mediátorov nie je teda možné zapísať právnické osoby. Osvedčenie o zápise do registra mediátorov vydá MS SR iba konkrétnej fyzickej osobe, ktorá o to požiada a spĺňa zákonom stanovené predpoklady, t.j. o vydanie osvedčenia nemôže požiadať právnická osoba.

Druhým predpokladom výkonu mediácie je zápis tejto fyzickej osoby do registra mediátorov, ktorý vedie MS SR. MS SR zapíše do registra mediátorov každú fyzickú osobu, ktorá o to požiada a k žiadosti pripojí potrebné doklady (bližšie § 8). Ak sú splnené všetky zákonom stanovené predpoklady, MS SR vydá žiadateľovi osvedčenie o zápise do registra mediátorov. Osvedčením mediátor preukazuje svoje podnikateľské oprávnenie (§ 4).

Tretím predpokladom je faktická dohoda účastníkov sporu (resp. ich zástupcov) o osobe mediátora a následné uzavretie dohody o začatí mediácie, ktorá musí mať písomnú formu a podpisy účastníkov sporu, resp. ich zástupcov a mediátora. Slobodná voľba osoby mediátora vychádza z princípu dobrovoľnosti ako jedného zo základných princíпов mediácie. Z uvedeného však zároveň vyplýva, že fyzická osoba, ktorú si účastníci zvolili za mediátora, je povinná vykonávať mediačnú činnosť v danom spore osobne, bez možnosti nechať sa zastúpiť inou osobou, iným mediátorom alebo svojím zamestnancom. Výnimku tvorí nahradenie mediátora zapísaného v mediačnom centre iným mediátorom v prípade smrti mediátora alebo vyhlásenia za mŕtveho, vtedy môže mediačné centrum môže ustanoviť ďalšieho mediátora bez dôsledku skončenia mediácie.

Ministerstvo zapíše do registra mediátorov toho, kto

- a) je spôsobilý na právne úkony v plnom rozsahu,
- b) získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa na vysokej škole v Slovenskej republike, 7) alebo má uznaný doklad o vysokoškolskom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou,
- c) je bezúhonný,
- d) má osvedčenie o úspešnom absolvovaní odbornej prípravy mediátora a vykonaní odbornej skúšky mediátora, nie staršie ako šesť mesiacov od vykonania skúšky (ďalej len "osvedčenie"),
- e) nebol podľa tohto zákona inak ako na vlastnú žiadosť vyčiarknutý z registra mediátorov.

Fyzická osoba, ktorá **žiada o zápis do registra mediátorov**, pripojí k žiadosti vyhlásenie o spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, doklad o vysokoškolskom vzdelaní druhého stupňa na vysokej škole a osvedčenie. Žiadosť o zápis do registra mediátorov možno podať aj na obvodnom úrade, ktorý plní úlohy jednotného kontaktného miesta. Splnenie podmienky bezúhonnosti zisťuje ministerstvo; na tento účel mu je fyzická osoba povinná poskytnúť údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov. Ministerstvo vydá mediátorovi písomné **osvedčenie o zápise fyzickej osoby do registra mediátorov** alebo o vyčiarknutí z registra mediátorov.

Ministerstvo **vyčiarkne z registra mediátorov** toho, kto o to písomne požiadal, zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho, bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo jeho spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená, bol právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin, nespĺňa predpoklady na zápis do registra mediátorov, nevyhovel pri opakovanom preskúšaní alebo preskúšanie v určenom termíne nevykonal, opakovane v období jedného roka poruší zákon alebo povinnosti ustanovené týmto zákonom závažným spôsobom.

Registračné konanie na účely Zákona o mediácii je potrebné chápať ako zákonom regulovaný postup ministerstva v súčinnosti s príslušnými subjektmi (žiadateľmi a jednotnými kontaktnými miestami) pri posudzovaní podmienok pre zápis do registra mediátorov, do registra mediačných centier, do registra vzdelávacích inštitúcií a pre vyčiarknutie z registra mediátorov, z registra vzdelávacích inštitúcií, ďalej pri realizácii samotného zápisu do registrov alebo vyčiarknutia z nich, ako aj pri zamietnutí žiadostí o zápis do uvedených registrov. Prípadná absencia postupu ministerstva pri realizácii týchto krokov by mohla byť považovaná za porušenie jedného z ústavných princípov vyjadrených v čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (právo na súdnu a inú právnu ochranu).

Základným právnym predpisom upravujúcim registračné konanie je Zákon o mediácii; subsidiárne sa však na toto konanie vzťahuje aj Správny poriadok. Pri realizácii zápisu do príslušných registrov podľa Zákona o mediácii ide o rozhodovanie ministerstva ako správneho orgánu o práve fyzických osôb a právnických osôb podnikateľ. Vecne príslušným na vedenie registračného konania je MS SR. Funkčne príslušným je konkrétny útvar vecne príslušného orgánu, ktorého organizačnou zložkou tento útvar je, a to v závislosti od platného organizačného poriadku. V súčasnosti je ním sekcia dohľadu, odbor dohľadu nad právnickými profesiami. Registračné konanie začína dňom doručenia žiadosti o zápis do príslušného registra ministerstvu. Z obsahu žiadosti musí byť zrejmé, kto ju podáva, akej veci sa týka a čo ňou žiadateľ požaduje, musí byť datovaná a podpísaná vlastnoručným podpisom. Podanie je možné aj elektronickými prostriedkami so zaručeným elektronickým podpisom podľa osobitného zákona.

MS SR zverejňuje na svojom webovom sídle tlačivá, na ktorých možno podať žiadosť o zápis do registra mediátorov, do registra mediačných centier a do registra mediačných vzdelávacích inštitúcií a žiadosť

o vyčiarknutie z registra mediátorov. Tlačivá nie sú záväzné, keďže ich existenciu zákon ani iný právny predpis nižšej právnej sily nepredpokladá, a ani ich neuvádza vo svojich prílohách. Formuláre majú podporný charakter a slúžia žiadateľom na rýchle a ucelené podávanie žiadostí podľa Zákona o mediácii.¹¹¹

Jedným z údajov nachádzajúcich sa v registri mediátorov je aj **príslušnosť k súdu**. Ide o konkrétny okresný súd, ktorého obvod je určený na základe pravidiel vymedzených zákonom č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov SR. Určenie príslušnosti k súdu bolo svojho času určené na základe troch rôznych ukazovateľov, a to na základe adresy trvalého pobytu, adresy prechodného pobytu alebo adresy pracoviska, v závislosti od toho, ktorý z nich je v uvedenom poradí určený ako posledný. K zaradeniu do konkrétnych obvodov okresných súdov a následnému umožneniu vyhľadania mediátorov podľa príslušnosti k nemu, pristúpilo ministerstvo po tom, ako nadobudla účinnosť novela vyhlášky ministerstva č. 543/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov.¹¹²

Určenie príslušnosti k súdu v mediácii nevyplýva zo Zákona o mediácii, ani inej právnej normy. Hoci pre účel vyhľadania mediátora zo strany súdu je tento parameter vhodný, môže to byť zavádzajúce pre širokú verejnosť, ktorá chce využiť mediáciu ako mimosúdne riešenie sporov (príslušnosť súdu je teda irelevantná). Efektívnosť vyhľadávania mediátorov podľa príslušnosti k súdu pre širokú verejnosť bude v ďalšej činnosti detailnejšie vyhodnotené. Podrobnejšie k právnej úprave registra mediátorov pozri kapitolu 2.3.

Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora

MS SR **môže** rozhodnutím dočasne pozastaviť výkon činnosti mediátora, ak mediátor o pozastavenie výkonu písomne požiada a preukáže existenciu vážnych rodinných alebo osobných dôvodov. MS SR **môže** rozhodnutím dočasne pozastaviť výkon činnosti mediátora **aj z iného dôležitého dôvodu**. MS SR rozhodnutie zruší, ak pominú dôvody jeho vydania a dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora nezanikne podľa odseku 2.

Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora na základe jeho písomnej žiadosti nemôže trvať viac ako tri roky. Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora zaniká uplynutím doby stanovenej v rozhodnutí ministerstva, uplynutím troch rokov od pozastavenia výkonu činnosti alebo prvým dňom mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom mediátor ministerstvu písomne oznámil zánik dôvodov pozastavenia výkonu činnosti mediátora. Ak dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora trvá, nesmie mediátor vykonávať činnosť podľa Zákona o mediácii. Dočasné pozastavenie výkonu činnosti mediátora sa **zapisuje do registra mediátorov** spolu s uvedením jeho trvania. Podrobnejšie k právnej úprave dočasného pozastavenia pozri kapitolu 2.3.

Skúsenosti mediátorov s dočasným pozastavovaním činnosti ukazujú na nejednotný postup ministerstva pri vydávaní svojho stanoviska formou súhlasných/nesúhlasných rozhodnutí o dočasnom pozastavení. Uvedené sa týka predovšetkým nejasného posudzovania „iných dôležitých dôvodov“. Tu sa ako potrebné ukazuje vydanie jednoznačného usmernenia či stanoviska vo veci ministerstvom.

¹¹¹BUDJAČ, M, ŠIMONOVÁ, K., LAZÍKOVÁ, J. Zákon o mediácii. Komentár. Bratislava : WoltersKluwer, 2014 str. 90

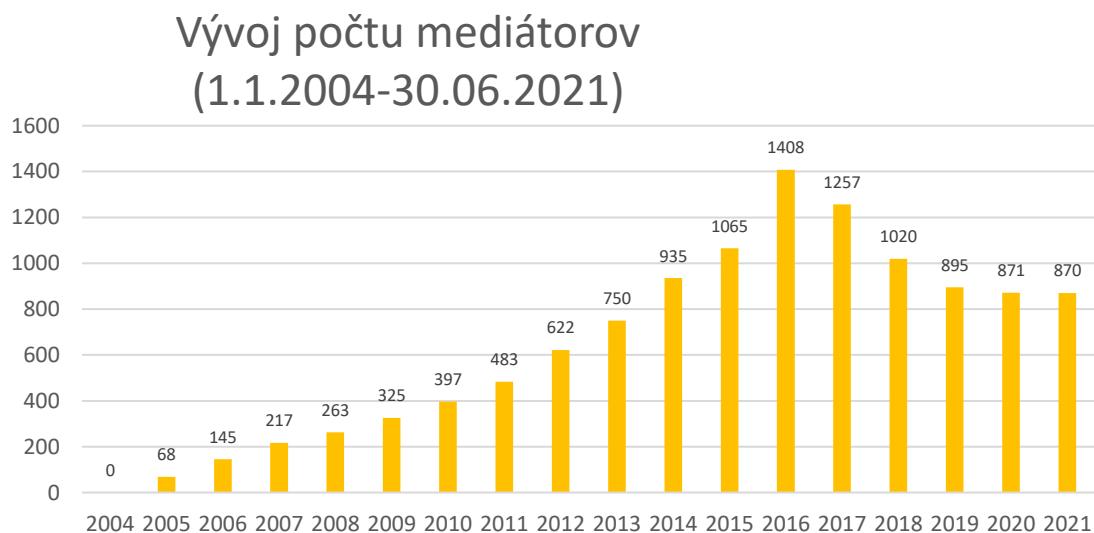
¹¹² BUDJAČ, M, ŠIMONOVÁ, K., LAZÍKOVÁ, J. Zákon o mediácii. Komentár. Bratislava : WoltersKluwer, 2014 str. 93-94

3.1.1.1 ZMAPOVANIE A ZHODNOTENIE DÁT Z REGISTRA MEDIÁTOROV

Dáta z registra mediátorov, ktorý vedie MS SR, sekcia dohľadu, odbor dohľadu nad právnickými profesiami, boli čerpané z verejnej časti registra (zverejňované údaje). Pri analyzovaní dát boli zistené niektoré odstrániteľné chyby pri zápise v registri (zdvojenie evidenčných čísel mediátorov alebo naopak chýbajúce čísla v rade zápisov), ktoré boli spôsobené nesprávnym uvedením údajov pri manuálnom zadávaní údajov do registra alebo ktoré boli vyvolané technickým nastavením programu, ktorý slúži na evidenciu zápisov. Tieto chyby boli pri analýze zohľadnené tak, aby graf uvádzal presné počty mediátorov bez ohľadu na počet evidovaných zápisov podľa čísla, ktoré prideluje register (evidenčné číslo mediátora). Je však možné, že napriek podrobnej analýze jednotlivých zápisov vzhľadom k vysokému počtu mediátorov mohlo dôjsť k drobným odchýlkam, tieto ale vzhľadom na predmet analýzy nie sú podstatné a nemajú dopad na zhodnotenie súčasného stavu.

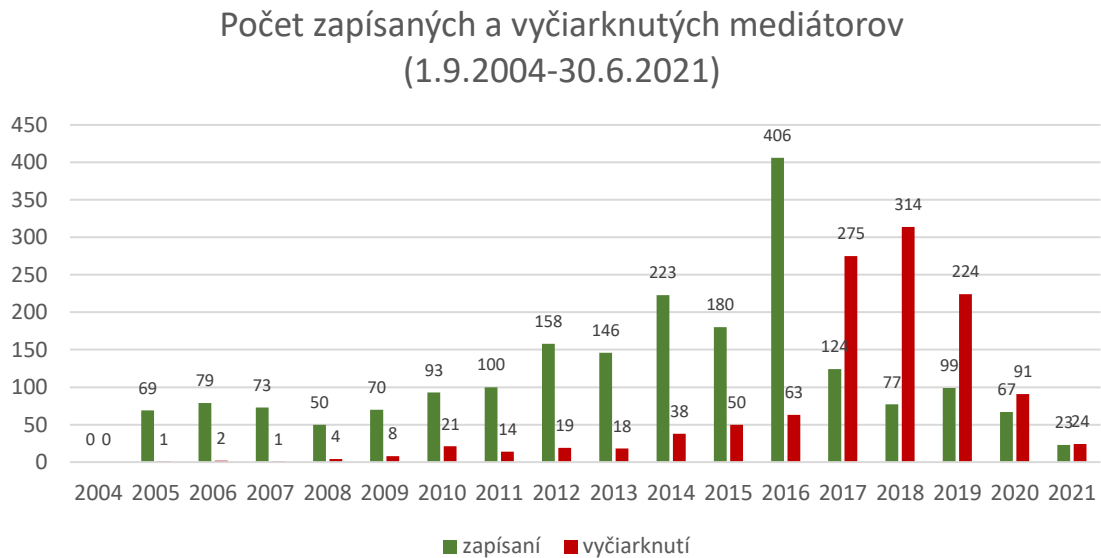
Ťažiskovým nedostatkom sa javí neprehľadnosť a neefektívnosť registra mediátorov ako vyhľadávacieho nástroja. Vyhľadávanie nie je intuitívne, nie je zoradené podľa prirodzených geografických oblastí, nekopíruje územnosprávne členenie. Nielen dizajn registra nie je dostatočne responzívny, ale aj možnosti vyhľadávania v registri na webovom sídle MS SR sa zobrazujú inak na monitore počítača, a inak pri vyhľadávaní cez mobilný telefón. Mobilná aplikácia neumožňuje selekciu aktívnych mediátorov a z tohto dôvodu je vyhľadanie mediátora spomedzi všetkých (aj medzitým vyčiarknutých mediátorov) takmer nemožné. Momentálne register v mobilnej aplikácii ukazuje 2245 mediátorov zoradených iba podľa abecedy bez možnosti intuitívneho triedenia údajov, čo nespĺňa požiadavku výberu dostupnosti poskytnutia služby občanovi.

Graf č. 2 - Vývoj počtu mediátorov 2004 – 2021

Zdroj: register mediátorov MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

Graf č. 3 – Počet zapísaných a vyčiarknutých mediátorov 2004 – 2021

Zdroj: register mediátorov MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

Ako je zrejme z grafu č. 2, počet mediátorov narastal v prvých rokoch účinnosti zákona skôr lineárne, hoci nie rovnomerne v každom roku. V roku 2016 je evidentný nárast počtu mediátorov, čo korešponduje aj s počtom „novozapísaných“ mediátorov podľa grafu č.3. Tento nárast je odôvodnený prechodným obdobím, v ktorom mali možnosť do registra sa zapísať mediátori, ktorí získali osvedčenie o absolvovaní odbornej prípravy a odbornej skúšky mediátora podľa právnej úpravy Zákona o mediácii účinnej do konca roka 2015. V zmysle novely č. 390/2015 Z.z. sa zvýšila časová dotácia odbornej prípravy zo 100 na 200 hodín, preto po uplynutí prechodového obdobia stratili osvedčenia o absolvovaní odbornej prípravy mediátorov podľa pôvodnej úpravy „platnosť“ – resp. neboli už spôsobilým dokladom pre potreby registračného konania. Preto od zverejnenia textu novely (koniec roka 2015) až po koniec prechodného obdobia (do 30.6.2016) o zápis žiadali nielen mediátori, ktorí v tom čase skončili odbornú prípravu mediátora a zložili skúšku, ale aj všetci mediátori, ktorí nevyužili možnosť sa zapísať do registra na základe starších osvedčení a ktorí by po 30.6.2016 už osvedčenie o realizovanej odbornej príprave a skúške mediátora nemohli využiť.

V roku 2017 je zrejmy mierny pokles celkového počtu mediátorov, ktorý je výraznejší od roku 2018. V rokoch 2017, 2018 a 2019 je na grafe č. 3 vidno výraznú prevahu vyčiarknutých mediátorov oproti zapísaným.

Táto skutočnosť je odôvodnená okrem „bežného“ vyčiarknutia mediátorov na vlastnú žiadosť z ich osobných dôvodov aj tým, že MS SR začalo od roku 2017 dôkladne skúmať povinnosť zúčastniť sa ďalšieho vzdelávania. Mediátori, ktorí túto povinnosť nespĺňali, boli pozvaní na preskúšanie. Hoci toto nie je možné exaktne preukázať, je pravdepodobné, že k vysokému počtu vyčiarknutí v rokoch 2017 a 2018 prichádzalo najmä u mediátorov, ktorí boli zapísaní v registri mediátorov už pred účinnosťou novely zákona, mediácii sa aktívne nevenovali, nemali vedomosť o novej povinnosti ďalšieho odborného vzdelávania a ani toto vzdelávanie neabsolvovali. Z vlastných zistení vieme, že časť mediátorov absolvovala seminár v rámci ďalšieho vzdelávania mediátorov, ale nie v limite a zmysle pojmu „počas roka“, ako uvádza § 10 Zákona o mediácii. Časť mediátorov, ktorí vzdelávanie absolvovali mimo predpísaného obdobia (teda nie v termíne, ktorý ako smerodajný akceptovalo MS

SR), na preskúšanie, ako možnosť konvalidovať porušenie tejto povinnosti rezignovala a preskúšania sa títo mediátori nezúčastnili, čo viedlo k ich vyčiarknutiu. Časť mediátorov aj v takýchto prípadoch požiadala o vyčiarknutie na vlastnú žiadosť, aby mohli v budúcnosti požiadať o zápis do registra.

Od roku 2019 je už počet mediátorov viac-menej ustálený, z grafu č.3 je vidno viac menej vyrovnaný prírastok novozapísaných mediátorov. Počet novozapísaných mediátorov v ostatných dvoch rokoch klesol oproti minulým rokom. Nakoľko rok 2021 je započítaný do 30.6.2021, je možné predpokladať, že do konca roka 2021 počet ešte narastie.

3.1.2 REGISTER MEDIAČNÝCH CENTIER

MS SR **zapiše do registra mediačných centier** mediačné centrum, ktoré bolo zverejnené v Obchodnom vestníku podľa § 11 a spĺňa podmienky podľa tohto zákona. MS SR vyčiarkne z registra mediačných centier mediačné centrum, ktoré prestalo spĺňať podmienky na zápis do registra mediačných centier alebo opakovane v období jedného roka poruší zákon alebo povinnosti ustanovené týmto zákonom.

Fyzická osoba alebo právnická osoba môže zriadiť a viesť mediačné centrum v zmysle ustanovení § 8, 11 až 13. Mediačné centrum je právnická osoba **zapísaná v registri mediačných centier**. Zriaďovateľ je bezodkladne po zriadení a **zaregistrovaní mediačného centra** a aj v prípade **zmien v ministerstvom registrovaných údajoch** povinný v Obchodnom vestníku zverejniť:

- a) zriadenie mediačného centra,
- b) zriadenie pobočiek mediačného centra, ak ich zriadil,
- c) prijatý štatút zriadeného mediačného centra a vnútorné predpisy upravujúce výkon mediácie, ak boli prijaté,
- d) zoznam mediátorov, ktorí pôsobia v zriadenom mediačnom centre, a jeho zmeny.

Úlohou mediačného centra je najmä uľahčovať a podporovať mediačnú činnosť poskytovanú jeho mediátormi (napr. organizovať vzdelávanie mediátorov v ňom zapísaných, informovať svojich mediátorov o novinkách v oblasti mediácie, zabezpečiť klientov a materiálno-technické vybavenie), ale mediačné centrum nemôže vykonávať priamo mediačnú činnosť.

Mediačné centrum je povinné zriadiť, zabezpečovať prevádzku a aktualizáciu webového sídla, na ktorom sú v jasnej, ľahko zrozumiteľnej a používateľsky jednoduchšej forme zverejnené informácie o mediačnom centre. Okrem iného by mala byť uvedená aj skutočnosť, že mediačné centrum **je zapísané v registri** vedenom MS SR s uvedením čísla zápisu.

3.1.2.1 ZMAPOVANIE A ZHODNOTENIE DÁT Z REGISTRA MEDIAČNÝCH CENTIER

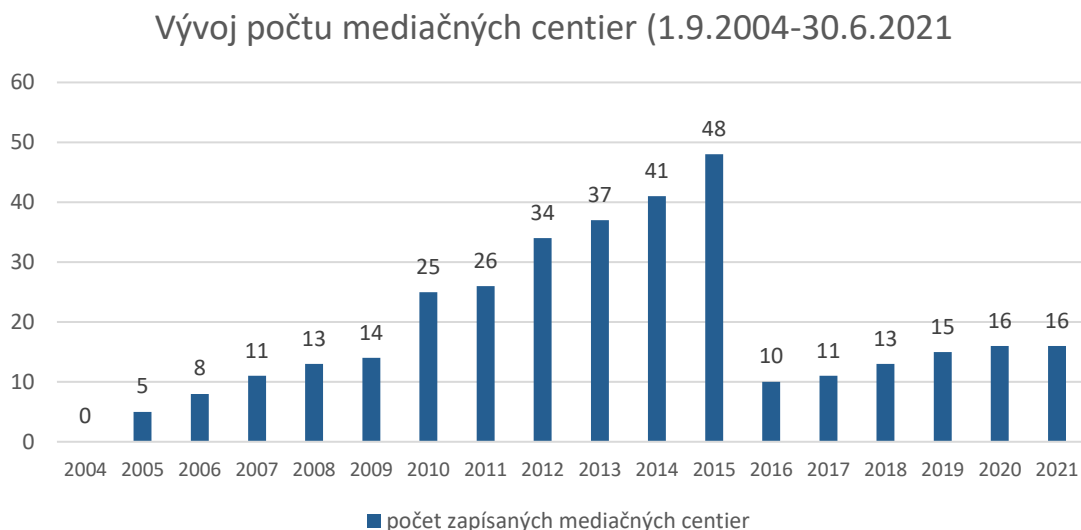
Obdobne ako v prípade mediátorov, pre vyhodnotenie boli využité dáta z verejne dostupnej časti registra mediačných centier.

Pri analýze dát z mediačných centier boli zistené nepresnosti medzi zápisom mediátorov, zapísaných v zoznamoch mediačných centier a údajmi, zverejnenými v Obchodnom vestníku. Tento nedostatok je spôsobený chybou v počítačovom programe, ktorý zobrazuje údaje o mediačných centrách v zozname mediačných centier na stránke MS SR. Na odstránení tohto problému sa v súčasnosti pracuje. V ojedinelých prípadoch môže byť teda na stránke MS SR ťažko dohľadateľný aktuálny menný zoznam všetkých zapísaných mediátorov daného mediačného centra.

Aktuálne je k 31.08.2021 v registri MS SR vedených 16 mediačných centier, v ktorých je organizovaných celkom 40 mediátorov. Uvedený počet tvorí necelých 5 % z celkového počtu aktívnych mediátorov, k tomuto dátumu. Odstránenie spomenutých prípadných registračných odchýliek, bude predmetom ďalších projektových aktivít.

Ďalej pri mapovaní zobrazovaných údajov je pri vyhľadávaní na webovom sídle MS SR v sekcii registre a zoznamy zrejme, že bude potrebné odstrániť aj chyby spôsobené previazaním už vyčiarknutých mediačných centier a mien mediátorov, ktorí v nich pôsobili, ale i po vyčiarknutí mediačného centra sa zobrazujú ako v ňom ďalej pôsobiaci mediátori. V prípade týchto mediátorov sa môžu tiež chybovo zobrazovať pri vyhľadávaní už nefunkčné mediačné centrá. Dopytom na príslušnom odbore bolo zistené, že tieto chyby nie možné bezodkladne odstrániť, nakoľko technické riešenie stránky je realizované tretím subjektom (dodávateľsky), ale odstránenie takýchto zobrazení bude v ďalšej činnosti v rámci projektu sledované a vyhodnotené.

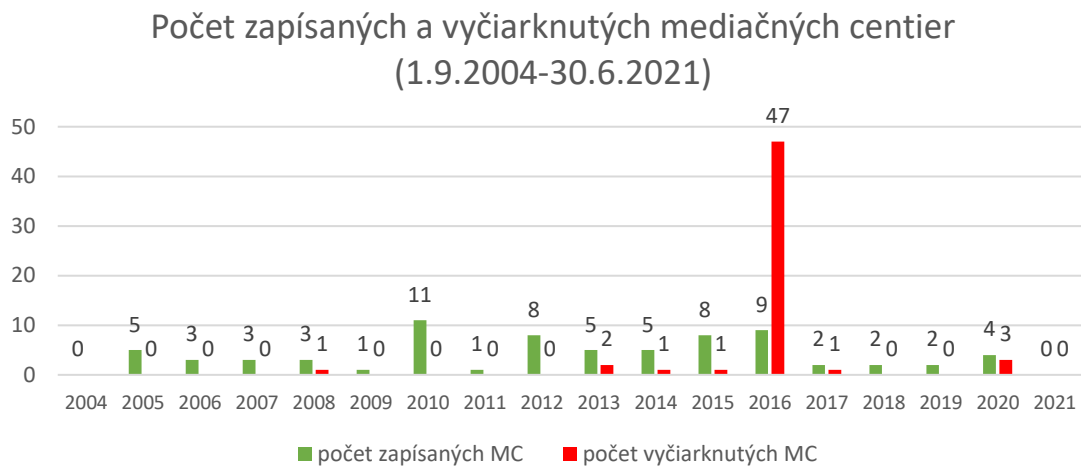
Graf č. 4 - Vývoj počtu mediačných centier 2004 - 2021

Zdroj: register mediačných centier MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

Z mapovania je zrejme, že počet mediačných centier bol v počiatkoch malý, vyšší záujem o registráciu je badať v roku 2010 a 2012.

Graf č. 5 - Počet zapísaných a vyčiarknutých mediačných centier 2004 - 2021

Zdroj: register mediačných centier MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

Z grafu č. 5 je zrejme vysoký počet vyčiarknutých mediačných centier, ktoré nespĺnili podmienky pre transformáciu a po účinnosti novely už nespĺňali podmienky, stanovené zákonom (prechodné obdobie pre transformáciu skončilo 31.3.2016). K právnej úprave pozri bližšie kapitolu 2.3.

Počet mediačných centier je v podstate konštantne nízky. V rokoch 2017-2021 je vidno pokles záujmu o registráciu novozaložených mediačných centier, s výnimkou roku 2020, kedy boli zapísané 4 centrá. Z už teraz dostupných dát je zrejme, že pri komparácii počtov mediátorov zapísaných v registri mediátorov s počtom mediátorov pôsobiacich v mediačných centrách, je vo všeobecnosti záujem o pôsobenie mediátora v mediačnom centre minimálny až zriedkavý. Uvedené platí aj pri porovnaní počtov mediátorov v období pred rokom 2016, ako aj pri porovnaní nových mediátorov so statusom aktívny (zapísaných 2016 – 2021) voči členstvu v existujúcich či novovzniknutých mediačných centrách.

Tabuľka č. 1 - Aktuálne registrované mediačné centrá, v počte 16, s celkom zapísanými 40 mediátormi

rok vzniku	názov		počet mediátorov
2016	Mediačno-konzultačné centrum Consensus s.r.o.	Žilina	3
	Suniver, s.r.o.	Čadca	4
	Alternatíva Mediačné centrum mimosúdneho riešenia sporov	Košice	7
	Mediačné centrum Slovenská rozhodcovská a.s., spol. s r.o.	Bratislava	1
	European Mediation Centre - Európske mediačné centrum - EMC s.r.o.	Bratislava	2
	Mediačné centrum Poprad	Poprad	5
	Občianske združenie Mediačné centrum Magnolia	Bratislava	1
	Centrum mediačných dohôd Mediácia BB, s.r.o.	Banská Bystrica	1
2017	Občianske združenie Bratislavské mediačné centrum	Bratislava	3
2019	Centrum mimosúdnych dohôd Žilina, s.r.o.	Žilina	2
	Mediačné centrum Prievidza	Prievidza	2
2020	Mediačné centrum Leone & Voice s.r.o.	Bratislava	3
	Mediačné a lektorské centrum s.r.o.	Košice okolie	1
	Mediačné centrum J&K s.r.o.	Košice	2
	Slovenské mediačné centrum, s.r.o.	Tatr. Lomnica	1

Zdroj: register mediačných centier MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

3.1.3 REGISTER VZDELÁVACÍCH INŠTITÚCIÍ

MS SR **zapiše do registra vzdelávacích inštitúcií vzdelávaciú inštitúciu**, ktorá získala akreditáciu na vzdelávanie v oblasti mediácie podľa osobitného predpisu¹¹³.

Vzdelávacia inštitúcia je povinná MS SR oznámiť a preukázať zmeny údajov zapisovaných v registri bezodkladne, odkedy sa o nich dozvedeli alebo mohli dozvedieť. MS SR zmeny do registra zapiše bezodkladne po ich preukázaní.

Mediátor je povinný sa podľa tohto zákona sústavne vzdelávať. MS SR prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií **zapísaných v registri vzdelávacích inštitúcií** organizuje každý rok **najmenej jeden odborný seminár** ako súčasť ďalšieho vzdelávania mediátorov. Program odborného seminára a jeho rozsah určuje MSSR. Vzdelávacia inštitúcia vydá mediátorovi osvedčenie o účasti na odbornom seminári, ktoré mediátor bezodkladne predloží ministerstvu.

Zákon o mediácii v rámci ďalšieho vzdelávania mediátorov ukladá mediátorom povinnosť zúčastňovať sa odborných seminárov a ich neúčast' nenecháva bez následkov. Dôležitosť neustáleho prehlbovania a rozširovania odborných poznatkov a zručností sa výrazne prejavila práve v ustanovení § 10a zákona, ktoré upravuje priamy následok, ak sa tak nedeje.

Ak MS SR nariadi preskúšanie, mediátor má povinnosť zúčastniť sa ho v termíne určenom MS SR. V prípade, že sa mediátor v rámci preskúšania neosvedčí, má právo na opakované preskúšanie. Ak mediátor v termíne určenom MS SR preskúšanie nevykoná alebo pri ňom nevyhoví, ministerstvo mediátora vyčiarkne.

Ide pritom o najprísnejšie opatrenie zo strany MS SR, ktoré tkvie v zistení nedostatočných odborných predpokladov mediátora na výkon tejto činnosti alebo jeho nezájmu o túto činnosť.

3.1.3.1 ZMAPOVANIE A ZHODNOTENIE DÁT Z REGISTRA VZDELÁVACÍCH INŠTITÚCIÍ

Prvá vzdelávacia inštitúcia na Slovensku bola zapísaná do registra vzdelávacích inštitúcií podľa Zákona o mediácii v roku 2005. Následne v ostatných rokoch pôsobilo na Slovensku 37 rôznych vzdelávacích inštitúcií, z ktorých 8 z nich bolo medzičasom z registra vzdelávacích inštitúcií vyčiarknutých a 19 z nich už nemalo k 30.06.2021 platnú akreditáciu. V súčasnosti (stav k 30.06.2021) na Slovensku pôsobí 10 vzdelávacích inštitúcií s platnou akreditáciou (vid' tab. č.2).

Tabuľka č. 2 - Vzdelávacie inštitúcie s platnou akreditáciou k 30.06.2021

E.č.	Názov	Mesto	Dátum zápisu	Akreditáci a platná do
11	Centrum ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave	Bratislava	15.7.2010	15.10.2025
23	JUDr. Mária Škondejová	B. Bystrica	7.2.2014	20.9.2021
26	SIGI & Co. s.r.o.	Martin	31.7.2015	12.12.2024

---

¹¹³Zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

31	ASOCIÁCIA MEDIAČNÝCH CENTIER SLOVENSKA	Poprad	14.2.2017	29.12.2021
32	J&E business consulting, s.r.o.	Bratislava	22.2.2017	28.12.2021
33	TAX Optimal s.r.o.	Prievidza	15.6.2017	26.5.2022
34	Mgr. Eva Copáková	Michalovce	3.10.2017	25.8.2022
35	Komora mediátorov	Bratislava	9.1.2019	30.11.2023
36	Slovenský inštitút pre mediáciu a alternatívne riešenie sporov, z.z.p.o.	Bratislava	16.4.2019	25.2.2024
37	Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce	Šúrovce	21.8.2019	30.4.2024

Zdroj: register (mediačných) vzdelávacích inštitúcií MS SR zverejnený na www.justice.gov.sk (stav k 30.6.2021)

V súvislosti so vzdelávacími inštitúciami bola zmapovaná aj aktivita vzdelávacích inštitúcií v kontexte organizovania ďalšieho vzdelávania.

V súlade s § 10a Zákona o mediácii ministerstvo organizuje každý rok **najmenej jeden odborný seminár** prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií zapísaných v registri vzdelávacích inštitúcií. Tému odborného seminára a jeho rozsah určuje MS SR. Podrobné informácie k organizácii odborných seminárov v zmysle § 10a sú uvedené v kapitole 2.3.3. Aplikčné nedostatky zákona o mediácii v praxi.

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené témy doposiaľ realizovaných seminárov.

Tabuľka č. 3 - Témy seminárov v rámci ďalšieho vzdelávania mediátorov

por.č.	rok	Názov	počet zúčaste-ných	za celý kalend. rok	Počet vzdel. inštitúcií	termíny plánované	Termíny uskutoč-nené	pomer uskutoč. oproti plánov.
1	2012	Aktuálny vývoj právnych predpisov súvisiacich s výkonom mediácie, mediátor v procese mediácie, využitie mediácie	142	142	6	35	12	34%
2	2013	Význam sebazoznávania mediátora; Zvládanie vlastných negatívnych emócií mediátora; Komunikačné a psycho-sociálne zručnosti mediátora; Náročné situácie a nároční klienti v mediačnom procese	66	208	7	41	7	17%
3	2013	Teória konfliktov a jej aplikácia v rámci rodinnej mediácie	33		6	24	5	21%
4	2014	Formálne a obsahové náležitosti mediačnej dohody v rodinných veciach	61	94	5	17	6	35%
5	2014	Začatie mediačného konania a právne účinky s tým spojené	80		4	15	7	47%
6	2015	Formálne a obsahové náležitosti mediač. Dohody pri vyporiadaní BSM	107	187	6	26	7	27%

7	2015	Mediácia v obchodnoprávných sporoch	174		5	26	14	54%
8	2016	Novela zákona 420/2004 Z.z.	244	418	6	35	21	60%
9	2016	Sebapoznanie - potenciál a limity mediátora	504		7	33	24	73%
10	2017	Multilaterálna mediácia a mediácia s účasťou právnych zástupcov	180	922	7	31	12	39%
11	2017	Možnosti mediácie podľa CMP	238		5	33	17	52%
12	2017	Moc v mediačnom procese	354		10	31	22	71%
13	2018	Možnosti mediácie podľa CSP	180	914	3	19	8	42%
14	2018	Podnikateľské a administratívne aspekty mediačnej praxe	380		5	31	22	71%
15	2018	Etický kódex mediátora	272		6	25	17	68%
16	2019	Intrapsychický a interpersonálny konflikt v alternatívnom riešení konfliktov	213	809	7	24	16	67%
17	2019	Vecnoprávne vzťahy k nehnuteľnostiam a spôsob riešenia v mediácii	324		5	26	18	69%
18	2019	Príklady praktických riešení v mediácii na konkrétnych kauzistikách	267		8	30	20	67%
19	2020	Mediácia v pracovnej oblasti; Mediácia ako pomocník pri profesijných pochybeniach	493	688	6	31	25	80%
20	2020	Mediácia v spotrebiteľských sporoch	195		4	13 online	10	77%
21	2021	Náročné situácie a nároční klienti v mediácii	378		5	14 dištančne 11 prezenčne	12	48%

Zdroj: vyhodnotenie odborných seminárov, zverejnený na <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Civilne-pravo/Mediatori/Uvod.aspx>

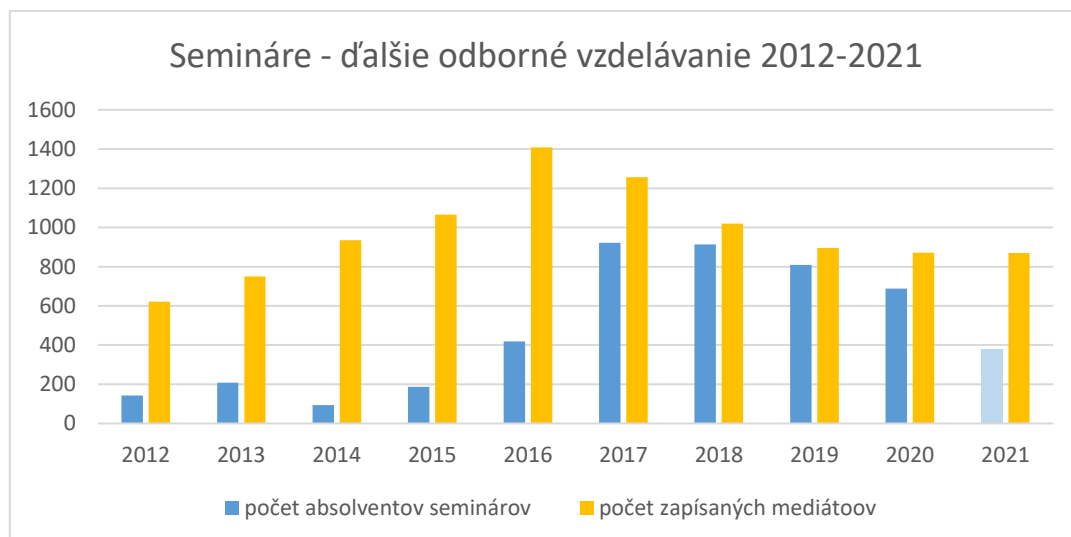
Od r. 2012 sa pravidelne realizujú semináre v zmysle § 10a Zákona o mediácii. V roku 2012 sa uskutočnil iba jeden seminár, od r. 2013 do roku 2016 boli organizované dva semináre v kalendárnom roku, v rokoch 2017 až 2019 tri semináre a v r. 2020 opäť iba dva semináre počas kalendárneho roka. V r. 2021 doposiaľ sa realizoval iba jeden seminár. Iba v r. 2020 a 2021 bolo umožnené realizovať seminár dištančnou formou (v zmysle vzdelávania vo virtuálnom priestore – online), v predchádzajúcich rokoch boli semináre výlučne prezenčné. Semináre sa dajú rozdeliť z hľadiska obsahu na dve hlavné oblasti - semináre právneho charakteru a semináre, ktoré sa venovali psychológii, sociológii a komunikačným technikám. Právnych seminárov so zameraním na získanie vedomostí bolo zrealizovaných počas sledovaného obdobia jedenásť. Vzhľadom k tomu, že jednotlivé vzdelávacie inštitúcie pristupujú

k naplneniu témy podľa svojho uváženia, nie je možné štandardne rozdeliť semináre z oblasti psychológie, teórie konfliktov resp. komunikácie na také, ktoré by boli zamerané prevažne na získanie vedomostí a tie, ktorých obsahom bol viac nácvik zručností. Vo všeobecnosti ale je možné konštatovať, že zvyšné semináre obsahovali aj časť teoretickú – venovanú nadobudnutiu vedomostí, aj nácvik zručností prípadne boli obsahom praktické informácie o mediačnom procese a podnikateľskej stránke výkonu činnosti mediátora vrátane etického kódexu mediátora.

Analýza zmapovala aj údaje, v koľkých prípadoch boli semináre, ohlásené vzdelávacími inštitúciami a zverejnené na stránke ministerstva, pred ich realizáciou zrušené. Z prehľadu je zrejmé, že počet zrušených resp. nerealizovaných termínov v posledných rokoch síce klesol, dosahoval ale stále viac ako 30%. Zrušenie semináru nie je špeciálne pri podmienkach zmluvy so vzdelávacou inštitúciou riešené a je potrebné vypracovať jednotné usmernenie v tejto veci, nakoľko zrušením seminára môže dôjsť k stavu, že mediátor, ktorý bol riadne prihlásený na zrušený termín a nemal sa ako zúčastniť iného seminára, nedodrжал v súvislosti so zrušením termínu predpísanú lehotu v zmysle § 10a Zákona o mediácii. Prvý seminár v roku 2021 sa opäť uskutočnil iba v menej ako 50 % plánovaných termínov, nakoľko sa neuskutočnili viaceré prezenčne plánované semináre. Vzhľadom na možnosť dištančného vzdelávania v tomto roku, kde bolo možné operatívne sa prihlásiť bez potreby cestovať, aj pri takomto nižšom percente zrealizovaných seminárov ich absolvovala v prvom polroku takmer polovica aktívnych mediátorov.

Nasledujúci graf ilustruje pomer absolventov odborných seminárov z radov mediátorov v porovnaní s celkovým počtom mediátorov v tom-ktorom roku.

Graf č. 6 - Semináre v rámci ďalšieho odborného vzdelávania

Zdroj: vyhodnotenie odborných seminárov, zverejnený na <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Nase-sluzby/Civilne-pravo/Mediatori/Uvod.aspx>

Z grafu je zrejmé, že v rokoch 2012-2015 sa seminárov zúčastnila iba malá časť mediátorov, čo bolo odôvodnené právnou úpravou platnou v rozmedzí rokov 2010 a až 2015, ktorá povinne vyžadovala účasť aspoň na dvoch odborných seminároch počas piatich rokov. Po zmene zákona, ktorý od r. 2016 zaviedol povinnosť každý rok sa zúčastniť aspoň jedného seminára, počet absolventov začal rásť.

V súčasnosti je pomer viac-menej konštantný a počet absolventov zodpovedá zhruba počtu aktívnych mediátorov. Je však treba pri vyhodnotení brať do úvahy skutočnosť, že jeden mediátor sa môže zúčastniť aj viacerých seminárov počas roka. Údaj o absolvovaných seminároch v roku 2021 zahŕňa iba prvý seminár v tomto kalendárnom roku, počet teda nie je konečný za celý rok 2021.

3.2 ANALÝZA DÁT O VYUŽÍVANÍ MEDIÁCIE ZO STRANY SÚDOV

Pre účel vypracovania analýzy bolo dožiadané Analytické centrum MS SR (ďalej len „AC“) s požiadavkou na zaslanie údajov zo štatistických listov, ktoré má AC k dispozícii.

Pre správne odčítanie dát je potrebné brať do úvahy, že štatistický list vyplňa zodpovedný zamestnanec súdu na základe spisu, pričom údaje sa zadávajú do systému zberu dát až po právoplatnom ukončení veci, t.j. v sumári sa počet jednotlivých ukazovateľov zbiera spätne. Štatistické listy nemajú výpovednú hodnotu pre aktuálne počty jednotlivých ukazovateľov v reálnom čase. Pri zhodnotení vstupných dát boli zistené niektoré zjavné chyby pri vyplňaní štatistických listov (napríklad v prípade, ak jeden ukazovateľ bol v jednom roku vykázaný v zjavnom nepomere k ostatným rokom alebo k údajom uvedeným pri iných súdoch obdobnej veľkosti). Takéto zjavné chyby, ktoré zrejme vznikli omylom pri vyplňaní štatistických listov, neboli v zhodnotení brané do úvahy.

Pre posúdenie, v akej miere sa využíva mediácia resp. súdny zmier na riešenie nárokov, ktoré boli uplatnené na súde sa využili údaje zo štatistických listov C (ďalej len ŠL-C) a štatistických listov O (ďalej len ŠL-O).

Zameranie získania analytických údajov bolo orientované na hlavný cieľ projektu, a to získať štatistické dáta využívania mediácie súdmi. Nakoľko podľa súčasnej právnej úpravy je odporúčenie mediácie (v civilných sporoch) realizovateľné najmä počas predbežného prejednanie sporu, vyžiadané boli aj údaje o predbežnom prejednaní sporu. Analýza sa ďalej zamerala na prieskum štatistických dát o zmierní všeobecne. AC bolo dopytované na údaje v nasledujúcich oblastiach:

1. v koľkých veciach boli v sledovanom období účastníci vyzvaní na mediáciu,
2. v koľkých veciach súdy uzavreli vec zmiernom a v koľkých veciach súd schvaľoval mediačnú dohodu (aj v kontexte pôvodného ustanovenia § 99 OSP)
3. v koľkých veciach bolo uskutočnené predbežné prejednanie sporu
4. aký bol celkový nápad na súdy v sledovanom období.

Pre účel analýzy boli zohľadnené dáta od roku 2012, pričom počas jednotlivých rokov mohlo dôjsť k tomu, že niektoré dáta sa prestali zbierať resp. sa zbierali v inej štruktúre. Niektoré dáta sa začali zbierať aj v priebehu toho-ktorého roka, t.j. počty jednotlivých vykázaných údajov nie sú vždy indikatívne k reálnemu stavu v tom-ktorom roku. Ďalej údaje ovplyvňuje aj skutočnosť, že k 1.7.2016 vstúpili do účinnosti nové kódexy (CSP, CMP), čo tiež ovplyvnilo zber dát v tomto roku, najmä čo sa týka vykazovania predbežného prejednanie sporu (tento inštitút bol priamo zavedený až v CSP). Po nadobudnutí účinnosti nových procesných kódexov sa už nezbiejali dáta o schválení mediačných dohôd. Do úvahy je potrebné brať aj to, že zmena štatistických listov mohla v r. 2016 spôsobiť vznik chýb pri ich vyplňaní. Posledné dva roky (2020 a 2021) môžu byť určitým spôsobom ovplyvnené aj

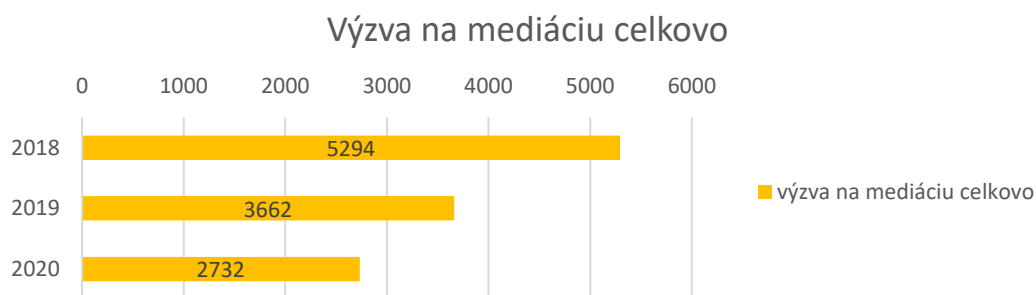
dôsledkami dopadov COVID 19 resp. opatrení na zmiernenie pandémie COVID 19. Ako ovplyvnila táto okolnosť nápad vecí resp. priebeh jednotlivých súdnych konaní v súvislosti s nemožnosťou viesť v určitom časovom období ústne pojednávania, vykonávať všetky dôkazy a pod., však nie je možné teraz vyhodnotiť.

Napriek uvedeným nepresnostiam je možné pre účel vstupnej analýzy prezentovať súčasný stav využitia mediácie v rámci civilného súdnictva na základe získaných štatistických dát.

3.2.1 SÚDNE KONANIA, KDE BOLI ÚČASTNÍCI VYZVANÍ NA MEDIÁCIU

Orientačnú štruktúru, v koľkých počtoch prípadov bola vykázaná výzva na mediáciu a v ktorom štádiu konania sa výzva na mediáciu účastníkov najviac zasielala resp. všeobecne adresovala (podľa štatistických výkazov – ŠL C), ukazujú nasledujúce grafy.

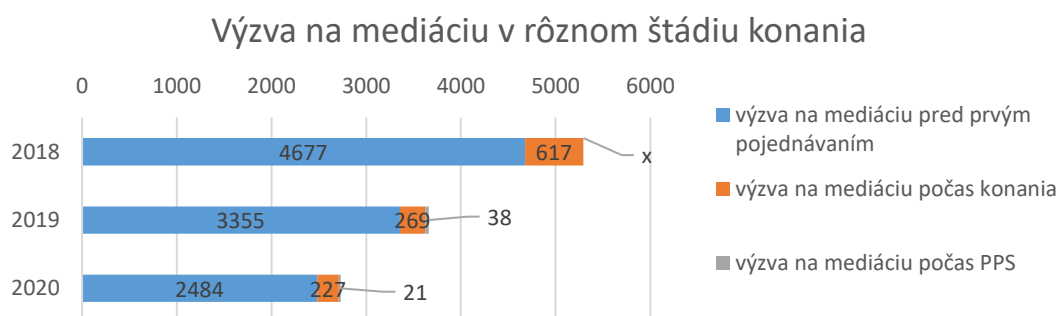
Graf č. 7 - Výzva na mediáciu celkovo (2018-2020)

Zdroj: Analytické centrum MSSR

Graf č. 7 predstavuje absolútne čísla výziev v jednotlivých rokoch 2018, 2019 a 2020, graf pod ním je rozvrstvený v závislosti na štádiu konania. (V r. 2018 sa nevedela možnosť vyznačiť výzvu na mediáciu počas predbežného pojednania sporu (ďalej aj „PPS“), preto je vyznačené v tomto roku pri danej položke „x“).

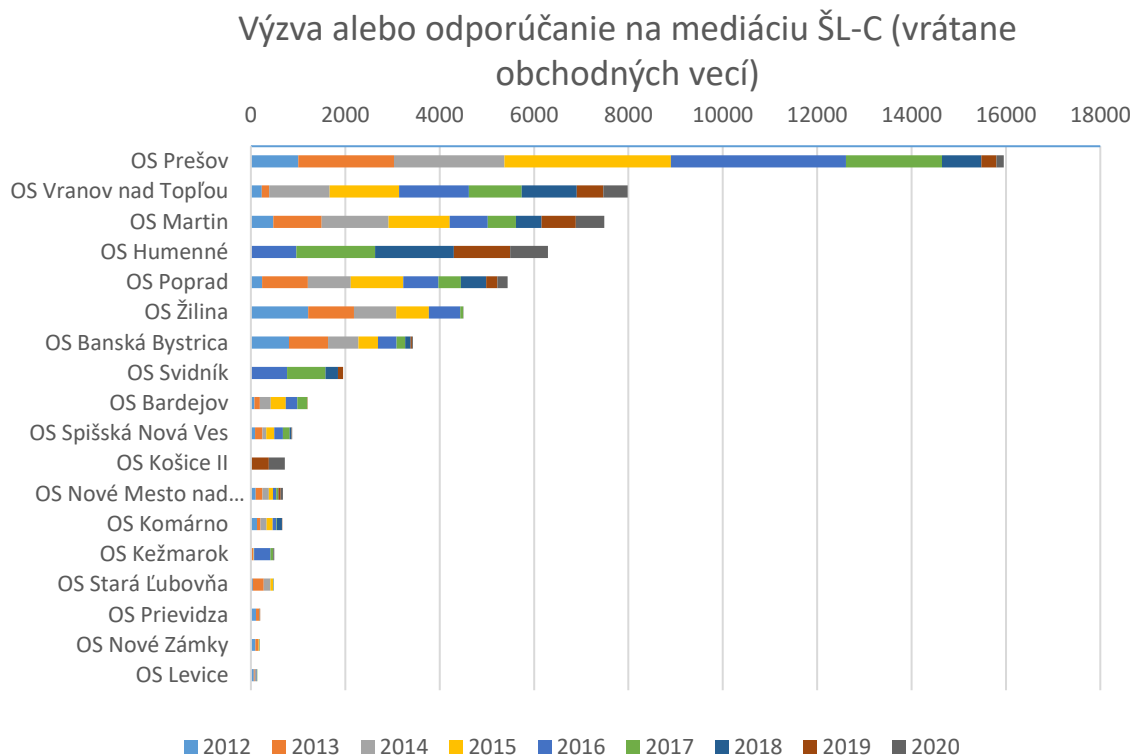
Graf č. 8 - Výzva na mediáciu v rôznom štádiu súdneho konania (2018-2020)

Zdroj: Analytické centrum MSSR

Z uvedených štatistických údajov vyplýva, že prevažná časť vykázaných výziev na mediáciu sa realizuje pred prvým pojednávaním, iba minimum na predbežnom prejednaní sporu resp. v inej fáze konania. Nasledujúci graf predstavuje zoradenie súdov podľa najvyššieho počtu vykázaných výziev na mediáciu.¹¹⁴

Graf č. 9 - Vyzvanie na mediáciu - ŠL-C

Zdroj: Analytické centrum MSSR

Rozdiely pri vykazovaní štatistických údajov pri jednotlivých súdoch sú pomerne vysoké. Za účinnosti CSP súvisí odporúčanie mediácie, vykazované v štatistickom liste, úzko s PPS (podrobnejšie vid' nižšie), nakoľko CSP výslovne upravuje možnosť odporučiť mediáciu práve počas PPS. Súdny na prvých miestach vykazujú značný rozdiel v počtoch, tieto rozdiely budú predmetom ďalšej analýzy.

¹¹⁴K METODIKE vykazovania údajov v štatistickom liste: Sleduje sa či súd vyzval alebo odporučil v niektorom štádiu konania vyriešenie sporu mediáciou. Podľa Civilného sporového poriadku (účinnosť od 1.7.2016) ako odporúčanie počas predbežného prejednanie sporu, podľa Občianskeho súdneho poriadku (účinnosť do 30.6.2016) ako výzva pred prvým pojednávaním alebo výzva počas konania.

3.2.2 PRÁVOPLATNE SKONČENÉ SÚDNE KONANIA, V RÁMCI KTORÝCH BOL ASPOŇ JEDEN DRUH NÁROKU VYBAVENÝ ZMIEROM - MEDIÁCIOU (§ 99 ODS. 3)

Ako je uvedené v texte vyššie, za účinnosti OSP v období od r. 2012 do 2016 v zmysle § 99 ods. 1 existovala možnosť súdu vyzvať účastníkov, aby sa zúčastnili na informatívnom stretnutí u mediátora za účelom uzavretia zmluvy pred prvým pojednávaním súdu alebo počas neho. Paragraf 99 ods. 1 znel: „Ak to povaha veci pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmluvou. O zmluvu sa má súd vždy pokúsiť. Ak to umožňujú okolnosti prejednávanej veci, môže súd pred prvým pojednávaním a počas konania účastníkov **vyzvať**, aby sa o zmluvu pokúsili mediáciou a **zúčastnili sa na informatívnom stretnutí u mediátora** zapísaného v registri mediátorov.“ V zmysle § 99 ods. 3 „**Ak ide o dohodu o mediácii, rozhodne súd prednostne o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmluvu schvaľuje.** Ak tento zákon ustanovuje lehotu, v ktorej má súd rozhodnúť o návrhu účastníka vo veci samej, rozhodne súd o tom, či dohodu o mediácii ako súdny zmluvu v tejto veci schvaľuje **najneskôr v tejto lehote.**“

Po prijatí nových procesných kódexov sa tento údaj v ŠL-C nezbiera.¹¹⁵

Tabuľka č. 4 - Počet právoplatne skončených vecí, v rámci ktorých bol aspoň jeden druh nároku vybavený zmluvou - mediáciou (§ 99 ods. 3 OSP) - vybrané súdy

Okresný súd - Počet vecí, v rámci ktorých bol aspoň jeden druh nároku vybavený zmluvou - mediácia	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OS Nitra	1	3	8	10	8	0	X	X	X
OS Košice I	6	7	0	11	3	0	X	X	X
OS Prešov	1	0	3	12	5	1	X	X	X
OS Svidník	0	0	1	8	13	0	X	X	X
OS Levice	2	6	3	4	6	0	X	X	X
OS Košice-okolie	0	7	7	2	1	0	X	X	X
OS Prievidza	3	7	5	0	0	0	X	X	X
OS Spišská Nová Ves	4	3	1	3	1	0	X	X	X
OS Žilina	0	0	0	2	4	6	X	X	X
OS Nové Zámky	3	1	0	2	2	2	X	X	X
OS Považská Bystrica	7	2	1	0	0	0	X	X	X

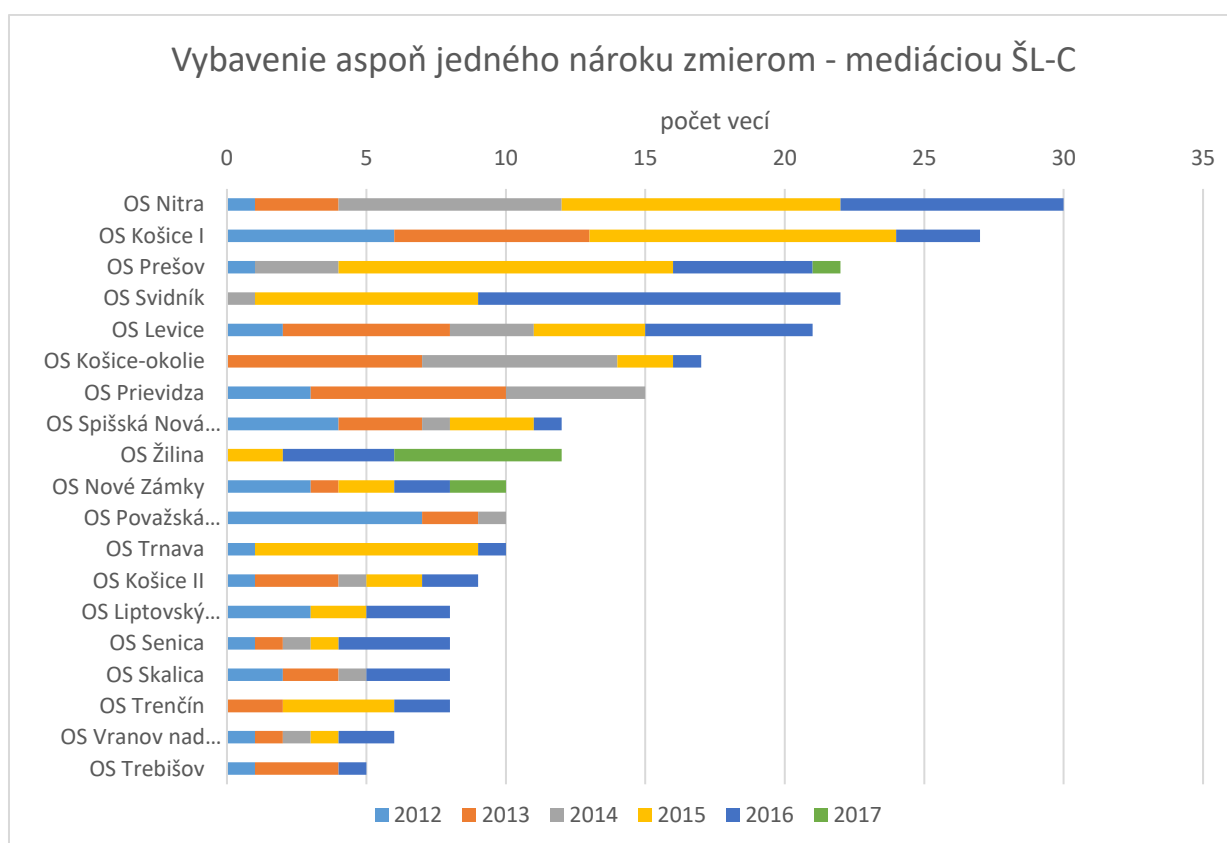
¹¹⁵METODIKA vykazovania údajov v štatistickom liste: Ak súd podľa § 99 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku rozhodol o schválení dohody o mediácii ako súdneho zmluvy, vyznačí sa v tabuľke kód 8.

OS Trnava	1	0	0	8	1	0	X	X	X
OS Košice II	1	3	1	2	2	0	X	X	X
OS Liptovský Mikuláš	3	0	0	2	3	0	X	X	X
OS Senica	1	1	1	1	4	0	X	X	X
OS Skalica	2	2	1	0	3	0	X	X	X
OS Trenčín	0	2	0	4	2	0	X	X	X
OS Vranov nad Topľou	1	1	1	1	2	0	X	X	X
OS Trebišov	1	3	0	0	1	0	X	X	X

Zdroj: Analytické centrum MS SR

Graf č. 10 - Počet právoplatne skončených vecí, v rámci ktorých bol aspoň jeden druh nároku vybavený zmiernom - mediáciou (§ 99 ods. 3 OSP) – vybrané súdy

Zdroj: Analytické centrum MS SR

V tabuľke č. 4 a prislúchajúcom grafe sú z celkového počtu 54 okresných súdov vybraté tie súdy, ktoré vybavili v sledovanom období aspoň 5 vecí zmiernom - mediáciou. Maximálna hodnota v tabuľke bola 30 zmiernom formou schválenia mediáčnej dohody v zmysle § 99 ods. 3 OSP počas celého sledovaného obdobia (t.j. medzi rokmi 2012 a 2017). Rozdiel medzi prvým riadkom (OS Nitra) a posledným riadkom tabuľky (OS Trebišov) je na úrovni 1/6. Do tejto škály sa zaradilo 19 súdov. Minimálna hodnota v

celkovom prehľade všetkých okresných súdov bola 0, pričom v sledovanom období v priebehu rokov 2012-2017 až 16 okresných súdov nezrealizovalo ani jeden súdny zmier vo forme schválenia mediačnej dohody. 19 súdov vykazuje aspoň 1 ale nie viac ako 4 prípady za celé sledované obdobie. Z krajských súdov v sledovanom období vykázal zmier mediáciou iba Krajský súd v Košiciach, pričom celkovo boli vykázané tri prípady, kedy sa schválil súdny zmier mediáciou.

Vzhľadom na zmenu právnej úpravy aj vzhľadom na dlhú dobu, počas ktorej sa už tento parameter štatisticky nevyhodnocuje, je ťažké zjednodušene hodnotiť, čo spôsobilo odchýlky v praxi jednotlivých súdov. Táto otázka bude riešená v rámci doplnenia prieskumu diskusiou so sudcami a sudkyňami v rámci ďalších fáz projektu.

3.2.3 PRÁVOPLATNE SKONČENÉ SÚDNE KONANIA, V RÁMCI KTORÝCH BOL ASPOŇ JEDEN DRUH NÁROKU VYBAVENÝ ZMIEROM

Počet schválených súdnych zmierov (bez ohľadu na to, či sa zmier dosiahol mediáciou) má súvis s posúdením možností efektívnejšieho využitia mediácie ako jedným zo spôsobov, ktorými sa zmierlivé vyriešenie sporu dá dosiahnuť.¹¹⁶

V nasledujúcom grafe č.11 je premietnutých prvých 25 súdov z celkového počtu 54. Nulovú hodnotu počas celého sledovaného obdobia nemá vykázanú ani jeden súd.

Z grafu vyplýva, že hoci rozdiely medzi súdmi s najvyšším počtom schválených súdnych zmierov nie sú také výrazné, ako v predchádzajúcich grafoch, existuje stále podstatný rozdiel medzi jednotlivými súdmi. Ak vychádzame z toho, že v priebehu 16 rokov (2005-2020) sa hodnoty počtu schválených zmierov pohybujú maximálne na úrovni 2200 prípadov (OS BA II – 2202 prípadov), dá sa konštatovať, že v dlhodobom horizonte aj pri zohľadnení skutočnosti, že zmier je možné uzavrieť iba v určitej časti súdnych sporov v oblasti civilného práva, je počet uzatvorených súdnych zmierov (aspoň z hľadiska údajov, ktoré sú k dispozícii zo štatistického vykazovania) malý. Pre komplexné vyhodnotenie je potrebné uviesť, že v niektorých rokoch nebol pri jednotlivých súdoch údaj o počte schválených zmierov uvedený, čo bolo spôsobené buď nulovým počtom alebo inou chybou pri zapisovaní tohto údaju do štatistického listu. Z hľadiska účelu tejto Analýzy tieto odchýlky nie sú významné.

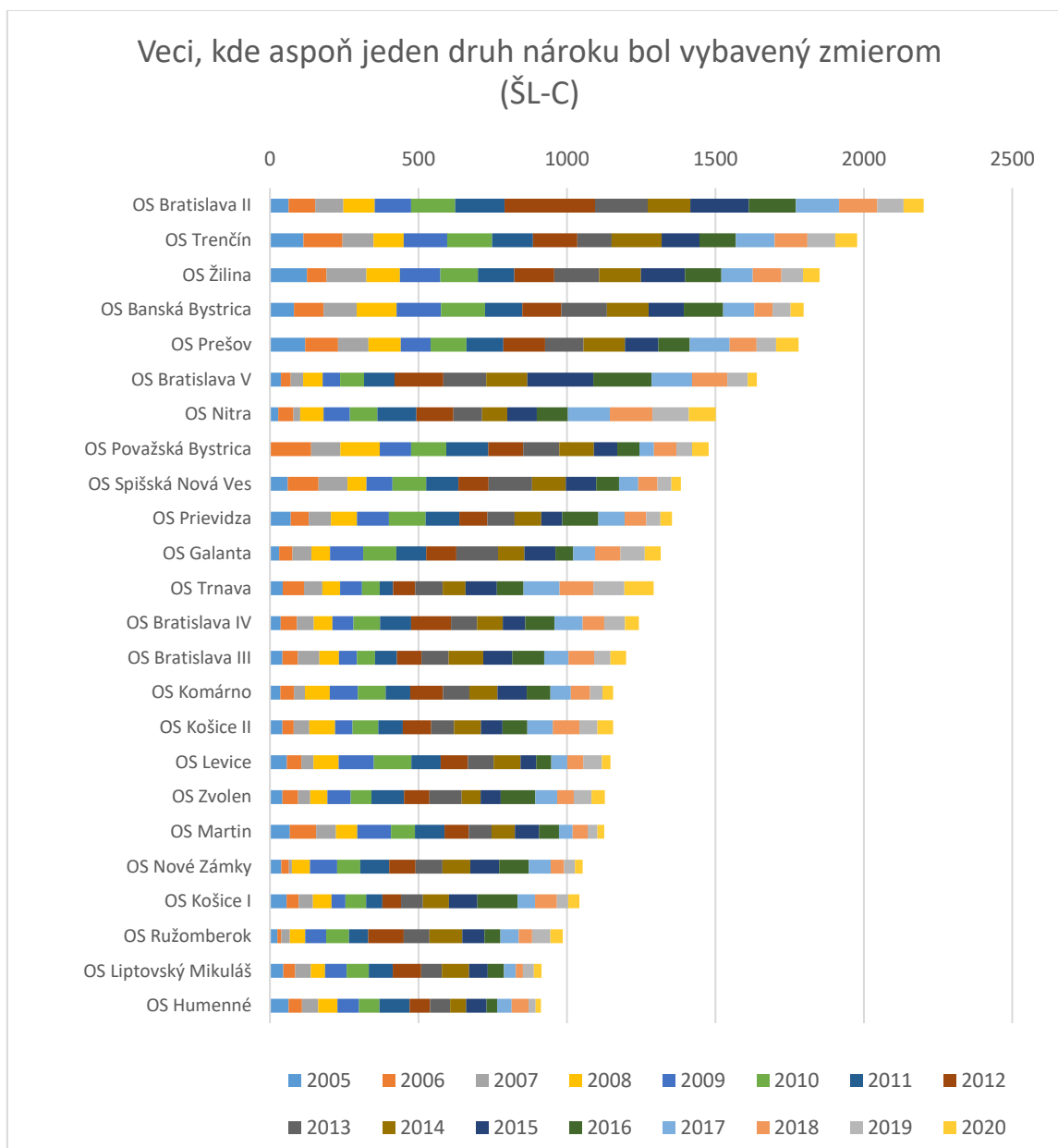
Zaujímavým aspektom je aj to, že predchádzajúce dva grafy s počtami vykázaných zmierov formou mediácie a zmierov podľa štatistických listov nekorešpondujú, čo sa týka umiestnenia súdov na prvých priechkach hodnotenia Tento aspekt bude podrobnejšie vyhodnotený v rámci ďalších fáz projektu.

---

¹¹⁶METODIKA vykazovania údaju v štatistickom liste: Spôsob vybavenia - zmierom sa vykazuje vo vzťahu k uplatňovaným druhom nárokov (podľa číselníka druhov nárokov). V jednom konaní môže byť uplatnených viacero druhov nárokov. Uvedený počet zahŕňa právoplatne skončené veci, v ktorých aspoň jeden druh nároku bol vybavený zmierom.

Pozn. V súvislosti so spôsobom vybavenia – zmier uvádzame, že spôsob vybavenia zmierom môže zahŕňať aj inú množinu údajov ako prípady, ktoré skončili mediáciou. Zároveň, môže teoreticky nastať situácia kedy pri úspešnej mediácii, môže vec na súde skončiť späťvzatím žaloby.

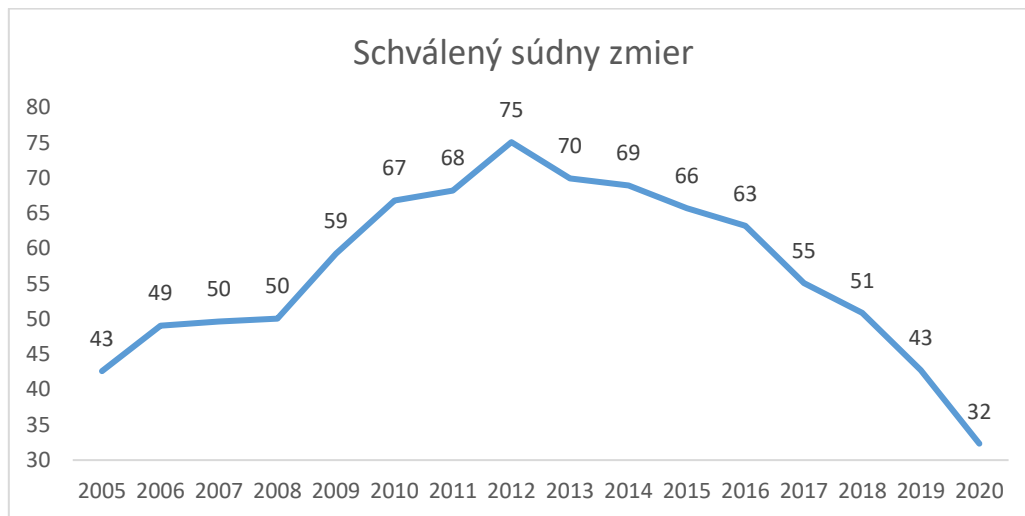
Graf č. 11 - Veci, kde aspoň jeden z nárokov bol vybavený súdnym zmerom

Zdroj: Analytické centrum MS SR

Ako sa vyvíjali počty schválených zmerov v čase ukazuje graf č. 12, ktorý vyjadruje priemerný počet schválených zmerov na jeden súd v tom ktorom roku. Vzhľadom na to, že nie všetky súde vykazovali v každom roku údaje o počte schválených súdnych zmeroch, boli v jednotlivých rokoch brané do úvahy iba údaje zo súdov, ktoré v danom roku vykázali údaje v štatistickom liste a údaje o počte schválených zmerov za ten-ktorý rok boli spriemerované.

Graf č. 12 - Schválený súdny zmier (2005-2020)

Zdroj: Analytické centrum MS SR

Od r. 2005 narastal počet schválených súdnych zmirov, ktorý kulminoval v r. 2012, avšak napriek zmene OSP, ktorá mala posilniť využitie mediácie v súdnych sporoch, trend nárastu nepokračoval, naopak, postupne sa počet schválených zmirov znižoval, pričom po r. 2016 je možné badať strmšiu krivku prepadu priemerných hodnôt (po nadobudnutí účinnosti CSP) Graf neodráža prax všetkých súdov (jednotlivé súdy mohli mať inú individuálnu krivku), odzrkadľuje však určitý všeobecný trend. Podrobné zhodnotenie týchto údajov bude realizované v ďalšej fáze projektu.

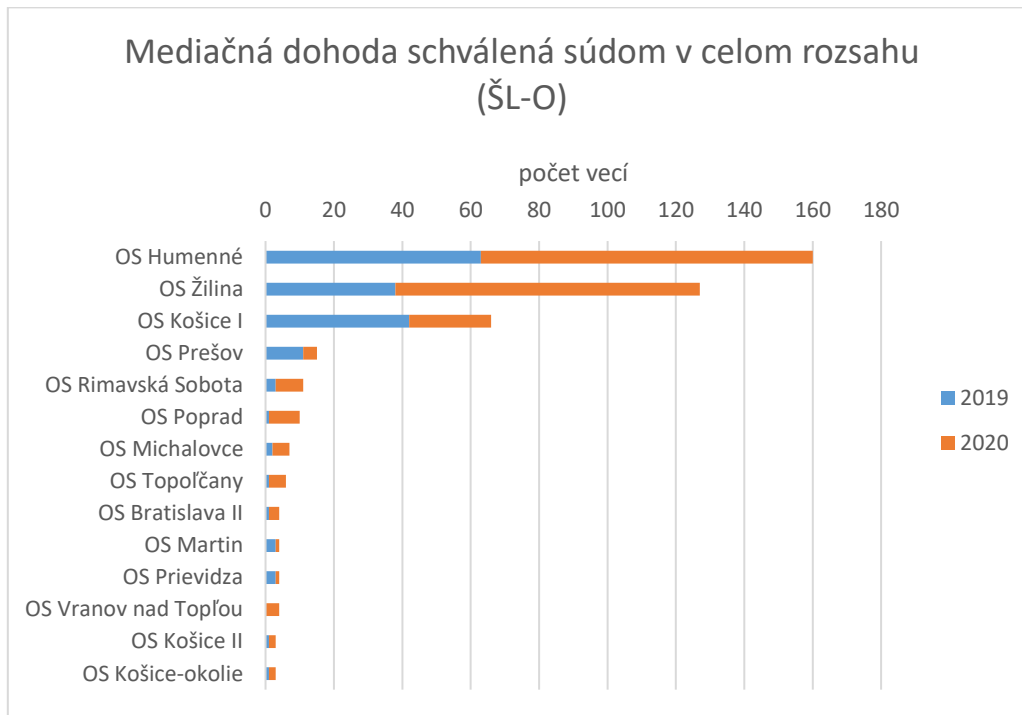
3.2.4 MEDIAČNÁ DOHODA SCHVÁLENÁ SÚDOM V CELOM ROZSAHU

Tento údaj sa sleduje od r. 2019, pričom ale sa sleduje iba v štatistickom liste O (opatrovnícka agenda).¹¹⁷

Graf č. 13 zobrazuje všetky súdy, ktoré schválili v sledovanom období aspoň 3 dohody vo veciach opatrovníckej agendy, ktoré sa evidovali ako schválenie dohody o mediácii v celom rozsahu. Z celkového počtu 54 okresných súdov túto podmienku spĺňalo len 14 okresných súdov. Maximálna hodnota v tabuľke bola 160 schválení mediačnej dohody v celom rozsahu. 21 okresných súdov schválilo aspoň jednu ale nie viac ako 2 mediačné dohody. Minimálna hodnota v celkovom prehľade bola 0, pričom 19 okresných súdov nemá evidovanú ani jednu schválenú dohodu o mediácii v celom rozsahu.

¹¹⁷METODIKA vykazovania údajov v štatistickom liste: Sleduje sa, či súd rozhodnutím schválil mediačnú dohodu v celom rozsahu t. j. bez dodatočnej modifikácie. Mediačné dohody, ktoré súd v konaní dodatočne modifikoval sa nezapisujú.

Graf č. 13 - Mediačná dohoda schválená súdom (v celom rozsahu)

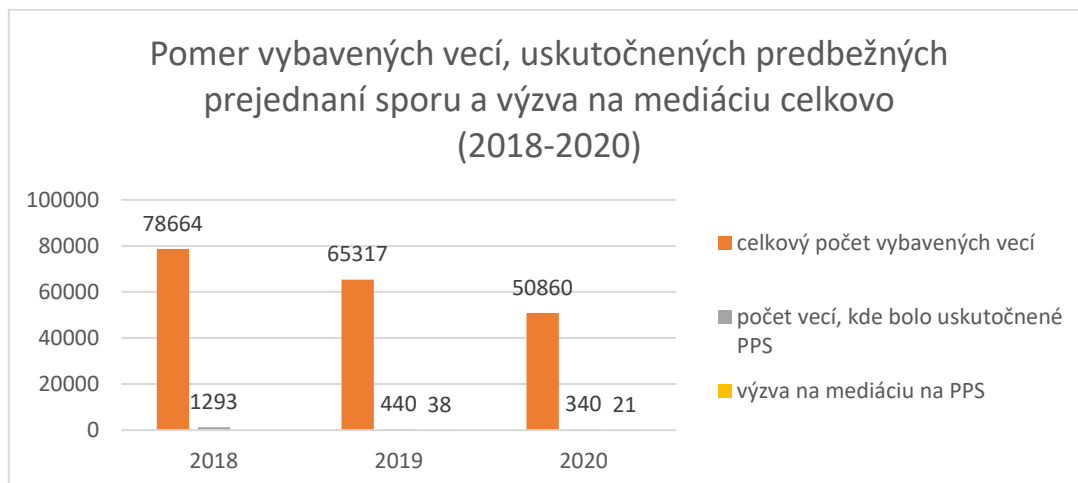
Zdroj: Analytické centrum MS SR

Vzhľadom na počty reálne vykonaných mediácií sa tieto údaje javia ako veľmi nízke. Z tohto dôvodu budú v ďalšej fáze projektu tieto údaje podrobnejšie vyhodnotené priamou konzultáciou so sudcami a sudkyňami, prípadne zamestnancami súdov, zodpovednými za vyplňanie štatistických listov.

3.2.5 PREDBEŽNÉ PREJEDNANIE SPORU

Predbežné prejednanie sporu (ďalej aj „PPS“) podľa CSP priamo súvisí s možnosťou odporučiť súdu mediáciu, nakoľko § 118 CSP priamo naväzuje odporúčenie mediácie na PPS.

Graf č. 14 - Počet vybavených vecí, uskutočnených predbežných prejednaní sporu a počet odporučených mediácií v rámci predbežného prejednanie sporu celkovo (2018-2020)

Zdroj: Analytické centrum MS SR

Graf využitia predbežného prejednanie sporu v kontexte celkového nápadu na jednotlivé súdy dokresľuje, že tento inštitút sa ani po 5 rokoch účinnosti CSP nevyužíva vo výraznejšej miere. Pri vypracovaní analýzy sa urobila korekcia vykázania počtu predbežných prejednaní sporu v dvoch prípadoch, kedy bol zjavne nesprávne vykázaný tento príznak (OS PD a OS GA). Počet odporučených mediácií počas predbežného prejednanie sporu je síce v grafe pre ilustráciu uvedený, hodnoty sú však minimálne.

Z grafu pri vyhodnotení údajov zo všetkých súdov je zrejmé, že predbežné prejednanie vecí (sivý stĺpec) je v pomere k celkovo vybaveným veciam podľa ŠL – C (oranžový stĺpec) nevyužívané a navyše má klesajúcu tendenciu. Údaj o vykázanych odporučených mediáciách počas PPS korešponduje s grafom č. 8, hodnoty odporúčenia mediácie počas PPS sú v porovnaní s ostatnými hodnotami zanedbateľné. V r. 2018 sa tento údaj nevyhodnocoval, hodnota preto nie je uvedená.

3.2.6 NAJČASTEJŠIE DRUHY NÁROKOV

Porovnaním jednotlivých druhov nárokov, pri ktorých dochádza podľa štatistických údajov k schváleniu mediačnej dohody súdom vo veciach starostlivosti o maloletých je zrejmé, že počty schválených mediačných dohôd sú pri týchto druhoch sporov v posledných rokoch konštantné.

Podľa štatistických listov v opatrovníckej agende najčastejšie ide o tieto typy vecí:

1. schválenie dohody o výživnom
2. dohoda rodičov o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti
3. dohoda rodičov o úprave styku
4. dohoda rodičov o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti
5. dohoda rodičov o správe majetku
6. dohoda rodičov o zastupovaní dieťaťa
7. iná dohoda o úprave styku

V Občianskoprávných veciach súd najčastejšie v rokoch 2018 a 2019 schvaľoval zmier v nasledujúcich veciach:

Druh nároku (predmet konania) v ktorých bol najčastejšie uzavretý uzavretý zmier v občianskoprávných veciach (štatistické ŠL-C za roky 2018-2020).

3310 - 3. RODINNÉ PRÁVO (okrem ŠLO a HR) - vyživovacia povinnosť v ostatných prípadoch - rodičov voči plnoletým deťom

7530 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Vecné práva - bezpodielové spoluvlastníctvo manželov - vyporiadanie BSM po zániku manželstva

6302 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Spotrebiteľské spory - Spotrebiteľské zmluvy - zmluva o spotrebiteľskom úvere - plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy

6202 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Spotrebiteľské spory - Spotrebiteľské zmluvy - zmluva o pôžičke alebo úvere - plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy

7410 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Vecné práva - spoluvlastníctvo - zrušenie a vyporiadanie

1204 - 1. OBCHODNÉ PRÁVO - Vonkajšie spory záväzkovoprávnej povahy - Všeobecne - zaplataenie ceny, protihodnoty plnenia - nepomenované zmluvy

3340 - 3. RODINNÉ PRÁVO (okrem ŠLO a HR) - vyživovacia povinnosť v ostatných prípadoch - zrušenie vyživovacej povinnosti

1673 - 1. OBCHODNÉ PRÁVO - Vonkajšie spory záväzkovoprávnej povahy - Všeobecne - práva a povinnosti zmluvných strán všeobecne – vnútenie plnenia - spory zo zmeniek a šekov

1214 - 1. OBCHODNÉ PRÁVO - Vonkajšie spory záväzkovoprávnej povahy - Všeobecne - zaplataenie ceny, protihodnoty plnenia - kúpna zmluva

1314 - 1. OBCHODNÉ PRÁVO - Vonkajšie spory záväzkovoprávnej povahy - Všeobecne - zaplataenie ceny, protihodnoty plnenia - zmluva o dielo

5220 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Byty a iné obytné miestnosti - ostatné spory z nájomných zmlúv

7120 - 4. SPORY OBČIANSKOPRÁVNEJ POVAHY - Vecné práva - určenie vlastníctva

Najčastejšie bol zmier uzatvorený vo veciach vyživovacích povinností na plnoleté deti voči rodičom a na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva, ktoré boli vo všetkých sledovaných rokoch na prvých dvoch miestach v umiestnení najčastejšieho druhu nárokov.

Pre účel získania reálneho aktuálneho obrazu o postavení mediácie v SR a o pomeroch a okolnostiach samotného výkonu mediácie podľa Zákona o mediácii v SR, bolo kľúčovým vstupné hodnotenie z perspektívy samotných mediátorov, ktorí vykonávajú mediáciu v zmysle Zákona o mediácii. Za týmto účelom bol v spolupráci s Analytickým centrom MS SR zrealizovaný vstupný prieskum metódou dotazníka. Prieskum bol anonymný a prebiehal elektronicky v dňoch od 23.7.2021 do 31.7.2021. Na elektronickú komunikáciu za účelom oslovenia samotných mediátorov a zaslania elektronického dotazníka boli použité e-mailové kontakty zverejnené v registri mediátorov vedenom MS SR.

4.1.1 VZORKA RESPONDENTOV

Vzorka respondentov, ktorú tvorilo 118 mediátorov, bola vytvorená na základe splnenia štyroch kritérií:

Kritérium č. 1: mediátor je „aktívnym“¹¹⁸ mediátorom v zmysle zákona o mediácii, teda má status „aktívny“ v registri mediátorov ku dňu: 30.6.2021. Kritérium č. 1 spĺňalo 826 respondentov.

Kritérium č. 2: „aktívny“ mediátor má v registri mediátorov zverejnenú e-mailovú adresu. Kritérium č. 2 spĺňalo 796 respondentov.

Kritérium č. 3: „aktívny“ mediátor má v registri mediátorov zverejnenú e-mailovú adresu a táto zverejnená e-mailová adresa je existujúca a správna. Kritérium č. 3 spĺňalo 744 respondentov.

Kritérium č. 4: podmienkou zaradenia odpovedí osloveného respondenta do záverečnej interpretácie výsledkov bolo odoslanie dotazníka stlačením voľby „ODOSLAŤ“ do 31.7.2021 - 23:59. V prípade, že respondent dotazník začal vypĺňať alebo vyplnil, ale nepotvrdil jeho odoslanie voľby „ODOSLAŤ“ v predpísanom termíne, jeho odpovede neboli brané do úvahy a zaradené do záverečnej interpretácie výsledkov. Kritérium č. 4 spĺňalo 118 respondentov.

4.1.1 METÓDA ZBERU ÚDAJOV

Na zber údajov od respondentov bol použitý dotazník, ktorý bol skonštruovaný pre účely tohto vstupného prieskumu. Pozostával z 15 otázok zameraných na mediačnú prax respondentov a troch otázok týkajúcich sa demografických údajov respondentov. V dotazníku sa využívali zatvorené otázky, otvorené otázky s možnosťami voľby odpovede a voľné otvorené otázky.

4.1.2 VÝSLEDKY PRIESKUMU – RESPONDENTI MEDIÁTORI

Už v samotnej fáze tvorby výberového súboru respondentov, bola získaná podnetná informácia v súvislosti s problematikou spoľahlivosti registra mediátorov, ktorý vedie MS SR a aktuálnosti údajov zverejňovaných v registri mediátorov. Z 826 mediátorov, ktorí sú evidovaní ako „aktívni“ v registri mediátorov (údaj platný k 30.6.2021) až 82 nespĺňalo kritérium č. 2 a nespĺňalo kritérium č. 3, teda podmienku zverejnenej e-mailovej adresy, ktorá je zároveň existujúca a správna. Celkovo 30 z 826 „aktívnych“ mediátorov nemá v registri mediátorov zverejnenú e-mailovú adresu a 52 má uvedenú

¹¹⁸Pre rozlíšenie statusového označenia „aktívny“ od všeobecného pojmu aktívny v zmysle aktívne činný, vykonávajúci aktívne činnosť, bude v ďalšom texte pre vyjadrenie statusu uvádzaný pojem „aktívny“ v úvodzovkách.

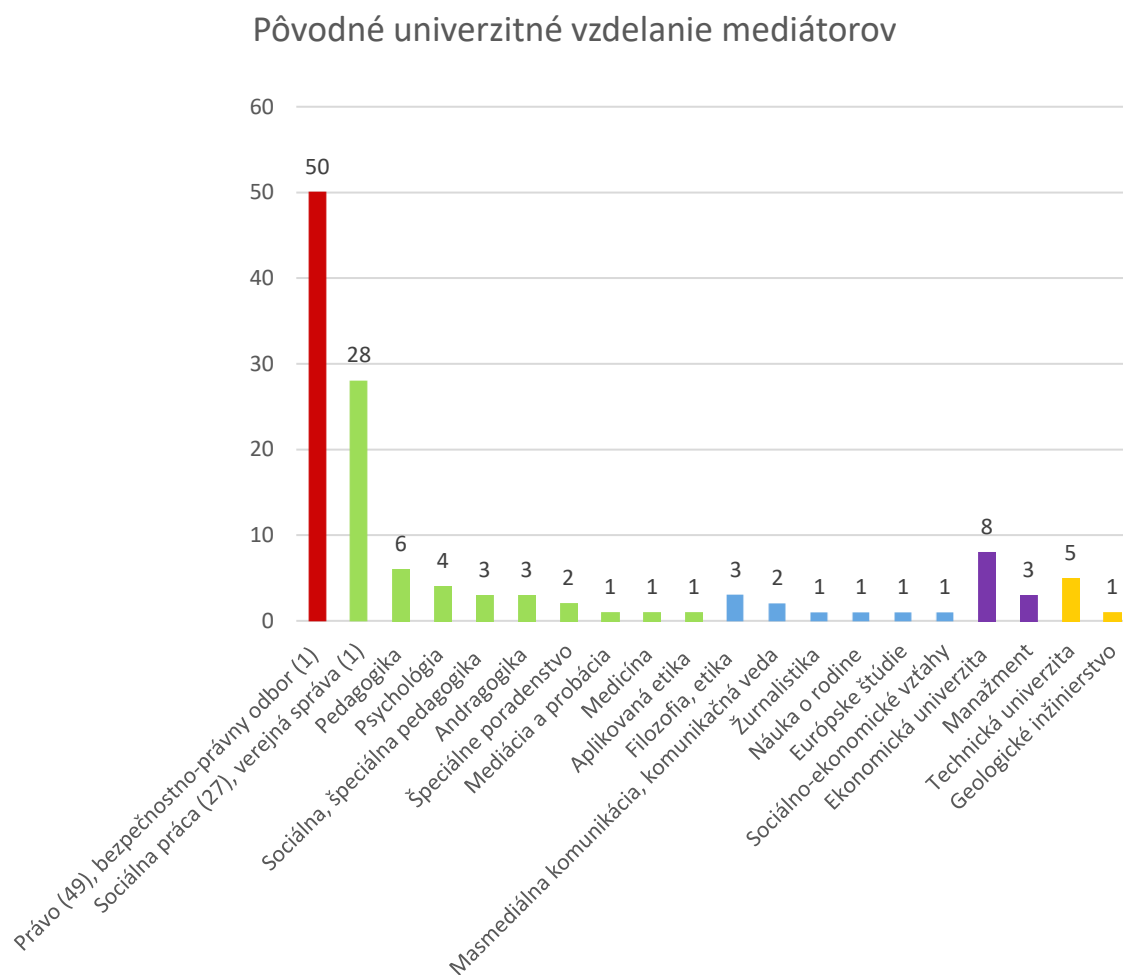

adresu, ktorá je neexistujúca alebo nesprávna. Čiže až u 10% „aktívnych“ mediátorov je v rámci informácií zverejňovaných v registri mediátorov nezrovnalosť alebo chyba.

4.1.2.1 PÔVODNÉ UNIVERZITNÉ VZDELANIE MEDIÁTOROV

Ďalším zámerom prieskumu bolo doplniť charakteristiku respondentov zistením ich **pôvodného univerzitného vzdelania**. Zo súboru 118 respondentov dostatočne zodpovedalo otázku na pôvodné vzdelanie 113 mediátorov. Spolu uviedli 125 študijných odborov a špecializácií. Nesúlad medzi počtom účastníkov prieskumu a študijných odborov vyplynul z absolvovania dvoch špecializácií, študijnej kombinácie pregraduálnej prípravy alebo odlišného zamerania bakalárskeho a magisterského, resp. tretieho stupňa vysokoškolskej prípravy. Tretí stupeň univerzitného vzdelania uvádzajú traja respondenti. Mediáciu chápeme ako interdisciplinárny odbor, z tohto hľadiska je diverzita vítaná.

Graf č. 15 - Pôvodné univerzitné vzdelanie mediátorov

Zdroj: vstupný prieskum

V súbore dominuje právne vzdelanie bez špecifikácie (49 respondentov) a jeden absolvent právno-bezpečnostného odboru. Vysoký percento respondentov (22,4%) uvádza odbor sociálna práca (do tejto kategórie sme zaradili aj odbor verejná správa), spolu 28 účastníkov. Z pragmatických dôvodov sme vytvorili 5 kategórií študijných smerov, oddelených farebne – právne vzdelanie, pomáhajúce odbory (sociálna práca, verejná správa, psychológia, pedagogika, špeciálna a sociálna pedagogika, medicína, andragogika, mediácia a probácia, aplikovaná etika – spolu tvoria 39,2% účastníkov prieskumu oproti najsilnejšej skupine profesií - právne odbory 40%), pracovne sme do kategórie iné spoločensko-vedné odbory zaradili špecializácie filozofia, etika, masmediálna komunikácia, komunikačná veda, náuka o rodine, žurnalistika, európske štúdie, sociálno-ekonomické vzťahy (spolu 7,2%), technické odbory, vrátane geologického inžinierstva (4,8%) a ekonomické smery, ku ktorým sme priradili aj manažment (8,8%).

Z uvedeného vyplýva významná dominancia právnych a pomáhajúcich profesií. Podnety vyplývajúce z odpovedí na otvorené otázky dotazníka preukázateľne smerujú k potrebe zvýšiť úroveň prípravy mediátorov v oblasti práva, praktickej medziľudskej interakcie, legislatívno-organizačných požiadaviek. Získané dáta vedú k úvahe zohľadňovať univerzitné vzdelanie v akreditovaných programoch v rámci odbornej prípravy mediátora. Viac ako 20% respondentov nemá z vysokoškolskej prípravy dostatočné poznatky z práva a sociálno-psychologickej oblasti, a možno predpokladať ani zručnosti z pragmatiky interpersonálneho styku. Vystáva tak otázka flexibilnej modifikácie mediačnej prípravy buď v rovine akreditácie komplexného kurzu pre osobitné profesie alebo štruktúrovania prípravy podľa univerzitného vzdelania. Téma sa takto môže vzťahovať aj k podnetom z výpovedí respondentov o špecializácii mediátorov (zdravotníctvo, stavebníctvo, ekonomické témy, interkulturálne problémy a pod.) a možno ju odporúčať do odbornej diskusie.

Výpovede respondentov:

- „nepokladám možnosť sprístupnenia absolvovania kurzov pre absolventov akýchkoľvek študijných odborov za najšťastnejšiu“,
- „potrebné je, aby boli mediátori vzdelávaní viac v oblasti práva a psychológie; nepovažujem za dostatočné vzdelanie v právnej oblasti, ktoré bolo poskytnuté v rámci vzdelávacieho programu mediátor; podľa môjho názoru by mali mediátori byť vzdelávaní v právnej oblasti vo vyššej miere; tiež by mali byť dôsledne poučení o tom, čo je v ich kompetencii a čo už nie“,
- „povinné semináre obohatiť o inštruktáže a konkrétne prípady a výmenu skúseností s renomovanými mediátormi“.

Téma odbornej prípravy mediátorov resp. ďalšieho vzdelávania mediátorov je aktuálna, vyskytuje sa vo veľkom rozsahu.

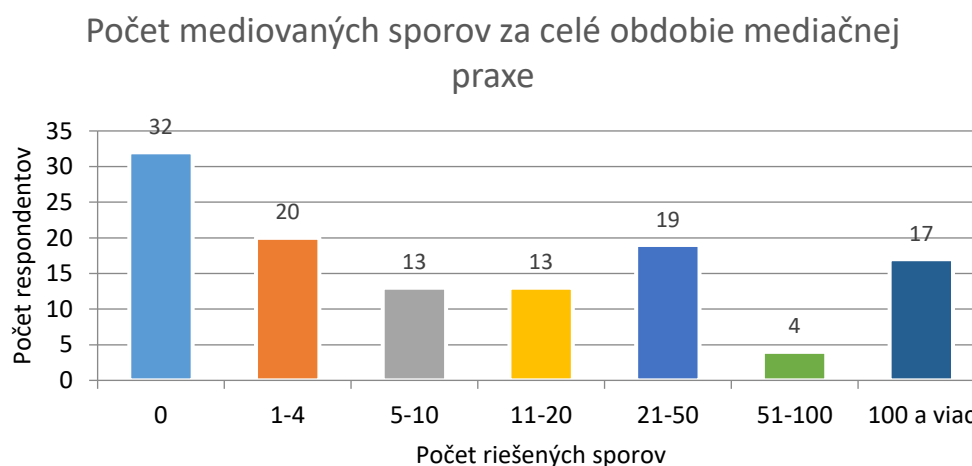

4.1.1.2 POČET MEDIOVANÝCH PRÍPADOV

Otázka otvárajúca vstup do zisťovania aktuálneho stavu mediačnej praxe na Slovensku znela: „**Uvedte počet Vami mediovaných prípadov za celé obdobie Vašej mediačnej praxe**“. Vo vzťahu k cieľom projektu sa ukazuje ako veľmi dôležité zistenie o tom, že viac ako štvrtina respondentov (32 z celkového počtu 118 respondentov – t.j. 27,12%) nikdy mediáciu reálne nevykonávala. Bolo by

užitočné ďalej zisťovať či pre tento stav existovali objektívne dôvody alebo prevažovali subjektívne dôvody, napr. v podobe osobného rozhodnutia oddaliť výkon mediácie, nedostatok času z dôvodu hlavného zamestnania, zaujatie postoja „čakám na klientov“, pochybnosti o vlastných mediačných zručnostiach, a pod. Zároveň však možno konštatovať, že nezanedbateľnú časť aktívnych mediátorov (14,41%) tvoria skúsení, aktívne pracujúci mediátori, ktorých mediačná prax predstavuje 100 a viac mediovaných prípadov. Počtom sa k najaktívnejším mediátorom približujú mediátori s 21 – 50 mediovanými prípadmi (16%) a 1 – 4 mediovanými prípadmi (17%) za obdobie svojej mediačnej praxe. Ďalej nasledujú mediátori s 11-20 mediovanými prípadmi (11%) a 5 – 10 mediovanými prípadmi (11%). Najmenšie zastúpenie majú mediátori s počtom mediácií v rozpätí 51 – 100 prípadov. Prezentované zistenia o počte mediovaných sporov ponúkajú zaujímavú úvahu o vzťahu medzi počtom mediovaných prípadov a výkone mediačnej činnosti ako hlavnej alebo vedľajšej pracovnej činnosti.

Graf. č. 16 - Počet mediovaných sporov za obdobie mediačnej praxe

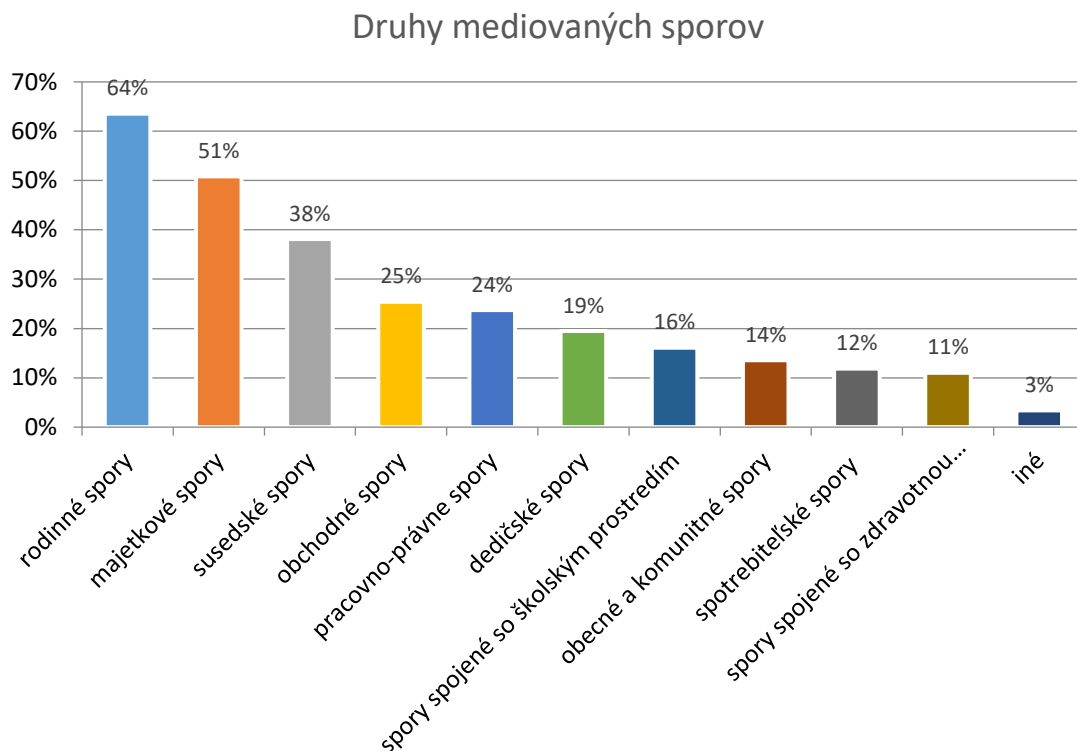

Zdroj: vstupný prieskum

4.1.2.3 DRUHY MEDIOVANÝCH SPOROV

Z analýzy výsledkov je možné charakterizovať aj druhy sporov, pri riešení ktorých sa využíva mediácia. Z odpovedí na otvorenú otázku: „**Uvedte druhy sporov, ktoré ste mediovali**“ vyplýva, že jednoznačne v rámci mediačnej praxe dominujú rodinné spory (okrem majetkových a dedičských sporov). Skúsenosť s riešením týchto sporov deklarovalo až 63,56% mediátorov. Nasledujú majetkové spory (vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, BSM, náhrada škody,..), ktoré riešilo 50,85% mediátorov a susedské spory riešilo 38,14% mediátorov. Približne štvrtina oslovených mediátorov riešila aj obchodné (25,42%) a pracovno-právne (23,73%) spory. Takmer 20% mediátorov sa angažovalo pri riešení dedičských sporov, 16% z nich riešilo aj spory spojené so školským prostredím. S riešením obecných a komunitných sporov má skúsenosť takmer 14% respondentov. Rovnaké zastúpenie mediátorov bolo pri riešení sporov spojených so zdravotnou starostlivosťou (11%) a spotrebiteľských sporov (12%). Respondenti uvádzali aj ojedinelú skúsenosť s riešením sporov v trestnom práve, sporov o premlčaní práva, environmentálnych a medzigeneračných sporov. Uvedené zistenia naznačujú, pri ktorých sporoch je slovenská verejnosť otvorená voči iným ako tradičným spôsobom riešenia konfliktov.

Graf. č. 17 - Druhy mediovaných sporov

Zdroj: vstupný prieskum

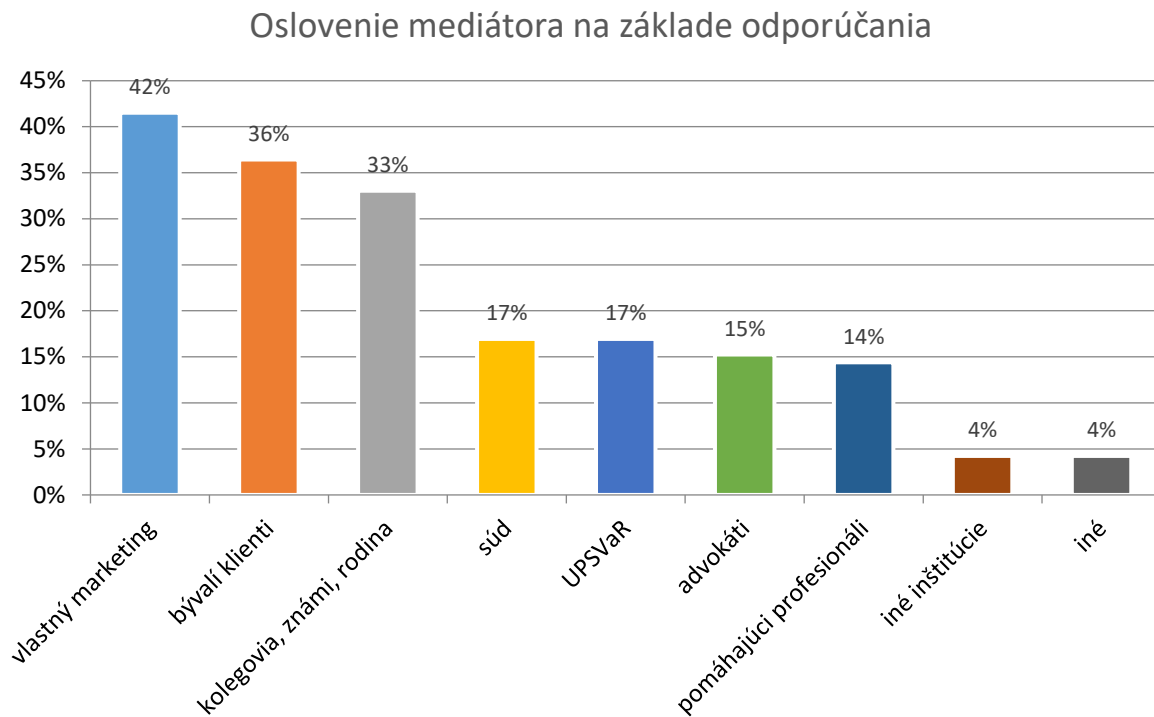
4.1.2.4 ODPORÚČANIE MEDIÁCIE

Pre napĺňanie projektových cieľov sa ukázalo byť dôležitým porozumieť aj otázkam, ktoré súvisia s dostupnosťou informácií o mediácii v rámci slovenskej verejnosti, so spoluprácou odborníkov/inštitúcií angažujúcich sa pri riešení konfliktov v živote ľudí, so skúsenosťou účastníkov mediácie, ako cestami, ktorými sa mediácia dostáva do povedomia spoločnosti. Nasledujú odpovede na otázku: „**Účastníci mediácie Vás oslovili na základe...**“ Najväčší podiel (42%) na vyhľadani mediátora stranami sporu majú informácie zverejňované na webových stránkach, sociálnych sieťach, v masmédiách, poskytované najmä samotnými mediátormi v rámci aktivít v propagačnej, osvetovej a vlastnej marketingovej činnosti.

Veľký vplyv na využitie mediácie na riešenie sporu má aj odporúčanie bývalými klientmi (36%) a odporúčanie z radov osôb blízkych mediátorovi ako kolegovia, priatelia, rodinní príslušníci (33%). Rovnakou mierou (17%) sa na vyhľadani mediátora podieľajú odporúčania súdu, a ÚPSVaR. 15% podiel majú advokáti a 14% pomáhajúce profesie.

Ukazuje sa, že pre podporu vo využívaní mediácie je dôležité zverejňovať informácie o mediácii, ktoré sú ľahko dostupné. Tiež je užitočné prezentovať úspešnosť mediovaných prípadov. Významne prispievajú k odporúčeniu mediátora aj ľudia s poznaním mediácie či osobnou skúsenosťou ako dôveryhodný zdroj informácií, pričom je zároveň podstatné využívať autoritu inštitúcií a profesií s vysokým statusom v spoločnosti.

Graf. č. 18 - Oslovenie mediátora na základe odporúčania

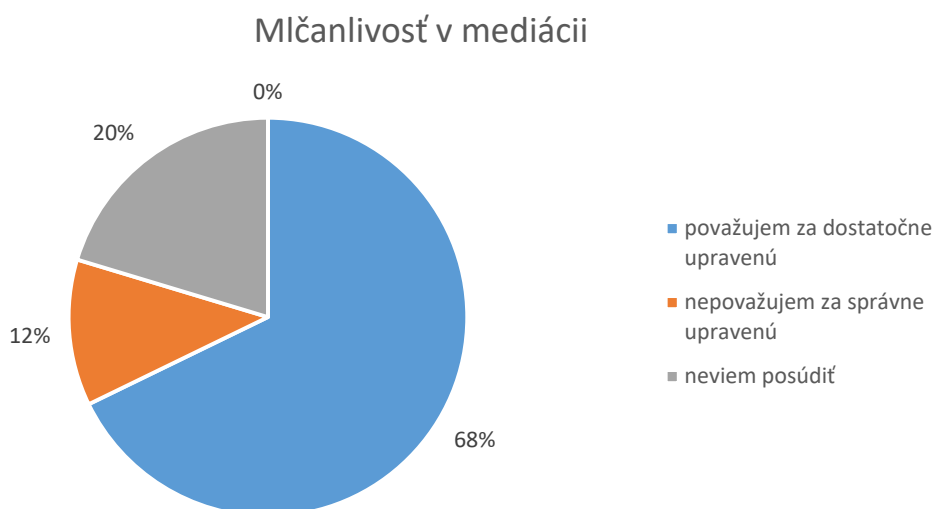

Zdroj: vstupný prieskum

4.1.2.5 MLČANLIVOSŤ V MEDIÁCII

Úvodný prieskum bol zameraný aj na názor „aktívnych“ mediátorov na otázku mlčanlivosti a dobrovoľnosti mediácie, tak ako sú zadefinované v aktuálne platnej legislatíve. Na otázku **„Mlčanlivosť, tak ako je zadefinovaná v aktuálne platnej legislatíve mediácie považujem za správnu“** odpovedalo 118 oslovených mediátorov nasledovne: Až 68% sa domnieva, že mlčanlivosť je v legislatíve vymedzená správne. Za problematické zadefinovanie mlčanlivosti v zákone o mediácii sa vyjadrilo len 12% mediátorov. Až pätina respondentov (20%) nedokázala posúdiť či je mlčanlivosť vhodne legislatívne zakotvená. Vzhľadom k tomu, že ide o aktívnych mediátorov vyvoláva toto zistenie isté otázky o tom, ako pristupujú k mlčanlivosti vo svojej mediačnej praxi. Ide o jeden zo základných princípov v mediácii, ktorý môže výrazne ovplyvniť využívanie mediácie pri riešení sporov, keďže mediátor deklaruje zachovávanie mlčanlivosti všetkými stranami zúčastnenými na mediácii. Poskytnutie informácií, ktoré podstatným spôsobom ovplyvňujú to, či strany sporu dospejú k dohode alebo nie, je podmienené istou mierou vzájomnej dôvery medzi účastníkmi mediácie. Túto otázku bude potrebné v projekte preskúmať bližšie a porozumieť tomu, ako je mlčanlivosť vnímaná medzi mediátormi, a to aj v kontexte určitej nejednoznačnosti výkladu povinnosti mlčanlivosti.

Graf. č. 19 - Mlčanlivosť v mediácii

Zdroj: vstupný prieskum

4.1.2.6 DOBROVOĽNOSŤ V MEDIÁCI

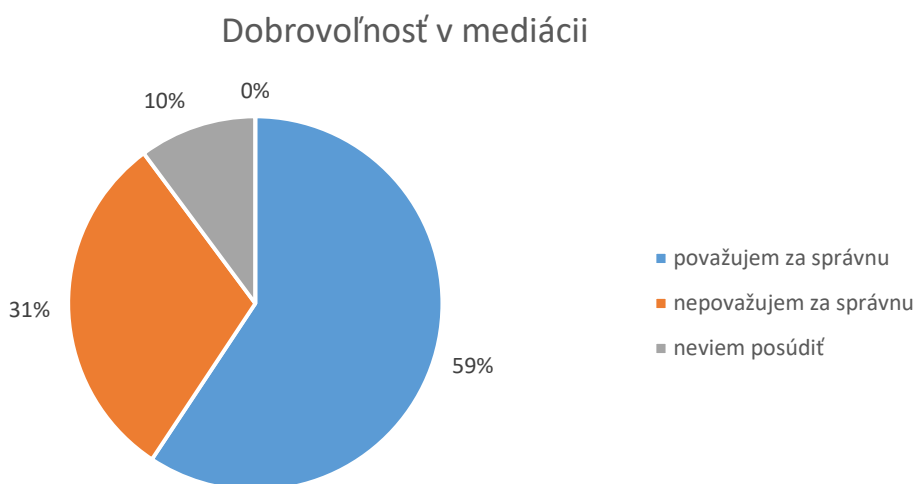
V otázke ohľadne dobrovoľnej účasti, kde otázka bola formulovaná ako otvorená možnosť odpovedať na formuláciu „**Dobrovoľnosť v mediácii považujem za správnu**“, sa tiež objavili výraznejšie rozdiely. Nadpolovičná väčšina mediátorov (59%) zastáva názor, že účasť na mediácii by mala byť dobrovoľná. Približne o polovicu menej (31%) mediátorov sa domnieva, že ide nesprávny názor a domnievajú sa, že účasť na mediácii by mala byť povinná. K tejto otázke sa nevedelo vyjadriť 10% „aktívnych“ mediátorov.

V prípade ak respondent odpovedal na túto otázku záporne mohol uviesť svoj návrh na legislatívne zmeny. Nižšie uvádzame niektoré výroky respondentov k téme povinnej mediácie:

- „povinná mediácia ako prvý krok na vyriešenie sporu ešte pred súdnym konaním, mediácia by sa tak stala súčasťou súdneho konania“,
- „záväzný postup by mal začať návrhom na mediáciu pred súdnym konaním, súdy by mal spory (mimo trestných a obchodných vecí) automaticky posilať najprv mediátorom“,
- „v prípade niektorých osobitných druhov konaní na súde zaviesť povinnosť najskôr sa zúčastniť sedenia u mediátora, ktoré určí súd (napr. pri rozvodových konaniach, starostlivosti o maloleté deti - výživné a styk s druhým rodičom, tak isto pri vypořádání BSM)“,
- „po povinnej mediácii aj ak bude mediácia neúspešná, môže sa účastník domáhať súdneho zásahu, a to vzhľadom na neúnosný počet rozvodových konaní a konaní o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom“,
- „nariadená mediácia už pri prvom kontakte v prípade sporov v oblasti zdravotnej starostlivosti“,
- „povinnosť zúčastniť sa mediácie a pokúsiť uzavrieť spor dohodou pred súdnym pojednávaním“,
- „vhodné, ak by pred začatím súdneho procesu, pojednávania, mali účastníci možnosť (napr. na základe nariadenia súdu) stretnúť sa s mediátorom a predbežne predjednať ich spor a možnosť jeho doriešenia mimosúdne“,

- „dôvody povinnej mediácie pri rozvode – primárny záujem je ochrana dieťaťa, prípadne zapojiť do procesu školskú mediáciu“.

Graf. č. 20 - Dobrovoľnosť v mediácii

Zdroj: vstupný prieskum

Z výrokov respondentov nevyplýva jednoznačný postoj voči dobrovoľnosti/povinnosti mediácie. Mediátori diferencovane a citlivo vnímajú túto tému. Pre účely projektu je potrebné bližšie skúmať tému dobrovoľnej účasti na mediácii a to z hľadiska procesuálneho aj obsahového (druhy sporov). Zaujímavé bude zistiť aj dôvody, ktoré vedú mediátorov k takýmto záverom.

4.1.2.7 MEDIÁCIA AKO PODNIKATEĽSKÁ ČINNOSŤ

Ďalším parametrom hodnotenia pozície a kvality výkonu mediácie v zmysle zákona o mediácii v Slovenskej republike bolo zisťovanie názoru mediátorov na vymedzenie mediácie výhradne ako podnikateľskej činnosti. Otázka znela: „**Vymedzenie mediácie výhradne ako podnikateľskej činnosti považujem za správne**“. Veľmi zaujímavým bolo zistenie, že k tejto otázke neexistuje vyhranený názor a možno hovoriť o rozporuplnom postoji mediátorskej obce k mediácii ako podnikateľskej činnosti. Vymedzenie mediácie ako podnikateľskej činnosti považuje za správne 40% respondentov, naopak za nesprávne ju považuje 36%. Pomerne vysoké percento oslovených mediátorov (24%) sa nedokázalo k tejto otázke vyjadriť. Dôvody tohto stavu, budú skúmané v rámci ďalších fáz projektu.

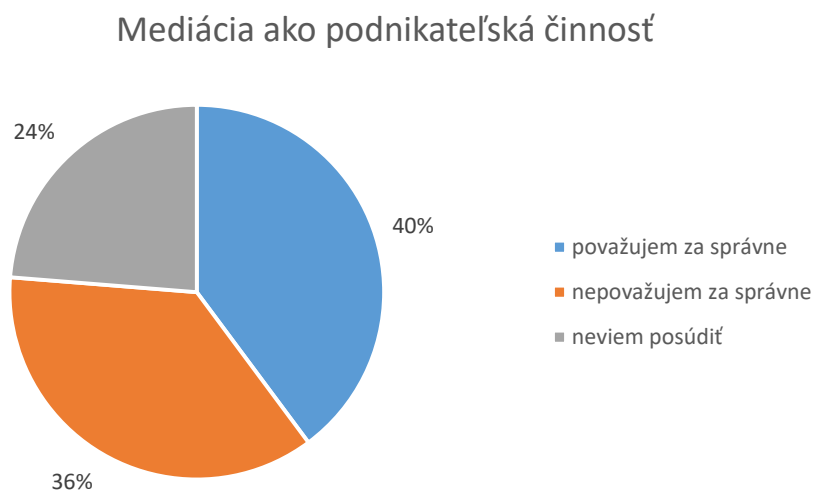
Respondenti, ktorí vyjadrili nesúhlasný názor na vymedzenie mediácie výhradne ako podnikateľskej činnosti, uvádzali nasledovné zdôvodnenie:

- „nie každý subjekt sa stane mediátorom za účelom dosahovania zisku tak ako je špecifikované podnikanie“,
- „odporúčam slobodné povolanie“,

- „vyňať pri činnosti mediácie, že ide o podnikanie pri niektorých druhoch povolania (pomáhajúce profesie, školstvo), ktoré pri svojej profesionálnej činnosti by mali mediáciu využívať“,
- „vzhľadom na potrebu zvyšovania povedomia o možnosti riešenia sporov mediáciou navrhujem, aby mediátori mohli pôsobiť aj v rámci organizácii či štátnych alebo neštátnych, avšak za obdobných podmienok ako mediátori - podnikatelia (navrhujem nedeliť legislatívu do rôznych zákonov, ale vytvoriť jeden komplexný zákon obsahujúci celú problematiku činnosti mediátora)“,
- „považujem za dôležité všetko čo je v prospech detí poskytovať zdarma, teda v rámci profesie“.

Motivácia k mediácii nemusí byť len finančná, prichádzajú návrhy podporovať aj mediáciu v nekomerčnej sfére (školská, obecná, susedská, komunitná a pod.), zdôrazňovaný je pomáhajúci efekt a humánný aspekt mediácie.

Graf č. 21 - Mediácia ako podnikateľská činnosť

Zdroj: vstupný prieskum

4.1.2.8 VNÍMANIE STATUSU MEDIÁCIE A MEDIÁTORA

Ďalšou otázkou sa zisťoval názor na spoločenské postavenie mediátorov na Slovensku: „**Súčasný status mediátorov a mediácie na Slovensku je, podľa Vášho názoru (uveďte prívlastky ako napr. dobrý, zlý, záhadný a pod.)**“ Z výsledkov prieskumu možno konštatovať, že v rámci mediátorskej obce výrazne prevláda priam panuje pocit, že mediácia a mediátori sú na Slovensku vnímaní negatívne. Až 93,22% respondentov charakterizovalo spoločenský status mediácie ako zlý, veľmi zlý, negatívny, nedostatočný, podceňovaný, slabý, nefunkčný, a pod. Zo 110 respondentov, ktorí odpovedali na túto otázku len 5 respondentov vníma status mediátorov a mediácie na Slovensku ako dobrý. Toto zistenie upozorňuje na nepriaznivý stav, ktorý môže mať viacero príčin. Nedostatočné poznanie mediácie verejnosťou, ako aj činnosti mediátora, ale aj nízka kvalita mediačných služieb, nedostatočná až absentujúca spolupráca odborníkov a mediátorov a pod. V ďalšom skúmaní sa bude v rámci projektu

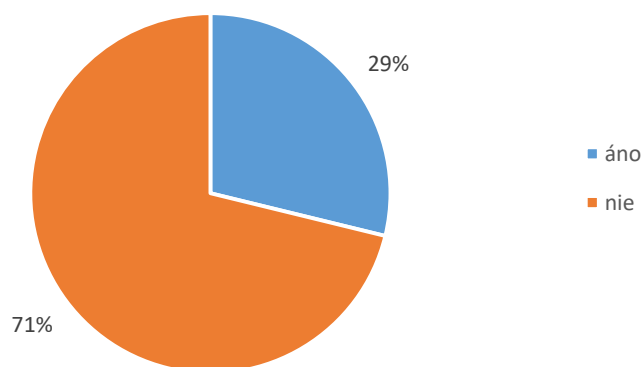
tomuto javu venovať zvýšená pozornosť s cieľom porozumieť existujúcemu stavu a navrhnúť zmeny, ktoré by zlepšili postavenie mediácie a mediátorov v očiach slovenskej verejnosti.

4.1.2.9 ČLENSTVO V ORGANIZÁCII ZDRUŽUJÚCEJ MEDIÁTOROV

V grafe č. 22 sú zachytené zistenia týkajúce sa členstva mediátorov v profesijných združeniach. Otázka znela: „**Ste členom niektorej organizácie združujúcej mediátorov?**“ Len 29% mediátorov zo sledovanej vzorky je organizovaných v niektorej členskej základni. Je to veľmi nízky počet, ak zväžíme význam členstva v profesijných združeniach, ktoré sa obvykle spája s poskytovaním odbornej podpory, usmernenia pri výkone činnosti, kde sa členovia takýchto združení či iných organizácií môžu kontinuálne vzdelávať a rozvíjať výmenou skúseností, ujasňovania si nejasností v súvislosti s rôznymi dilemami, s ktorými sa vo svojej praxi stretáva a pod. V ďalšom skúmaní bude užitočné pre ciele projektu zisťovať víziu a misiu profesijných združení mediátorov, funkcie ktoré plnia pre svojich členov ako aj potreby samotných mediátorov, ktoré by mala takáto organizácia uspokojovať.

Graf č. 22 - Členstvo v organizácii združujúcej mediátorov

Členstvo v organizácii združujúcej mediátorov

Zdroj: vstupný prieskum

4.2 PRIESKUM O SÚČASNOM STAVE VYUŽITIA MEDIÁCIE – RESPONDENTI SUDCOVIA

Pre účel získania reálneho obrazu o aktuálnom postavení mediácie v SR a reálneho obrazu o pomeroch a okolnostiach samotného výkonu mediácie podľa zákona o mediácii v SR bolo kľúčovým vstupné hodnotenie z perspektívy sudcov, pôsobiacich na krajských a okresných súdoch v SR. Na všetky okresné a krajské sudy bol cestou oslovenia predsedov a podpredsedov súdov zaslaný dňa 20.5.2021 list ministerky spravodlivosti Márie Kolíkovej zo dňa 17.5.2021 s informáciou o projekte a výzvou na zapojenie sa do projektu. Na tento list reagovalo 24 súdov, ktoré cestou predsedu alebo podpredsedu

súdu (alebo nimi povereného zamestnanca) vyjadrili mailom záujem konkrétnych sudcov daného súdu zapojiť sa do projektu alebo na základe informácií od svojich predsedov priamo konkrétni sudcovia komunikovali s MS SR a prejavili záujem zapojiť sa do projektu.

Za účelom získania vstupných dát bol v spolupráci s Analytickým centrom MS SR zrealizovaný vstupný prieskum formou dotazníka. Prieskum bol anonymný a prebiehal elektronicky v dňoch od 23.7.2021 do 31.7.2021.

4.2.1 VZORKA RESPONDENTOV

Výber respondentov do súboru bol podmienený splnením dvoch kritérií:

Kritérium č. 1: – sudca priamo alebo cestou súhlasného stanovisko so zapojením do projektu zo strany vedenia daného súdu prejavil záujem zapojiť sa do projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“. Kritérium č. 1 spĺňalo 75 respondentov.

Kritérium č. 2: podmienkou zaradenia odpovedí respondenta do spracovania dát z prieskumu bolo odoslanie vyplneného dotazníka stlačením voľby „ODOSLAŤ“ do 31.7.2021 - 23:59. V prípade, že respondent dotazník začal vypĺňať alebo vyplnil, ale nepotvrdil jeho odoslanie stlačením voľby „ODOSLAŤ“ v predpísanom termíne, jeho odpovede neboli brané do úvahy a neboli zaradené do spracovania výsledkov. Kritérium č. 2 spĺňalo **28 respondentov**.

Do vstupného prieskumu sa zapojilo 28 zo 75 oslovených sudcov.

4.2.2 METÓDA ZBERU ÚDAJOV

Na zber údajov od respondentov bol použitý dotazník, ktorý bol skonštruovaný pre účely tohto vstupného prieskumu. Pozostával z 26 otázok zameraných na súdnu prax respondentov a ich poznatky a skúsenosti s využívaním mediácie v súdnej praxi a troch otázok týkajúcich sa demografických údajov respondentov. V dotazníku sa využívali zatvorené otázky, otvorené otázky s možnosťami voľby odpovede a voľné otvorené otázky.

4.2.3 VÝSLEDKY PRIESKUMU – RESPONDENTI SUDCOVIA

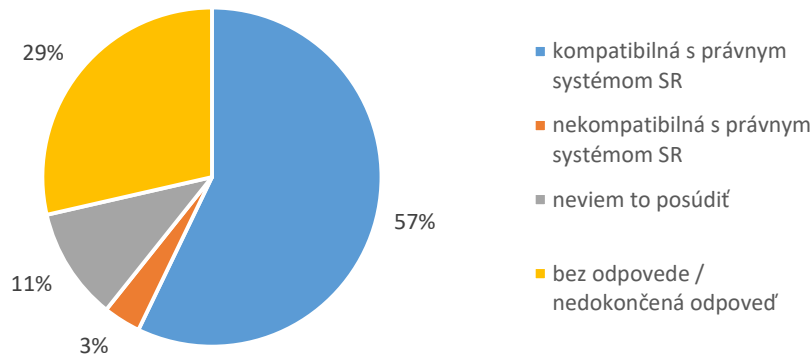
4.2.3.1 KOMPATIBILITA MEDIÁCIE S PRÁVNYM SYSTÉMOM SR

Z dôvodu podpory využívania mediácie na základe odporúčania súdu sa v prieskume ukázala byť relevantná **otázka o kompatibilite mediácie s právnym systémom SR**. Názory oslovených sudcov zachytáva graf, z ktorého je možné vidieť, že nadpolovičná väčšina (57 %) považuje mediáciu, tak ako je v súčasnosti ukotvená v zmysle zákona o mediácii, za kompatibilnú s právnym systémom SR. Len 3% vníma nezhodu medzi mediáciou a právnym systémom SR. Veľké percento respondentov (29%) na túto otázku neodpovedalo a 11% oslovených sudcov nedokázalo posúdiť či je mediácia v zhode s právnym systémom SR alebo existujú tam nezhody. Môžeme konštatovať, že 40% oslovených sudcov sa nikdy tejto téme nevenovalo, nezaujímal sa o mediáciu alebo nej nevedia toľko, aby mohli zaujať stanovisko k tejto téme. Žiaden respondent nezdôvodnil svoj názor. Z uvedených zistení môžeme vyvodiť

predbežný záver, že takmer polovica oslovených sudcov pravdepodobne nemá dostatok informácií o mediácii.

Graf č. 23 - Kompatibilita mediácie s právnym systémom SR

Kompatibilita mediácie s právnym systémom SR

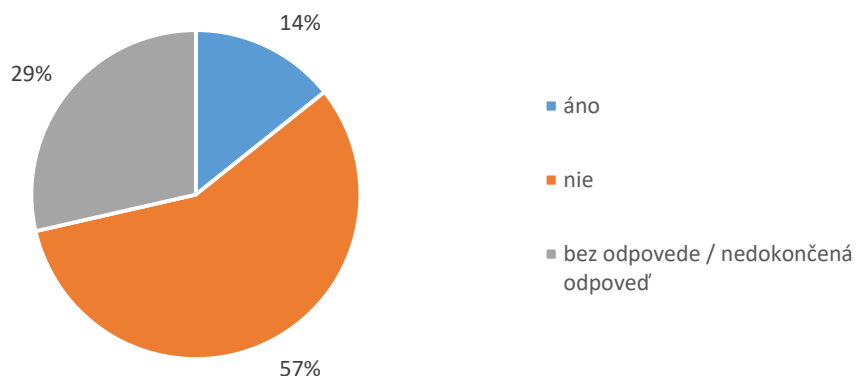
Zdroj: vstupný prieskum

4.2.3.2 PRÍNOS ALEBO SKOMPLIKOVANIE SÚDNEHO RIEŠENIA SPORU ABSOLVOVANÍM MEDIÁCIE

Na otázku „**Stretli ste sa s prípadom, keď absolvovanie mediácie zhoršilo, narušilo alebo skomplikovalo súdne riešenie sporu?**“ boli získané nasledovné odpovede: Nadpolovičná väčšina respondentov (57,14%) sa zhodla, že sa nestretla s prípadom, kedy by absolvovanie mediácie účastníkmi sporu zhoršilo, narušilo alebo skomplikovalo súdne riešenie sporu. Objavili sa však aj odpovede u 14% respondentov, ktorí sa stretli s prípadom, kedy mediácia skomplikovala súdne riešenie sporu. Bližšie svoju odpoveď nerozvádžajú a nepodkladajú konkrétnosťami. Bez odpovede zostalo 29% oslovených sudcov, čo predstavuje rovnaké percento respondentov bez odpovede pri otázke o kompatibilite mediácie a právneho systému SR. V súvislosti s odpoveďami na predchádzajúcu otázku vzniká istý predpoklad, že je tu skupina sudcov, ktorí o mediáciu neprejavujú záujem.

Graf č. 24 - Skomplikovanie súdneho riešenia sporu absolvovaním mediácie

Skomplikovanie súdneho riešenia sporu absolvovaním mediácie

Zdroj: vstupný prieskum

4.2.3.3 ODPORÚČANIE MEDIÁCIE

S cieľom priblížiť podporu pre využívanie mediácie na Slovensku zo strany súdov sa v dotazníku objavila aj otázka o tom, **či sudcovia odporúčajú mediáciu vo svojej praxi**. Mediáciu v zmysle zákona o mediácii stranám sporu aktívne odporúča približne 53% (53,57%), neodporúča 17,86% a opätovne takmer 29% sudcov zostalo bez odpovede.

Graf č. 25 - Odporúčanie mediácie v praxi sudcu/sudkyne

Odporúčanie mediácie v praxi sudcu/sudkyne

Zdroj: vstupný prieskum

Polovica respondentov (14) odpovedala aj na otázku **koľko prípadov odporúčili za posledných 5 rokov**. Uvádzané počty odporúčanej mediácie boli - 0 (2x), 4, 5, 6, 10, 30, 100. Niektorí sudcovia (5) nevedeli uviesť počet odporúčaných mediácií. Objavili sa aj odpovede: pomerne často pri prvom pojednávaní, pri každej novej veci, v rodinných veciach. Len menej ako polovica sudcov sa zmieni o mediácii alebo ju odporúča. Pre ciele projektu je to veľmi kritické zistenie a ukazuje sa potreba výraznejšieho

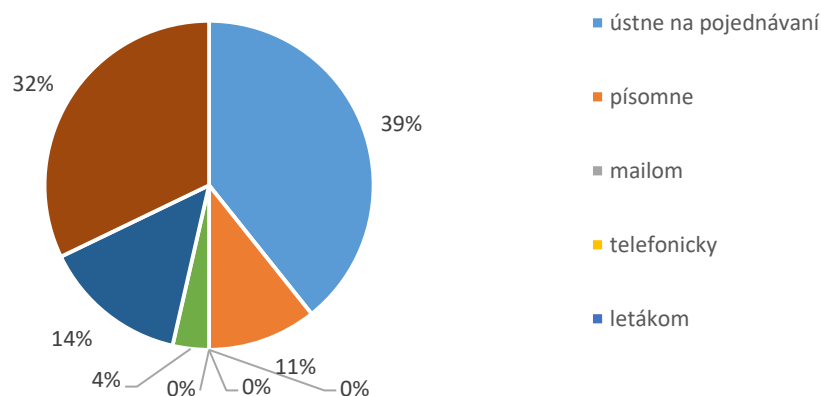
zapojenia sudcov do podpory využívania mediácie a to prostredníctvom informovania a vzdelávania sudcov o mediácii a jej prínose pre riešenie sporov či už z pohľadu účastníkov konfliktu, súdu, spolupracujúcich odborníkov alebo kultúry riešenia konfliktov na Slovensku.

4.2.3.4 FORMA INFORMOVANIA ÚČASTNÍKOV SÚDNEHO KONANIA O MOŽNOSTI VYUŽIŤ MEDIÁCIU

V prieskume sa zisťoval aj spôsob akým súd informuje účastníkov konania o možnosti riešiť spor mediáciou. Na otázku: „**Akou formou najčastejšie Váš súd informuje účastníkov súdneho konania o možnosti využiť mediáciu v civilných sporoch, v konaniach o rozvod manželstva, v konaniach vo veciach maloletých detí a pri výkone rozhodnutia?**“ Oslovení sudcovia odpovedali, že najčastejšie je to ústnou formou na pojednávaní (39% sudcov).

Graf č. 26- Forma informovania účastníkov súdneho konania o možnosti využiť mediáciu v civilných sporoch

Forma informovania účastníkov súdneho konania o možnosti využiť mediáciu v civilných sporoch

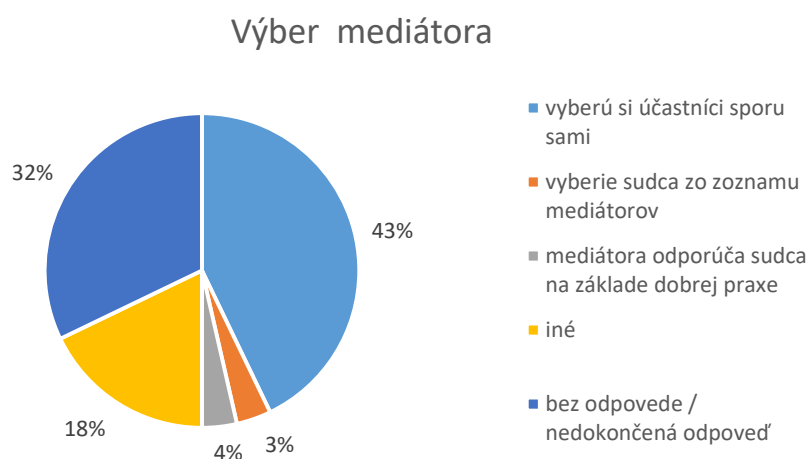
Zdroj: vstupný prieskum

Písomnú formu využíva 11% respondentov a 14% sudcov volí iné formy informovania (kombinácia viacerých možností, e-mail, leták, informačná tabuľa, prostredníctvom koordinátora (týka sa to sudcov pilotných súdov projektu AUDIT v časti overovania nových prístupov k riešeniu sporov v poručenskej agende multidisciplinárnym prístupom, kedy pilotné súdy majú vytvorenú pozíciu špecializovaného vyššieho súdneho úradníka s názvom koordinátor)). Vzhľadom k tomu, že prevláda ústne informovanie účastníkov súdneho konania stojí za bližšie preskúmanie či sú poskytované dostatočné informácie. Kritickým sa stáva informované rozhodnutie účastníkov, rozhodnutie na základe vytvorenia reálneho obrazu o mediácii, o dobrovoľnej účasti a mlčanlivosti. Z oslovených sudcov 32% neodpovedalo na túto otázku a 4% sudcov o mediácii účastníkov konania neinformujú .

4.2.3.5 VÝBER MEDIÁTORA

Iný druh podpory vo využívaní mediácie zo strany súdu je možné vnímať aj v pomoci pri vyhľadanií mediátora. Z odpovedí na otázku „**Ak vyzývate alebo Váš súd vyzýva účastníkov sporu k účasti na mediácii, ako dochádza k výberu mediátora?**“ sa ukázalo, že súdy sa na vyhľadanií mediátora väčšinou aktívne nepodieľajú (42,86%) a účastníci konania si mediátora vyberajú sami. Približne 4% oslovených sudcov odporúčajú mediátora na základe dobrej praxe a 3% sudcov vyberú mediátora zo zoznamu mediátorov. Na otázku o výbere mediátora neodpovedalo 32% respondentov čo sa približne zhoduje so skupinou respondentov neaktívnych či nepodporujúcich mediáciu. Výber mediátora môže byť náročnou úlohou pre strany sporu najmä vtedy, ak o mediácii počuli na súde prvýkrát. Stojí za ďalšie preskúmanie zdrojov podpory zo strany súdu pri uľahčení tejto úlohy sporovým stranám a to aj napriek tomu, že výber mediátora je ich slobodnou voľbou.

Graf. č. 27 - Výber mediátora

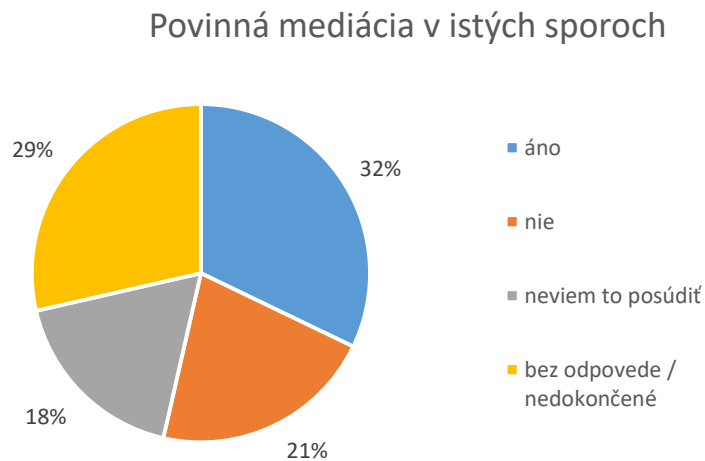

Zdroj: vstupný prieskum

4.2.3.6 POVINNÁ MEDIÁCIA

Prieskum bol zameraný aj na postoj sudcov k otázke dobrovoľnosti mediácie. Respondenti sa líšia v odpovediach na otázku: „**Mala by byť, podľa Vás, mediácia v istých prípadoch povinná?**“ Povinnosť využiť mediáciu v istých prípadoch považuje za správnu 32,14% zapojených sudcov. Za zachovanie dobrovoľnej účasti na mediácii sa vyjadrilo 21,43% sudcov. Až 47% sudcov nevedelo posúdiť túto otázku alebo zostalo bez odpovede. Vysoké percento odpovedí bez názoru súvisí s nízkou alebo žiadnou informovanosťou respondentov o mediácii.

Graf. č. 28 Povinná mediácia v istých sporoch

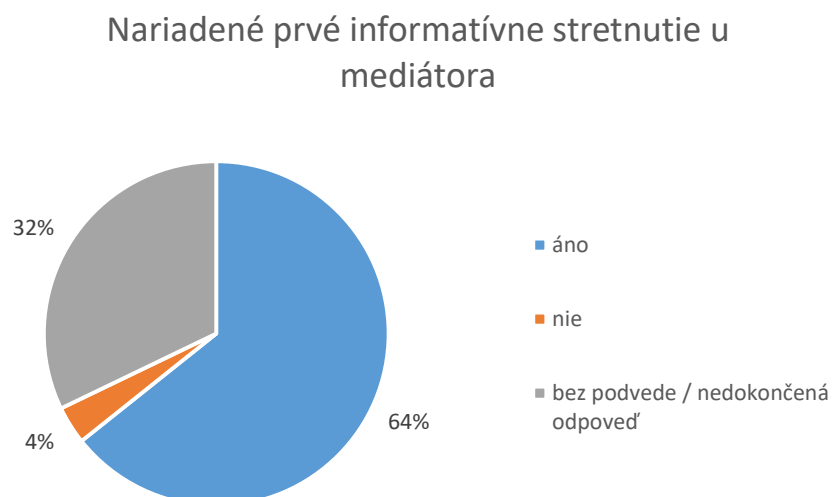

Zdroj: vstupný prieskum

4.2.3.7 PRVÉ INFORMATÍVNE STRETNUTIE S MEDIÁTOROM

Napriek tomu, že k povinnej účasti na mediácii v istých sporoch sa sudcovia stavali rozporuplne, tak **na otázku o zavedení nariadenia prvého informatívneho stretnutia u mediátora** odpovedalo kladne 64% z nich. Objavila sa aj jedna zamietavá odpoveď (4%). Mierne pochybovania sa objavili aj vo viacerých súhlasných odpovediach a súviseli s obavami o predlžovaní súdneho konania. Je potrebné dôkladne preskúmať tieto skutočnosti a hľadať také možnosti, aby stanovená maximálna dĺžka súdneho konania nebola prekážkou využívania mediácie v sporoch podaných na súd.

Graf. č. 29 - Nariadené prvé informatívne stretnutie u mediátora

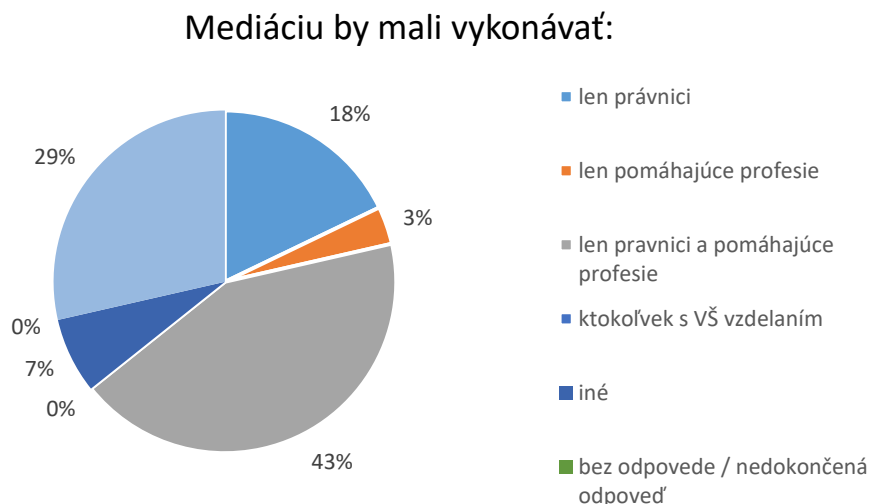

Zdroj: vstupný prieskum

4.2.3.8 VZDELANIE MEDIÁTOROV PODĽA NÁZORU SUDCOV

Z prieskumu je potrebné upozorniť aj na zaujímavý názor sudcov na primárnu odbornosť mediátora získanú absolvovaním vysokoškolského vzdelania II. stupňa. Odbor vzdelania mediátora môže predstavovať základnú platformu, z ktorej by sa mohlo vychádzať pri hodnotení kvality výkonu mediácie.

Graf. č. 30 Vzdelanie mediátorov podľa názoru sudcov

Zdroj: vstupný prieskum

Až 60% oslovených sudcov (graf. č. 30) zastáva názor, že **mediáciu by mali vykonávať** len právnicki a pomáhajúce profesie. 18% sudcov preferuje mediátorov so vzdelaním v práve a 5% z nich si myslí, že mediáciu by mali vykonávať odborníci z oblasti pomáhajúcich profesií (psychológovia, pedagógovia, sociálni pracovníci, a pod.). Respondenti udávali v 7% aj iné, bližšie neurčené vysokoškolské vzdelanie mediátora, pričom ale ani jeden respondent nevyužil možnosť vyznačiť ako odpoveď kategóriu „ktokoľvek s vysokoškolským vzdelaním“, čo by korešpondovalo so súčasnou právnou úpravou podmienok pre zápis mediátora do registra mediátorov).

4.2.3.9 VYUŽÍVANIE MEDIÁCIE V PRAXI SUDCOV

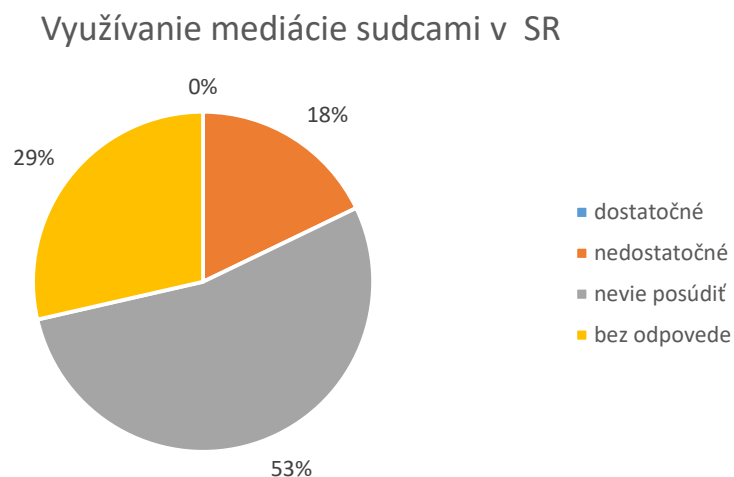
Na záver vyhodnotenia výsledkov prieskumu zameraného na názory samotných sudcov súvisiacich s mediáciou je potrebné skonštatovať, že tak ako v prieskume zameranom na názory „aktívnych“ mediátorov bola zistená takmer absolútna zhoda v názore, že status mediácie a samotných mediátorov na Slovensku je zlý až veľmi zlý, tak rovnako v prípade sudcov panuje absolútna zhoda v názore, že mediácia sa v súdnej praxi v Slovenskej republike dostatočne nevyužíva. Na otázku „**Využívajú sudcovia/sudkyne v SR mediáciu dostatočne**“ neodpovedal kladne ani jeden sudca. Len 18% sudcov/sudkýň malo názor na to, že mediácia sa dostatočne nevyužíva a uvádzali nasledovné dôvody:

- sudcovia/sudkyne nemajú dostatok informácií o mediácii a skúseností;
- neexistuje legislatívna úprava prepojenia súdneho konania s alternatívnym riešením sporov;
- sudcovia nie sú dostatočne vedení (už od vysokej školy) k tomu, aby odporúčali mediáciu;
- nepostrehli vhodné školenia a vzdelávanie o mediácii;

- sudcovia/sudkyne neovládajú dostatočne techniky uzatvárania dohôd; nestačí, že človek je právníkom, mal by disponovať aj inými zručnosťami, mal by byť empatický, vedieť kriticky myslieť;
- strany sporu nie sú ochotné financovať mediátora;
- účastníci majú pochybnosti o nezaujatosti mediátora ak ho vyberie jedna strana;
- nižšia kvalita mediátorov.

Graf. č. 31 - Využívanie mediácie sudcami v SR

Zdroj: vstupný prieskum

Najväčšie percento odpovedí (53%) na otázku o dostatočnom využívaní mediácie sudcami a sudkyňami spadá do kategórie neviem to posúdiť a bez odpovede /nedokončená odpoveď.

Aj tieto zistenia svedčia o veľmi nepriaznivom stave v oblasti poznania a informovanosti o mediácii medzi sudcami čo je jednou z najväčších prekážok využívania mediácie pri riešení sporov podaných na súd.

4.3 ZMAPOVANIE A ZHODNOTENIE VYUŽÍVANIA MEDIÁCIE OD OSTATNÝCH SUBJEKTOV

Základné údaje o využívaní mediácie zo strany ostatných subjektov boli pre účel tejto analýzy čerpané zo záverov odbornej rozpravy k projektu, ktorá sa uskutočnila 16.4.2021 a ktorej sa zúčastnili zástupcovia subjektov, ktoré mediáciu v zmysle platnej legislatívy môžu využívať v rámci svojej činnosti a zástupcovia profesií, ktoré prichádzajú s mediáciou do kontaktu pri výkone svojej činnosti.

4.3.1 SUBJEKTY A ŠTÁTNE ORGÁNY VYUŽÍVAJÚCE MEDIÁCIU NA ZÁKLADE PRÁVNEHO PREDPISU

4.3.1.1 NOTÁRI

Notári môžu pôsobiť ako mediátori, pokiaľ spĺňajú podmienky pre výkon činnosti mediátora, nakoľko zákon o notároch a notárskej činnosti im výkon činnosti mediátora umožňuje. Notársky poriadok v § 3 ods. 3 uvádza: „Ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak, **notár môže ako svoju osobitnú činnosť vykonávať funkciu mediátora a funkciu rozhodcu.**“ K právnej úprave pozri bližšie kapitolu 2.3.

Zástupkyňa Notárskej komory SR v rámci odbornej rozpravy k využívaniu mediácie notármi skonštatovala, že v prípade, ak je notár mediátorom (t. j. má vydané oprávnenie pre výkon mediačnej činnosti a je uvedený v zozname mediátorov, vedených MS SR), využíva mediáciu v zmysle zákona o mediácii v menšej miere. Častejšie sa jedná o mediačné techniky, najmä v dedičskom konaní, spornosti aktív a pasív, alebo samotných dohodách o vyporiadaní dedičstva. Okrem toho notári registrujú Dohody o začatí mediácie v prípadoch, kedy to zákon vyžaduje, rovnako tak môžu spolupracovať s mediátormi v prípadoch, kedy výsledok mediácie má byť vykonateľný a spisuje sa vo forme notárskej zápisnice.

4.3.1.2 CENTRUM PRÁVNEJ POMOCI

V zmysle § 11a zákona č. 327/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov

(1) Ak sa rozhodnutím centra priznal nárok na poskytnutie právnej pomoci a ak sú splnené podmienky podľa § 5b ods. 4, **centrum určí oprávnenej osobe mediátora zo zoznamu mediátorov vedeného ministerstvom.**17a) Centrum oprávnenú osobu vyzve na uzavretie dohody o začatí mediácie s určeným mediátorom.

(2) Mediátor je povinný bez zbytočného odkladu písomne informovať centrum o skončení mediácie. Na žiadosť centra je mediátor povinný bez zbytočného odkladu centrum informovať o aktuálnom stave a priebehu mediácie.

3) Mediátorovi určenému centrom podľa odseku 1 patrí odmena podľa osobitného predpisu; to neplatí, ak je mediátor súčasne zamestnancom centra. O odmene rozhodne centrum podľa tohto zákona.

CPP môže poskytovať mediáciu v rámci svojej činnosti určením mediátora, pričom mediátorom môže byť aj zamestnanec CPP, pokiaľ spĺňa podmienky pre výkon činnosti mediátora.

Z údajov, ktoré CPP zverejňuje vo výročných správach, zverejnených na stránke CPP <https://www.centrumpravnejpomoci.sk/sekcia/20-zakladne-dokumenty> je zrejmé, že mediátori v rokoch 2019-2021 neboli určení resp. pokiaľ aj v ojedinelých prípadoch určení boli, nebol splnený predpoklad začatia mediácie, nakoľko nie je zaevidovaná žiadna odmena, fakturovaná mediátormi v týchto rokoch. Podmienkou fakturácie v týchto prípadoch je minimálne uzatvorenie dohody o začatí mediácie.

V rámci odbornej rozpravy zástupkyňa CPP potvrdila, že v posledných rokoch CPP mediáciu nevyužíva. Jedným z dôvodov môže byť aj výklad požadovanej efektívnosti určenia mediátora, ak druhá strana sporu (t. j. nie oprávnený klient ale protistrana), s mediáciou nevysloví súhlas. Za najdôležitejšie považuje zástupkyňa CPP vzdelávanie pracovníkov CPP o mediácii, ktoré by malo viesť k vyššiemu využitiu mediácie buď priamo zamestnancami alebo mediátormi, určenými zo zoznamu mediátorov.

4.3.1.3 ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, využívajú mediátorov, ktorí sú obstaraní v rámci jednotlivých priorít úradov.

Podľa slov zástupcu Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci odbornej rozpravy počet úradov, ktoré využívajú mediáciu v rámci tzv. priorít narastá. Pre rok 2021 je to 16 úradov. Je priestor, aby sa prípady, ktoré sa riešia cez opatrenia ÚPSVaR, mohli riešiť mediáciou podľa zákona už skôr. Za nevhodné pri výbere mediátorov považuje cenu, čo je aktuálne jediné kritérium výberu. Podrobnejšie k obstarávaniu na základe vyhlásených priorít viď kapitolu 2.2.1.

Od roku 2011 sú vyhlasované výzvy na mediáciu ako odbornú metódu na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodinách, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v rámci priorít, ktoré obstaráva Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny, resp. Ústredie práce, soc. vecí a rodiny. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny na svojom webovom sídle zverejnilo všetky úrady práce, pre ktoré mediáciu obstaralo od roku 2015 až do roku 2021. V roku 2015 malo mediáciu v rámci priorít 5 úradov z celkového počtu 46. V roku 2021 to bolo 17 úradov. Maximálny počet úradov v jednom roku bol 20, a to v roku 2019. Len tri úrady mali mediáciu ako prioritu počas celého sledovaného obdobia – Bratislava, Prievidza a Topoľčany. Na druhej strane 22 úradov nikdy mediáciu nevyužilo – týka sa to všetkých úradov v košickom kraji, a takmer všetkých v banskobystrickom a prešovskom kraji. Počet rodín, ktorým môže byť poskytnutá mediácia sa na každom úrade líši, najmenej rodín pre jeden úrad bolo 5 a najviac 90. Najvyšší počet rodín je stanovený pre Bratislavu (v roku 2019 to bolo 90 rodín). Väčšina úradov poskytne mediáciu cca 10-20 rodinám.

Tabuľka č. 5 - Schválené priority - opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v období 2015 - 2021

Kraj	Okres	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nitriansky	Nitra	áno	áno	-	áno	áno	áno	áno
	Komárno	-	-	-	áno	áno	áno	áno
	Levice	-	-	-	áno	áno	-	-
	Nové Zámky	-	-	-	áno	áno	áno	áno
	Topoľčany	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Trenčiansky	Trenčín	-	-	-	-	-	áno	áno
	Nové Mesto n/V	-	áno	áno	áno	áno	áno	áno
	Partizánske	-	-	-	áno	áno	áno	áno
	Prievidza	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno

	Považská Bystrica	-	-	-	-	-	-	-
Prešovský	Prešov	-	-	-	-	-	-	-
	Bardejov	-	-	-	-	-	-	-
	Humenné	-	-	-	-	-	-	-
	Kežmarok	áno	-	-	-	-	-	-
	Poprad	-	-	-	áno	áno	áno	-
	Stará Ľubovňa	-	-	-	-	-	-	-
	Stropkov	-	-	-	-	-	-	-
	Vranov nad Topľou	-	-	-	-	-	-	-
Košický	Košice	-	-	-	-	-	-	-
	Michalovce	-	-	-	-	-	-	-
	Rožňava	-	-	-	-	-	-	-
	Spišská Nová Ves	-	-	-	-	-	-	-
	Trebišov	-	-	-	-	-	-	-
Banskobystrický	Banská Bystrica	-	-	-	-	-	-	-
	Banská Štiavnica	-	-	-	-	-	-	-
	Brezno	-	-	-	-	-	-	-
	Lučenec	-	-	-	-	-	-	-
	Revúca	-	-	-	-	-	-	-
	Rimavská Sobota	-	-	-	-	-	-	-
	Veľký Krtíš	-	-	-	-	-	áno	-
	Zvolen	-	-	-	-	-	-	-
Bratislavský	Bratislava	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
	Malacky	-	-	-	-	-	-	-
	Pezinok	-	áno	-	-	-	-	-
Žilinský	Žilina	-	-	-	-	áno	áno	áno
	Čadca	-	-	-	-	-	-	-
	Dolný Kubín	-	-	-	-	áno	-	áno
	Námestovo	-	-	-	-	áno	áno	áno
	Martin	-	-	-	-	áno	-	-
	Liptovský Mikuláš	-	-	áno	áno	áno	áno	áno
	Ružomberok	-	-	-	-	áno	-	áno
Trnavský	Trnava	-	-	-	-	áno	áno	áno
	Dunajská Streda	-	-	-	-	-	-	-
	Galanta	-	áno	-	áno	áno	áno	-
	Piešťany	-	-	-	áno	áno	áno	áno
	Senica	-	-	-	áno	áno	áno	áno
počet úradov 46		5	7	5	14	20	18	17

zdroj: <https://www.upsvr.gov.sk>

Mediácia v rámci priorit ÚPSVaR by mohla byť jednou z najdostupnejších možností pre rodičov maloletých detí, ktorí sú v konflikte, je stranám poskytovaná bezplatne. Problémom sa javí to, že nie je

dostupná na celom Slovensku, kritériom výberu mediátorov je najnižšia cena a sporovým stranám – rodičom ju môže ponúknuť len kolízny opatrovník.

4.3.2 INÉ SUBJEKTY, KTORÉ PRICHÁDZAJÚ DO PRIAMEHO KONTAKTU S MEDIÁCIOU

4.3.2.1 ADVOKÁTI

Spolupráca mediátorov s advokátmi je podstatná pre ďalší rozvoj mediácie, najmä v prípadoch sporov, ktoré sa riešia súdne.

Zástupcovia Slovenskej advokátskej komory na odbornej rozprave uviedli, že vidia priestor na spoluprácu s mediátormi, v súčasnosti stále viac advokátov odporúča mediáciu. Za problematické považujú nedostatočnú odbornosť mediátorov, nemožnosť nájsť medzi množstvom zapísaných mediátorov toho, ktorý mediáciu skutočne aj vykonáva, silný tlak zo strany mediátora na konsenzus, aj v prípadoch, kedy je nárok jednej strany zjavne nedôvodný alebo nelegitímny, možné zneužitie informácií z mediácie druhou stranou a v niektorých prípadoch neprimeraná cena za mediáciu.

Podrobnejšie informácie od advokátov v súvislosti s využívaním mediácie budú riešené podrobnejším prieskumom v ďalšej činnosti projektu.

4.4 VÝCHODISKÁ PRE ĎALŠÍ PRIESKUM

Druhá fáza prieskumu nadväzuje na prvotný prehľad elementárnych dát realizácie alternatívneho riešenia sporov v kontexte súdnych procedúr. Uskutoční sa výskum s cieľom získať prehľad mediačnej praxi mediátorov, registrovaných MS SR, o štýle práce mediátorov a postojoch sudcov k mediácii.

Výskumná vzorka mediátorov bude mať charakter zámerného výberu, kde kritériami bude počet mediovaných prípadov a ochota participovať na hlbšom skúmaní procesu mediácie. Realizovať sa bude dotazníkovou formou a inými relevantnými výskumnými nástrojmi a postupmi.

Samostatne sa bude riešiť ďalším kvalitatívnym zisťovaním otázka uplatňovania mediácie a jej rozvoj z pohľadu subjektov, ktoré využívajú mediáciu, resp. jej metódy v súvislosti so svojou činnosťou (ÚPSVaR, CPP, notári, advokáti atď.). Uvedené zdroje poskytnú významné dáta o súčasnom stave mediácie a jej ukotvení v kontexte riešenia sporov a konfliktov na všeobecnej rovine.

Tretia fáza výskumu uplatňovania mediácie sa bude realizovať prostredníctvom kvalitatívnej metodológie. Participantmi výskumu budú dobrovoľníci:

- účastníci mediácie,
- mediátori,
- sudcovia.

Účastníci mediácie – ľudia (verejnosť) v aktuálnom konflikte, identifikovaní v kontakte so súdom, ktorým sudca odporučí mediáciu, ktorí návrh prijímú a zúčastnia sa na riešení sporu mediátorom.

Predpokladaný celkový počet účastníkov sa pohybuje okolo 300 osôb, všetky z nich budú oslovené s otázkami zameranými na proces mediácie, so zaručenou maximálnou mierou anonymity a dôvernosti. Cieľom kvalitatívnej analýzy je priblížiť subjektívne vnímanie mediácie z pohľadu účastníkov, mediátorov a sudcov. Z pozície účastníkov mediácie za rozhodujúce považujeme spoznať produktívne, resp. kontraproduktívne prejavy mediátora, efektivitu procesu mediácie, faktory podporujúce, resp. limitujúce alebo blokujúce proces mediácie.

Perspektíva mediátorov bude skúmaná na princípe pretest – test. Pred reálnym spustením realizácie mediácie v rámci podaktivity 3 (civilná mediácia realizovaná vysúťažnými mediátormi) vysúťažení mediátori spracujú dotazník, pričom rovnaký dotazník bude vyplňaný po ukončení podaktivity v závere projektu. Cieľom tejto zložky skúmania je porovnať posudzovanie procesu mediácie mediátormi pred a po ukončení sady mediačných stretnutí, ktoré bude odporúčať súd.

Pri rešpektovaní rovnakých zásad budú dotazníkmi oslovení sudcovia v okresoch /regiónoch, kde sa bude projekt realizovať. Pôjde o dotazníkové skúmanie postojov voči mediácii u sudcov, ktorí sa dobrovoľne angažujú v projekte pri implementácii a disseminácii mediácie do rutinej praxe súdov, a stimulácii kooperácie a sieťovania sudcov a mediátorov v danom okrese/regióne. Predpokladáme, že komparácia dát z pretestu a testu prinesie poznatky, ktoré priblížia vnímanie mediácie sudcami, ktorí doteraz nemali skúsenosť s odporúčaním mediácie a po ukončení projektu budú vedieť nadobudnutú skúsenosť s odporúčaním mediácie zhodnotiť, či už pri „návrate prípadu do súdnej siene“ pôjde o návrhy na schválenie dohody o mediácii alebo o prípady mediácií ukončených bez výslednej dohody, kde bude potreba ďalšieho konania a rozhodnutia vo veci.

V neposlednom rade za významné považujeme prepojenie dát týchto troch zdrojov. Získané poznatky by mali vytvoriť kvalitný základ pre propagáciu mediácie a argumentáciu v prospech alternatívneho riešenia sporov na všeobecnej i špecifickej úrovni, predovšetkým však pri zvýšení prístupu k spravodlivosti.

Vzhľadom na podrobné spracovanie časti tejto problematiky v prostredí českého právneho poriadku, ktoré bolo realizované v rámci výskumného projektu s názvom „Podmienky výkonu mediácie v České republike dle zákona o mediaci“ a zhrnutý v monografiách autorského kolektívu pod vedením doc PhDr. Lenky Holej, PhD. a doc. PhDr. Martynej Urbanovej Ph.D.¹¹⁹ bude v záverečnej štúdií možné zrealizovať aj porovnanie podmienok pre využitie mediácie komparatívnou metódou.

---

¹¹⁹ HOLÁ, L. , URBANOVÁ, M. a kol. Právní a sociální aspekty mediace v České republice. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. 176 s. ISBN 9788075987198

HOLÁ, Lenka. URBANOVÁ, Martina. Mediace v praxi optikou empirického výzkumu. Právní monografie. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer 2020, 396 s. ISBN 9788075989338

V kontexte cieľa projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“ boli analyzované rôzne oblasti a dáta, ktoré mapujú stav využitia mediácie. Mapovacia časť sa zamerala primárne na mediáciu podľa zákona o mediácii v kontexte iných spôsobov alternatívneho riešenia sporov. Okrajovo je v analýze zmapovaná aj právna úprava mediácie ako metódy riešenia sporov, ktorá presahuje legálnu definíciu zákona o mediácii.

Analýza je zameraná primárne na využitie mediácie v kontexte súdneho konania, predmetom analýzy je teda vyhodnocovanie využitia mediácie najmä v oblasti justície. Nakoľko v súčasnosti právny poriadok neupravuje povinnosť akýmkoľvek spôsobom riešiť spor mediáciou pred začatím súdneho konania, analýza sa zameriava na využitie mediácie v sporoch po začatí súdneho konania, zároveň má však za cieľ definovať možné impulzy, ktoré by využitie mediácie na riešenie sporov, o ktorých sa inak vedie súdne konanie, posilnili.

Expertný tím vo fáze mapovania identifikoval viaceré oblasti, ktoré môžu tvoriť prekážky v širšom využití mediácie. Tieto hypotézy boli predmetom odbornej rozpravy so zástupcami odbornej verejnosti, ktorá tieto predbežné predpoklady doplnila. Hlavné oblasti, ktoré by mali napomôcť širšiemu využitiu mediácie sú:

- ZLEPŠIŤ INFORMOVANOSŤ VEREJNOSTI AJ ODBORNEJ VEREJNOSTI O MEDIÁCII
- ZVÝŠIŤ MOTIVÁCIU VYUŽITIA MEDIÁCIE
- ZVYŠOVAŤ KVALITU MEDIAČNÝCH SLUŽIEB
- SKVALITNIŤ REGISTER MEDIÁTOROV – JEDNODUCHÁ MOŽNOSŤ VYHLADANIA MEDIÁTORA
- PODPORIŤ A SIEŤOVAŤ SLUŽBY NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI
- REVIDOVAŤ ZÁKON O MEDIÁCII (PRÁVNU ÚPRAVU MEDIÁCIE)

Analýza sa zamerala na mapovanie a zhodnotenie právnej úpravy ako predpokladu prípadnej revízie zákona o mediácii a súvisiacich predpisov, mapuje problematiku registra mediátorov, mediačných centier a vzdelávacích inštitúcií a mapuje štatistické dáta a údaje o využívaní mediácie vrátane údajov, získaných prieskumom. Prieskum o využití mediácie bol realizovaný zatiaľ iba ako úvodný (vstupný) prieskum medzi mediátormi a sudcami.

Zvýšenie informovanosti o mediácii, podpora a sieťovanie služieb na regionálnej úrovni bude súčasťou podaktivity 3 a vypracovanie metodiky odporúčania mediácie v súdnom konaní bude predmetom podaktivity 2 projektu.

5.1 ZVÝŠENIE KVALITY MEDIAČNÝCH SLUŽIEB

Kvalita mediačných služieb sa odvíja od spôsobu vzdelávania budúcich mediátorov v rámci odbornej prípravy mediátora. Tu sa dá konštatovať, že novelizácia zákona, ktorá od 1.1.2016 navýšila počet hodín odbornej prípravy zo 100 na 200 hodín, zvýšila úroveň vedomostí a zručností, ktoré majú

mediátori. Hoci v súčasnosti s ohľadom na protipandemické opatrenia to neplatí úplne, preferuje sa pri vzdelávaní prezenčná forma na rozdiel od stavu pred účinnosťou novely, kedy postačovala na teoretickú časť odbornej prípravy aj dištančná forma - samoštúdium. Kvalitu mediačných služieb pomáha zvýšiť aj povinná ďalšia príprava mediátorov. Oblasť ďalšieho vzdelávania mediátorov tvorí samostatnú oblasť, ktorej bude potrebné sa v ďalšej fáze projektu venovať, nakoľko mediátori v praxi považujú ďalšie odborné vzdelávanie za málo efektívne pre aktualizáciu ich mediačných zručností a vedomostí z oblasti mediácie.

5.2 VYHLADANIE MEDIÁTORA A MEDIAČNÉHO CENTRA AKO PREDPOKLAD ĽAHKEJ DOSTUPNOSTI MEDIÁCIE

Vyhľadanie mediátorov a mediačných centier ako podmienka širokého využívania mediácie úzko súvisí s problematikou registra mediátorov a mediačných centier.

Podmienky pre zápis fyzickej osoby do registra mediátorov sú upravené v § 8 Zákona o mediácii a momentálne nespôsobujú zásadné problémy, bude však potrebné jednoznačné usmernenie k tomu, aké osvedčenie je správne vyžadovať pri zápise, čomu je potrebné prispôbiť aj formuláre, ktoré zverejňuje MS SR (ide o formuláre pre zápis do registra mediátorov, do registra mediačných centier, do registra mediačných vzdelávacích inštitúcií, ktoré by mali slúžiť ako pomôcka pri zápise do týchto registrov). Obdobne je potrebné unifikovať stanovisko k zápisu mediačných centier do registra mediačných centier. Výklad bude treba zaujať k otázke, či je mediačné centrum právny subjekt *sui generis* a ide o právnu formu, alebo ide o hybridnú formu právnickej osoby. Nie je jednoznačný názor na to, akou formou má zriadiť mediačné centrum fyzická osoba.

Pod pojmom register mediátorov a mediačných centier chápeme evidenciu údajov o mediátoroch a mediačných centrách, zapisovaných do registračného systému MS SR. Časť registra je viditeľná na webovom sídle MS SR. Zverejnený register mediátorov a mediačných centier je hlavný zdroj, ktorý má v súlade so Smernicou o mediácii zabezpečovať, aby sa širokej verejnosti poskytovali informácie o tom, ako jednoducho kontaktovať mediátorov a organizácie, ktoré poskytujú mediačné služby, najmä prostredníctvom internetu. Forma zverejnenia údajov na webovom sídle MS SR a nedostatočný dôraz, kladený na potrebu úplnosti údajov a ich aktualizáciu vedie k tomu, že zverejnený register mediátorov, mediačných centier a mediačných vzdelávacích inštitúcií je neprehľadný, obsahuje neaktuálne a neúplne údaje a informácie o mediátoroch, mediačných centrách a znemožňuje jednoduché vyhľadanie mediátora alebo mediačného centra tak zo strany súdov ako aj verejnosti.

Register mediátorov za súčasného stavu neumožňuje jednoduché vyhľadanie ani mediátora, ani mediačného centra. V dôsledku chybného nastavenia systému, s výnimkou rozdelenia mediátorov podľa príslušnosti k jednotlivým súdom, čo je ukazovateľ ktorý nemusí predstavovať vôbec skutočnú lokalitu kde reálne mediátor pôsobí, nie je možné v dnešnej dobe bežné vyhľadanie na základe miesta kancelárie mediátora, ak odhliadneme od súdneho obvodu. Voľba, akou sa realizuje „zaškrtnutie“ aktívneho mediátora resp. funkčného mediačného centra nie je užívateľsky komfortná, v mobilných zariadeniach dokonca absentuje. Sfunkčnenie týchto zoznamov bude navrhnuté v ďalšej fáze projektu.

5.3 MOTIVÁCIA VYUŽITIA MEDIÁCIE V CIVILNÝCH SPOROCH

Z hľadiska štatistického spracovania dostupných dát nedošlo počas existencie Zákona o mediácii v oblasti mediácie sporov, v ktorých sa vedie súdne konanie, k výraznému rozvoju využitia mediácie (či už z hľadiska vyzývania účastníkov konania na využitie mediácie alebo schvaľovania dohôd, uzatvorených v mediácii ako súdnych zmierov) oproti prvým rokom pro prijatí Zákona o mediácii. Po prijatí tohto zákona pri realizácii projektu na podporu využitia mediácie v r. 2006 zapojené pilotné sudy v pilotnom projekte vykázali 3600 prípadov, v ktorých vyzvali účastníkov na mediáciu. Dáta zo štatistických listov (ŠL-C) uvádzajú v r. 2018 počet 5294 vykázaných odporučení na mediáciu (celoslovensky), v r. 2019 počet 3662 a v r. 2020 dokonca iba 2732 prípadov.

Štatistické údaje o počte schválených súdnych zmierov, ktoré indikujú celkový prístup k zmierovaciemu konaniu po začatí súdneho konania, preukazuje, že všeobecne iba veľmi malé percento už začatých súdnych prípadov končí uzatvorením dohody, ktorou sa vyčerpá predmet sporu a jej schválením formou súdneho zmieru. Hoci nie je možné vyhodnotiť, koľko prípadov skončí späťvzatím návrhu na začatie konania práve kvôli tomu, že sa účastníci pred vydaním rozhodnutia dohodli, počet schválených súdnych zmierov nie je vysoký a vykázaný počet schválených súdnych zmierov mediáciou (ktorý sa sledoval v rokoch 2012-2017) je v konaniach, vykazovaných v štatistických listoch C, minimálny.

Štatistické údaje o schválení dohôd o mediácii v opatrovníckych konaniach (štatistický list O) sú zbierané iba od r. 2019. Je vykázaných celkovo 181 prípadov v r. 2019 a 277 prípadov v r. 2020, v ktorých bola schválená dohoda o mediácii v opatrovníckych veciach (podľa počtu vecí primárne ide o úpravu rodičovských práv a povinností – či už zverenie do osobnej starostlivosti, dohodu o výške výživného, práve styku a iné. Aj pri zohľadnení, že v mnohých súdnych konaniach mohlo ísť o čiastočné schválenie dohody o mediácii, ktorá sa potom v štatistickom liste nevyznačila, alebo súd schvaľoval dohodu rodičov, ale nevykázal z rôznych príčin, že išlo o schválenú dohodu o mediácii, sú tieto počty mizivé. Navyše štatistické údaje preukazujú, že medzi jednotlivými súdmi sú veľké rozdiely. Podrobné vyhodnotenie tejto oblasti bude predmetom ďalšieho skúmania, nakoľko niektoré štatistické dáta môžu byť výrazne ovplyvnené spôsobom vyplňania štatistických listov a teda zistený stav nemusí úplne verne odrážať reálnu situáciu.

Oblasti, v ktorých sa najčastejšie uzatvárajú dohody, schvaľované vo forme zmieru, korešpondujú so závermi, získanými z prieskumu dotazníkovou formou. Podľa štatistických listov v opatrovníckej agende ide najčastejšie o schválenie dohody o výške výživného, dohody rodičov o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti, dohody rodičov o úprave styku, dohody rodičov o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti a iných sporoch o výkone rodičovských práv a povinností. V Občianskoprávných veciach súd najčastejšie v rokoch 2018 a 2019 schvaľoval zmier v rozličných oblastiach, najmä však vo veci vyživovacích povinností na ostatných príbuzných, vyporiadania bezpodielového alebo vyporiadania podielového spoluvlastníctva, ale aj spory z oblasti spotrebiteľského práva.

Najčastejšie bol zmier uzatvorený vo veciach vyživovacích povinností na plnoleté deti voči rodičom a na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva, ktoré boli vo všetkých sledovaných rokoch na prvých dvoch miestach v umiestnení najčastejšieho druhu nárokov.

Závery z prieskumu, realizovaného medzi mediátormi preukázali nasledovné:

Mediácia je na Slovensku stále veľmi málo využívaná. Existujú veľké rozdiely medzi mediátormi v počte mediovaných prípadov, čo odzrkadľuje aj skutočnosť, že viac ako štvrtina respondentov (27,12%) nikdy mediáciu reálne nevykonávala. Vzhľadom na to, že išlo o mediátorov, ktorí sa napriek tomu zapojili do prieskumu, je možné konštatovať, že toto percento by pravdepodobne bolo ešte oveľa vyššie pri posúdení všetkých oslovených respondentov, ktorí nevyužili možnosť do prieskumu sa zapojiť.

Najvyššie zastúpenie medzi mediovanými spormi majú rodinné spory, nasledujú majetkové a susedské spory.

Mediátori boli nositeľmi konfliktov **najviac vyhľadávaní** z ľahko dostupných zdrojov informácií so širokým záberom (web, sociálne siete, masmédiá). **Najmenej** boli kontaktovaní na základe **odporúčania** bližšie neurčených **inštitúcií**. Profesie a subjekty, kde sa predpokladá vážnosť pri adresnom odporúčaní mediácie (súdy, ÚPSVaR a advokáti), predstavovali len 9% odporúčaní (každý).

Problematickým sa ukázalo **vnímanie mlčanlivosti** v mediácii, kde sa mediátori rozchádzajú v názore na tento princíp a jeho vymedzenie v aktuálne platnej legislatíve.

Ešte **závažnejším zistením**, ktoré rozdeľuje mediátorov je názor na otázku **dobrovoľnej účasti** na mediácii. Pomerne veľké percento mediátorov sa prikláňa k povinnej mediácii.

Bližšie zatiaľ nešpecifikované **problémy spôsobuje** niektorým z mediátorov vymedzenie **mediácie ako podnikateľskej činnosti**.

Veľmi **nepriaznivé zistenie** pre mediáciu predstavuje **veľmi nízky spoločenský status** tohto spôsobu riešenia konfliktov a sporov.

Takmer **tri štvrtiny mediátorov** tvoriacich vzorku, na ktorej sa realizoval prieskum, **nie sú organizovaní** v žiadnej profesijnej organizácii.

Zohľadňujúc ciele projektu **bude potrebné** v jeho ďalších krokoch **bližšie porozumieť týmto predbežným zisteniam** a **navrhnuť** také **zmeny, ktoré by viedli k väčšiemu presadeniu mediácie** v praxi riešenia občianskych sporov na Slovensku.

Závery z prieskumu, realizovaného medzi sudcami preukázali nasledovné:

Úvodný prieskum na vzorke sudcov poukázal na to, že **takmer polovica oslovených sudcov nemá vytvorený názor na otázky súvisiace s mediáciou**, resp. má problém z dôvodu absentujúceho poznania a informovanosti o mediácii si ho vytvoriť. Z tohto dôvodu mediáciu neodporúčajú účastníkom súdneho konania. Ide o veľkú prekážku v podporovaní širšieho využívania mediácie pri riešení sporov podaných na súd.

Sudcovia, ktorí sú **oboznámení s mediáciou ju považujú za kompatibilnú s právnym systémom SR** čo je z hľadiska jej širšieho využívania v praxi silnou stránkou.

Sudcovia, ktorí poznajú mediáciu, sa nestretli s tým, že by skomplikovala súdne konanie. Respondenti, ktorí neodpovedali na otázky preukazujúce istú mieru poznania mediácie, vnímajú v súvislosti s ňou problémy.

Viac ako polovica oslovených sudcov odporúča vo svojej praxi mediáciu a najčastejšie účastníkov súdneho konania o nej informujú ústne. Pri odporúčaní mediácie sa ukazuje **ako kritické umožniť účastníkom dospieť k informovanému rozhodnutiu o mediácii**, čo sa zakladá na predpoklade dostatočného poznania mediácie sudcom.

Sudcov rozdeľuje názor o dobrovoľnosti mediácie. Ide o jeden z citlivých a pritom kľúčový princíp mediácie. V projekte bude potrebné ďalej podrobnejšie pracovať a skúmať všetky relevantné súvislosti prípadnej legislatívnej zmeny v tejto otázke tak, aby sa zachoval pôvodný potenciál mediácie.

Názory sudcov na vzdelanie mediátorov sú pravdepodobne spojené s predstavou o tom, čo mediátor robí a aké odborné kompetencie sú pri výkone mediácie potrebné. Je tu aj istý predpoklad o väčšej dôvere sudcov v tieto kompetencie pri istom druhu vysokoškolského vzdelania mediátora. Je preto potrebné podrobnejšie sa venovať tejto otázke, a to aj v kontexte rozdielu medzi očakávanou rolou mediátora v oblasti rodinnoprávnych sporov a ostatných sporov (majetkových civilných, obchodných, pracovnoprávnych a i.)

Základné údaje o využívaní mediácie zo strany ostatných subjektov boli pre účel tejto analýzy čerpané zo záverov odbornej rozpravy k projektu, ktorá sa uskutočnila 16.4.2021 a ktorej sa zúčastnili zástupcovia subjektov, ktoré mediáciu v zmysle platnej legislatívy môžu využívať v rámci svojej činnosti a zástupcovia profesií, ktoré prichádzajú s mediáciou do kontaktu pri výkone svojej činnosti, doplnené podrobnejšími informáciami z realizovaného prieskumu formou dotazníkov, ktorý bol zasielaný sudcom, ktorí prejavili záujem o účasť na projekte.

Z týchto údajov je zrejmé, že s výnimkou úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré využívajú odporúčanie mediácie v rámci priorít na cca polovici pracovísk úradov počas sledovaných rokov, ostatné subjekty alebo profesie využívajú mediáciu v menšej miere.

Dá sa teda konštatovať, že napriek tomu, že v r. 2021 uplynulo 17 rokov od účinnosti Zákona o mediácii, nie je viditeľný nárast využitia mediácie v tej časti sporov, ktoré sa riešia v súdnych konaniach, a služby mediátorov nie sú dostatočne efektívne využívané ani pri práci subjektov alebo profesií, ktoré by vo svojej pôsobnosti mediáciu mohli odporúčať. Je preto jednoznačne potrebné zvážiť, ako by sa dala zvýšiť motivácia využiť mediáciu ešte pred začatím súdneho konania. Podstatným je zvýšenie informovanosti sudcov resp. zamestnancov súdov o mediácii.

5.5 ZÁVERY Z MAPOVANIA PRÁVNEJ ÚPRAVY MEDIÁCIE

Právna úprava je jedným z najvýznamnejších aspektov, ktorá ovplyvňuje využívanie mediácie. Analýza vnútroštátnych právnych predpisov zmapovala a zhodnotila právne zdroje upravujúce zmierovacie

postupy vrátane mediácie v právnom poriadku Slovenskej republiky. Právna úprava ADR a mediácie sa nachádza vo viac ako 20 právnych predpisoch (zákony, vyhlášky a iné všeobecne záväzné právne predpisy prípadne medzinárodné dohovory, ktorými je Slovenská republika viazaná), samotná mediácia podľa zákona o mediácii alebo ako metóda riešenia sporov má priamy súvis s viacerými inými právnymi predpismi hmotného aj procesného práva, pričom na mediáciu v zmysle zákona o mediácii sa odkazuje v najmenej 8 predpisoch. Legislatívne predpoklady pre využitie mediácie sa na prvý pohľad javia ako dostatočné. **Napriek tomu sa pri zhodnutí vývoja právnej úpravy a dopadov na mieru využívania mediácie ukazuje, že bez hlbšej podpory mediácie efektívnou motiváciou k jej využitiu iba samotná zmena právnej úpravy nepostačuje. Zároveň je zrejmé, že nejednoznačný výklad ustanovení zákona o mediácii, ako ťažiskovej právnej normy, komplikuje využitie mediácie a sťažuje výkon mediáčnej činnosti.**

Príkladom toho, že využitie mediácie nie je priamo závislé od právnej úpravy, je vývoj ustanovenia § 99 v pôvodnom Občianskom súdnom poriadku. Ako je bližšie popísané v kapitole 2.3, zavedenie ustanovenia podporujúceho využitie mediácie do Občianskeho súdneho poriadku v r. 2012 bolo výsledkom aktivít na podporu zmierlivého riešenia sporov, cestou vtedy už zákonom etablovaného spôsobu – mediáciou. Zavedením možnosti súdu priamo vyzvať účastníkov súdneho konania, aby sa pokúsili o zmier mediáciou a zúčastnili sa informatívneho stretnutia u mediátora sa predpokladalo, že sa vytvoria podmienky pre lepšie využitie mediácie. Na podporu mediácie legislatíva vytvorila aj podmienky na informovanie širokej verejnosti o mediácii priamo na súde, alebo možnosť schváliť prednostne dohodu, ktorá je výsledkom mediácie. Analýza dát však ukazuje, že napriek legislatívnym podmienkam nedošlo k zlepšeniu využitia mediácie súdmi (bližšie pozri analýzu štatistických dát, kapitolu 3.2). Mapovaním miery uzavretia súdnych zmierov, ktorý je jedným z ukazovateľov, ktorý dlhodobo sleduje a preukazuje mieru využitia inštitútu zmieru v súdnom konaní a zahŕňa aj oblasť mimosúdneho uzatvárania dohôd sa preukázalo, že zmier mediáciou bol súdmi v sledovanom období využívaný minimálne.

Ukazovatele schvaľovania dohôd o mediácii („zmier mediáciou“) sú nízke a sledované iba v kratšom časovom horizonte a veľmi odchyľne na jednotlivých súdoch, teda nie sú pre účel posúdenia výpovedné. **Napriek zakotveniu ustanovenia o možnej mediácii do procesného kódexu a napriek zavedeniu možnosti požiadať o vrátenie časti súdneho poplatku pri schválení zmieru, s akcentom na uzavretie zmieru mediáciou** v zmysle zákona o súdnych poplatkoch, štatisticky **nenastal nárast počtu schválených súdnych zmierov ani počtu schválených dohôd o mediácii**. Zmier je možné uzatvoriť aj za stávajúcich procesných predpisoch, ktoré nahradili OSP (CSP, CMP), kde odporúčanie mediácie ostalo zachované, vývoj však nesmeruje k nárastu schválených mediačných dohôd. Je zrejmé, že iba legislatívne vytvorenie podmienok pre odporúčanie mediácie nie je postačujúce. Z tohto dôvodu je potrebné zvažovať, čo je potrebné zmeniť, aby sa zvýšila motivácia využiť mediáciu, resp. aby sa odstránili prekážky využitia mediácie.

Z hľadiska zákona o mediácii sa dá zhrnúť, že Zákon o mediácii je hmotnoprávnym predpisom, ktorý upravuje práva a povinnosti subjektov tohto práva, predovšetkým mediátorov, mediačných centier a vzdelávacích inštitúcií, osôb zúčastnených na mediácii, ale aj MS SR ako orgánu dohľadu nad výkonom činnosti mediátora. Uplatnenie mediácie v Zákone o mediácii sa zameriava na spory

vzniknuté z občianskoprávných vzťahov, rodinnoprávných vzťahov, obchodných záväzkových vzťahov a pracovnoprávných vzťahov.

Z doterajšieho mapovania zákona o mediácii vyplynulo, že **súčasná platná právna úprava mediácie v Zákone o mediácii je dostatočná nato, aby súdy a iné subjekty oprávnené na základe osobitných predpisov mohli využívať mediáciu ako jednu z metód mimosúdneho riešenia sporov. Zákon o mediácii vykazuje však niekoľko legislatívnych nedostatkov, ktoré spôsobujú problém v aplikačnej praxi.** Problematické oblasti Zákona o mediácii poukazujú predovšetkým na tieto inštitúty:

- Rozdielne, ale aj **zúžené chápanie pojmu mediácia** samotnými mediátormi v praxi spôsobuje pochybnosti o tom, či mediáciou možno riešiť len právne spory alebo akýkoľvek konflikt. Chýba negatívne vymedzenie v Zákone o mediácii, ktoré jednoznačne určuje, ktoré spory nie je možné riešiť mediáciou.
- Status mediátora pôsobiaceho v slobodnom povolání, ktorý sa podľa našich skúseností javí byť výhodou najmä pre širokú verejnosť a záujemcov o mediáciu v skorej fáze sporu, môže paradoxne v praxi súdov predstavovať nevýhodu. Skutočnosť, že **mediácia je podnikaním, teda je činnosťou vykonávanou aj za účelom dosiahnutia zisku, môže zo strany súdov a orgánov verejnej moci predstavovať prekážku pre využitie mediácie**, nakoľko podľa názoru niektorých sudcov v prípade odporúčania mediácie ide o podporu a zvýhodňovanie určitého podnikateľského subjektu subjektom verejnej moci (súdom). A to i napriek tomu, že ide o pomáhajúcu profesiu, a že súdy odporúčajú alebo priamo nariaďujú v súdnom konaní účasť aj iných profesií vykonávajúcich svoju činnosť na podobnom základe, teda podľa osobitného predpisu (tlmočníci, znalci, psychológovia a pod.).
- **Vyžaduje sa zjednotenie terminológie niektorých pojmov a inštitútov**, ako je dohoda o riešení sporu mediáciou, dohoda o začatí mediácie a dohoda o mediácii. Zároveň sa vyžaduje precizovať pojem prizvaná osoba v mediácii a postavenie advokáta v mediácii a mediátora v advokácii.
- **Absentuje jednotný etický kódex mediátorov**, tak ako to predpokladá Smernica o mediácii.
- Absentuje zákonné ustanovenie zdôrazňujúce **podporu riešenia sporov v priateľskom duchu**, tak ako to predpokladá článok 1 Smernice o mediácii.
- **Zákon o mediácii prísne sankcionuje porušenie povinnosti mediátora sústavne sa vzdelávať** najmä tým, že zakladá obligatórnu povinnosť vyčiarknuť mediátora z registra mediátorov, ak nevyhovel pri opakovanom preskúšaní alebo preskúšanie v určenom termíne nevykonal. Pričom, ak je mediátor vyčiarknutý z registra mediátorov inak ako na vlastnú žiadosť, nie je jeho opätovný zápis do registra už vôbec možný, a to za žiadnych okolností.
- Vo vzťahu k mlčanlivosti v mediácii sa žiada **doplniť negatívne vymedzenie, na ktoré situácie sa mlčanlivosť nevzťahuje**, tak ako to uvádza Smernica o mediácii.
- **Za prioritné považujeme presnejšie zdefinovať pojem „počas roka“ v súvislosti s účasťou mediátora na odbornom seminári ako súčasť ďalšieho vzdelávania mediátora**, ktorý má rôzne výkladové stanoviská pre jeho realizáciu v praxi.
- **V zákone o mediácii absentujú pravidlá pre začiatok a koniec online mediácie**, ktorá je v súčasnosti vyhľadávanou formou mediácie, a to nielen pri cezhraničných sporoch.
- Vyvstala aj potreba **precizovať dôvody a podmienky dočasného pozastavenia výkonu činnosti mediátora**.
- MS SR vedie nie dostatočne **prehľadný register mediátorov, mediálnych centier a vzdelávacích inštitúcií**, v ktorom sa nachádzajú aj neaktuálne a neúplné údaje a informácie

o mediátoroch, mediačných centrách a vzdelávacích inštitúciách. To v aplikačnej praxi zhoršuje prístup k mediačnej službe a k jej lepšiemu využitiu jednak súdmi, ale aj verejnosťou.

- **Absentuje jednoznačný právny výklad pri ustanovení § 8 Zákona o mediácii (registračné konanie) a § 11 Zákona o mediácii**, ktoré upravujú mediačné centrá vďaka čomu dochádza k nesprávnym zápisom mediátorov a mediačných centier do uvedených registrov.
- Pri dôvodoch skončenia mediácie je nejasné ustanovenie umožňujúce ukončiť mediáciu spôsobom uvedeným v § 14 ods. 8 písm. f) **Dňom doručenia písomného vyhlásenia jednej z osôb zúčastnených na mediácii adresovaného druhej osobe zúčastnenej na mediácii a mediátorovi, že mediácia je ukončená**. V takomto prípade ukončenia mediácie nastávajú nejasnosti, akým dňom je mediácia ukončená. Rovnako z ustanovenia nie je jasné, či doručenie písomného vyhlásenia tak dôležitej písomnosti, ktorá preukazuje koniec plynutia lehôt má byť doručené adresátovi do vlastných rúk.

Pri analýze transpozície Smernice o mediácii sa ukázalo, že napriek rozsiahlej novelizácii zákona o mediácii stále existuje niekoľko nedostatočne naplnených ustanovení smernice o mediácii. Tieto sa týkajú predovšetkým informovanosti verejnosti o mediácii, štátom a jeho orgánmi, ako aj vykonateľnosti dohody, ktorá je výsledkom mediácie. Táto sa výrazne sťažila vypustením ustanovenia o prednostnom schválení dohody o mediácii súdom po prijatí nových procesných kódexov. Ďalej absentuje požiadavka uvedená v čl. 3 Smernice o mediácii o mediácii vedenej sudcom a povinnosť zabezpečiť informovanosť mediátorov o existencii Európskeho kódexu správania pre mediátorov, ktorý by mal byť dostupný a zverejnený na internete.

Zahraničná právna úprava mediácie sa v členských štátoch čiastočne líši v dôsledku rozdielnych právnych úprav, ale aj v dôsledku kultúrnych zvyklostí krajiny. Cieľom poukázania na rôznu úpravu jednotlivých inštitútov mediácie v členských štátoch EÚ je snaha o inšpiráciu pre budúce návrhy legislatívnej úpravy mediácie na Slovensku. Inšpiráciou právnou úpravou v zahraničí môže dôjsť k zjednoteniu vnímania mediácie, zlepšeniu využívania mediačných služieb a v neposlednom rade k zlepšeniu kvality mediácie a naplneniu cieľov Smernice o mediácii.

Z realizovanej analýzy je zrejmé, že na zefektívnenie využitia mediácie nie je postačujúca iba zmena legislatívy, je potrebné zmeniť povedomie o mediácii zo strany odbornej verejnosti a zefektívniť odporúčanie mediácie zo strany odbornej verejnosti v sporoch z právnych vzťahov nielen počas súdneho konania, ale najmä pred začatím súdneho konania. Na základe získaných poznatkov, sa v ďalšej fáze projektu v časti mediácia v civilnom práve, vypracujú návrhy k zefektívneniu aplikovania mediácie v praxi na Slovensku.

BRZOBOHATÝ, R., POLÁKOVÁ, L., HORÁČEK, T. Rukověť mediátora aneb co je dobré vědet nejen ke zkouškám mediátora. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer 2016, 160 s. ISBN 9788075522214

BUDJAČ, M., ŠIMONOVÁ, K., LAZÍKOVÁ, J. Zákon o mediácii. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014.

HOLÁ, L. , URBANOVÁ, M. a kol. Právni a sociální aspekty mediace v České republice. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. 176 s. ISBN 9788075987198

HOLÁ, Lenka. URBANOVÁ, Martina. Mediace v praxi optikou empirického výzkumu. Právní monografie. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer 2020, 396 s. ISBN 9788075989338

HORÁČEK, T., SVATOŠ, M., OLÍK, M. Zákon o mediaci. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 376 s. ISBN 9788074786983

SVATOŠ, M. Evropské aspekty mediace a dalších ADR, 2013. Dostupné online: <https://www.epravo.cz/top/clanky/evropske-aspekty-mediace-a-dalsich-adr-88570.html>

SWANOVÁ, B. Postavenie advokáta v mediácii. In: Súkromné právo. Bratislava: Wolters Kluwer, ročník 2021, vydanie 1/2021.

SWANOVÁ, Beata. BALIOVÁ, Dana. DOLANSKÁ, Renáta. Mediácia. Praktický právny sprievodca. 1.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer 2016, 232 s. ISBN 9788081684340

TRAGALOVÁ, D. Postavenie a úloha mediačného centra v mediácii. In. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Profesionalizácia a inštitucionalizácia mediácie. Bratislava: Asociácia mediátorov Slovenska, 2016. str. 188 a násl. . ISBN 978-80-971616-4-4.

The Mediation Directive European Implementation Assessment. Brussels, European Union, 2016 Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6be9cb68-c74a-11e6-a6db-01aa75ed71a1/language-en>

Study for an evaluation and implementation of Directive 2008/52/EC – the ‘Mediation Directive’ Final Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016 Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bba3871d-223b-11e6-86d0-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. septembra 2017 o vykonávaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/52/ES z 21. mája 2008 o určitých aspektoch mediácie v občianskych a obchodných veciach (smernica o mediácii) (2016/2066(INI)). Dostupné online: Dostupné online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html#def_1_11

Odporúčanie k rodinnej mediácii a jej využívaniu v cezhraničných sporoch dostupné v pdf.: Rada Európy. Výbor ministrov. Odporúčanie č. R (98) 1 výboru ministrov členským štátom o rodinnej mediácii. COE. <http://euromed-justice.eu/en/documents/show/&tid=111> .

Príručka osvedčených postupov podľa Haagskeho dohovoru z 25. októbra 1980 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí – Mediácia je dostupná v pdf formáte aj v slovenčine tu: <https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/c6f09fc2-50d4-46eb-b1e7-3c44546112e2/language-sk/format-PDF>

<https://www.direktor.sk/sk/skolska-mediacia/mediacia-podla-zakona-mediacia-ako-odborna-metoda-a-mediacia-ako-forma-prevencie.d-1739.html>

Dôvodová správa k zákonu č. 141/2010 Z. z. dostupné online na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=342124>

Dôvodová správa k zákonu č. 332/ 2011 Z. z. z 13. septembra 2011 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Dôvodová správa k zákonu č. 390/2015 Z. z. , ktorým sa novelizoval zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov dostupná online na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=418005>

Dôvodová správa k zákonu o mediácii, dostupná na https://www.justice.gov.sk/_layouts/download.aspx?SourceUrl=/Dokumenty/D%C3%B4vodova%20spr%C3%A1va_z%C3%A1kon%20o%20medi%C3%A1cii.rtf

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0321_SK.html

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?ROMANIA&member=1

Posledná aktualizácia 10.06.2013

<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?ITALY&member=1>

Posledná aktualizácia ku dňu 24.02.2020.

<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?MALTA&member=1>

Posledná aktualizácia ku dňu 04.05.2021.

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?SWEDEN&member=1

Posledná aktualizácia 09.11.2020

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?GREECE&member=1

Posledná aktualizácia 25.06.2018

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?CROATIA&member=1

Posledná aktualizácia 20.07.2016

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FINLAND&member=1

Posledná aktualizácia 09.02.2020

<https://e-justice.europa.eu/117/SK/mediators?LITHUANIA&member=1>

Posledná aktualizácia ku dňu 21.10.2019.

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?AUSTRIA&member=1

Posledná aktualizácia 28.01.2020

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?BELGIUM&member=1

Posledná aktualizácia 06.08.2019

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?SPAIN&member=1

Posledná aktualizácia 11.06.2020

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?NETHERLANDS&member=1

Posledná aktualizácia 11.04.2013

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?POLAND&member=1

Posledná aktualizácia 26.09.2014

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?FRANCE&member=1

Posledná aktualizácia 13.02.2017

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?HUNGARY&member=1

Posledná aktualizácia 06.04.2017

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?LUXEMBOURG&member=1

Posledná aktualizácia 20.12.2018

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?GERMANY&member=1

Posledná aktualizácia 14.05.2021

https://e-justice.europa.eu/64/SK/mediation_in_eu_countries?PORTUGAL&member=1

Posledná aktualizácia 29.12.2017